Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

GŴYS A RHAGLEN	SUMMONS AND AGENDA
ar gyfer	for a
CYFARFOD O GYNGOR SIR YNYS MÔN	MEETING OF THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
a gynhelir yn	to be held at the
SIAMBR Y CYNGOR SWYDDFA'R SIR LLANGEFNI	COUNCIL CHAMBER COUNCIL OFFICES LLANGEFNI
DYDD MAWRTH, 29 MEDI 2015	TUESDAY 29 SEPTEMBER 2015
am 2.00 o'r gloch	at 2.00 pm

R H A G L E N

1. **COFNODION**

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion y cyfarfodydd canlynol o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd ar :-

7 Ebrill (Arbennig)
14 Mai 2015 (10.30am)
14 Mai 2015 (2.00pm)
3 Medi 2015 (Arbennig)

2. **DATGAN DIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog yng nghyswllt unrhyw eitem ar y Rhaglen.

3. **DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR**

4. **CYFLWYNO DEISEBAU**

Derbyn deiseb yn unol â Pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

5. **DATGANIAD CYFRIFON 2014/15**

• Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 Dros Dro, fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio ar 23 Medi, 2015.

• Adrodd bod y Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ar 23 Medi, 2015, wedi **PENDERFYNU argymell i'r Cyngor Sir ei fod yn derbyn yr argymhellion yn yr adroddiad.**

6. **ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL (CYNLLUN GWELLA) 2014/15**

• Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Trawsnewid.

• Adrodd bod y Pwyllgor Gwaith ar ôl ystyried yr uchod yn ei gyfarfod ar 21 Medi, 2015 wedi **PENDERFYNU argymell i'r Cyngor Sir ei fod yn derbyn yr argymhellion yn yr adroddiad.**

7. **ADOLYGIAD BLYNYDDOL RHEOLI TRYSORLYS 2014/15**

• Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 Dros Dro.

• Adrodd bod y Pwyllgor Gwaith ar ôl ystyried yr uchod yn ei gyfarfod ar 21 Medi, 2015 wedi **PENDERFYNU argymell i'r Cyngor Sir ei fod yn derbyn yr argymhellion yn yr adroddiad.**

8. **NEWIDIADAU CYFANSODDIADOL I REOLAU GWEITHDREFN SGRIWTINI**

• Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro.

• Adrodd bod y Pwyllgor Gwaith ar ôl ystyried yr uchod yn ei gyfarfod ar 20 Gorffennaf, 2015 wedi **PENDERFYNU argymell i'r Cyngor Sir ei fod yn derbyn yr argymhellion yn yr adroddiad.**

9. **DARPARIAETH CLYBIAU BRECWAST AM DDIM MEWN YSGOLION CYNRADD**

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Dysgu.

10. **RHYBUDD O GYNIGIAD A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 Y CYFANSODDIAD**

Bydd y Cynghorydd Aled Morris Jones yn cyflwyno'r Rhybudd o Gynigiad isod:-

"Rydym yn annog Cyngor Sir Ynys Môn i ysgrifennu at y Weinyddiaeth Gyfiawnder yn gofyn iddynt gadw'r Llysoedd Ynadon yng Nghaergybi a Llangefni.

Ers y Ddeddf Uno yn 1563, mae'r Llysoedd Ynadon cyfredol wedi bod yn gweinyddu cyfiawnder y Goron yn Sir Ynys Môn."

11. **CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD**

Ystyried mabwysiadu'r canlynol :-

"Dan Adran 100 (A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitemau a ganlyn, oherwydd y posibilrwydd y caiff gwybodaeth eithriedig ei rhyddhau fel y diffinnir hi yn Atodlen 12A y Ddeddf a'r Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm".

12. **PENODIADAU I'R SWYDDI DIRPRWY BRIF WEITHREDWR**

Cadarnhau argymhellion y Panel Penodi ar 28 Awst, 2015.

13. **CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD**

Ystyried mabwysiadu'r canlynol :-

"Dan Adran 100 (A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitemau a ganlyn, oherwydd y posibilrwydd y caiff gwybodaeth eithriedig ei rhyddhau fel y diffinnir hi yn Atodlen 12A y Ddeddf a'r Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm".

14. **PECYNNAU TÂL DISWYDDO PRIF SWYDDOGION**

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol).

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar Dydd Mawrth, 7 Ebrill 2015

YN BRESENNOL:	Cynghorydd Vaughan Hughes (Cadeirydd) Cynghorydd Jim Evans (Is-Gadeirydd) Y Cynghorwyr Raymond Jones, Lewis Davies, R Dew, Ann Griffith, John Griffith, D R Hughes, K P Hughes, Victor Hughes, W T Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, G O Jones, H E Jones, R Ll Jones, Cynghorydd R.Meirion Jones, Richard Owain Jones, Jeffrey M.Evans, R G Parry OBE, Dylan Rees, J A Roberts, P S Rogers, Alwyn Rowlands, Dafydd Rhys Thomas a Ieuan Williams
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Corfforaethol (Dysgu Gydol Oes), Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cymuned), Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 Dros Dro, Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (Eitemau 1 i 4 yn unig), Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol (Eitemau 1 i 4 yn unig), Rheolydd Cyfrifeg Dros Dro (Eitemau 1 i 4 yn unig), Rheolydd Strategaeth AD (Eitemau 1 i 4 yn unig), Swyddog Pwyllgor (MEH) (Eitemau 1 i 4 yn unig), Swyddog Gweithrediadau AD.
HEFYD YN BRESENNOL:	Neb
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr T Ll Hughes, Carwyn Jones, Alun W Mummery a Nicola Roberts

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Cyfeiriodd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol at Eitem 5 ar y Rhaglen sy'n ymwneud ag arfarnu swyddi a thâl cyfartal. Dywedodd ei bod yn amlwg fod gan nifer o Aelodau Etholedig berthnasau'n gweithio i'r Cyngor ac, yn dilyn ymgynghori gydag Arweinwyr y Grwpiau, trefnodd y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Banel Caniatâd Arbennig o'r Pwyllgor Safonau er mwyn gofyn am ganiatâd arbennig ar gyfer yr Aelodau Etholedig hynny. Penderfynodd y Panel Caniatâd Arbennig ryddhau caniatâd arbennig yn unol â pharagraff 2(d) y Côd Ymddygiad i'r Aelodau Etholedig hynny a oedd o'r farn fod ganddynt

DRAFT

ddiddordeb rhagfarnus, er mwyn iddynt fedru cymryd rhan yn y drafodaeth ond nid i bleidleisio.

Mewn perthynas ag Eitem 5, derbyniwyd gan yr isod ddatganiadau o ddiddordebau rhagfarnus a datganiad eu bod wedi cael caniatâd arbennig oherwydd bod aelodau o'u teuluoedd yn gweithio i'r Cyngor Sir :-

Y Cynghorwyr Lewis Davies, Jeff M. Evans, T.V. Hughes, Llinos M. Huws, H. Eifion Jones, R.Ll. Jones, R.O. Jones, Bob Parry OBE, J. Arwel Roberts, Dafydd R. Thomas, Ieuan Williams.

Datganodd y Cynghorwyr R. Meirion Jones a Dylan Rees eu bod yn gyn-weithwyr i'r Cyngor Sir. Dywedodd y Cynghorydd Dylan Rees ei fod wedi cael barn gyfreithiol gan y Swyddog Monitro ac wedi cael ei gynghori y gallai siarad ar Eitem 5 ond petai'n dadlau dros roi ôl-gyflog i gyn-weithwyr, yna byddai ganddo ddiddordeb rhagfarnus ac ni fyddai'n cael pleidleisio. Dywedodd y Cynghorydd R. Meirion Jones yntau na fyddai'n pleidleisio os byddai ôl-gyflog ar gyfer gweithwyr yn cael ei drafod.

Gwnaeth Swyddogion isod y Cyngor ddatganiadau o ddiddordeb rhagfarnus yn Eitem 5 ac aethant allano'r cyfarfod cyn y drafodaeth ar yr eitem oherwydd gall y mater effeithio'n uniongyrchol ar eu graddfeydd cyflog a'u telerau ac amodau cyflogaeth:-

Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol, Rheolydd Cyfrifeg Dros Dro, Rheolydd Strategaeth AD a Swyddog Pwyllgor.

2. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r canlynol :-

"Dan Adran 100(A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, gyrrwyd y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem isod oherwydd y posibilrwydd y câi gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwneir eithriad ohoni yn Atodlen 12A y Ddeddf ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm."

3. PENODIADAU STAFF - PENODI PRIF WEITHREDWR

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r argymhelliad a wnaed gan y Pwyllgor penodi a gynhaliwyd ar 27 Mawrth 2015 i benodi Dr Gwynne Jones yn Brif Weithredwr o 1 Mehefin, 2015.

4. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

"Dan Adran 100(A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, gyrrwyd y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem isod oherwydd y posibilrwydd y câi gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwneir eithriad ohoni yn Atodlen 12A y Ddeddf ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm."

5. GWEITHREDU ARFARNU SWYDDI A THAL CYFARTAL

- Ystyried argymhellion y Panel Tâl a Graddfeydd a gynhaliwyd ar 17 Mawrth 2015.
- Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Proffesiwn - Adnoddau Dynol.

Amlinellodd y Cynghorydd Alwyn Rowlands argymhellion y Panel Adolygu Tâl a Graddfeydd a gynhaliwyd ar 17 Mawrth 2015 a chynigiodd y dylai'r Cyngor Llawn dderbyn yr argymhellion hynny. Diolchodd y Cynghorydd Rowlands i'r gwasanaeth Adnoddau Dynol a'r holl bartïon a fu'n ymwneud â'r mater hwn am eu hymrwymiad a'u gwaith caled dros y ddwy flynedd ddiwethaf.

Aeth y Pennaeth Proffesiwn - Adnoddau Dynol drwy'r adroddiad a'r argymhellion yn fanwl, gan amlinellu'r risgiau a oedd ynghlwm wrth argymhellion y Panel Tâl a Graddfeydd ar 17 Mawrth 2015. Yn ogystal, rhoes ddiweddariad llafar mewn perthynas â'r adroddiad a rhoes wybod i'r aelodau am y cyfaddawd a roddwyd ymlaen yn dilyn negodi pellach gyda'r Undebau Llafur yn dilyn y cyfarfod o'r Panel Adolygu Tâl a Graddfeydd ar 17 Mawrth 2015. Amlinellodd y Swyddog Adran 151 Dros Dro'r sefyllfa ariannol gan gadarnhau fod yr argymhelliad a gyflwynwyd i'r Panel Adolygu Tâl a Graddfeydd yn fforddiadwy.

Wedi ystyried argymhellion y Panel Adolygu Tâl a Graddfeydd a'r wybodaeth ychwanegol, gan gynnwys y risgiau y dygwyd sylw atynt, a gyflwynwyd gan y Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol a'r Swyddog Adran 151 Dros Dro, cynigiwyd cefnogi argymhellion y Panel Adolygu Tâl a Graddfeydd.

O blaid:

Y Cynghorwyr Dylan Rees, R Meirion Jones, Alwyn Rowlands, Richard A Dew, Kenneth P Hughes, John Griffith, Gwilym O Jones, Peter Rogers, Derlwyn R Hughes, William T Hughes, Aled Morris Jones, Raymond Jones, Jim Evans, Vaughan Hughes.

Yn erbyn:

Dim pleidleisiau yn erbyn.

Gwnaeth yr isod ddatganiad o ddiddordeb rhagfarnus:

Y Cynghorwyr Robert G Parry OBE, Lewis Davies, Llinos M Huws, Jeffrey M Evans, Dafydd R Thomas, Richard O Jones, H Eifion Jones, Ieuan Williams, T V Hughes, J Arwel Roberts.

PENDERFYNWYD derbyn argymhellion y Panel Adolygu Tâl a Graddfeydd a gynhaliwyd ar 17 Mawrth 2015.

Daeth y cyfarfod i ben am 3.30 o'r gloch

Y CYNGHORYDD VAUGHAN HUGHES

DRAFT

CADEIRYDD

DRAFT

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Mai 2015

PRESENNOL:	Y Cynghorydd Vaughan Hughes (Cadeirydd) Y Cynghorydd Jim Evans (Is-Gadeirydd) Y Cynghorwyr Lewis Davies, Richard Dew, Jeff Evans, Ann Griffith, John Griffith, Derlwyn R. Hughes, Kenneth P. Hughes, Trefor Ll. Hughes, W.T. Hughes, Llinos M. Huws, Aled M. Jones, Carwyn Jones, G. O. Jones, H. Eifion Jones, Raymond Jones, Richard O. Jones, R. Llewelyn Jones, R. Meirion Jones, Alun Mummery, R. G. Parry, OBE, Dylan Rees, J. Arwel Roberts, Peter Rogers, Alwyn Rowlands, Dafydd R. Thomas, Ieuan Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes/Darpar Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Cymuned (*ddim yn bresennol ar gyfer eitem 16*) Pennaeth Swyddogaeth Adnoddau/Swyddog Adran 151 Dros Dro, Pennaeth Busnes y Cyngor/Swyddog Monitro, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (*ddim yn bresennol ar gyfer eitem 18),* Pennaeth Proffesiwn (AD)(ar gyfer eitem 18) Rheolydd Gwasanaethau Cyfrifeg Dros Dro *(ddim yn bresennol ar gyfer eitem 18)*, Rheolydd Gweithrediadau AD (ar gyfer eitem 18) Swyddog Pwyllgor (ATH) *(ddim yn bresennol ar gyfer eitem 18)*.
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr Victor Hughes, Nicola Roberts.
HEFYD YN BRESENNOL:	Mr. Michael Wilson (Cadeirydd y Pwyllgor Safonau) (ar gyfer eitem 11).

DRAFFT

1. COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion y cyfarfodydd o Gyngor Sir Ynys Môn a gynhaliwyd ar y dyddiadau a nodir isod a chadarnhawyd eu bod yn gywir:

- 26 Chwefror 2015
- 30 Mawrth 2015 (arbennig)

2. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Mewn perthynas ag eitem 18 ar y rhaglen, dywedodd y Cynghorydd R. G. Parry OBE ei fod wedi cael caniatâd arbennig i siarad ar y mater ac y byddai felly yn aros yn y Siambr am y drafodaeth ond na fyddai'n pleidleisio ar y mater. Gofynnodd am eglurhad ynghylch a oedd angen iddo felly wneud datganiad o ddiddordeb.

Mewn perthynas â'r Aelodau hynny a chanddynt ddiddordeb yn eitem 18 oherwydd bod aelod o'u teulu yng nghyflogaeth Cyngor Sir Ynys Môn ond sydd wedi cael caniatâd arbennig i gymryd rhan yn y drafodaeth, dywedodd Pennaeth Busnes a Swyddog Monitro'r Cyngor y pery angen i'r aelodau hynny ddatgan eu diddordeb. Cadarnhaodd bod y caniatâd arbennig yn parhau i fod mewn grym.

Gwnaed datganiadau o ddiddordeb wedyn gan yr aelodau a ganlyn mewn perthynas ag eitem 18 gan gadarnhau y byddent yn cymryd rhan yn y drafodaeth ar y mater ar ôl cael caniatâd arbennig i wneud hynny ond na fyddent yn pleidleisio:

Lewis Davies, Llinos Medi Huws, Trefor Lloyd Hughes, H. Eifion Jones, Alun Mummery, Richard Owain Jones, R. G. Parry, OBE, Dafydd Rhys Thomas, John Arwel Roberts, a Ieuan Williams.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Gwnaed y cyhoeddiadau a ganlyn gan y Cadeirydd:

- Llongyfarchiadau i Mr. Albert Owen am gael ei ailethol fel yr Aelod Seneddol ar gyfer Ynys Môn.
- Llongyfarchiadau i bob un o blant ysgol yr Ynys a oedd wedi cystadlu dros y penwythnos yng nghystadleuaeth chwaraeon genedlaethol yr Urdd.
- Dymuniadau gorau i bawb a fydd yn cystadlu yn Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd yng Nghaerffili ddiwedd mis Mai.
- Llongyfarchiadau i Glwb Ffermwyr Ifanc Llangefni a ddaeth i'r brig yn Rali Ffermwyr Ifanc Ynys Môn dros y penwythnos.
- Dymuniadau gorau i bawb a fydd yn cystadlu yn Eisteddfod Môn yn Ysgol Syr Thomas Jones y penwythnos nesaf.
- Dymuniadau gorau i bawb a fydd yn cystadlu yn Sioe'r Gwanwyn yn Llanelwedd dros y penwythnos.
- Cydymdeimlir a theulu'r Henadur Mrs M. A. Edwards MBE o Parc Glas, Bodorgan a fu farw ym mis Mawrth yn 103 oed. Rhoddodd Mrs Edwards oes o wasanaeth cyhoeddus i'r Ynys ac roedd yn parhau i fod yn llywodraethwr yn Ysgol Bodorgan. Roedd wedi cyflawni'r rôl honno am 75 o flynyddoedd.
- Estynnir cydymdeimlad yn yr un modd i deulu'r cyn-Gynghorydd R. L. Owen o Fiwmares. Mr. Owen oedd Cadeirydd y Cyngor Sir o 2002 i 2003 a gwasanaethodd ar Gyngor Bwrdeistref Ynys Môn yn ogystal â'r Cyngor Sir.
- Estynnir cydymdeimlad hefyd i unrhyw aelod o'r Cyngor neu ei staff a oedd wedi cael profedigaeth.

Safodd yr Aelodau a'r Swyddogion mewn distawrwydd fel arwydd o gydymdeimlad a pharch.

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.2 Y CYFANSODDIAD

Gofynnwyd y cwestiwn isod y cafwyd rhybudd ohono gan y Cynghorydd R. Meirion Jones i'r Cadeirydd:

Hoffwn ofyn cwestiwn i'r Cadeirydd ynglŷn ag anogaeth i gadw enwau Cymraeg ar dai Ynys Môn.

Gwelwyd yng Ngheredigion yn gynharach eleni y Cyngor yno yn datgan ei anogaeth i gadw enwau Cymraeg ar dai. Teimlais y dylem ni ym Môn fod yn gwneud yn debyg. Gwyddwn fod y Prif Weithredwr yn gefnogol i'r syniad ac iddo godi'r mater yn y Fforwm Iaith Sirol a chysylltais efo swyddogion. Erbyn hyn rydym wedi derbyn gwybodaeth mewnol ac o Gyngor Ceredigion. Gwyddom hefyd fod y Bil Cynllunio o flaen y Cynulliad ar hyn o bryd. Hoffwn i'r Prif Weithredwr adael i ni wybod beth yw'r sefyllfa bresennol ynglŷn â'r mater a sut mae ef yn gweld y ffordd ymlaen i gael y maen i'r wal.

Mae Grŵp Plaid Cymru yn gefnogol i'r egwyddor ac eisiau amddiffyn ein treftadaeth ac felly eisiau gweld Cyngor Sir Ynys Môn yn datblygu polisi ar y mater, ac rwy'n gofyn y cwestiwn hwn ar ran y Grŵp."

Yn ei ymateb dywedodd y Prif Weithredwr nad oes gan yr Awdurdod rym statudol i orfodi enwau tai ar anheddau preifat. Er bod gan y Cyngor awdurdodaeth dros enwau strydoedd, nid yw hynny'n ymestyn i dai preifat er bod ymgyrch gan rai aelodau o Lywodraeth Cymru i ymgorffori darpariaeth o'r fath o fewn Mesur Cynllunio (Cymru) 2014. Mae nifer o enwau tai yn Ynys Môn yn rhan o dreftadaeth ddiwylliannol yr Ynys a gellir olrhain llawer ohonynt yn ôl ganrifoedd ac mae ganddynt ystyr a phwrpas. Ar hyn o bryd gall yr Awdurdod geisio perswadio ei ddinasyddion i barchu a pheidio â newid enwau Cymraeg ar dai fel y mae'r Cyngor yng Ngheredigion yn ei wneud. Cafwyd

trafodaethau gyda Phrif Weithredwr ac Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion sydd wedi rhoi i'r Awdurdod hwn enghreifftiau o'r pro-fforma y mae'n ei ddefnyddio a'i bolisi ar y mater.

Er mwyn rhoi sylw i'r mater argymhellodd y Prif Weithredwr y dylid, yn gyntaf, ei gyfeirio i Grŵp Tasg Iaith y Cyngor i lunio argymhellion a pholisi penodol i'w cyflwyno i'r Pwyllgor/Pwyllgorau perthnasol trwy sianelau democrataidd arferol, ac yn ail, fod y Cyngor yn ystyried wedyn a yw'n dymuno cefnogi'r ymdrechion o fewn Llywodraeth Cymru i gynnwys darpariaeth ym Mesur Cynllunio (Cymru) 2014 i'r diben hwn, a chyflwyno sylwadau i'r perwyl i Lywodraeth Cymru. Cymeradwywyd yr argymhellion gan y Cyngor fel ffordd o symud y mater yn ei flaen.

Penderfynwyd bwrw ymlaen yn unol ag argymhellion y Prif Weithredwr.

5. CYFLWYNO DEISEBAU

Yn unol â pharagraff 4.11 y Cyfansoddiad cyflwynwyd deiseb gan Arweinydd y Cyngor ar ran disgyblion Ysgol Gyfun Llangefni a defnyddwyr y Cwrs Golff yn galw ar Gyngor Sir Ynys Môn i ailystyried ei benderfyniad i gau Cwrs Golff Llangefni yn Ebrill 2015 ac i ohirio ei gau tan o leiaf diwedd Medi 2015 i ganiatáu amser un ai ar gyfer ffurfio menter gymdeithasol neu i nodi prynwr i redeg y cyfleuster fel cwrs golff. Dywedodd yr Arweinydd bod dyfodol Cwrs Golff Llangefni yn destun adroddiad a fydd yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 26 Mai 2015.

Penderfynwyd nodi y bydd y mater yn cael ei drafod gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ym mis Mai.

6. DOGFEN GYFLAWNI FLYNYDDOL (CYNLLUN GWELLA) 2015/16

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Gweithredol, Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol adroddiad y Rheolwr Rhaglen a Chynlluniau Busnes i'r Cyngor yn ymgorffori'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2015/16.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Gweithredol, Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol fod y Pwyllgor Gwaith, yn ei gyfarfod ar 20 Ebrill 2015, wedi penderfynu fel a ganlyn ar ôl rhoi sylw i'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2015/16:

- *Awdurdodi'r Swyddogion, trwy'r Aelod Portffolio ar gyfer Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol i ymgymryd â'r dasg o gwblhau'r drafft terfynol*
- *Argymell bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 14 Mai 2015 yn mabwysiadu'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2015/16.*

Gofynnodd y Cynghorydd Peter Rogers am eglurhad ar y cyfeiriad yn y Ddogfen Gyflawni i'r bwriad i drosglwyddo rheolaeth Cwrs Golff a Llain Ymarfer Llangefni i sefydliad rheoli arall tan Ebrill 2017 o gofio bod penderfyniad ar weithrediad y cwrs golff a'r llain ymarfer tan 2017 wedi ei wneud ond yn seiliedig ar ystyriaethau eraill. Ymatebodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Datblygu Economaidd, Hamdden a Thwristiaeth trwy ddweud bod yr adroddiad ar Gwrs Golff Llangefni a gyflwynir i'r Pwyllgor Gwaith ar 26 Mai yn ystyried model rheoli sy'n cynnwys y gymuned ond sy'n parhau i lynu wrth y penderfyniad gwreiddiol.

Penderfynwyd mabwysiadu'r Ddogfen Gyflawni Flynyddol (Cynllun Gwella) ar gyfer 2015/16.

7. NEWIDIADAU I'R CYFANSODDIAD

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Gweithredol, Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol adroddiad i'r Cyngor a baratowyd gan Bennaeth Busnes/Swyddog Monitro'r Cyngor yn ymgorffori Rheolau Gweithdrefn Contract newydd yn Atodiad 1.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Gweithredol, Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol fod y Pwyllgor Gwaith, yn ei gyfarfod ar 16 Mawrth 2015, wedi penderfynu fel a ganlyn ar ôl rhoi sylw i'r uchod:

DRAFT

Argymell i'r Cyngor Sir llawn ei fod yn cymeradwyo'r Rheolau Gweithdrefn Contract newydd ac yn dirprwyo awdurdod i'r Swyddog Monitro ymgorffori'r Rheolau Gweithdrefn Contract newydd yn y Cyfansoddiad.

Dywedodd y Pennaeth Busnes/Swyddog Monitro fod y Cyngor, wrth fabwysiadu'r rheolau Gweithdrefn Contract newydd, yn gwneud hynny gyda'r amod na fyddant yn cael eu gweithredu tan fis Medi 2015 oherwydd eu bod yn rhan o raglen fwy o newid.

Cadarnhaodd y Cynghorydd R. Meirion Jones fod cwestiynau yr oedd ganddo ar y Rheolau Gweithdrefn Contract newydd wedi cael sylw mewn canllawiau a ddarparwyd gan Bennaeth Busnes y Cyngor a'i staff.

Gofynnodd y Cynghorydd R. Llewelyn Jones am eglurhad ar baragraff 4.9.9.2.5(d) yn y Rheolau Gweithdrefn contract newydd o ran argaeledd gwybodaeth am dendrau dan ofynion y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth er budd tryloywder ac agoredrwydd.

Dywedodd Pennaeth Busnes y Cyngor fod y paragraff perthnasol yn tanlinellu'r ffaith y gellir cyflwyno ceisiadau i'r sector cyhoeddus am wybodaeth dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth ond nad oedd modd gwneud yr un peth yn y sector preifat. Mae'r darpariaethau yn y paragraff yn cyfeirio at yr enghreifftiau hynny lle mae'r Cyngor yn tendro gyda'r sector preifat i ddarparu gwasanaeth ar ei ran ac yn egluro i'r sector preifat, o'r cychwyn cyntaf, fod yr un gofynion o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth yn berthnasol iddo yn yr amgylchiadau hynny ag sy'n berthnasol i'r sector cyhoeddus.

Penderfynwyd cymeradwyo'r Rheolau Gweithdrefn Contract newydd fel yn Atodiad 1 i'r adroddiad gan Bennaeth Busnes/Swyddog Monitro'r Cyngor a dirprwyo awdurdod i'r Swyddog Monitro ymgorffori'r Rheolau Gweithdrefn Contract newydd o fewn y Cyfansoddiad fel eu bod yn dod i rym ym mis Medi 2015.

8. NEWIDIADAU CYFANSODDIADOL – CYLCH GORCHWYL Y PWYLLGOR ARCHWILIO

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Gweithredol, Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol adroddiad gan Bennaeth Busnes/Swyddog Monitro'r Cyngor yn ymgorffori Cylch Gorchwyl newydd y Pwyllgor Archwilio.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Gweithredol, Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol fod y Pwyllgor Gwaith, yn ei gyfarfod ar 20 Ebrill 2015, wedi penderfynu fel a ganlyn ar ôl rhoi sylw i'r uchod:

Penderfynwyd argymell i'r Cyngor llawn ei fod yn cymeradwyo'r newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor, sef cylch gorchwyl newydd ar gyfer y Pwyllgor Archwilio fel y caiff ei nodi yn yr Atodiad i'r Adroddiad.

Penderfynwyd cymeradwyo'r newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor, sef cylch gorchwyl newydd ar gyfer y Pwyllgor Archwilio fel y caiff ei nodi yn yr Atodiad i'r adroddiad gan Bennaeth Busnes/Swyddog Monitro'r Cyngor.

9. NEWIDIADAU CYFANSODDIADOL – PWERAU'R PRIF WEITHREDWR

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad Pennaeth Busnes/Swyddog Monitro'r Cyngor yn gofyn am awdurdod i newid y Cynllun Dirprwyo.

Dywedodd yr Arweinydd fod y Pwyllgor Gwaith, ar ôl rhoi sylw i'r mater yn ei gyfarfod ar 20 Ebrill 2015, wedi penderfynu:

Penderfynwyd argymell i'r Cyngor llawn:

- *Ei fod yn gwneud newidiadau i'r Cyfansoddiad fel y gall y Prif Weithredwr wneud newidiadau strwythurol i'r Cynllun Dirprwyo i Swyddogion heb fynd drwy'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn.*

- *Ei fod yn rhoddi'r awdurdod i'r Swyddog Monitro weithredu'r newid drwy ychwanegu paragraff newydd i'r Cynllun Dirprwyo yn unol ag Atodiad 1 ac wedi hynny, i weithredu unrhyw benderfyniadau perthnasol gan y Prif Weithredwr.*

Penderfynwyd newid y Cyfansoddiad fel bod modd i'r Prif Weithredwr wneud newidiadau strwythurol i'r Cynllun Dirprwyo i Swyddogion heb fynd trwy'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn a bod y Swyddog Monitro'n cael ei hawdurdodi i weithredu'r newid trwy ychwanegu paragraff newydd i'r Cynllun Dirprwyo yn unol ag Atodiad 1, ac i weithredu unrhyw benderfyniadau perthnasol wedyn gan y Prif Weithredwr.

10. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR ARCHWILIO 2014/15

Cyflwynwyd yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol ar gyfer 2014/15 gan Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio.

Penderfynwyd nodi'r adroddiad gan Archwilio Mewnol ar gyfer 2014/15.

11. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU 2014/15

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2014/15 i'r Cyngor gan Mr Michael Wilson fel Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn ystod 2014/15. Roedd yr adroddiad yn crynhoi sut 'roedd y Pwyllgor Safonau wedi cyflawni ei Raglen Waith ar gyfer 2014/15 ac yn gosod ei raglen gweithgareddau ar gyfer 2015/16.

Mewn ymateb i gais am eglurhad ar y camau oedd yn cael eu cymryd i bontio'r bwlch rhwng Cynghorau Cymuned a'r Cyngor Sir ar adeg pan oedd mwy a mwy o ddisgwyliadau ar Gynghorau Cymuned, adroddodd Pennaeth Busnes y Cyngor/Swyddog Monitro fod y maes datblygu a hyfforddi dan y Côd Ymddygiad wedi canolbwyntio yn 2014/15 ar glercod Cynghorau Tref a Chymuned. Roedd nifer wedi mynychu'r hyfforddiant hwn a bu derbyniad da iddo ac mae tystiolaeth ei fod wedi adeiladu perthnasau rhwng y Cyngor Sir a Chynghorau Cymuned. Yn 2015/16, bydd y Cyngor yn defnyddio dull yn seiliedig ar risg gyda'r bwriad o ddarparu hyfforddiant pellach i Gynghorwyr Tref yn arbennig.

Cyfeiriodd Arweinydd y Cyngor at ddarpariaethau eraill er mwyn cryfhau'r berthynas a'r cyfathrebu rhwng y Cyngor Sir a chynghorau tref a chymuned ar ffurf Siarter/Memorandwm o Ddealltwriaeth, Fforwm deirgwaith y flwyddyn dan gadeiryddiaeth Arweinydd y Cyngor ac yn deillio o hynny, Grŵp Ffocws i drafod ac ymgynghori ar faterion ehangach.

Penderfynwyd nodi'r Rhaglen a gyflwynwyd gan y Pwyllgor Safonau rhwng Ebrill 2014 a Mai 2015 fel mae wedi ei chynnwys yn Atodiad A yr adroddiad a chefnogi Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2015/16 fel y mae wedi ei chynnwys yn Atodiad B.

12. ADRODDIAD BLYNYDDOL SGRIWTINI 2014/15

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgorau Sgriwtini ar gyfer 2014/15 i'r Cyngor gan y Cynghorydd R. Meirion Jones fel Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ystod 2014/15. Roedd yr adroddiad yn gosod y cyfraniad a'r her a ddarparwyd gan Sgriwtini trwy raglenni gwaith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn ystod y flwyddyn.

Penderfynwyd –

- **Nodi a chymeradwyo adroddiad blynyddol y Pwyllgorau Sgriwtini ar gyfer 2014/15.**
- **Bod Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn cael ei benodi fel yr Eiriolydd Sgriwtini o fis Mai 2015 hyd at fis Mai 2016 a Chadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio o fis Mai 2016 hyd at fis Mai 2017. Wedi hynny byddai dau Gadeirydd y Pwyllgorau Sgriwtini yn cymryd rôl yr Eiriolydd Sgriwtini bob yn ail.**

DRAFT

13. ADRODDIAD BLYNYDDOL GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD 2014/15

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar gyfer 2014/15 i'r Cyngor gan y Cynghorydd Vaughan Hughes fel Cadeirydd y Pwyllgor yn ystod 2014/15.

Penderfynwyd derbyn yr adroddiad a nodi'r materion a drafodwyd fel rhan o Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2014/15.

14. ADRODDIAD BLYNYDDOL ARWEINYDD Y CYNGOR

Cyflwynwyd yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2014/15 i'r Cyngor gan Arweinydd y Cyngor. Roedd yr adroddiad oedd yn seiliedig ar hunanasesiad corfforaethol y Cyngor yn rhoi manylion ynghylch llwyddiannau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ynghyd â meysydd am welliant pellach, ac roedd hefyd yn nodi'r cynnydd a wnaed yn erbyn bwriadau'r Maniffesto Annibynnol.

Wrth gloi ei adroddiad, talodd yr Arweinydd deyrnged i'r Prif Weithredwr a fyddai'n ymddeol ddiwedd mis Mai 2015 a chyfeiriodd at y parch mawr oedd iddo oddi mewn i'r Cyngor a thu allan i Gyngor Sir Ynys Môn. Roedd Aelodau'r Cyngor yn eilio'r farn honno gan sôn am hygrededd, cwrteisi a phroffesiynoldeb y Prif Weithredwr ynghyd â'r gwaith penigamp a gyflawnodd yn ei swydd. Mynegwyd gwerthfawrogiad hefyd i'r Cynghorydd R. G. Parry, OBE oedd yn sefyll i lawr fel Arweinydd yr Wrthblaid am ei gyfraniad i'r rôl honno.

Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau ofyn cwestiynau oedd yn codi o gynnwys yr adroddiad a gwnaed sylwadau oedd yn ceisio eglurhad ynghylch statws agweddau penodol o waith a phrosiectau'r Cyngor, ac ymatebodd yr Arweinydd i'r rhain.

Penderfynwyd derbyn Adroddiad Blynyddol Arweinydd y Cyngor ar gyfer 2014/15 a nodi ei gynnwys.

15. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

Ystyriwyd a phenderfynwyd o dan Adran 100 (A)(4) Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, gyrru'r wasg a'r cyhoedd allan o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem a ganlyn, oherwydd y tebygrwydd y câi gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwna Atodlen 12A y Ddeddf eithriad ohoni fel y diffinnir y wybodaeth yn y Ddeddf ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm.

16. AILSTRWYTHURO'R UWCH DIM ARWEINYDDIAETH

Cyflwynwyd argymhellion y Pwyllgor Penodi o'i gyfarfod a gynhaliwyd ar 1 Mai 2015 ynghylch yr uchod.

Cyflwynwyd adroddiad y Prif Weithredwr i'r Cyngor. Roedd yr adroddiad yn cynnwys argymhellion diwygiedig ar gyfer symud ymlaen ag ailstrwythuro'r Uwch Dim Arweinyddiaeth yn dilyn ymatebion a dderbyniwyd fel rhan o'r ymgynghoriad ar Opsiwn 4 a ffafriwyd yn wreiddiol, ac yn seiliedig ar drafodaethau'r Pwyllgor Penodi a'r argymhellion a wnaed ganddo uchod.

Yn dilyn ystyried yr adroddiad a chael trafodaeth arno, cynigiwyd gwelliant i'r argymhellion er mwyn rhoi ystyriaeth i ail-ddynodi teitlau swyddi y ddwy swydd Prif Weithredwr Cynorthwyol newydd a gynigiwyd fel rhan o'r strwythur UDA diwygiedig. Yn y bleidlais ganlynol ar y mater, collodd y gwelliant o 16 pleidlais i 10. Mewn ail bleidlais, pasiwyd y cynigion gwreiddiol.

Penderfynwyd –

- **Cymeradwyo'r argymhellion yn adroddiad y Prif Weithredwr fel y'u cyflwynwyd.**
- **Awdurdodi'r Swyddog Monitro i ddiwygio Cyfansoddiad y Cyngor ar ôl cwblhau'r broses benodi / pan fydd y bobl a benodir yn cychwyn yn y swydd (pa un bynnag sydd hwyraf) er mwyn adlewyrchu'r strwythur rheoli newydd.**

DRAFT

- **Bod y penodiadau i'r ddwy swydd Prif Weithredwr Cynorthwyol newydd yn cael eu gwneud gan y Cyngor llawn ar ôl derbyn argymhellion y Pwyllgor Penodi ynglŷn â'r ymgeiswyr a ffafrir.**

17. **CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD**

Dan Adran 100 (A)(4) Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, gyrrwyd y wasg a'r cyhoedd allan o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem a ganlyn, oherwydd y tebygrwydd y câi gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwna Atodlen 12A y Ddeddf eithriad ohoni fel y diffinnir y wybodaeth yn y Ddeddf ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm.

Penderfynwyd mabwysiadu'r uchod.

18. **GWEITHREDU'R CYNLLUN ARFARNU SWYDDI A THÂL CYFARTAL**

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Proffesiwn Adnoddau Dynol.

Cylchredwyd nodyn cyngor i gadarnhau eto y risgiau sy'n gysylltiedig â gweithredu Statws Sengl, a chrynodeb o'r argymhellion, i bawb. Casglwyd y ddwy ddogfen ar ddiwedd y cyfarfod.

Cynigiodd Arweinydd y Cyngor bod y Cyngor yn cymeradwyo'r argymhellion oedd wedi'u cynnwys yn y crynodeb a gylchredwyd. Eiliwyd y cynnig gan y Cynghorydd Alwyn Rowlands.

Awgrymodd y Cynghorydd Hywel Eifion Jones bleidlais wedi'i chofnodi yn unol â'r broses a fabwysiadwyd yn y Cyngor llawn ar 7 Ebrill 2015.

Pleidleisiodd yr Aelodau a ganlyn o blaid:

Kenneth P Hughes, Richard A Dew, Alwyn Rowlands, Vaughan Hughes, Jim Evans, Aled Morris Jones, William T Hughes, Derlwyn Hughes, Raymond Jones, Robert Llewelyn Jones, Peter Rogers, Gwilym O Jones, Meirion Jones, Dylan Rees, Ann Griffith, Carwyn Jones, John Griffith.

Pleidleisiodd yr Aelodau a ganlyn yn erbyn:

Ni wnaeth yr un Aelod bleidleisio yn erbyn.

Ni wnaeth yr Aelodau a ganlyn bleidleisio ar ôl derbyn caniatâd arbennig:

Robert G Parry OBE, Alun Mummery, Lewis Davies, Llinos Medi Huws, Jeffrey M Evans, Dafydd Rhys Thomas, Richard O Jones, Trefor Lloyd Hughes, Hywel Eifon Jones, Ieuan Williams, J Arwel Roberts.

Penderfynwyd cymeradwyo'r argymhellion fel yr oeddent wedi eu hamlinellu yn y ddogfen grynodeb.

Ar ddechrau cyfarfod y Cyngor gwnaed cais i ohirio cytuno ar gofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 7 Ebrill 2015. Cyfeiriodd Pennaeth Swyddogaeth Busnes y Cyngor/Swyddog Monitro at yr angen i gofnodion drafft y cyfarfod gael eu hystyried gan y Cyfreithwyr allanol sy'n cynghori'r Cyngor mewn perthynas â'r Statws Sengl ac roedd wedi gofyn i'r Aelodau ohirio cymeradwyo'r cofnodion er mwyn i'r swyddogion allu ymgynghori ag ymgynghorwyr cyfreithiol allanol y Cyngor. Cynigiwyd gohirio cytuno ar y cofnodion tan y cyfarfod nesaf.

Penderfynwyd gohirio penderfyniad ynglŷn â chofnodion 7 Ebrill 2015 tan gyfarfod nesaf y Cyngor llawn.

Y Cynghorydd Vaughan Hughes
Cadeirydd

DRAFFT

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod blynyddol a gynhaliwyd ar 14 Mai 2015

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Jim Evans (Cadeirydd) Y Cynghorydd R. G. Parry, OBE (Is-Gadeirydd) Y Cynghorwyr Lewis Davies, Richard Dew, Ann Griffith, John Griffith, Derlwyn Hughes, Kenneth Hughes, Trefor Ll. Hughes, Vaughan Hughes, W. T. Hughes, Llinos M. Huws, Aled M. Jones, Carwyn Jones, G. O. Jones, H. Eifion Jones, Raymond Jones, Richard Owain Jones, R. Llewelyn Jones, R. Meirion Jones, Alun Mummery, Dylan Rees, J. Arwel Roberts, Peter Rogers, Alwyn Rowlands, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes /Darpar Brif Weithredwr Cyfarwyddwr Cymuned Pennaeth Busnes y Cyngor /Swyddog Monitro Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd Swyddog Pwyllgor (ATH)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr Victor Hughes, Nicola Roberts

---

1 CADEIRYDD

Penderfynwyd ethol y Cynghorydd Jim Evans yn Gadeirydd y Cyngor Sir am 2015/16.

Wrth dderbyn yr anrhydedd o gael ei benodi, rhoes y Cynghorydd Jim Evans sicrwydd i'r Cyngor y byddai'n ceisio cyflawni ei ddyletswyddau fel Cadeirydd hyd orau ei allu a diolchodd i'w ragflaenydd yn y swydd honno, sef y Cynghorydd Vaughan Hughes am y modd urddasol y bu iddo gyflawni ei ddyletswyddau dinesig yn ystod ei dymor fel Cadeirydd y Cyngor. Achubodd y Cynghorydd Evans hefyd ar y cyfle i ddiolch i Mr R. P. Jones, y Prif Weithredwr, am ei arweiniad a'i gyngor doeth yn y rôl honno a dymunodd yn dda iddo am ei ymddeoliad ddiwedd Mai 2015.

Diolchodd y Cyn-Gadeirydd, y Cynghorydd Vaughan Hughes, i'r holl Aelodau a Swyddogion am eu cefnogaeth yn ystod ei dymor yn y swydd a dywedodd mai anrhydedd aruthrol ac amhrisiadwy oedd cael bod yn bennaeth dinesig Ynys Môn. Rhoes y Cynghorydd Hughes grynodeb o uchafbwyntiau ei flwyddyn fel Cadeirydd y Cyngor gan gynnwys codi £3,700 ar gyfer achosion da. Dymunodd y Cynghorydd Hughes yntau ymddeoliad hapus i Mr R. P. Jones a diolchodd iddo am ei wasanaeth maith ac anrhydeddus i Ynys Môn.

2 IS-GADEIRYDD

Penderfynwyd ethol y Cynghorydd R. G. Parry, OBE yn Is-Gadeirydd y Cyngor Sir am 2015/16.

Diolchodd y Cynghorydd R. G. Parry, OBE i'w gyd-Aelodau am yr anrhydedd a dywedodd ei fod yn edrych ymlaen at weithio gyda'r Cadeirydd a'i gefnogi yn ei ddyletswyddau yn ystod y flwyddyn i ddod.

3 DERBYN UNRHYW GYHOEDDIAD GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Cydnabu Mr Richard Parry Jones, y Prif Weithredwr, y teyrngedau caredig a dalwyd iddo gan y Cadeirydd newydd a chan Aelodau'r Cyngor yn ystod y cyfarfod o'r Cyngor a gynhaliwyd y bore hwnnw a dywedodd ei fod yn gwerthfawrogi caredigrwydd a didwylledd y teimladau a fynegwyd. Soniodd Mr Jones am hanes ei gyswllt personol ef gydag Ynys Môn a diolchodd i'r Cadeirydd a oedd yn ymddeol am ei flwyddyn o wasanaeth lle bu'n llysgennad effeithiol ar gyfer Cyngor Sir

DRAFT

Ynys Môn. Dymunodd yn dda i'r Cynghorydd Jim Evans ar gyfer y flwyddyn i ddod, yr un modd, Arweinydd y Cyngor. Dywedodd ei fod yn gobeithio ei fod yn gadael y Cyngor mewn sefyllfa gryfach a chadarnach a bod modd priodoli llwyddiant hynny i ymdrechion Aelodau'r Cyngor. Yn ogystal, cydnabu Mr Jones y cyfraniad a wnaed gan staff y Cyngor sy'n haeddu canmoliaeth a pharch. Cyfeiriodd at y cyfleon unigryw sy'n wynebu Ynys Môn ynghyd â'r risgiau a all ddod gyda hynny a phwysleisiodd bwysigrwydd gwerthfawrogi a gwarchod cyfoeth yr Ynys o dreftadaeth a sicrhau bod unrhyw newidiadau yn cael eu gwneud er budd trigolion yr Ynys. Dymunodd yn dda iawn i'r Cyngor am y dyfodol a dywedodd y byddai'n parhau i ddilyn ei hynt a'i helynt gyda diddordeb.

4 DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni chafwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

5 DIRPRWYAETH GAN YR AELOD / AELODAETH Y PWYLLGOR GWAITH

Yn unol â Pharagraff 4.1.1.2 y Cyfansoddiad, enwodd yr Arweinydd yr isod fel yr Aelodau yr oedd wedi eu dewis i wasanaethu ar y Pwyllgor Gwaith ynghyd â'u cyfrifoldebau Portffolio –

Y Cynghorydd Richard Dew a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Cynllunio a'r Amgylchedd
Y Cynghorydd Kenneth Hughes a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Addysg
Y Cynghorydd Aled Morris Jones a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol
Y Cynghorydd H. Eifion Jones a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Cyllid
Y Cynghorydd J. Arwel Roberts a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Priffyrdd, Eiddo a Rheoli Gwastraff
Y Cynghorydd Alwyn Rowlands a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Busnes y Cyngor, Trawsnewid Perfformiad ac Adnoddau Dynol
Y Cynghorydd Ieuan Williams (Arweinydd) a fydd yn gyfrifol am y Portffolio Datblygu Economaidd, Hamdden a Thwristiaeth

6 ETHOL CADEIRYDD Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Yn unol â Pharagraff 3.4.12.3, penderfynwyd ethol y Cynghorydd Vaughan Hughes yn Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd am 2015/16.

7 CADARNHAU'R CYNLLUN DIRPRWYO

Penderfynwyd cadarnhau'r rhan honno o'r Cynllun Dirprwyo sydd, yn ôl y cyfansoddiad, yn fater i'r Cyngor gytuno arno fel y pennir yn Rhan 3.2 y Cyfansoddiad.

8 CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL

Cyflwynwyd i'w ystyried - adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd a oedd yn adolygu trefniadau cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor.

Penderfynwyd –

- **Cadarnhau'r trefniadau cydbwysedd gwleidyddol a nifer y seddau a ddyrannwyd i bob un o'r grwpiau yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, a nifer y seddau a roddir yn ôl arferiad i'r Aelodau hynny nad yw cydbwysedd gwleidyddol yn berthnasol iddynt fel a nodir yn y matrics a oedd ynghlwm wrth yr adroddiad.**
- **Yn amodol ar yr uchod, cadarnhau bod y seddau a ddyrennir i Aelodau nad ydynt yn rhan o unrhyw grŵp yn parhau ar sail y penodiadau cyfredol.**
- **Bod yr Arweinyddion Grwpiau yn rhoi gwybod i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd cyn gynted ag sy'n bosibl os bydd unrhyw newidiadau i Aelodau y Grwpiau ar Bwyllgorau.**

9 CYNLLUN CYDNABYDDIAETH ARIANNOL 2015/16

Cyflwynwyd i'w ystyried - adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ar y cynllun cydnabyddiaeth ariannol i Aelodau yn 2015/16.

Penderfynwyd -

DRAFT

- **Cadarnhau dyrannu Uwch Gyflogau ar gyfer y rheini sydd yn dal swyddi yn 2015/16 fel sydd wedi ei nodi ym mharagraff 2.19 uchod.**
- **Cadarnhau y dylid talu ar sail lefel C fel y penderfynir gan y Panel Cydnabyddiaeth Ariannol ar gyfer swyddi Pennaeth Dinesig a Dirprwy Bennaeth Dinesig, gan gymryd y baich gwaith a'r cyfrifioldebau a ragwelir i ystyriaeth (paragraff 2.7).**
- **Nodi bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn ei gyfarfod ar 25 Mawrth 2015 wedi penderfynu y dylid rhoi sylw i'r gofyniad i adolygu lefel y cymorth a roddir i aelodau i gyflawni eu dyletswyddau fel rhan o'r rhaglen waith ar gyfer 2015/16.**
- **Nodi manylion eraill ynghylch taliadau a lwfansau ar gyfer 2014 /15 a bennwyd gan y Panel ac a amlinellir yn yr adroddiad hwn.**

10 CYRFF ALLANOL

Cyflwynwyd i'w ystyried – adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn gofyn am gadarnhau'r rhestr o benodiadau a wnaed i gyrff allanol.

Rhoddwyd gwybod i'r Cyngor for y Cynghorydd R. G. Parry, OBE am gynrychioli'r Cyngor ar Grŵp mynediad Ynys Môn yn lle'r Cynghorydd Ann Griffith (rhif 14 ar y rhestr).

Penderfynwyd cadarnhau'r penodiadau fel y manylwyd arnynt yn y rhestr a gyflwynwyd ar yr amod fod enw'r Cynghorydd R. G. Parry, OBE yn cael ei gynnwys fel cynrychiolydd y Cyngor ar Grŵp Mynediad Ynys Môn.

11 CYNLLUN HYFFORDDI A DATBLYGU AELODAU – HYFFORDDI A DATBLYGU AELODAU 2015 / 16

Cyflwynwyd i'w ystyried – adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn ymgorffori'r Cynllun Datblygu Aelodau am 2015/16.

Penderfynwyd mabwysiadu ac ymgymryd â'r Cynllun Hyfforddiant ar gyfer Aelodau fel y caiff ei nodi yn Atodiad 1 yr adroddiad.

12 CADARNHAU PWYLLGORAU

Cadarnhaodd y Cadeirydd ailbenodi'r strwythur Pwyllgorau fel y cyfeirir at hynny yn Adran 3.4 Cyfansoddiad y Cyngor, ynghyd â'r canlynol –

- Panel Tâl a Graddfeydd
- Panel Penodiadau'r Pwyllgor Safonau
- Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol
- Cyd-bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig
- Is-Bwyllgor Indemniadau

13 AMSERLEN CYFARFODYDD ARFEROL Y CYNGOR SIR

Penderfynwyd cymeradwyo'r rhaglen ganlynol ar gyfer cyfarfodydd arferol y Cyngor Sir am y flwyddyn i ddod –

- **29 Medi, 2015 am 2:00 p.m.**
- **9 Rhagfyr, 2015 am 2:00 p.m.**
- **24 Chwefror, 2016 am 2:00 p.m.**
- **12 Mai, 2016 am 2:00 p.m. (Cyfarfod Blynyddol)**

Cynghorydd Jim Evans
Cadeirydd

DRAFFT

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 3 Medi 2015

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Jim Evans (Cadeirydd) Y Cynghorydd Robert G Parry (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr Lewis Davies, R Dew, Ann Griffith, John Griffith, D R Hughes, K P Hughes, T Ll Hughes, Vaughan Hughes, Victor Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, G O Jones, H E Jones, R Ll Jones, R.Meirion Jones, Richard Owain Jones, Jeffrey M.Evans, Alun W Mummery, Dylan Rees, J A Roberts, Nicola Roberts, Alwyn Rowlands, Dafydd Rhys Thomas ac Ieuan Williams
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol Pennaeth Adnoddau/Swyddog Adran 151 Dros Dro Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfarwyddwr Cymuned Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd Swyddog Pwyllgor (MEH).
HEFYD YN BRESENNOL:	Mrs. Kim Howells a Mrs. Lowri Phillips – Geldards LLP
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorwyr Raymond Jones, Carwyn Jones a P S Rogers

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Gwnaed y datganiadau o ddiddordeb personol a nodwyd isod mewn perthynas ac Eitem 5 – Gweithredu Arfarnu Swyddi a Thâl Cyfartal. Caniatawyd i'r Aelodau hynny a oedd wedi datgan diddordeb gymryd rhan yn y trafodaethau a'r bleidlais ar y mater.

Y Cynghorwyr Lewis Davies, Jeff M. Evans, T.Ll. Hughes, T. Victor Hughes, Llinos M. Huws, H. Eifion Jones, R.Ll. Jones, Alun W. Mummery, Bob Parry OBE, J. Arwel Roberts, Nicola Roberts, Dafydd R. Thomas, Ieuan Williams.

2. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Gwnaeth y Cadeirydd y cyhoeddiadau isod :-

- Estynnwyd llongyfarchiadau i bawb a fu'n llwyddiannus yn Sioe Frenhinol Cymru, Sioe Amaethyddol Môn a'r Eisteddfod Genedlaethol.
- Estynnwyd llongyfarchiadau i ddisgyblion ysgolion uwchradd a lwyddodd yn eu harholiadau TGAU a Lefel 'A'. Dymunodd y Cadeirydd yn dda iddynt ar gyfer y dyfodol a phob llwyddiant i'r rheiny a fydd yn mynd i'r coleg.
- Llongyfarchiadau i staff y Cyngor sydd wedi llwyddo mewn arholiadau ac wedi ennill cymwysterau yn eu meysydd perthnasol.
- Hefyd, llongyfarchiadau i'r sawl a fu'n cystadlu yng Ngemau'r Ynysoedd yn Jersey yn ddiweddar.

- Fel mae pawb yn gwybod, cynhelir yr Eisteddfod Genedlaethol yn ardal Bodedern mewn dwy flynedd. Cynhelir y digwyddiad codi arian cyntaf yng Nghaergybi ar 12 Medi a bydd cyfle i glywed gan gystadleuwyr o Ynys Môn a gymerodd ran yn yr Eisteddfod lwyddiannus ym Meifod eleni.

- Cynhelir Gwasanaeth Sul y Cadeirydd ar ddydd Sul, 11 Hydref, 2015 am 2.00 p.m. yng Nghapel Rhos y Gad, Llanfairpwll.

  Cyfeiriodd y Cadeirydd at farwolaeth gwraig y cyn Gynghorydd Gwyn Roberts o Benysarn. Estynnodd ei gydymdeimlad i'r teulu ar ran y Cyngor Sir ac i unrhyw Aelod neu Swyddog sydd wedi cael profedigaeth yn ddiweddar. Safodd yr Aelodau a'r Swyddogion fel arwydd o barch.

3. CYFLWYNO DEISEBAU

Dywedodd y Prif Weithredwr y derbyniwyd deiseb ac arni 2,440 o lofnodion o 38 o ysgolion. Nododd nad oedd pawb a oedd wedi llofnodi'r ddeiseb yn gweithio yn yr ysgolion.

4. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r canlynol :-

"Dan Adran 100 (A)(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, gyrrwyd y wasg a'r cyhoedd allan o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem a ganlyn, oherwydd y tebygrwydd y câi gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwna Atodlen 12A y Ddeddf eithriad ohoni fel y diffinnir y wybodaeth yn y Ddeddf ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm".

5. GWEITHREDU ARFARNU SWYDDI A THÂL CYFARTAL

- Cyflwynwyd - adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn - Adnoddau Dynol mewn ymateb i gais gan y Grŵp Plaid Cymru i gynnal cyfarfod arbennig o'r Cyngor Sir i ystyried effaith gweithredu Statws Sengl a Thâl Cyfartal ar rai staff.

  Dygodd y Prif Weithredwr sylw at y prif fater a oedd wedi ei gynnwys yn yr adroddiad i Aelodau'r Cyngor Sir ac argymhellion y Cyngor Sir llawn a gynhaliwyd ar 14 Mai, 2015.

  Rhoes y Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol gyflwyniad manwl i'r Cyngor Sir ar Statws Sengl a Thâl Cyfartal.

  Eglurodd Arweinydd Grŵp Plaid Cymru y rheswm pam fod Grŵp Plaid Cymru wedi gofyn am Gyfarfod Arbennig o'r Cyngor Sir ac effaith y broses arfarnu swyddi ar staff.

  Cynhaliwyd sesiwn cwestiynau ac ateb ar gyfer yr Aelodau.

  PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

- Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol ar y materion cyfreithiol sy'n ymwneud â gweithredu Arfarnu Swyddi a Thâl Cyfartal. Roedd Nodyn Cynghori gan gynrychiolwyr cyfreithiol y Cyngor Sir ynghlwm wrth yr adroddiad.

  Rhoes y Cadeirydd wahoddiad i Mrs. Kim Howells a Mrs. Lowri Phillips o Geldards LLP i'r cyfarfod. Rhoes Mrs. Howells gyflwyniad cynhwysfawr i'r Cyngor Sir mewn perthynas â'r strategaeth weithredu mewn perthynas â'r rhaglen Statws Sengl.

  Yn dilyn sesiwn cwestiwn ac ateb, **PENDERFYNWYD:-**

  - **Bod y Cyngor yn cymryd y cam o gynnig ymestyn gweithrediad y strwythur tâl a graddfeydd a thelerau ac amodau Statws Sengl newydd yn orfodol i'r holl weithwyr nad ydynt, ar ddyddiad cyflwyno'r llythyr a.188, wedi cytuno'n wirfoddol i'r newidiadau, trwy derfynu eu contractau cyflogaeth presennol a chynnig eu hailgyflogi**

ar y telerau ac amodau Statws Sengl newydd, cyhyd â bod hyn, yn achos unrhyw staff sy'n gweithio yn yr ysgolion, wedi'i gyfyngu i ysgolion lle mae'r Corff Llywodraethu wedi penderfynu mabwysiadu'r cynigion Statws Sengl;

- **Bod y llythyr a.188 drafft yn cael ei gwblhau gan y Tîm Gweithredu a'i gyflwyno i'r tri Undeb Llafur cydnabyddedig mor fuan â phosib yn cadarnhau bod y cyfnod ymgynghori torfol yn cychwyn;**

- **Bod y Tîm Gweithredu yn parhau i negodi gydag unrhyw Gyrff Llywodraethu nad ydynt eto wedi penderfynu mabwysiadu'r cynnig Statws Sengl gyda'r nod o'u hannog i fabwysiadu'r cynigion;**

- **Bod gofyn i'r Tîm Gweithredu barhau i gynnal deialog gyda'r tri Undeb Llafur gyda'r nod o ddod i gytundeb gyda'r cynrychiolwyr priodol ar ffyrdd o:**

  - **osgoi diswyddiadau;**
  - **gostwng nifer y gweithwyr fydd yn cael eu diswyddo; a**
  - **lliniaru canlyniadau'r diswyddiadau.**

- **Bod y Tîm Gweithredu yn parhau i wneud ymdrech i annog gweithwyr a effeithir i gytuno i'r telerau Statws Sengl, ar yr un telerau gwirfoddol ac a gymeradwywyd yn flaenorol gan y Cyngor, er mwyn lleihau nifer y staff a allai dderbyn rhybudd diswyddo yn y pen draw;**

- **Bod y Prif Weithredwr neu ei gynrychiolydd dirprwyedig yn derbyn cyfrifoldeb dirprwyedig am reoli unrhyw broses ddiswyddo ac ailgyflogi gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, penderfynu a ddylid a pha bryd y dylid cyflwyno unrhyw rybuddion diswyddo a p'un a ddylid cynnal unrhyw broses ddiswyddo ar yr un pryd neu ar sail cam wrth gam;**

- **Bod y Pwyllgor Tâl a Graddfeydd yn cefnogi unrhyw ofynion capasiti ychwanegol ar gyfer AD a'r Gyflogres dros y cyfnod gweithredu i sicrhau bod y dasg yn cael ei chwblhau heb effeithio ar flaenoriaethau eraill;**

- **Bod Statws Sengl yn cael ei weithredu mor fuan ag sy'n ymarferol bosib yn dilyn y cyfnod ymgynghori torfol priodol. Fodd bynnag, cydnabyddir ar gyfer gweithwyr lle bydd angen cyflwyno rhybudd diswyddo na fydd Statws Sengl yn cael ei weithredu tan fis Chwefror / Mawrth 2016 ar y cynharaf. Mae hyn oherwydd bod y cyfnod ymgynghori torfol statudol yn gofyn am o leiaf 45 diwrnod o ymgynghori ac mae gofyn rhoi o leiaf 12 wythnos o gyfnod rhybudd at ddibenion diswyddo. Yn ogystal, bydd angen dilyn proses ddiswyddo ar gyfer staff yn yr ysgolion;**

- **Bod y Prif Weithredwr neu ei gynrychiolydd dirprwyedig yn derbyn cyfrifoldeb dirprwyedig i benderfynu a ddylid gweithredu Statws Sengl ar yr un dyddiad ar draws yr Awdurdod neu ar ddyddiadau gwahanol, er enghraifft, p'un a ddylid defnyddio dyddiad cynharach ar gyfer gweithwyr sydd wedi derbyn y telerau ac amodau Statws Sengl yn wirfoddol ac felly nad oes angen cyflwyno rhybudd diswyddo iddynt**.

Roedd y Cynghorydd Jeff Evans yn dymuno iddo gael ei gofnodi ei fod ef wedi pleidleisio yn erbyn derbyn yr argymhelliad uchod.

Roedd y Cynghorydd Nicola Roberts yn dymuno iddo gael ei gofnodi ei bod wedi ymatal ei phleidlais mewn perthynas â'r argymhelliad uchod.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.55 pm

Y CYNGHORYDD JIM EVANS
CADEIRYDD

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	**PWYLLGOR ARCHWILIO / CYNGOR SIR**
DYDDIAD:	**23 MEDI 2015 / 29 MEDI 2015**
PWNC:	**CYFRIFON TERFYNOL 2014/15**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adroddiad Esboniadol ar gyfer Cyflwyno'r Datganiad Cyfrifon Terfynol yn cynnwys sylwadau ar y prif faterion yn codi o'r Archwiliad o'r Cyfrifon**
PENNAETH GWASANAETH	**RICHARD MICKLEWRIGHT (EST. 2601)**
GWEITHREDU:	**Argymell derbyn y Datganiad Cyfrifon ar gyfer 2014-15**

1. CEFNDIR

1.1 Cafodd cyfrifon drafft y Cyngor Sir am 2014/15 eu cyflwyno ar gyfer eu harchwilio ar 24 Mehefin 2015. Mae'r rhan fwyaf o'r gwaith archwilio manwl wedi ei gwblhau erbyn hyn ac mae Adroddiad yr Archwiliwr wedi cael ei gyflwyno. Mae nifer o newidiadau i'r drafft wedi cael eu hymgorffori yn y Cyfrifon. Ar yr amod y ceir cadarnhad gan y Cyngor, bydd y cyfrifon yn cael eu llofnodi gan Bennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 Dros Dro'r Cyngor a'u cyhoeddi wedi i ni dderbyn barn yr Archwiliwr.

2. ANSAWDD Y BROSES

2.1 Mae'n bleser gennyf ddweud y llwyddwyd yn 2014/15, am y bedwaredd flwyddyn yn olynol, i gwblhau'r cyfrifon wedi eu harchwilio erbyn y dyddiad gofynnol.

2.2 Rwy'n falch hefyd o ddweud bod y gwelliannau i'r broses archwilio a nodwyd y llynedd wedi parhau a bod yr holl faterion a gododd yn ystod y broses archwilio wedi cael sylw mewn modd amserol a boddhaol.

3. NEWIDIADAU I'R CYFRIFON

3.1 Mae'r manylion am y prif newidiadau i'r cyfrifon drafft fel y'u gwelir yn Adroddiad yr Archwiliwr ac o'r herwydd, ni fyddant yn cael eu rhestru yma eto. Efallai y bydd angen gwneud mân-gywiriadau pellach i'r naratif ac er mwyn sicrhau cysondeb cyn llofnodi'r cyfrifon.

3.2 Mae'r newidiadau sylweddol yr oedd angen eu gwneud i'r datganiadau drafft wedi cael eu cyfyngu at ei gilydd i:-

- Newidiadau yn y Fantolen mewn perthynas â symudiadau o ran prisiadau asedau sefydlog.
- Newidiadau i lefelau'r cronfeydd wrth gefn a'r ddarpariaeth i adlewyrchu'r gofynion diwygiedig yn dilyn yr archwiliad, yn enwedig o ran Tâl Cyfartal ac Arfarnu Swyddi lle mae trosglwyddiad o'r Cronfeydd wrth Gefn i Ddarpariaeth wedi cael ei weithredu er mwyn adlewyrchu sefyllfa gyfredol y prosiectau hyn.
- Newidiadau i'r dadansoddiad sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant a'r Fantolen er mwyn addasu ar gyfer camgymeriadau mewn perthynas ag incwm a gwariant.

4. Y BROSES GYMERADWYO

4.1 Y Cyngor Sir bellach sy'n gyfrifol am gymeradwyo'r cyfrifon. Mae'r Pwyllgor Archwilio'n parhau i fod yn gyfrifol am sgriwtineiddio'r cyfrifon. Yr wyf, o'r herwydd, yn argymell i'r Pwyllgor Archwilio ei fod yn gofyn i'r Cyngor Sir gymeradwyo'r cyfrifon ar 23 Medi
2015.

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Cynigir bod y Pwyllgor Archwilio’n gwneud argymhelliad i’r Cyngor Sir i gadarnhau ei fod yn derbyn y Datganiad Cyfrifon ar gyfer 2014/15.

5.2 Bod y Pwyllgor Archwilio’n cymeradwyo’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac yn cyfeirio’r ddogfen i Arweinydd y Cyngor a’r Prif Weithredwr i’w llofnodi.

RICHARD MICKLEWRIGHT 16 MEDI 2015
PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU)
A SWYDDOG ADRAN 151 DROS DRO

CYNGOR SIR YNYS MÔN

DATGANIAD CYFRIFON 2014/15

CYNNWYS

Cyfeirnod	Disgrifiad	Tudalen
	Rhagymadrodd Eglurhaol	1
	Datganiad Cyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon	8
	Adroddiad yr Archwiliwr Annibynnol	9
	Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	12
	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	13
	Y Fantolen	14
	Datganiad Llif Arian	15
Nodyn 1	Datganiad o Bolisïau Cyfrifo	16
Nodyn 2a	Safonau cyfrifo a gyhoeddwyd ond nad ydynt eto wedi eu mabwysiadu hyd yma	37
Nodyn 2b	Safonau Cyfrifo sydd wedi eu cyhoeddi a'u mabwysiadu	37
Nodyn 3	Barnau Allweddol wrth weithredu'r Polisïau Cyfrifo	37
Nodyn 4a	Tybiaethau a wnaed am y dyfodol a ffynonellau eraill o amcangyfrif ansicr	38
Nodyn 4b	Addasiadau o ran y cyfnod blaenorol, newidiadau mewn polisïau cyfrifo, amcangyfrifon a chamgymeriadau	39
Nodyn 5	Eitemau Sylweddol o Incwm a Gwariant	39
Nodyn 6	Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen	39
Nodyn 7	Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo a Sail Ariannu dan Reoliad	40
Nodyn 8	Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	42
Nodyn 9	Balansau Ysgolion	43
Nodyn 10	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	43
Nodyn 11	Cronfeydd wrth Gefn Na Ellir Eu Defnyddio	44
Nodyn 12	Gwariant Gweithredol Arall	48
Nodyn 13	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi	48
Nodyn 14	Incwm Treth a Grantiau Amhenodol	48
Nodyn 15	Eiddo, Offer a Chyfarpar	49
Nodyn 16	Ymrwymiadau Cyfalaf Sylweddol	51
Nodyn 17	Asedau Treftadaeth	51
Nodyn 18	Eiddo Buddsoddiad	53
Nodyn 19	Asedau Annirweddol	53
Nodyn 20	Gwariant Cyfalaf a Chyllido	54
Nodyn 21	Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	54
Nodyn 22	Prydlesau	55
Nodyn 23	Rhestrau stoc	55
Nodyn 24	Dyledwyr	55
Nodyn 25	Arian Parod a Chywerthoedd Arian	56
Nodyn 26	Credydwyr	56
Nodyn 27	Darpariaethau	57
Nodyn 28	Dadansoddiad o Addasiadau i Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	58
Nodyn 29	Llif Arian o Weithgareddau Buddsoddi	58
Nodyn 30	Llif Arian o Weithgareddau Ariannu	58
Nodyn 31	Symiau yr Adroddwyd Arnynt ar gyfer Penderfyniadau Dyrannu Adnoddau	59

Cyfeirnod	Disgrifiad	Tudalen
Nodyn 32	Gweithrediadau Masnachol Sylweddol	64
Nodyn 33	Lwfansau Aelodau	64
Nodyn 34	Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	64
Nodyn 35	Pecynnau Ymadael	65
Nodyn 36	Ffioedd Archwilio Allanol	66
Nodyn 37	Incwm Grantiau	67
Nodyn 38	Partïon Cysylltiedig	67
Nodyn 39	Cronfeydd Ymddiriedol	69
Nodyn 40	Cynllun Pensiynau Athrawon	70
Nodyn 41	Cynllun Pensiwn Buddiannau Diffiniedig Llywodraeth Leol	70
Nodyn 42	Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Ymrwymiadau Posibl	76
Nodyn 43	Asedau Amodol	76
Nodyn 44	Offerynnau Ariannol	77
Nodyn 45	Natur a lefel y risgiau sy'n codi o'r offerynnau ariannol	78
Nodyn 46	Cyd-bwyllgorau	82
Nodyn 47	Troi Tai'n Gartrefi	82
Nodyn 48	Y Dreth Gyngor	82
Nodyn 49	Trethi Cenedlaethol Annomestig (TCA)	84
	Cyfrif Refeniw Tai (CRT) - Datganiad Incwm a Gwariant - Datganiad Symudiadau ar Falans CRT - Nodiadau ar y Cyfrif Refeniw Tai	85
Atodiad 1	Datganiad Parti Cysylltiedig - Cynrychiolaeth Cydranddeiliaid gyda sefydliadau trydydd parti	91
	Geirfa	94
	Datganiad Llywodraethu Blynyddol	

RHAGYMADRODD EGLURHAOL

1. Y FFRAMWAITH STATUDOL

Fel y rhan fwyaf o sefydliadau, mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i gymeradwyo a chyhoeddi Datganiad Cyfrifon. Mae’r tudalennau a ganlyn yn cynnwys y Datganiad Cyfrifon ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015.

Daeth Rheoliadau 2,5 i 7(2) a 21 i 28 o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 i rym ar 31 Mawrth 2015 ac maent, o’r herwydd, yn disodli Rheoliad 7 o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (OS2005/368(W.34), fel y cawsant eu diwygio) ar gyfer blwyddyn gyfrifon 2014/15 a chyfnodau yn y dyfodol. Yn unol â’r Rheoliadau hyn, rhaid i Awdurdodau Lleol yng Nghymru baratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â’r arferion priodol.

Mae Rheoliad 25 o Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifo) (Cymru) 2003 (OS2003/3239(W.319), fel y cawsant eu diwygio) yn nodi arferion priodol ar gyfer paratoi Datganiad Cyfrifon. Mae’r arferion hyn yn cynnwys yn bennaf y Côd Ymarfer ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2014/15 a’r Côd Ymarfer Adrodd ar Wasanaethau 2014/15 a gyhoeddwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifeg (CIPFA), wedi eu cefnogi gan y Safonau Rhyngwladol ar gyfer Adrodd ar Faterion Ariannol (IFRS).

2. BETH SYDD WEDI EI GYNNWYS YN Y CYFRIFON?

Mae Datganiad Cyfrifon 2014/15 wedi cael ei baratoi gan ddefnyddio’r arferion cyfrifo gorau a bennwyd gan Y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifeg (CIPFA). Mae rhannau o’r ddogfen yn gymhleth a’r nod yw sicrhau fod cyfrifon yr holl gyrff sy’n cael eu cyllido gan y Llywodraeth yn darparu gwybodaeth gymharol a chyson ac yn cydymffurfio gyda’r Safonau Rhyngwladol ar gyfer Adrodd ar Faterion Ariannol.

Mae’r rhagair yn cynnig canllawiau dealladwy ar y materion pwysicaf yr adroddir arnynt yn y Cyfrifon ynghyd â throsolwg o sefyllfa ariannol y Cyngor yn gyffredinol.

Mae Cyfrifon Cyngor Sir Ynys Môn am 2014/15 yn cynnwys y datganiadau ariannol sylfaenol a’r nodiadau isod :-

- **Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon –** mae’n nodi cyfrifoldebau’r Cyngor a Phennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) Dros Dro’r Cyngor sydd hefyd wedi’i ddynodi’n Swyddog Adran 151;

- **Datganiad Llywodraethu Blynyddol** – Dan reoliadau statudol, mae angen i’r Cyngor gynnal adolygiad o leiaf unwaith y flwyddyn a’r effeithiolrwydd ei system o reolaeth mewnol. Drwy’r adolygiad o reolaethau mewnol neu reolaethau mewnol ariannol ceir darpariaeth o sicrwydd fod y Datganiad Ariannol yn rhoi barn cywir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar ddyddiad yr adroddiad ynghyd â’i berfformiad ariannol yn ystod y fflwyddyn.

- **Barn yr Archwiliwr** – Archwilydd Cyffredinol Cymru yw’r Archwilydd allanol a benodwyd gan y Cyngor. Bydd PricewaterhouseCooperLLP (PwC) yn cynnal yr archwiliad statudol ar ran yr Archwilydd Cyffredinol wedi i’r Swyddog Adran 151 lofnodi a dyddio’r Datganiad Cyfrifon. Yna, byddant yn cyhoeddi barn ynghylch a oes angen cadarnhau’r Cyfrifon ai peidio. Y dyddiad cau ar gyfer y farn hon yw 30 Medi yn dilyn diwedd y flwyddyn.

- **Datganiadau Ariannol Craidd** – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys pedwar o ddatganiadau ariannol sylfaenol, sef:-

  - **Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS)** - sy'n dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor wedi ei ddadansoddi yn ôl arian wrth gefn y gellir ei ddefnyddio ac arian wrth gefn nad yw ar gael i'w ddefnyddio. Mae'r gwarged (neu'r diffyg) ar y llinell darparu gwasanaethau yn dangos cost wirioneddol darparu gwasanaethau'r Cyngor. Ceir mwy o fanylion amdanynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol a godir ar y balans yn y Gronfa Gyffredinol a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer gosod y Dreth Gyngor ac ar gyfer gosod rhenti anheddau. Mae'r Cynnydd/Gostyngiad Net cyn trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd yn dangos y sefyllfa cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd.

  - **Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES)** – sy'n dangos y gost o ddarparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn gan ddefnyddio arferion cyfrifo a dderbynnir yn hytrach na'r swm fydd yn cael ei gyllido o drethiant a grantiau cyffredinol yn unol â rheoliadau statudol. Mae cynghorau'n codi trethi er mwyn talu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifo. Dangosir y sefyllfa o ran trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

  - **Y Fantolen** - sy'n nodi sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2015 fel y cafodd ei hadlewyrchu yn lefel y balansau a'r arian wrth gefn sydd ar gael i'r Cyngor ynghyd â lefel yr asedau a'r ymrwymiadau a ddelir gan y Cyngor;

  - **Datganiad Llif Arian** - Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau o ran arian a chywerthoedd arian y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol. Mae'r datganiad yn dangos sut y mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian a chywerthoedd arian drwy gategoreiddio llif arian fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llif arian yn codi o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithgareddau'r Cyngor yn cael eu cyllido drwy'r trethi ac incwm grant neu gan y sawl sy'n derbyn y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae llif arian allanol wedi eu gwneud ar gyfer adnoddau y bwriedir i gyfrannu i ddarpariaeth gwasanaethau'r Cyngor yn y dyfodol. Mae llif arian sy'n codi o weithgareddau cyllido yn ddefnyddiol o ran rhagweld hawliadau ar lif arian yn y dyfodol gan y sawl sy'n darparu cyfalaf (h.y. yn benthyca) i'r Cyngor.

  - **Y Cyfrif Refeniw Tai** yw cofnod o wariant refeniw ac incwm sy'n ymwneud â stoc dai'r Cyngor. Ei brif bwrpas yw sicrhau bod gwariant ar reoli tenantiaethau a chynnal anheddau yn cael ei gydbwyso gan y rhenti a godir ar denantiaid. Mae Cyfrif Refeniw Tai'r Cyngor yn gwbl ar wahân i Gronfa Gyffredinol y Cyngor.

  - **Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol** – y bwriedir iddynt egluro'r ffigyrau allweddol a ddangosir yn y datganiadau ariannol. Mae'r nodiadau'n cynnwys y Datganiad ar Bolisïau Cyfrifon sy'n cefnogi ac yn egluro sail y ffigyrau yn y Cyfrifon ac yn nodi'r polisïau cyfrifo pwysicaf a'r technegau amcangyfrifo a ddefnyddir i baratoi'r Cyfrifon.

3. NEWIDIADAU YN Y DRINIAETH GYFRIFO

Nid oedd angen gwneud unrhyw newidiadau i'r driniaeth gyfrifo yn 2014/15.

4. CRYNODEB O'R FLWYDDYN

Mae'r Cyngor yn gwario arian mewn dwy ffordd; refeniw a chyfalaf. Mae gwariant refeniw yn digwydd ar eitemau sy'n cael eu defnyddio o fewn blwyddyn ac mae'n cael ei dalu o'r Dreth Gyngor, grantiau gan y Llywodraeth, rhenti ac incwm arall. Mae gwariant cyfalaf fel arfer yn ymwneud â gwariant a fydd yn rhoi budd i'r Cyngor am gyfnod o fwy na blwyddyn. Mae gwariant cyfalaf yn cael ei gyllido'n bennaf o dderbyniadau cyfalaf, grantiau a chyfraniadau cyfalaf, neu trwy fenthyca.

5. GWARIANT AC INCWM REFENIW 2014/15

Aeth y Cyngor ati i baratoi'r gyllideb flynyddol ar gyfer 2014/15 ym mis Chwefror 2015. Mae'r gyllideb adlewyrchu'r gwariant a'r incwm y disgwylir y bydd eu hangen yn ystod y flwyddyn i ddarparu gwasanaethau. Mae gwariant yn ymwneud â chostau rhedeg fel cyflogau gweithwyr a gorbenion, costau trwsio a chynnal, costau ynni, trethi a chostau eraill sy'n gysylltiedig ag adeiladau'r Cyngor, costau rhedeg ei gerbydau a chost cyflenwadau a gwasanaethau i gefnogi adrannau'r Cyngor. Mae incwm yn ymwneud ag arian a dderbynnir yn sgil gwerthu nwyddau ac arian a ddaw i mewn o ffioedd a thaliadau gan bobl sy'n defnyddio gwasanaethau'r Cyngor, ynghyd â grantiau a chyfraniadau gan Lywodraeth Cymru a chyrff allanol eraill.

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn dangos ein perfformiad ariannol a'r gwariant net a godir yn erbyn y Dreth Gyngor.

GWARIANT REFENIW 2014/15

Cafodd cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2014/15 ei gosod ar £126m (£129m yn 2013/14).

Gosodwyd y gyllideb yn erbyn setliad ariannol heriol o gymorth grant gan Lywodraeth Cymru a gweithredwyd targed arbedion ac effeithlonrwydd heriol o £6.3m er mwyn gosod y gyllideb o fewn yr adnoddau oedd ar gael.

Cafodd y gyllideb ei monitro a'i rheoli'n agos drwy'r flwyddyn ac adroddwyd arni i'r Pwyllgor Gwaith yn unol â gweithdrefnau a gymeradwywyd gan y Cyngor. Yn ystod y flwyddyn ariannol, nodwyd pwysau o ran gorwario ar y gyllideb yn y gwasanaeth Cyllid yn Adran y Dirprwy Brif Weithredwr a oedd yn ymwneud â chymorth ychwanegol i'r adran. Adroddwyd ar y gorwariant yn gynnar yn y flwyddyn ariannol a rhagdybiwyd y byddai'n £154k.

Roedd cyfanswm y gwariant net gwirioneddol yn £127.119m (£128.368 2013/14) ac mae'n bwysig nodi bod y Cyngor wedi gwario o fewn y gyllideb yn gyffredinol. Mae amrywiadau o ran gorwario a thanwario mewn gwasanaethau unigol.

Mae'r gyllideb refeniw ar gyfer 2014/15 a'r modd y mae'n cymharu gyda'r canlyniadau gwirioneddol i'w gweld yn y tabl isod.

Mae'r manylion a ddangosir yma yn seiliedig ar yr adroddiad Canlyniad i'r Pwyllgor Gwaith, sydd yn seiliedig ar strwythur rheoli mewnol y Cyngor. Mae'r symudiad o'r ffigwyr cychwynnol yma i'r Diffyg terfynol ar Weithrediadau sy'n Parhau, fel y dangosir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn codi o'r symudiadau i'r cronfeydd wrth gefn a gweithgareddau diwedd blwyddyn arall.

6. GWARIANT REFENIW 2014/15

Cyfradran	Cylideb	Canlyniad Dros Dro	Amrywiad Canlyniad Dros Dro
	£'000	£'000	£'000
Dysgu Gydol Oes	53026	53068	42
Cymunedau	30296	29072	-1224
Datblygu Cynaliadwy	25556	25311	-245
Dirprwy Brif Weithredwr	17405	18233	828
	126283	**125684**	**-599**

Roedd cyllideb 2014/15 yn cynnwys arbedion yr oedd eu hangen o £6.3m sydd wedi, yn gyffredinol, cael eu cyflawni gydag arbedion pellach yn arwain at ganlyniad rhagamcanedig o danwariant o £559k.

CRONFA'R CYNGOR

Ar amser y canlyniad, cynyddodd balans Cronfa'r Cyngor ar 31 Mawrth 2015 gan £1.516m, o £5.677m i £7.193m. Gellir gweld y symudiadau yn y flwyddyn o Gronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn ar dudalen 12.

GWARIANT CYFALAF 2014/15

Mae gwariant cyfalaf yn golygu cost darparu neu wella asedau neu wariant arall lle mae'r manteision yn parhau y tu draw i'r flwyddyn ariannol dan sylw. Cymeradwyodd y Cyngor raglen gyfalaf o £25.0m ar gyfer 2014/15. Yr unig brosiectau neu gynlluniau mawr a gychwynnodd yn ystod y flwyddyn oedd y ddwy ysgol 21ain ganrif yng Nghaergybi a'r Llannau. Yr unig brosiect mawr a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn oedd y Cynllun Priffyrdd o'r Fenter Benthyca Llywodraeth Leol. Buddsoddwyd cyfanswm o £5.3m dros y tair blynedd gan olygu bod asedau priffyrdd yr Awdurdod mewn cyflwr gwell.

Rhoddodd y Pwyllgor Gwaith sylw i adroddiad ar y canlyniad cyfalaf yn ei gyfarfod ar 15 Mehefin 2015, a oedd yn dangos bod y Cyngor mewn gwirionedd wedi gwario £21.3m ar brosiectau cyfalaf yn 2014/15.

Nodir isod fanylion y gwariant yn erbyn cyllidebau prosiect unigol:-

Prosiect	***Cyllideb ar gyfer 2014/15 £000***	***Gwariant Gwirioneddol yn 2014/15 £000***	***Amrywiad yn y Flwyddyn £000***
Tai			
Tai Cyngor	7,085	5,519	(1,566)
Cronfa Cyffredinol	1,914	1,701	(213)
Addysg			
Ysgolion 21ain ganrif – Caergybi	850	466	(384)
Dechrau'n Deg	415	415	-
Datblygu Canolfan Iaith Môn	139	125	(14)
Arall	1,199	1,169	(30)

Adfywio			
Dat. Econ. – Isadeiledd Strategol	1,881	1,434	(447)
Dat. Econ. –Arall	1,357	872	(485)
Eiddo – Gwelliannau i Fân-ddaliadau			
Eiddo - Arall	250	843	593
Cynllunio – Adfywio (3 tref)	1,202	786	(416)
Priffyrdd – Menter Benthyca	1,170	1,515	345
Llywodraeth Leol	1,800	1,804	4
Priffyrdd – Arall	2,297	1,928	(369)
Rheoli Gwastraff	125	39	(86)
Arall			
T.G.Ch.	606	209	(397)
Gwasanaethau Cymdeithasol	497	493	(4)
Hamdden	170	2	(168)
Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid	2,050	1,967	(83)
Cyfanswm	**25,007**	**21,287**	**(3,720)**

Roedd y gwariant cyfalaf o £21.3m yn £3.7m yn llai na'r gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer y rhaglen gyfalaf.

Sut y talwyd am y rhaglen gyfalaf

Mae cyllido'r Rhaglen Gyfalaf yn dibynnu ar adnoddau grantiau, derbynebiadau cyfalaf a ragwelir ac ar lefel o fenthyca sy'n agos at y lefel a dybiwyd gan Cynulliad Cymru wrth weithio allan y gefnogaeth refeniw.

	Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
Gwariant Cyfalaf	**15,768**	**5,519**	**21,287**
Grantiau a Chyfraniadau	8,682	2,650	11,332
Cyfraniadau Refeniw	230	2,633	2,863
Derbyniadau Cyfalaf	2,191	236	2,427
Benthyca gyda Chefnogaeth	2,399	0	2,399
Benthyca Di-gefnogaeth	2,266	0	2,266
Cronfa Wrth Gefn Clustnodedig	0	0	0
Cyfanswm y Cyllid	**15,768**	**5,519**	**21,287**
Yr Adnoddau oedd ar gael ar 31 Mawrth 2014			
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwariant Cyfalaf	770	0	770
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwella Cyfleusterau Hamdden	173	0	173
Benthyca gyda chefnogaeth a ddygwyd ymlaen	4,446	0	4,446
Cyfanswm ar gael	**5,389**	**0**	**5,389**

Roedd gwerth £3.8m (2013/14: £2.1m) o ymrwymiadau cyfalaf yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn. Bydd balans gweddilliol yr ymrwymiadau cyfalaf cyfredol a chostau prosiectau newydd sy'n cael eu dwyn ymlaen yn y blynyddoedd i ddod yn cael eu cyllido o grantiau cyfalaf, derbyniadau o werthu asedau a benthyciadau.

Y PRIF DDYLANWADAU AR GYFRIFON 2014/15
Mae yna nifer o ffactorau allanol sydd wedi cael effaith sylweddol ar gyfrifon 2014/15 a sefyllfa ariannol y Cyngor. Y 2 ffactor mwyaf sylweddol oedd effaith yr economi ar strategaeth fenthyca'r Cyngor a'r diffyg yn y gronfa bensiwn.

STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS
Rhaid i'r Cyngor weithredu cyllideb gytbwys sy'n golygu bod rhaid i'r cyfanswm refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol fod yn ddigon i gwrdd â gwariant a bod rhaid i'r arian a ddaw i mewn fod yn ddigon i gwrdd â'r arian sy'n mynd allan. Rhan allweddol o'r gwaith Rheoli'r Trysorlys yw sicrhau bod y llif arian wedi ei gynllunio'n ddigonol a bod arian ar gael pan fo'i angen.

BENTHYCA
Yn unol â'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a gymeradwywyd, roedd y Cyngor wedi tanfenthyca (benthyca'n fewnol) erbyn diwedd y flwyddyn, sef sefyllfa a ddechreuodd yn 2011/12. Roedd hynny'n golygu nad oedd yr angen i fenthyca cyfalaf (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf) yn cael ei gyllido'n llawn trwy fenthyciad oherwydd i gronfeydd wrth gefn, balansau a llif arian y Cyngor gael eu defnyddio fel mesur yn y cyfamser. Mae'r dull hwn o weithredu'n un ddoeth oherwydd bod elw ar fuddsoddiadau yn isel, a risg gwrthbartïon yn uchel ac nid oedd disgwyl chwaith y byddai cyfraddau llog yn codi'n sydyn. Mae gan y Cyngor ddigon o falansau ariannol i weithredu'n effeithiol ac, os byddai rhaid, gallai gael at arian ychwanegol ar fyr rybudd am gost isel iawn.

Roedd y Cyngor mewn sefyllfa o danfenthyca erbyn dechrau'r flwyddyn (£19.2m). Yn ystod y flwyddyn, ni aeddfedodd unrhyw fenthyciadau ac fe ostyngodd angen y Cyngor i fenthyca gan £0.2m a arweiniodd at sefyllfa o danfenthyca o £19.0m erbyn diwedd y flwyddyn. O ganlyniad i barhau i fenthyca'n fewnol, roedd y benthyciadau erbyn diwedd y flwyddyn yn £89.58m(31 Mawrth 2014:£89.58m) gyda chyfradd gyfartalog o 5.72%(31 Mawrth 2014: 5.72%).

BUDDSODDIADAU (arian sy'n cael ei adneuo am ragor na 3 mis)
Gweithredodd y Cyngor o fewn ei Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn ystod y flwyddyn. Nid oedd unrhyw fuddsoddiadau ar 31 Mawrth 2015 (31 Mawrth 2014: £9.2m).

Y FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2015

Ar 31 Mawrth 2015, roedd cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn £149.310m, sef gostymgiad o £2.762m o gymharu â'r flwyddyn ariannol gynt. Roedd y gostymgiad i'w briodoli'n bennaf i gyfuniad o'r arian wrth gefn a oes modd eu ddefnyddio yn cynyddu gan £1.975m o £27.272m i £29.247m, tra bod arian wrth gefn nad oedd modd ei ddefnyddio wedi disgyn o £124.800m i £120.063m, gostyngiad o £4.737m. Gellir gweld dadansoddiad o falansau'r cronfeydd wrth gefn nad oes modd eu defnyddio yn nodyn 11 tudalen 43.

Mae'r Fantolen yn dangos cynnydd yn y prisiadau ar gyfer Asedau Tymor Hir, sy'n cyfateb i gynnydd net o £28.269m. Yn yr un modd, gwelwyd cynnydd yn y balansau ar gyfer Asedau Cyfredol o £3.644m a gostyngiad ar gyfer balansau Ymrwymiadau Cyfredol, o £0.488m. Gwelwyd cryn symudiad hefyd yn y ymrwymiadau tymor hir sydd wedi gweld cynnydd o £34.187m ac roedd y rhan fwyaf o hwnnw'n ymwneud â'r gronfa wrth gefn ar gyfer pensiynau (fel y dogfennir isod).

PENSIYNAU

- **CYNLLUN PENSIYNAU ATHRAWON**

  Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoddi i athrawon fuddion penodol ar adeg eu hymddeoliad ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y costau drwy wneud cyfraniadau yn seiliedig ar gyfran o gyflog pensiynadwy'r aelodau.

- **CYNLLUN PENSIWN LLYWODRAETH LEOL**

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogi ei swyddogion a gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad drwy fod yn rhan o Gynllun Pensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa wedi ei glandro ar lefel y bwriedir iddi falansio'r ymrwymiadau pensiwn gydag asedau buddsoddi. Ni fydd buddion yn daladwy mewn gwirionedd hyd oni fydd swyddogion yn ymddeol ond mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wneud y taliadau i'r Gronfa Bensiwn y mae angen eu datgelu ar yr adeg y bydd y gweithwyr yn ennill eu buddiannau i'r dyfodol.

Safon Gyfrifo Ryngwladol (IAS) 19 – Buddiannau Gweithwyr sy'n berthnasol i bob awdurdod lleol ac sy'n berthnasol i Gronfa Bensiwn LLywodraeth Leol Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

Caiff yr hinsawdd economaidd gyfredol hefyd effaith sylweddol ar yr Ymrwymiad Pensiwn net. Mae un o'r newidiadau mwyaf arwyddocaol ar y Fantolen yn ymwneud â chronfa wrth gefn y Cyngor ar gyfer pensiynau ac mae wedi cynyddu o £91.152m i £125.477m, cynnydd o £34.325m. Mae'n bwysig nodi bod y dirywiad ymddangosiadol yn y sefyllfa bensiwn yn seiliedig ar amrywiadau actiwaraidd ac nid yw'n golygu y bydd rhaid defnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor ar unwaith. Caiff taliadau gwirioneddol y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn eu hadolygu bob tair blynedd fel rhan o'r adolygiad o'r Gronfa Bensiwn a gynhelir bob tair blynedd. Yna, penderfynir ar strategaeth fuddsoddi sy'n anelu at adennill y diffyg hwn dros gyfnod y bydd Actiwari'r Gronfa Bensiwn (Hymans Robinson) yn penderfynu arno.

Mae'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dangos y buddiannau pensiwn a gafwyd yn y flwyddyn wedi eu haddasu yn ôl yr angen i adlewyrchu'r rhan honno o'r costau pensiwn nad ydynt yn cael eu talu gan drethdalwyr y Cyngor.

DARPARIAETHAU

Roedd cyfanswm darpariaethau'r Cyngor yn £5.308m ar 1 Ebrill 2014. Yn ystod y flwyddyn gwelwyd cynnydd o £3.421m i £8.729m, yn bennaf oherwydd newidiadau yn y ddarpariaeth Yswiriant, cynnydd yn y ddarpariaeth ar gyfer Tâl Cyfartal a throsglwyddo £2.900m o'r broses Arfarnu Swyddi gan fod yr ymarfer hwnnw bellach yn dod i'w ganlyniad terfynol.

Mae manylion am y symudiadau yn y darpariaethau i'w gweld yn nodyn 27 i'r Cyfrifon.

DATGANIAD CYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau Cyngor Sir Ynys Môn

Mae'n ofynnol ar i Gyngor Sir Ynys Môn:-

* wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau fod gan un o'i swyddogion y cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog yw'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) Dros Dro sydd hefyd wedi'i ddynodi'n Swyddog Adran 151.

* reoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau ac i ddiogelu ei asedau.

* gymeradwyo'r datganiad cyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151

Y Swyddog Adran 151 sydd yn gyfrifol am baratoi datganiad cyfrifon y Cyngor yn unol â'r ymarferion priodol fel y gosodir yn y Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("Côd SAARH").

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:-

* dewis polisïau cyfrifo priodol ac yna eu defnyddio'n gyson.
* ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus.
* cydymffurfio â Chôd Ymarfer yr Awdurdod Lleol.

Hefyd mae'r Swyddog Adran 151 wedi:-

* cadw cofnodion cyfrifo priodol ac amserol.
* cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Tystysgrif

Tystiaf fod y Datganiad Cyfrifon yma yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ynys Môn ar y dyddiad cyfrifo a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015.

Llofnodwyd: ....
RICHARD MICKLEWRIGHT
PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) (DROS DRO) A SWYDDOG ADRAN 151

Dyddiedig 30 Medi 2015

Cymeradwyo'r Cyfrifon
Yn unol â Rheoliadau Cyfrifol ac Archwilio (Cymru) 2014, rwy'n tystio i'r Datganiad Cyfrifon gael ei gymeradwyo gan y Cyngor Llawn ar 30 Medi 2015

Llofnodwyd.................................
JIM EVANS
CADEIRYDD CYNGOR SIR YNYS MÔN

Dyddiad: 30 Medi 2015

ADRODDIAD YR ARCHWILIWR ANNIBYNNOL I AELODAU CYNGOR SIR YNYS MÔN

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH 2015

Dengys y Datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi'n 'Gronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd wrth gefn eraill. Mae'r llinell 'Gwarged neu (Diffyg) ar ddarpariaeth gwasanaethau' yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, gyda manylion pellach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Falans Cronfa'r Cyngor i bwrpas pennu'r Dreth Gyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai i bwrpas pennu rhenti. Mae'r llinell 'Cynnydd/(Gostyngiad) Net cyn Trosglwyddiadau i gronfeydd clustnodedog ac wrth gefn eraill' yn dangos balans Cronfa'r Cyngor a'r Gronfa Refeniw Tai cyn gwneud unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd clustnodedig ac wrth gefn eraill a gyflawnir gan y Cyngor.

	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig Cronfa'r Cyngor (Nodyn 8)	Balans CRT (Datganiadau Ariannol Atodol)	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf (Nodyn 10)	Balansau Ysgolion (Nodyn 9)	Grantiau Cyfalaf Anghynwysiedig (Nodyn 14)	Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd (CRT)	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Deffiniad	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn Na ellir eu defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn yr Awdurdod
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill 2013	**5,910**	**15,611**	**482**	**14**	**1,184**	**262**	**1,016**	**24,479**	**125,982**	**150,461**
Symudiadau yr arian wrth gefn yn ystod y flwyddyn										
Gwarged / (diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(4,430)	-	(456)	-	-	-	-	**(4,886)**	**-**	**(4,886)**
Incwn a Gwariant Cynhwysfawr arall	-	-	-	-	-	-	-	**-**	**6,499**	**6,499**
Cyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr	**(4,430)**	**-**	**(456)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(4,886)**	**6,499**	**1,613**
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido yn unol a'r rheoliadau (Nodyn 7)	6,267	-	1,688	(14)	-	(262)	-	**7,679**	**(7,679)**	**-**
Cynnydd / (Gostyngiad) Net cyn trosglwyddo i'r Cronfeydd wrth Gefn Clusnodedig	**1,837**	**-**	**1,232**	**(14)**	**-**	**(262)**	**-**	**2,793**	**(1,180)**	**1,613**
Trosglwyddiadaui/(o) Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig (Nodyn 8)	(2,070)	1,736	(43)	-	334	-	43	**-**	**(2)**	**(2)**
Cynnydd (Gostyngiad) yn ystod y flwyddyn	**(233)**	**1,736**	**1,189**	**(14)**	**334**	**(262)**	**43**	**2,793**	**(1,182)**	**1,611**
Balans ar 31 Mawrth 2014	**5,677**	**17,347**	**1,671**	**-**	**1,518**	**-**	**1,059**	**27,272**	**124,800**	**152,072**
Symudiadau yr arian wrth gefn yn ystod y flwyddyn										
Gwarged / (diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(9,148)	-	(692)	-	-	-	-	**(9,840)**	**-**	**(9,840)**
Incwn a Gwariant Cynhwysfawr arall	-	-	-	-	-	-	-	**-**	**7,078**	**7,078**
Cyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr	**(9,148)**	**-**	**(692)**	**-**	**-**	**-**	**-**	**(9,840)**	**7,078**	**(2,762)**
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail gyllido yn unol a'r rheoliadau (Nodyn 7)	9,973	-	1,842	-	-	-	-	**11,815**	**(11,815)**	**-**
Cynnydd / (Gostyngiad) Net cyn trosglwyddo i'r Cronfeydd wrth Gefn Clusnodedig	**825**	**-**	**1,150**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1,975**	**(4,737)**	**(2,762)**
Trosglwyddiadaui/(o) Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig (Nodyn 8)	691	(1,568)	-	-	920	-	(43)	**-**	**-**	**-**
Cynnydd (Gostyngiad) yn ystod y flwyddyn	**1,516**	**(1,568)**	**1,150**	**-**	**920**	**-**	**(43)**	**1,975**	**(4,737)**	**(2,762)**
Balans ar 31 Mawrth 2015	**7,193**	**15,779**	**2,821**	**-**	**2,438**	**-**	**1,016**	**29,247**	**120,063**	**149,310**

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR
AM Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN AR 31 MAWRTH 2015

Dengys y datganiad hwn gostau cyfrifo yn ystod flwyddyn mewn perthynas â darparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifo a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r symiau a gyllidir o'r trethi. Mae'r Cyngor yn codi trethi i gwrdd â gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Ceir darlun o'r sefyllfa o ran trethi yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

2014/15					2013/14		
Gwariant Gros £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000		Nodyn	Gwariant Gros £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000
463	(430)	33	Gwasanaethau Canolog		739	(341)	398
7,777	(3,382)	4,395	Gwasanaethau diwylliannol a chysylltiedig		8,170	(3,452)	4,718
72,978	(13,586)	59,392	Gwasanaethau plant ac addysg		71,884	(12,832)	59,052
14,235	(3,395)	10,840	Priffyrdd a gwasanaethau trafnidiaeth		15,443	(3,970)	11,473
16,955	(14,435)	2,520	Tai cyngor (CRT)		15,237	(13,484)	1,753
25,413	(22,973)	2,440	Gwasanaethau tai eraill		25,862	(23,757)	2,105
31,014	(8,820)	22,195	Gofal cymdeithasol i oedolion		35,860	(8,421)	27,439
9,133	(3,911)	5,222	Cynllunio a datblygu		10,265	(4,761)	5,504
11,607	(2,377)	9,230	Gwasanaethau Amgylcheddol		12,836	(2,524)	10,312
11,637	(1,009)	10,628	Corfforaethol a craidd democrataidd		7,025	(1,487)	5,538
224	-	224	Costau heb eu dosbarthu		76	-	76
201,436	**(74,318)**	**127,119**	**Diffyg ar weithrediadau sy'n parhau**		**203,397**	**(75,029)**	**128,368**
		9,616	Gwariant gweithredu arall	12			10,403
		10,201	Cyllido ac incwm buddsoddiad a gwariant	13			8,566
		(137,096)	Trethi ac incwm grant amhenodol	14			(142,451)
		9,840	**Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau**				**4,886**
		(38,252)	Gwarged ar ailbrisio asedau nad ydynt yn gyfredol	11c, 15 & 17			(12,516)
		31,174	Ailfesur yr Atebolrwydd Pensiwn Net	11ch & 41			6,017
		(7,078)	**Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**(6,499)**
		2,762	**Cyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr**				**(1,613)**

Y FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2015

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan y Cyngor ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â'r Cronfeydd wrth Gefn sy'n cael eu dal gan y Cyngor. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn arian wrth gefn y mae modd ei ddefnyddio, h.y. y Cronfeydd wrth Gefn hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn y gellir ond ei ddefnyddio ar gyfer gwariant cyfalaf neu i dalu dyledion). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw'r rheini na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys Cronfeydd wrth Gefn sy'n dal enillion a cholledion heb eu gwireddu, lle byddai'r arian ond ar gael i ddarparu gwasanaethau petai'r asedau'n cael eu gwerthu (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio wrth Gefn); a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y llinell Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn 'Addasiadau rhwng Sail Gyfrifo A Sail Gyllido Dan y Rheoliadau'.

	Nodyn	31 Mawrth 2015	31 Mawrth 2014
		£'000	£'000
Eiddo, offer a chyfarpar	15	344,077	315,636
Asedau Treftadaeth	17	3,212	3,313
Eiddo Buddsoddi	18	7,145	7,139
Asedau Annirweddol	19	332	379
Buddsoddiadau Tymor Hir	44	-	-
Dyledwyr tymor hir	24	430	460
Asedau tymor hir		**355,196**	**326,927**
Buddsoddiadau tymor byr	44	-	-
Asedau a ddelir i'w gwerthu	21	2,137	1,011
Rhestrau stoc	23	566	447
Dyledwyr tymor byr	24	21,154	24,701
Arian parod neu gywerthoedd arian	25	12,405	6,459
Asedau cyfredol		**36,262**	**32,618**
Benthyca tymor byr	44	(1,688)	(1,688)
Credydwyr tymor byr	26	(16,244)	(19,395)
Darpariaethau tymor byr	27	(6,160)	(2,613)
Derbyniadau grantiau cyfalaf ymlaen llaw	37	(380)	(288)
Ymrwymiadau Cyfredol		**(24,472)**	**(23,984)**
Credydwyr tymor hir	26	(55)	(59)
Darpariaethau tymor hir	27	(2,569)	(2,695)
Benthyca tymor hir	44	(89,575)	(89,583)
Ymrwymiadau tymor hir eraill	41	(125,477)	(91,152)
Ymrwymiadau tymor hir		**(217,676)**	**(183,489)**
Asedau net		**149,310**	**152,072**
Arian wrth gefn y mae modd ei ddefnyddio	8-10	29,247	27,272
Arian wrth gefn nad oes modd ei ddefnyddio	11	120,063	124,800
Cyfanswm yr arian wrth gefn		**149,310**	**152,072**

DATGANIAD LLIF ARIAN – AM Y FLWYDDYN SY'N GORFFEN 31 MAWRTH 2015

Dengys y Datganiad Llif Arian newidiadau mewn Arian Parod a Chywerthoedd Ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol. Dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio Arian Parod a Chywerthoedd Arian trwy ddosbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor a gyllidir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae'r gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r all-lif arian ar gyfer adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariaeth gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol. Mae'r llif arian sy'n codi o weithgareddau cyllido'n ddefnyddiol i ragweld yr hawl a fydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian y Cyngor yn y dyfodol.

	Nodyn	2014/15	2012/13
		£'000	£'000
Diffyg Net ar Ddarparu gwasanaethau		**(9,840)**	**(4,886)**
Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	28	31,981	23,261
Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	28	(11,038)	(12,290)
Llif arian net o Weithgareddau Gweithredu		**11,103**	**6,085**
Llif arian net o Weithgareddau Buddsoddi	29	**(5,424)**	**4,604**
Llif arian net o Weithgareddau Cyllido	30	**267**	**(6,534)**
Cynnydd Net mewn Arian Parod a Chywerthoedd Arian		**5,946**	**4,155**
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar gychwyn y flwyddyn ariannol	25	6,459	2,304
Arian Parod a Chywerthoedd Arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol	25	**12,405**	**6,459**

NODIADAU AR GYFRIFON

NODYN 1 - DATGANIAD O BOLISÏAU CYFRIFO

Yn yr adran hon, ceir manylion am y polisïau cyfrifo penodol a fabwysiadwyd gan y Cyngor ar gyfer cwblhau'r cyfrifon.

Cyfeirnod y Polisi	Teitl y Polisi
1	Egwyddorion Cyffredinol
2	Cronni Incwm a Gwariant
3	Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen
4	Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd
5	Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau
6	Treth ar Werth (TAW)
7	Asedau nad ydynt yn gyfredol (Eiddo, Offer a Chyfarpar)
8	Eiddo Buddsoddiad
9	Asedau Annirweddol
10	Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir
11	Arian Parod a'i Gyfwerth
12	Offerynnau Ariannol
13	Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn
14	Cronfeydd wrth Gefn
15	Cydnabyddiaeth Refeniw
16	Llog Mewnol
17	Prydlesau
18	Taliadau i Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn gyfredol - Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)
19	Grantiau y Gellir eu Derbyn
20	Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)
21	Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol
22	Arian Tramor
23	Codi ar Refeniw am Asedau nad ydynt yn Gyfredol
24	Buddiannau'r Gweithwyr
25	Hawliadau Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi
26	Eitemau Eithriadol
27	Cyfrifo ar gyfer Trethi Cenedlaethol Annomestig
28	Incwm a Gwariant Asiantaeth

1. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor am flwyddyn ariannol 2014/15 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2015. Mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, a than y Rheoliadau rhaid eu paratoi'n unol ag arferion cyfrifo priodol. Yr arferion hyn, yn bennaf, yw'r Côd Ymarfer ar Gyfrifo Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2014/15 a'r Côd Ymarfer ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth 2014/15, ac a ategir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yr arfer cyfrifo pennaf a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yw cost hanesyddol, wedi ei diwygio trwy ailbrisio rhai categorïau penodol o asedau nad ydynt yn gyfredol ac offerynnau ariannol. Mae'r holl brif bolisïau cyfrifo wedi cael eu defnyddio mewn modd cyson drwy'r flwyddyn.

2. Cronni Incwm a Gwariant

Rhoddir cyfrif am weithgaredd yn y flwyddyn pryd y digwyddodd nid pan fydd yr arian yn cael ei dalu neu ei dderbyn. Yn arbennig:-

- Caiff incwm a gwariant ei gyfrif amdano yn y flwyddyn y digwyddodd y gweithgaredd nid pan fydd yr arian yn cael ei dalu neu ei dderbyn, h.y. ar sail gronnol. Mae hyn yn golygu fod incwm yn cael ei gofnodi pan gaiff ei ennill ac nid ar adeg ei dderbyn a gwariant pan mae'n digwydd yn hytrach nag ar adeg ei dalu;

- Mae'r refeniw o werthu nwyddau'n cael ei gydnabod pan fo'r Cyngor yn trosglwyddo'r risgiau sylweddol a'r buddion perchenogaeth i'r prynwr a hithau'n debygol y bydd buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodyn yn llifo i'r Cyngor;

- Mae refeniw o ddarparu gwasanaethau yn cael ei gydnabod pan fo'r Cyngor yn medru mesur yn ddibynadwy pa ganran o'r trafodyn a gwblhawyd a hithau'n debygol y bydd buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r trafodyn yn llifo i'r Cyngor;

- Mae cyflenwadau'n cael eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – pan fo bwlch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cario fel rhestrau stoc ar y Fantolen;

- Mae treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fo'r gwasanaethau'n cael eu derbyn yn hytrach na phan fo taliadau'n cael eu gwneud;

- Mae'r llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac adneuon banc ac sy'n daladwy ar fenthyciadau (gan gynnwys gorddrafftiau banc) yn cael ei gyfrifo fel incwm a gwariant yn seiliedig ar gyfradd y llog mewn grym i'r offeryn ariannol perthnasol yn hytrach nag fel llif arian parod sy'n cael ei bennu neu ei sefydlu dan y contract;

- Pan fo refeniw a gwariant wedi'i gydnabod ond dim arian parod wedi'i dalu na'i dderbyn, mae dyledwr neu gredydwr i'r swm perthnasol yn cael ei gofnodi ar y Fantolen. Pan fo dyledion heb eu setlo, mae balans y ddyled yn cael ei nodi a chodir ar refeniw am yr incwm na chaiff, o bosib, ei gasglu.

3. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y flwyddyn ariannol a'r dyddiad pan fo'r Datganiad Cyfrifon wedi ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir dynodi dau fath o ddigwyddiad:-

- y rheini sy'n rhoi tystiolaeth o'r amgylchiadau oedd yn bodoli ar ddiwedd y flwyddyn ariannol – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau;

- y rheini sy'n arwydd o amgylchiadau a gododd ar ôl y flwyddyn ariannol – nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r fath ddigwyddiadau, ond pan fo categori o ddigwyddiadau yn cael effaith berthnasol, gwneir datgeliad yn y nodiadau ar natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol ddisgwyliedig.

Nid yw digwyddiadau ar ôl dyddiad awdurdodi'r datganiad ar gyfer ei gyhoeddi yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

4. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Y gweithrediadau a reolir ar y cyd yw'r gwaith hwnnw a wna'r Cyngor ynghyd â mentrau eraill pan fo defnydd yn cael ei wneud o asedau ac o adnoddau'r mentrwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n ei reoli a'r rhwymedigaethau a wyneba ac mae'n rhoi fel credyd neu ddebyd, yn ei Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y gwariant hwnnw a'r gyfran o incwm a enilla yn sgil gwaith y gweithrediad.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau eiddo, offer neu gyfarpar sydd yn cael eu cydreoli gan y Cyngor a mentrau eraill a phan fo'r asedau'n cael eu defnyddio i sicrhau buddiannau i'r mentrwyr. Nid yw'r gydfenter yn galw am sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cadw cyfrif am ei gyfran ei hun yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, am y rhwymedigaethau a'r treuliau a gaiff ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill yng nghyswllt ei fuddiannau yn y gydfenter a'r incwm a ddaw iddo o'r fenter.

5. Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau Mewn Polisïau Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall Addasiadau Cyfnod Blaenorol ddeillio o newid mewn polisïau cyfrifo neu i gywiro camgymeriad perthnasol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo yn rhagolygol, h.y. eleni ac ym mlynyddoedd y dyfodol y ceir effaith arnynt gan y newid ac nid ydynt yn achosi addasiad cyfnod blaenorol.

Dim ond pan fo'n ofynnol gan arferion cyfrifo cywir y gwneir newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu pan fo'r newid yn rhoi gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynghylch effeithiau trafodion, digwyddiadau eraill a'r amodau ar sefyllfa ariannol a pherfformiad ariannol y Cyngor. Pan wneir newid, caiff ei ddefnyddio'n ôl-weithredol (oni ddywedir fel arall) trwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei ddefnyddio erioed.

Mae camgymeriadau perthnasol a ganfyddir yn ffigyrau'r cyfnod blaenorol yn cael eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

6. Treth ar Werth (TAW)

Mae'r TAW sy'n daladwy yn cael ei gynnwys fel traul ond i'r graddau nad oes modd ei hawlio oddi ar Gyllid a Thollau EM yn unig. Mae'r TAW derbyniadwy yn cael ei eithrio o incwm.

7. Asedau nad ydynt yn Gyfredol (Eiddo, Offer a Chyfarpar)

Mae gwariant ar brynu, creu neu wella asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei gyfalafu ar sail gronnol ar yr amod y daw â budd i'r Cyngor am fwy nag un flwyddyn ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys asedau annirweddol, eiddo, offer a chyfarpar, asedau treftadaeth ac eiddo buddsoddi. Yn gyffredinol, nid ydynt yn cynnwys asedau a ddelir ar gyfer eu gwerthu oherwydd, fel arfer, byddid yn disgwyl cael gwared ar y rhain o fewn 12 mis.

Gall costau'r asedau hyn gynnwys costau cychwynnol eu prynu a'u hadeiladu a chostau dilynol i wella neu i adnewyddu rhan o'r ased. Caiff unrhyw wariant arall a gyfyd yn sgil gynnal a chadw asedau o ddydd i ddydd ei gydnabod yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant wrth i'r costau hynny godi.

Cydnabyddiaeth

Mae gwariant ar brynu, creu neu wella Asedau nad ydynt yn Gyfredol yn cael ei gyfalafu ar sail gronnol, ar yr amod ei bod yn debygol y byddai'r buddiannau economaidd ar gyfer y dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw'n llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Mae gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i gyflenwi buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (h.y. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd.

Mesur

Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:-

- y pris prynu;
- unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol i bwrpas ei weithredu yn y dull a fwriadwyd gan reolwyr;
- amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae'r eitem arno mewn achosion lle mae'n rhaid, er mwyn defnyddio'r ased, ei hail-leoli.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a geir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gafaelir mewn modd ac eithrio drwy eu prynu yn gost gwerth teg, ac eithrio pan nad oes sylwedd masnachol i'r pryniant (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan brynir ased drwy gyfnewid, cost y pryniant yw swm cario'r ased a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:-

- isadeiledd, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu ac asedau nad oes eu hangen mwyach – cost dibrisiant hanesyddol;
- tai cyngor – gwerth teg, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol (EUV-SH);
- eiddo, offer a chyfarpar – gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol – EUV).

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig (DRC) fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg. Fel arfer, mae 'bywyd defnyddiol byr' yn golygu 7 mlynedd neu lai, er gall fod yn hirach am eitemau arbenigol o offer a chyfarpar.

Mae'r asedau a gynhwysir yn y Fantolen ar werth teg yn cael eu hailbrisio yn ddigon aml i sicrhau nad yw eu swm cario'n sylweddol wahanol i'w gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn, ond ailbrisio o leiaf bob pum mlynedd. Yn ymarferol, mae'r Cyngor yn ymgymryd prisiadau o'i asedau ar sail rhaglen dreigl pum mlynedd. Mae eitemau unigol o fewn dosbarthiadau gwahanol o asedau, e.e. ysgolion cynradd, mân ddaliadau, a.y.y.b, yn cael eu prisio mewn blwyddyn sengl, er mwyn sicrhau fod yr holl asedau o unrhyw fath yn cael eu hail-brisio o fewn cyfnod byr. Caiff asedau sydd â gwerth cario o dros £500k eu hailbrisio bob blwyddyn.

Yn y blynyddoedd rhwng prisiadau treigl, cyfeirir at y mynegon perthnasol a gwneir addasiadau i brisiadau os oes unrhyw arwydd o newid materol. Mae cynnydd mewn ailbrisio'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu.

Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrdroi colled a godwyd yn flaenorol ar wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdano trwy:-

- pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion sydd wedi cronni);
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad eu gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu hymgorffori yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Amhariad

Mae gwerth asedau'n cael eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth.

Mae enghreifftiau o ddigwyddiadau a newidiadau mewn amgylchiadau sy'n rhoi arwydd y gallai amhariad fod wedi digwydd yn cynnwys:-

- dirywiad sylweddol (h.y. mwy na'r disgwyl o ganlyniad i amser yn mynd yn ei flaen neu ddefnydd cyffredin) yn swm cario'r ased yn ystod y cyfnod, sy'n benodol i'r ased;
- tystiolaeth o ddarfodiad neu niwed ffisegol i ased;
- ymrwymiad gan y Cyngor i ymgymryd ag ad-drefnu sylweddol; a
- newid andwyol sylweddol yn yr amgylchedd statudol neu reoleiddiol arall y mae'r Cyngor yn gweithredu ynddo.

Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, ble bo hwn yn llai na swm cario'r ased, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt trwy:-

- pan mae balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn y balans hwnnw (i fyny at y swm o enillion cronnus);
- pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn, nodir swm cario'r ased i lawr yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrdroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrdroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydnabod. Nodir unrhywbeth dros ben yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Offer a Chyfarpar trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:-

- anheddau ac adeiladau eraill – dyraniad llinell syth dros gyfnod hyd at 75 mlynedd, fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr;
- cerbydau, offer, dodrefn a chyfarpar – dyraniad llinell syth dros 5 i 15 mlynedd;
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros gyfnod hyd at 45 mlynedd.

Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Asedau nad ydynt yn Gyfredol sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu

Mae'r asedau hyn yn cael eu marchnata'n rhagweithiol ar gyfer eu gwerthu ac mewn achosion ble y mae'r Cyngor yn disgwyl iddynt gael eu gwerthu yn y 12 mis nesaf. Cânt eu nodi ar wahân oherwydd bydd y gwerth ar y Fantolen yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio. Mae'r ased (neu grŵp gwaredu) yn cael ei ailbrisio yn union cyn ei ailbrisio ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau (neu grŵp gwaredu) bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn gyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai'n cael eu dal i'w gwerthu; addasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent ddim wedi cael eu dosbarthu fel rhai sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio gwerthu.

'Grŵp gwaredu' yw grŵp o asedau, o bosib gyda rhai rhwymedigaethau cysylltiedig, y bwriada'r Cyngor gael gwared â nhw mewn un trafodyn unigol. Defnyddir y sail fesur sy'n ofynnol ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol a ddosberthir fel rhai sy'n cael eu dal i'w gwerthu i'r grŵp cyfan, ac mae unrhyw golled ddilynol yn lleihau swm cario'r Asedau nad ydynt yn Gyfredol yn y grŵp gwaredu yn y drefn ddosbarthu sy'n ofynnol gan IAS 36.

Nid yw asedau fydd yn cael eu gadael neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu fel Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu.

Cael Gwared ar Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Pan ceir gwared ag ased neu pan gaiff ei ddigomisiynu, dilëir swm cario'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu Asedau sy'n Cael eu Dal i'w Gwerthu) i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r budd neu'r golled ar adeg gwaredu. Caiff y gost hon ei throsglwyddo wedyn i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Mae derbyniadau o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r budd neu golled ar waredu (h.y. wedi ei netio i ffwrdd yn erbyn gwerth cario'r ased adeg cael gwared arno). Mae unrhyw enillion ailbrisiant a gronnwyd i'r ased yn y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Mae symiau uwch na £10,000 a dderbynnir ar gyfer eitem a waredwyd yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf. Rhoddir o'r neilltu gyfran o dderbyniadau yn ymwneud â gwaredu tai er mwyn lleihau'r angen i fenthyca ac i gyfateb â threuliau dyled a gyllidir o gymhorthdal tai. Mae'n ofynnol i falans y derbyniadau gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y cânt eu defnyddio neu eu gosod o'r neilltu i leihau angen gwaelodol y Cyngor i fenthyca (y gofyniad cyllido cyfalaf). Mae derbyniadau yn cael eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Nid yw gwerth dileu gwarediadau'n cael ei godi yn erbyn y dreth gyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Mae symiau'n cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth yw'r rheini y bwriedir eu cadw mewn ymddiriedolaeth i genedlaethau'r dyfodol oherwydd eu cysylltiadau diwydiannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Maent yn cael eu dal gan y Cyngor yn unol â'i amcanion cyffredinol i warchod treftadaeth Ynys Môn. Mae Asedau Treftadaeth a ddelir gan y Cyngor yn cynnwys adeiladau hanesyddol a gwaith celf.

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth weithredol (h.y. rheini sydd, ynghyd â chael eu dal am eu nodweddion treftadaeth, hefyd yn cael eu defnyddio gan y Cyngor am weithgareddau arall neu i ddarparu gwasanaethau arall) a chyfrif amdanynt fel asedau gweithredol, yn yr un modd ag asedau arall o'r math cyffredinol yna (e.e. adeiladau gweithredol). Er cyflawnrwydd, bydd gwybodaeth ynglŷn ag Asedau Treftadaeth weithredol, ynghyd â chael eu hymgorffori i ddatgeliadau dan y pennawd/penawdau gweithredol perthnasol (e.e. Eiddo, Offer a Chyfarpar), byddent yn cael eu hadnabod ar wahân a'u datgelu ynghyd â materion mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth arall.

Rhoddir gwerth ar Asedau Treftadaeth ar y sail fwyaf priodol a perthnasol mewn perthynas â'r ased unigol neu ddosbarth yr asedau. Lle nad yw'n ymarferol i gael prisiad ar gost sy'n gymesur â'r buddiannau i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol, mesurir yr Asedau Treftadaeth ar gost hanesyddol (llai unrhyw dibrisiant cronedig, amorteiddio a cholledion amhariad). Lle mesurir Asedau Treftadaeth ar brisiad, fe fesurir y swm cario yn ddigon aml i sicrhau fod y prisiadau yn parhau i fod yn gyfredol, ac ar gyfnodau dim mwy na phum mlynedd.

Pan fo Ased Treftadaeth ag oes benodol, darperir dibrisiant ar yr un sail a dosbarthiadau arall o ased (am fanylion gweler Asedau nad ydynt yn gyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar).

Ni ddarperir dibrisiant ar Asedau Treftadaeth sydd ag oes amhenodol. Dylid adolygu swm cario Ased Treftadaeth pan fo tystiolaeth o amhariad; er enghraifft, pan mae wedi dioddef dirywiad ffisegol neu wedi cael ei dorri neu pan fo amheuon newydd yn codi ynglŷn â'i ddilysrwydd. Adnabyddir unrhyw amhariad ar yr un sail â dosbarthiadau arall o ased (am fanylion gweler Asedau nad ydynt yn gyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar).

Ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor yn mynd ati'n weithredol i gael caffael mwy o Asedau Treftadaeth, ond mae'n ymateb i gyfleoedd i wella ei bortffolio fel maent yn codi. Cedwir y casgliadau celf yn Oriel Ynys Môn, gyda gwaith cynnal a chadw'n cael ei wneud pan fo'r angen. Rhannau o'r casgliad sy'n cael ei arddangos ar unrhyw adeg, tra gellir trefnu i gael mynediad i'r

gweddill. Mae Eiddo Treftadaeth yn cael ei rheoli a'u cynnal a'u cadw, tra'n ystyried eu nodweddion treftadaeth, fel rhan o bortffolio cyffredinol y Cyngor o dir ac adeiladau.

Trin asedau ysgol

Ymddiriedolwyr yr ysgol neu'r corff sefydledig sydd biau ac sy'n rheoli tir ac adeiladau ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir ac ysgolion sefydledig ac, o'r herwydd, ni chânt eu dangos ar fantolen y Cyngor hwn.

Caiff gwariant cyfalaf ar ysgolion cymunedol ei ychwanegu at falansau'r ysgolion hynny. Caiff gwariant cyfalaf ar ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir, ysgolion a reolir ac ysgolion sefydledig ei drin fel 'REFCUS' a'i ddileu bob blwyddyn i'r datganiad incwm a gwariant cynhwysfawr yn y gwasanaethau Addysg a Phlant.

Caiff balansau ysgolion unigol ar 31 Mawrth 2015 eu cynnwys ym Mantolen y Cyngor oherwydd eiddo'r Cyngor fydd unrhyw gyllidebau a ddatganolwyd i'r ysgolion sydd heb eu gwario.

I bwrpas cyfrifo, mae asedau Ysgolion Dan Reolaeth Wirfoddol ac Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol fel a ganlyn:-

- Ysgolion Dan Reolaeth Wirfoddol: mae'r tir wedi ei gynnwys ar y Fantolen ond nid yr adeiladau;
- Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol: nid yw'r tir na'r adeiladau wedi eu cynnwys ar y Fantolen;
- Yn ychwanegol, nid yw'r tir na'r adeiladau yn Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys ar y fantolen oherwydd mae'r asedau hyn wedi eu breinio gydag ymddiriedolwyr yr ysgol.

8. Eiddo Buddsoddiad

Eiddo buddsoddiad yw eiddo a ddefnyddir yn unswydd i ennill rhent a/neu ar gyfer cynnydd cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os ydyw'r eiddo'n cael ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso darparu gwasanaethau neu i gynhyrchu nwyddau neu pan fo'n cael ei ddal i'w werthu.

Mae Eiddo buddsoddiad yn cael ei fesur yn ôl cost yn y lle cyntaf ac wedyn yn ôl gwerth teg, gan ddibynnu ar faint y gellid ffeirio'r ased rhwng partïon gwybodus hyd fraich. 'Dyw eiddo ddim yn cael ei ddibrisio, yn hytrach caiff ei ailbrisio'n flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddyddiad y Fantolen. Mae enillion a cholledion adeg ailbrisio'n cael eu symud i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yr un driniaeth yn union a roddir i enillion a cholledion wrth gael gwared ohonynt.

Mae rhent a dderbynnir am Eiddo buddsoddiad yn cael ei roddi mewn credyd yn y llinell Incwm Cyllido a Buddsoddiad ac yn peri cynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, ni chaniateir i enillion a cholledion ailbrisio a gwerthu, dan drefniadau statudol, gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor.

Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

9. Asedau Annirweddol

Mae gwariant ar asedau nad ydynt yn ariannol sydd heb ffurf ffisegol ond sy'n cael eu rheoli gan

y Cyngor oherwydd digwyddiadau yn y gorffennol (e.e. trwyddedau meddalwedd) yn cael eu cyfalafu pan dybir y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posib yn llifo o'r ased annirweddol i'r Cyngor.

Nid yw gwariant ar ddatblygu gwefannau'n cael ei gyfalafu pan fo'r wefan yn cael ei defnyddio'n llwyr neu'n bennaf i hyrwyddo neu i hysbysebu nwyddau'r Cyngor neu ei wasanaethau.

Yn y lle cyntaf mesurir asedau annirweddol yn ôl y gost. Nid yw'r symiau'n cael eu hailbrisio hyd oni fydd modd pennu gwerth yr asedau y mae'r Cyngor yn eu dal trwy droi at y farchnad weithredol. Yn ymarferol, nid oes yr un o'r asedau annirweddol y mae'r Cyngor yn eu dal yn bodloni'r maen prawf hwn ac, felly, cânt eu cario yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig. Mae swm dibrisiannol ased annirweddol yn cael ei amorteiddio dros ei oes ddefnyddiol i linell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Rhoddir prawf amhariad ar ased pryd bynnag y ceir arwydd bod amhariad ar yr ased - mae unrhyw golledion a ganfyddir yn cael eu nodi yn erbyn y llinell(au) i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Bydd unrhyw enillion neu golledion wrth gael gwared ag ased annirweddol neu wrth roi'r gorau iddo yn cael ei drosglwyddo i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo gwariant ar asedau annirweddol yn gymwys i'w ystyried fel gwariant cyfalaf i ddibenion statudol, ni chaniateir i amorteiddio, colledion amhariad nag enillion a cholledion cael gwared â'r asedau gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly, mae'r enillion a'r colledion yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn a'u symud i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (yn achos arian gwerthiant uwch na £10,000) i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

10. Rhestrau Stoc a Chontractau Tymor Hir

Cynhwysir rhestrau stoc yn y Fantolen yn ôl y gost neu'n ôl y gwerth gwerthu net - pa un bynnag o'r ddau sydd isaf. Mae cost rhestrau stoc yn cael ei aseinio trwy ddefnyddio fformwla gostio 'Cyntaf i Mewn, Cyntaf Allan' (FIFO).

Rhoddir cyfrif am gontractau tymor hir trwy godi ar y Gwarged neu ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn seiliedig ar werth y gwaith neu'r gwasanaeth a dderbynnir dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol.

Mae gwaith sy'n mynd rhagddo sydd yn y broses o gael ei wneud yn cael ei gynnwys yn y Fantolen yn ôl y gost.

11. Arian Parod a Chywerthoedd Arian

Cynrychiolir arian parod gan arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol yn daladwy heb gost ar rybudd o ddim mwy na 24 awr. Mae cyfwerthoedd arian yn fuddsoddiadau hynod o hylif sy'n aeddfedu mewn dim mwy na tri mis o'r dyddiad prynu a gellir eu trosi'n hawdd i symiau hysbys o arian parod gyda risg dibwys o newid i'r gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian Parod, dangosir arian parod a'i gywerth net o'r gorddrafftiau banc sy'n daladwy ar alw ac maent yn rhan hanfodol o reolaeth arian parod y Cyngor.

12. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau ariannol

Mae rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen pan fo'r Cyngor yn dod yn barti i ddarpariaethau contract offeryn ariannol a chânt eu mesur, yn y lle cyntaf, yn ôl gwerth teg ac wedyn cânt eu cario yn ôl eu cost amorteiddio. Mae'r treuliau blynyddol yn y llinell Incwm

a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt y llog taladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth a gludir, wedi ei luosi gan y gyfradd llog mewn grym ar y pryd i'r offeryn. Y gyfradd a ddefnyddir yw honno sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod yn y dyfodol dros oes yr offeryn yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo yn y lle cyntaf.

Yn achos y rhan fwyaf o fenthyciadau'r Cyngor, golyga hyn mai'r swm sydd yn y Fantolen yw'r swm gwreiddiol sydd ar ôl i'w dalu plws llog cronnus; a'r llog a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyca.

Mae'r enillion neu'r colledion wrth ail-brynu neu wrth setlo'r benthyciad yn gynnar yn cael eu rhoddi mewn credyd neu mewn debyd yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn ail-brynu/setlo. Fodd bynnag, pan fo ail-brynu yn digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyca yng nghyswllt diwygio neu ffeirio'r offerynnau presennol, yna mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu at y gost amorteiddio y benthyciad newydd neu'r un diwygiedig a'r cofnod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei daenu dros oes y benthyciad trwy wneud diwygiad i'r gyfradd log gweithredol.

Pan fo premiwm neu ddisgownt wedi ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu taenu, dros flynyddoedd y dyfodol, unrhyw effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Polisi'r Cyngor yw taenu'r enillion neu'r colledion dros weddill tymor y benthyciad yr oedd y premiwm yn cael ei dalu drosto neu bryd yr oedd y disgownt yn cael ei dderbyn pan ad-dalwyd. Mae cysoni symiau a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r taliad net o Falans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli trwy drosglwyddo i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn.

Asedau ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn ddau gategori:-

- benthyciadau a derbyniadau posib - asedau sydd â thaliadau sefydlog neu benodadwy ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu yn y farchnad weithredol;
- asedau sydd ar gael i'w gwerthu - asedau sydd â phris marchnad cyfyngedig ac/neu sydd heb daliadau sefydlog neu benodadwy.

Benthyciadau a derbyniadau posib

Cydnabyddir benthyciadau a derbyniadau posib ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn dod yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol ac ar y cychwyn maent yn cael eu mesur ar werth teg. Wedi hynny, cânt eu mesur yn ôl y gost amorteiddio. Mae'r credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog a dderbynnir yn seiliedig ar swm cario ased wedi ei luosi gan y raddfa log berthnasol i'r offeryn.

Yn achos y rhan fwyaf o'r benthyciadau a drefnwyd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynwyd yn y Fantolen yw'r swm gwreiddiol sydd ar ôl i'w dalu (plws llog cronnus) a'r llog a roddwyd mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm a geir yn y flwyddyn yn ôl cytundeb y benthyciad.

Pan fo asedau yn cael eu nodi fel rhai sy'n destun amhariad a hynny oherwydd y tebygrwydd, yn seiliedig ar ddigwyddiad yn y gorffennol, na fydd taliadau dyledus dan y contract yn cael eu cyflwyno, yna rhoddir gostyngiad yn erbyn yr ased a chodi am hynny ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer derbyniadau sy'n benodol i'r gwasanaeth hwnnw) neu ar y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mesurir y

golled amhariad fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol llif arian diwygiedig y dyfodol gyda disgownt yn seiliedig ar log gweithredol gwreiddiol yr ased.

Bydd unrhyw enillion neu unrhyw golledion sy'n codi oherwydd dadgydnabod ased yn cael eu rhoddi mewn credyd/debyd i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddiad yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi gwneud nifer gyfyngedig o fenthyciadau i weithwyr am lai na'r cyfraddau ar y farchnad (benthyciadau 'meddal'). Mae'r Cyngor wedi penderfynu bod gwerth y benthyciadau unigol a'r llog yn isel iawn ac, o'r herwydd, nid yw wedi addasu'r cofnod Incwm a Gwariant ar gyfer y benthyciadau meddal hyn.

Asedau sydd ar Gael i'w Gwerthu

Lle mae hynny'n berthnasol ac o bwys, cydnabyddir asedau sydd ar gael i'w gwerthu ar y Fantolen pan ddaw'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contractyddol offeryn ariannol ac maent yn cael eu mesur yn y lle cyntaf yn ôl eu gwerth teg. Lle mae gan ased daliadau penodol neu bendant, mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog a geir yn seiliedig ar gost amorteiddio'r ased wedi'i luosi gan y gyfradd log ar gyfer yr offeryn. Lle nad oes taliadau penodol neu bendant, caiff incwm (e.e. difidend) ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar adeg ei dderbyn gan y Cyngor.

Caiff Asedau eu dangos yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg. Mae prisiadau'n seiliedig ar yr egwyddorion isod:-

- Offerynnau gyda phris marchnad a ddyfynnwyd – pris y farchnad;
- Offerynnau eraill a chanddynt daliadau penodol a phendant – dadansoddiad o'r llif arian disgownt;
- Cyfranddaliadau ecwiti heb brisiau marchnad penodol – gwerthusiad annibynnol o brisiadau'r cwmni;
- Prisiadau Gwerth Teg – pris y cytunwyd arno rhwng y ddau barti

Caiff newidiadau mewn gwerth teg eu cydbwyso drwy roi cofnod yn y Gronfa Wrth Gefn Ar-Gael-i'w-Gwerthu a chaiff y budd/colled ei gydnabod yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ailbrisio'r Asedau Ariannol Ar-Gael'i'w-Gwerthu. Gwneir eithriad lle ceir colledion amhariad – caiff y rhain eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ynghyd at unrhyw fudd neu golled net ar gyfer yr ased sydd wedi cronni yn y Gronfa Wrth Gefn Ar-Gael'i'w-Gwerthu.

Lle caiff asedau eu nodi fel amhariad oherwydd y tebygrwydd na fydd taliadau dan y contract (rhai penodol neu bendant) yn cael eu gwneud oherwydd rhywbeth a ddigwyddodd yn y gorffennol neu os bydd eu gwerth teg yn llai na'r gost, yna caiff gwerth llyfr yr ased ei gofnodi a'i roi yn erbyn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Os oes taliadau penodol neu bendant yn berthnasol i'r ased, yna caiff y golled oherwydd amhariad ei mesur fel y gwahaniaeth rhwng y swm sy'n cario a gwerth presennol y llif arian diwygiedig ar gyfer y dyfodol gyda disgownt yn ôl cyfradd log gwreiddiol yr ased. Fel arall, caiff y golled oherwydd amhariad ei mesur fel y diffyg rhwng gwerth teg a chost prynu'r offeryn (net o unrhyw brif ad-daliad ac amorteiddio).

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n codi ar adeg dadgydnabod yr ased eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ynghyd ag unrhyw enillion neu golledion a gydnabyddwyd eisoes yn y Gronfa Wrth Gefn Ar-Gael-i'w-Gwerthu. Mewn achos lle na fedrir mesur gwerth teg yn ddibynadwy, caiff yr offeryn ei gario ar gost (llai unrhyw golledion amhariad).

13. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu ddehongliadol i'r Cyngor, sy'n debygol o fod angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu wasanaeth posibl, a phan fo modd darparu amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Er enghraifft, efallai bod y Cyngor yn rhan o achos llys fyddai'n debygol o arwain yn y pen draw at wneud setliad neu dalu iawndal.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fo taliadau'n cael eu cyflwyno, yn y diwedd, rhoddir nhw yn erbyn y ddarpariaeth a gludir yn y Fantolen. Mae setliadau amcangyfrifiedig yn cael eu hadolygu ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol – pryd y bydd hi'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu wneud setliad llai na'r disgwyl), gwyrdroir y ddarpariaeth a'i rhoddi mewn credyd yn ôl yn y gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl hawlio cyfran neu'r cyfan o'r taliad i setlo'r ddarpariaeth oddi ar barti arall (e.e. oddi ar hawliad yswiriant), caiff ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol os oes sicrwydd go bendant yn unig y bydd ad-daliad ar gael os ydyw'r Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau wrth gefn

Mae rhwymedigaeth wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth bosib ar y Cyngor, ond na fydd cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth y Cyngor. Mae rhwymedigaethau wrth gefn hefyd yn codi mewn amgylchiadau ble byddai darpariaeth yn cael ei gwneud fel arall ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chydnabyddir rhwymedigaethau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon (Nodyn 42).

Asedau wrth gefn

Mae ased wrth gefn yn codi pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased bosib i'r Cyngor, ond ni fydd modd cael cadarnhad hyd oni fydd digwyddiadau nad oes modd eu rhagweld wedi digwydd yn y dyfodol a rheini heb fod yn gyfan gwbl dan reolaeth y Cyngor.

Ni chydnabyddir asedau wrth gefn yn y Fantolen, ond cânt eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon ble mae'n debygol y bydd mewnlif o fuddiannau economaidd neu wasanaeth posib (Nodyn 43).

14. Cronfeydd wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn cadw amryw o gronfeydd wrth gefn sy'n adlewyrchu i ba raddau y mae ei asedau'n fwy na'i ymrwymiadau ac unrhyw gyfyngiadau statudol neu wirfoddol a roddir ar y defnydd o'r balansau hyn. Mae gan y Cyngor y disgresiwn i osod o'r neilltu symiau penodol fel Cronfeydd wrth Gefn y mae'n dymuno eu clustnodi i ddibenion polisi i'r dyfodol neu i ymdrin â materion wrth gefn neu i reoli llif arian. Ceir crynodeb o'r rhan yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Crëir Cronfeydd wrth Gefn trwy drosglwyddo symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn. Pan ceir traul sydd i'w gyllido o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i'w sgorio yn erbyn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna trosglwyddir y gronfa wrth gefn yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn fel nad oes taliad net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Cedwir rhai Cronfeydd wrth Gefn penodol er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau nad ydynt yn gyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau ymddeoliad a buddiannau gweithwyr ac nid ydynt yn cynrychioli adnoddau y gellir eu defnyddio i'r Cyngor - eglurir y Cronfeydd wrth Gefn hyn yn y polisïau a'r nodiadau perthnasol.

15. Cydnabyddiaeth Refeniw

Mae'r polisi cydnabod refeniw yn ymwneud â gwerthu nwyddau (a gynhyrchir gan y Cyngor i ddibenion eu gwerthu neu eu prynu i bwrpas ailwerthu), cynnig gwasanaethau (ac eithrio gwasanaethau y mae a wnelont yn uniongyrchol â chontractau adeiladau), llog, breindaliadau a difidendau, trafodion nad oes modd eu cyfnewid (h.y. y dreth gyngor) a lle cynt yr oedd rhwymedigaeth wedi'i hadnabod (h.y. credydwr) ar ôl bodloni'r meini prawf cydnabyddiaeth refeniw.

Mae refeniw'n cael ei gydnabod a'i fesur yn ôl gwerth teg y gydnabyddiaeth a dderbynnir. Fodd bynnag, os ydyw'r taliadau'n cael eu cyflwyno yn ôl telerau gohiriedig, mae'r gydnabyddiaeth a dderbynnir yn cael ei chydnabod, yn y lle cyntaf, yn ôl y pris cywerthoedd arian. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm hwn a chyfanswm y taliadau a dderbynnir yn cael ei gydnabod fel refeniw llog yn y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau. Mae derbyniadau tymor byr heb log dynodedig yn cael eu mesur yn ôl y swm ar yr anfoneb wreiddiol pan fo effaith disgownt yn amherthnasol. Nid oes gwahaniaeth rhwng dyddiad cyflenwi a dyddiad talu yn achos trafodion digontract a rhai lle nad oes cyfnewid yn digwydd h.y. refeniw yng nghyswllt y dreth gyngor a threthi cyffredinol, ac, felly, mesurir y trafodion hyn yn ôl y symiau llawn a dderbynnir yn eu cylch.

16. Llog Mewnol

Buddsoddir balansau arian gan y Cyngor yn unol â'i Bolisïau Rheoli Trysorlys a Buddsoddi, am gyfnodau o hyd at bum mlynedd ac fe gronnir a chredydir y llog i Gronfa'r Cyngor. Credydir llog i'r cronfeydd ymddiriedol a chronfeydd trydydd parti eraill ar sail y raddfa log a enillwyd gan y Cyngor. Mae rhai Cronfeydd wrth Gefn yn derbyn llog trwy drosglwyddiad sydd wedi ei glandro ar yr un sail.

17. Prydlesau

Lle mae hynny'n berthnasol ac yn hanfodol, caiff prydlesau eu categoreiddio fel prydlesau ariannol lle mae telerau'r brydles yn trosglwyddo'r holl risgiau a'r enillion sy'n gysylltiedig â pherchenogaeth yr eiddo, offer neu cyfarpar o'r prydleswr i'r prydlesai. Nid yw'r Cyngor yn dal unrhyw brydlesau o'r math yma ac, o'r herwydd, mae'r prydlesau y mae'r Cyngor yn eu dal yn cael eu categoreiddio fel prydlesau gweithredu. Lle mae prydles yn ymwneud â thir ac adeiladau, caiff y tir a'r adeiladau eu categoreiddio ar wahân. Yn ogystal, caiff trefniadau nad ydynt â statws gyfreithiol prydles ond sy'n trosglwyddo hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am daliad eu cyfrif amdanynt dan y polisi hwn lle mae cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol. Mae asedau wedi cael eu hadolygu gan gymryd i ystyried lefel bwysigrwydd y rhenti blynyddol a gwerthoedd cyfalaf ac mae eu cynnwys yn y cyfrifon yn seiliedig ar y lefelau hyn.

Y Cyngor fel Prydlesai

i. Prydlesau Ariannol

Os yn berthnasol ac o werth sylweddol, byddai eitemau eiddo, offer a chyfarpar ac offer a ddelir dan brydlesau ariannol yn cael eu cydnabod ar y Fantolen ar gychwyn y brydles yn ôl eu gwerth teg wedi ei fesur ar adeg sefydlu'r brydles (neu yn ôl gwerth cyfredol y taliadau isaf ar y brydles os ydynt yn is na'r gwerth teg). Wrth gydnabod yr ased, gwneir ymrwymiad cyfatebol i dalu i'r prydleswr. Caiff y costau uniongyrchol cychwynnol i'r Cyngor eu hychwanegu at swm cario'r ased. Caiff premiymau a delir ar adeg sefydlu prydles eu defnyddio i ddibrisio ymrwymiad y brydles. Caiff rhenti wrth gefn eu codi fel treuliau yn ystod y cyfnod y bu iddynt godi.

Caiff taliadau prydles eu rhannu rhwng:-

- taliadau ar gyfer prynu'r budd yn yr eiddo, offer neu gyfarpar – a ddefnyddir i ddibrisio ymrwymiad y brydles; a
- tâl ariannol (sy'n cael ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Os yw eiddo, offer a chyfarpar yn cael eu cydnabod dan brydlesau ariannol, yna byddid yn cyfrifo amdanynt drwy ddefnyddio'r polisïau sy'n gyffredinol berthnasol i asedau o'r fath ar yr amod y codir am ddibrisiant yn ystod cyfnod y brydles os yw'r cyfnod hwnnw'n llai na oes ddefnyddiol dybiedig yr ased (lle nad yw perchenogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes rhaid i'r Cyngor godi'r dreth gyngor i dalu costau dibrisiant neu ailbrisio a cholledion amhariad sy'n codi mewn perthynas ag asedau a brydlesir. Yn lle hynny, gwneir cyfraniad blynyddol call o'r arian refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Yn lle dibrisiant ac ailbrisio a cholledion amhariad, felly, ceir cyfraniad refeniw ym Malans y Gronfa Gyffredinol a hynny drwy addasiad yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn i gyfrif am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

ii. Prydlesau Gweithredol

Caiff rhent a delir mewn perthynas â phrydlesau gweithredol ei godi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost i'r gwasanaethau sy'n elwa o ddefnyddio'r eiddo, offer neu gyfarpar a brydlesir. Codir tâl ar sail linell syth dros gyfnod oes y brydles, hyd yn oed oes nad yw hyn yn cyfateb i batrymau taliadau (e.e. cyfnod o rent am ddim ar gychwyn y brydles).

Y Cyngor fel prydleswr

i. Prydlesau Ariannol

Os bydd y Cyngor yn caniatáu prydles ariannol ar gyfer eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, yna caiff yr ased berthnasol ei chofnodi ar y Fantolen fel un y cafwyd gwared arni. Os yn berthnasol, ar gychwyn y brydles, bydd swm cario'r ased yn y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Offer a Chyfarpar neu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) yn cael ei gofnodi yn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion ar adeg cael gwared arni. Caiff buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles ei gredydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r colledion ar adeg cael gwared arni (h.y. yn cael ei ddebydu yn erbyn gwerth cario'r ased ar adeg cael gwared arni) gyda chofnod o brydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen. Caiff rhent a geir ar gyfer prydles ei rannu rhwng:-

- Taliadau ar gyfer prynu'r budd yn yr eiddo a ddefnyddir i ddibrisio ymrwymiad y brydles (ynghyd ag unrhyw bremiymau a dderbyniwyd); a
- Incwm Cyllido (sy'n cael ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Yn unol â statud, ni chaniateir defnyddio'r enillion a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar adeg cael gwared â'r ased i ychwanegu at Falans y Gronfa Gyffredinol a rhaid trin hyn fel derbyniad cyfalaf. Lle derbyniwyd premiwm, rhaid symud hwn allan o'r Balans ar gyfer y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bydd y swm sy'n daladwy mewn perthynas â'r ased a brydlesir yn cael ei setlo drwy dalu rhent yn y blynyddoedd ariannol sydd i ddod, caiff hyn ei symud allan o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa wrth Gefn ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf sydd wedi eu Gohirio yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth dileu asedau y ceir gwared arnynt yn cael ei godi yn erbyn y dreth gyngor oherwydd gwneir darpariaeth lawn ar gyfer costau asedau nad ydynt yn gyfredol mewn trefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff y symiau, felly, eu trosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

ii. Prydlesau Gweithredol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredol dros eiddo neu eitem o offer neu gyfarpar, cedwir yr ased yn y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell-syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyd-fynd â'r patrwm taliadau (e.e. telir premiwm ar gychwyn y brydles). Mae costau uniongyrchol cychwynnol yr eir iddynt wrth negodi a threfnu prydles yn cael eu hychwanegu at swm cario'r ased perthnasol a'u codi fel traul dros oes y brydles ar yr un sail ag incwm rhent.

18. Taliadau i Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol - Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP)

Cofnodir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y symiau canlynol er mwyn cofnodi'r costau gwirioneddol sydd ynghlwm wrth ddal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:-

- Dadbrisio ac Amorteiddio asedau a ddefnyddir gan y Gwasanaeth;
- Ailbrisio a cholledion amhariad ar asedau a ddefnyddir gan y Gwasanaeth;
- Elw neu golled ar adeg cael gwared ar asedau.

Nid oes rhaid i'r Cyngor godi'r dreth gyngor i gwrdd â'r costau hyn. Fodd bynnag, rhaid iddo neilltuo cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at ei anghenion benthyca yn gyffredinol. Caiff y costau hyn, felly, eu disodli gan y Ddarpariaeth Refeniw Isaf drwy gofnodi addasiad yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth dileu asedau y ceir gwared arnynt yn cael ei godi yn erbyn y dreth gyngor oherwydd gwneir darpariaeth lawn ar gyfer costau asedau nad ydynt yn gyfredol mewn trefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff y symiau eu trosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 2003, rhaid i'r Cyngor godi ar Gronfa'r Cyngor ddarpariaeth ar gyfer adennill dyledion. Caiff y ddarpariaeth honno wedi ei gostwng gan swm y tâl dibrisiant a wnaed eisoes i'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel y gellir codi'r MRP net ar Gronfa'r Cyngor.

Cyhoeddwyd rheoliadau newydd gan Lywodraeth Cymru yn 2008/09 yn gofyn i awdurdodau lleol yng Nghymru wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer MRP, gan gynnwys opsiwn i ddarparu MRP am oes yr ased. Mae'r polisi hefyd yn caniatáu gohirio MRP hyd oni fydd yr ased yn cael ei chomisiynu.

Mae'r Cyngor, fodd bynnag, yn parhau i gyfrifo gan ddefnyddio'r fethodoleg ganlynol mewn perthynas â'r gofyniad cyllido cyfalaf:-

- cyfrifo darpariaeth y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) ar 2% o'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR) CRT agoriadol;

- mae darpariaeth Cronfa'r Cyngor wedi ei seilio ar 4% o'r CFR nad yw'n CRT hyd at 2007/08, yn unol â'r Rheoliadau a weithredwyd dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003.

- Ers 2007/08, mae MRP yn seiliedig ar oes ddefnyddiol yr ased.

Cyfyd eithriad i'r polisi hwn o ran gwariant sy'n amodol ar gyfarwyddyd cyfalafu a gyhoeddwyd dan Adran 40(6) Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Bydd unrhyw wariant o'r fath yn cael ei amorteiddio naill ai yn unol â'r polisi uchod neu dros nifer y blynyddoedd a nodir yn y cyfarwyddyd.

19. Grantiau y Gellir eu Derbyn

P'un a ydynt yn cael eu talu ar gyfrif, trwy randaliadau neu fel ôl-ddyledion, cydnabyddir grantiau llywodraeth a chyfraniadau a rhoddion trydydd parti fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor pan fo sicrwydd rhesymol:-

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau; ac
- y derbynnir y grantiau neu gyfraniadau.

Nid yw'r symiau a nodwyd fel rhai sy'n ddyledus i'r Cyngor yn cael eu rhoi mewn credyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd oni fydd yr amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi eu bodloni. Mae'r amodau'n nodi bod rhaid i'r buddiannau economaidd yn y dyfodol neu i'r gwasanaeth posib sydd wedi'i ymgorffori yn yr ased a dderbyniwyd mewn ffurf grant neu gyfraniad gael eu defnyddio gan y derbynnydd fel y nodwyd, neu bydd raid dychwelyd i'r trosglwyddydd y buddiannau economaidd yn y dyfodol neu'r gwasanaeth posib.

Mae unrhyw arian a roddwyd fel grantiau a chyfraniadau, a'r amodau perthnasol heb eu bodloni, yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwyr. Pan fo'r amodau'n cael eu bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei roddi fel credyd yn y llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw priodoladwy) neu fel Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (grantiau refeniw heb eu hamgáu a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu gwyrdroi o Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, mae'n cael ei bostio i'r Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio. Pan fo wedi'i ddefnyddio, mae'n cael ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae'r symiau yn y Grantiau Cyfalaf Wrth Gefn Na Chawsant Eu Defnyddio yn cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y cânt eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.

20. Gwariant Refeniw a Gyllidir gyda Chyfalaf Dan Statud (REFCUS)

Mae gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond yn wariant nad yw'n creu ased nad yw'n gyfredol wedi ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthyca, mae trosglwyddiad yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yna'n gwyrdroi'r symiau a godwyd fel nad oes effaith ar lefel y dreth gyngor.

21. Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogol

Mae costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu codi ar y rheini sy'n cael y buddiant o'r cyflenwad neu o'r gwasanaeth yn unol ag egwyddorion costio'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo (CIPFA) Côd Ymarfer ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth 2013/14 (SeRCOP). Defnyddir yr egwyddor costio amsugno llwyr - cost lawn y gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu rhannu rhwng defnyddwyr yn ôl cyfran y buddiannau a gafwyd, ac eithrio:-

- Corfforaethol a Craidd Democrataidd – costau'n gysylltiedig â statws y Cyngor fel sefydliad amlswyddogaethol, democrataidd. Fodd bynnag, codir ar y Cyfrif Refeniw Tai;

- Costau heb eu Dosbarthu - costau buddiannau dewisol a rhoddir i weithwyr yn ymddeol yn gynnar a cholledion amhariad i'w codi ar asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu.

Diffinnir y ddau gategori hyn yn SeRCOP a chyfrifir amdanynt o dan benawdau ar wahân yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, fel rhan o Wariant Net ar Wasanaethau sy'n Parhau.

22. Arian Tramor

Mae gan y Cyngor nifer o gynlluniau grant dan y rhaglen 'Interreg' lle mae'r sefydliad sy'n arwain yn Wyddelig a'r grantiau'n cael eu dyrannu mewn Ewros. Agorwyd cyfrif banc Ewro i gefnogi'r cynlluniau hyn. Caiff y balans ar y cyfrif hwn ar ddiwedd y flwyddyn ei drosi yn ôl y cyfraddau cyfnewid fel yr oeddynt ar 31 Mawrth gyda'r enillion neu'r colledion canlyniadol yn cael eu cydnabod yn y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

23. Codi ar Refeniw am Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Rhoddir debyd yn erbyn gwasanaethau, gwasanaethau cefnogol a chyfrifon masnachu yn ôl y symiau a ganlyn i bwrpas cofnodi cost dal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:-

- dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol;

- colledion ailbrisio ac amhariad ar asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronnus yn y Cyfrif Ailbrisio Wrth Gefn y mae modd dileu'r colledion yn ei erbyn;

- amorteiddio asedau annirweddol a briodolir i'r gwasanaeth.

Nid oes raid i'r Cyngor godi'r dreth gyngor i bwrpas cyllido colledion dibrisiant, ailbrisio neu amhariad na rhai amorteiddio. Fodd bynnag, rhaid iddo wneud cyfraniad blynyddol o refeniw tuag at y gostyngiad yn ei anghenion benthyca cyffredinol – cyfraniad sy'n cyfateb i swm a glandrir ar sail bwyllog ac a bennir gan y Cyngor Awdurdod yn unol â chyfarwyddiadau statudol.

Felly, yn lle colledion dibrisiant, ailbrisio ac amhariad ac yn lle amorteiddiadau ceir cyfraniad i Falans Cronfa'r Cyngor trwy drafodyn diwygio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn ac yn cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng y ddau.

Caiff trafodion mewn perthynas ag eiddo buddsoddi eu cofnodi yn erbyn llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

24. Buddiannau'r Gweithwyr

Buddiannau sy'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Y buddiannau tymor byr i'r gweithwyr yw'r rheini sy'n cael eu talu cyn pen 12 mis i ddiwedd y flwyddyn – buddiannau megis cyflogau wythnosol a misol, gwyliau blynyddol gyda thâl, absenoldeb gwaeledd gyda thâl, taliadau bonws a buddiannau heblaw arian i'r gweithwyr presennol a'r rheini'n cael eu cydnabod fel treuliau i'r gwasanaethau yn ystod y flwyddyn pryd y rhydd y gweithwyr wasanaeth i'r Cyngor. Darperir ffigwr gronnus ar gyfer costau hawliadau gwyliau (neu unrhyw fath o absenoldeb, e.e. amser i ffwrdd *in lieu*) a enillwyd gan weithwyr a'r rheini heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn a hawl ganddynt i'w trosglwyddo i'r flwyddyn ariannol ddilynol.

Mae'r ffigwr cronnol yn seiliedig ar y cyfraddau perthnasol i gyflogau wythnosol a misol yn y flwyddyn gyfrifo ddilynol, sef pryd y bydd y gweithiwr yn cymryd y budd. I atal amrywiadau gael effaith ar y dreth gyngor, mae'r newidiadau blwyddyn ar flwyddyn yn y gost a gynhyrchir gan y cronni yma'n cael ei godi yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth o Wasanaethau, ond wedyn caiff ei wyrdroi trwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn, i'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Cronnol, fel bod buddiannau gwyliau yn cael eu codi yn erbyn refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol y mae'r absenoldeb gwyliau'n digwydd ynddi.

Nid yw'r Cyngor yn rhoddi buddiannau tymor hir i weithwyr h.y. y rheini ni ddisgwylir eu talu neu eu setlo cyn pen 12 mis i ddyddiad y Fantolen.

Buddiannau Terfynu

Buddiannau terfynu yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol cyffredin neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddo gwirfoddol a chodir y rhain ar sail groniadau i'r llinell Costau Corfforaethol a Chraidd Democrataidd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo'r Cyngor yn amlwg wedi ymrwymo i derfynu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu i wneud cynnig i annog diswyddo gwirfoddol.

Pan fo buddiannau terfynu'n golygu ategu pensiynau, mae darpariaethau statudol yn mynnu ar godi o falans Cronfa'r Cyngor y swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a glendrir yn ôl y safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn, mae angen clustnodiadau i mewn ac allan o'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn i gael gwared â'r debydau a'r credydau ar gyfer buddiannau terfynu wrth ategu pensiynau ac yn eu lle ddarparu debydau am yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac i'r pensiynwyr a'r cyfryw symiau'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ôl-Gyflogaeth

Mae gan weithwyr y Cyngor hawl i fod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn sydd ar wahân i'w gilydd:-

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg;
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau diffiniedig i aelodau (lwmp swm ymddeol a phensiwn), a enillwyd tra oedd gweithwyr yn gweithio i'r Cyngor.

Cynllun Pensiwn Athrawon

Oherwydd trefniadau cynllun yr athrawon nid yw'n bosib fel arfer priodoli'r atebolrwydd am y buddiannau hyn i'r Cyngor. Felly, mae cyfrif am y cynllun fel petai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid oes yn y Fantolen gydnabyddiaeth yng nghyswllt unrhyw atebolrwydd i dalu buddiannau yn y dyfodol. Codir yn erbyn y llinell Gwasanaethau Plant ac Addysg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yng nghyswllt cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Asiantaeth Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Gall unrhyw weithwyr (ac eithrio athrawon) a chynghorwyr, yn amodol ar feini prawf cymhwyso penodol, ymuno gyda'r Cynllun Pensiwn ar gyfer Llywodraeth Leol. Enw'r Cynllun yw Cronfa Bensiwn Gwynedd a chaiff ei gweinyddu gan Gyngor Gwynedd yn unol â Rheoliadau Pensiwn gyflogwyr sy'n rhan ohono. Yn unol â Safon Gyfrifo Ryngwladol (IAS 19), mae'r Cynllun ar gyfer Llywodraeth Leol yn cael ei gyfrif fel cynllun buddiannau diffiniedig:-

Mae'r rhwymedigaethau i Gynllun Pensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl dull actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull uned ragamcanedig - h.y. asesiad o'r taliadau a wneir yn y dyfodol yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad a enillwyd hyd yma gan y gweithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau yng nghyswllt cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant y gweithwyr, ayyb., a hefyd ar ragamcanion yng nghyswllt enillion rhagamcanedig y gweithwyr presennol;

Rhoddir disgownt yn erbyn y rhwymedigaethau i lawr i'w gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt real, yn seiliedig ar raddfa dychweliad arwyddol ar fondiau Llywodraeth y DU wedi ei addasu ar gyfer ychwanegiad at y cynnyrch sy'n adlewyrchu'r risg ychwanegol sydd ynghlwm wrth ddefnyddio cynnyrch Bondiau Corfforaethol AA - a adwaenir fel taeniad credyd;

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd a briodolir i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:-

- Stociau a ddyfynnir - pris bid presennol;
- Stociau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol;
- Stociau fesul uned - pris bid bresennol;
- Eiddo – eu gwerth ar y farchnad.

Mae'r newid yn y rhwymedigaethau pensiwn net yn cael ei ddadansoddi fesul saith rhan:

a) costau gwasanaeth cyfredol - cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi ei ddyrannu i Ddatganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y gwasanaethau y mae'r gweithwyr yn gweithio iddynt;

b) costau gwasanaeth y gorffennol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau oherwydd penderfyniadau a wnaed eleni ac effaith y rheini yn ymwneud â nifer y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd ym mlynyddoedd y gorffennol - debyd i Warged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir;

c) Llog net ar yr ymrwymiad net o ran buddion diffiniedig, h.y. y costau llog net i'r Cyngor - mae'r newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad o ran y buddion diffiniedig net sy'n codi o dreigl amser yn cael ei godi dan y llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hyn yn cael ei glandro drwy ddefnyddio'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddiwyd i fesur yr ymrwymiad o ran buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod, i'r ymrwymiad net diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod (gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad o ran buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod fel canlyniad cyfraniadau a thaliadau budd-daliadau);

ch) Ail-fesuriad yn cynnwys:-

- Yr enillion ar asedau'r cynllun (ac eithrio unrhyw symiau sydd eisoes wedi'u cynnwys yn y llog net ar fuddion net diffiniedig) sy'n cael ei godi i'r gronfa wrth gefn ar gyfer Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall ;

- Yr enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau yn yr ymrwymiadau pensiwn net sy'n codi am nad yw'r digwyddiadau yn cyfateb i'r rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddaru eu rhagdybiaethau. Mae hyn yn cael ei godi i'r gronfa wrth gefn ar gyfer Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall;

d) Enillion neu golledion ar setliadau a chwtogiadau - o ganlyniad i gamau gweithredu i ryddhau'r Cyngor o ymrwymiadau neu ddigwyddiadau sy'n gostwng gwasanaeth neu groniadau buddion i weithwyr a ddisgwylir yn y dyfodol - debydu neu gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau na Ddosberthir;

dd) Cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian parod a dalwyd i mewn fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn fel setliad o rwymedigaethau; heb ei gyfrif fel traul.

Caiff elfennau (a-dd) eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn, ond er mwyn rhwystro newidiadau yn rhwymedigaethau'r pensiynau rhag cael effaith anghymesur ar y Dreth Gyngor, mae darpariaethau statudol yn bodoli sy'n cyfyngu ar y swm a godir yn erbyn y Gronfa Gyffredinol i'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn (dd). Caiff y gwahaniaeth rhwng y ddau werth ei addasu yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, ac yn unol â darpariaethau statudol, rhaid talu o falans y Gronfa Gyffredinol y swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn, ac nid y swm a gyfrifwyd yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol.

Mae hyn yn golygu bod yna symudiadau i mewn ac allan o'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn er mwyn dileu'r debydau a chredydau ar gyfer buddiannau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Pensiynau felly'n mesur y budd i Gronfa'r Cyngor o orfod cyfrif am fuddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach nag fel buddion a enillwyd gan weithwyr.

Buddiannau Dewisol

Yn ogystal, mae gan y Cyngor rai pŵerau i dalu buddion ymddeoliad dewisol pan fo gweithwyr yn ymddeol yn gynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau y tybir eu bod am godi yn sgil rhoi dyfarniad i unrhyw aelod o'r staff (gan gynnwys athrawon) yn cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad a gwneir cyfrif amdanynt gan ddefnyddio'r un polisïau â'r rheini a ddefnyddir yng nghyswllt Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

25. Hawliadau Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi

Mae'r Cyngor wedi derbyn hawliadau gan weithwyr cyfredol a chan gyn-weithwyr mewn perthynas â thâl cyfartal, statws sengl ac arfarnu swyddi ac mae'n bwriadu amddiffyn y rhain. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi bod yn ddigon doeth i sefydlu cronfa wrth gefn a chynnwys darpariaeth i gwrdd â'r costau a allai godi o'r rhwymedigaethau hyn. Nid yw'r Datganiad Cyfrifon, o'r herwydd, ar hyn o bryd yn adlewyrchu gwerth gwirioneddol yr hawliadau, yn hytrach ceir amcangyfrif o'r rhwymedigaethau ariannol a fydd yn codi yn eu sgil.

26. Eitemau Eithriadol

Lle mae hynny'n berthnasol a lle mae eitemau o incwm a gwariant yn sylweddol, caiff natur a swm yr eitemau eu datgelu ar wahân naill ai ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr neu yn y nodiadau ar y cyfrifon, gan ddibynnu ar arwyddocâd yr eitemau o ran cael dealltwriaeth o berfformiad ariannol y Cyngor.

27. Cyfrif TCA

Gan fod y Cyngor yn gweithredu fel asiant ar gyfer casglu incwm TCA, nid yw'n cynnwys y sefyllfa ariannol o ran y trethdalwyr ac nid yw ond yn adrodd ar y sefyllfa ariannol net gyda'r Llywodraeth Ganolog yn ei Fantolen. Mae'r Cyngor yn cadw cofnod o ddyledion TCA, lwfansau amhariad, rhagdaliadau a gordaliadau yn ei gyfrifon, fodd bynnag, i ddiben y cyfrifon terfynol caiff y balansau hyn eu cyfuno'n un cyfrif asiantaeth, gyda'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr/credydwyr yn ymddangos fel ffigwr net ar gyfer y gronfa genedlaethol. Cost y lwfans casglu a dderbynnir gan Gyngor Sir Ynys Môn yw incwm y cyngor sy'n bilio a chaiff ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

28. Incwm a Gwariant Asiantaeth

Yn unol ag amryfal bwerau statudol, gall Cynghorau gytuno gydag awdurdodau lleol eraill, awdurdodau dŵr ac adrannau'r llywodraeth i wneud gwaith ar eu rhan. Caiff y corff sy'n gwneud y gwaith ei ad-dalu gan y corff cyfrifol hyd at swm a gymeradwywyd ynghyd ag unrhyw gyfraniad y cytunwyd arno tuag at gostau gweinyddol.

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi gweithredu fel asiant ar ran:-

- Llywodraeth Ganolog - casglu Trethi Cenedlaethol Annomestig (TCA) a thalu'r symiau a gasglwyd i'r Llywodraeth Ganolog, llai'r swm a gadwyd yn ôl ar gyfer y lwfans costau casglu.

NODYN 2a – SAFONAU CYFRIFO A GYHOEDDWYD OND NAD YDYNT ETO WEDI EU MABWYSIADU

Bydd y Côd Ymarfer ar Gyfrifon Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2015/16 (y Côd) yn cyflwyno sawl newid i bolisïau cyfrifo. Bydd angen gweithredu'r newidiadau hyn yn 2015/16 ac yn ôl-ddyddiedig i 2014.

- IFRS13 – Mesur o Werth Teg
- Gwellliannau Blynyddol i IFRS (Cylch 2011-13)
- IFRIC 21 - Ardollau

NODYN 2b – SAFONAU CYFRIFO SYDD WEDI CAEL EU CYHOEDDI AC WEDI EU MABWYSIADU

Mae'r Côd Ymarfer ar Gyfrifon Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2014/15 wedi cyflwyno nifer o ofynion newydd a bydd rhaid i Gynghorau gydymffurfio gyda'r safonau newydd sydd wedi cael eu mabwysiadu mewn perthynas â'r modd y cyflwynir adroddiadau. Mae'r newidiadau perthnasol yn ymwneud â'r safonau isod a byddant yn cael eu diwygio yn achos unrhyw gyfrifon a fydd yn cael eu cynhyrchu ar gyfer cyfnodau ariannol sy'n cychwyn ar ôl 1af Ebrill 2014.

- IFRS10 – Datganiadau Ariannol a Gyfunwyd
- IFRS 11 – Trefniadau ar y Cyd
- IFRS12 – Datgelu Budd mewn Endidau Eraill
- IAS 27 – Datganiadau Ariannol ar Wahân
- IAS 28 – Buddsoddiadau mewn Mentrau Cysylltiedig a Mentrau ar y Cyd
- IAS 1 – Gwelliannau blynyddol i'r IFRS (cylch 2009-11).

Bydd y newidiadau hyn yn cael eu mabwysiadu'n ôl-ddyddiedig, ond gan fod y Datganiad Cyfrifon eisoes yn adlewyrchu gofynion y safonau adrodd hyn pan fyddant yn berthnasol i'r Cyngor nid oes angen ailddatgan data cyfrifo y cyfnod blaenorol.

Mae'r 5 safon gyntaf a restrir uchod (IFRS 10 i IAS 28) yn ymwneud â'r modd y mae cyfrifon grŵp yn cael eu paratoi a'r broses ar gyfer adroddiad ar fuddion mewn cwmnïau eraill. Nid yw cyfrifon 2014/15 yn cael eu cynhyrchu ar sail cyfrifon grŵp oherwydd ystyrir bod budd y Cyngor mewn cyrff o'r fath yn ddibwys ac ni fyddai mabwysiadu'r safonau newydd wedi cael effaith ar y farn honno.

IAS 1 - Mae'r newidiadau blynyddol i IFRS (cylch 2009-11) yn egluro'r amgylchiadau lle mae'n rhaid cynnwys gwybodaeth gymharol yn y cyfrifon. Mae gwybodaeth gymharol eisoes wedi'i chynnwys yn y cyfrifon hyn yn unol â'r gofynion newydd.

NODYN 3 - BARNAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU'R POLISÏAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisïau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Cyngor wedi gorfod gwneud barnau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu rheini sydd yn cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y barnau allweddol sydd wedi eu gwneud yn y Datganiad Cyfrifon yw:-

- Mae'r Cyfrifon wedi cael eu paratoi mewn modd sy'n tybio y bydd y swyddogaeth a'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn parhau i fod yn weithredol am y dyfodol rhagweladwy. Ni wnaed unrhyw gydnabyddiaeth, hyd yma, o'r cynigion sy'n cael eu gwneud am ad-drefnu Llywodraeth Leol a all ddwyn ffrwyth ymhen y tair i bedair blynedd nesaf.

- Mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw nifer o asedau a ddefnyddir i ddibenion cymdeithasol neu ddatblygu economaidd yn cael eu dal i bwrpas creu incwm neu gynyddu cyfalaf yn unig ac, o'r herwydd, nid ydynt yn cael eu hystyried fel eiddo buddsoddiad. O ganlyniad, caiff yr asedau hyn eu nodi fel Asedau Nad Ydynt yn Gyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen.

- Yn unol â'r canllawiau cyfredol ynghylch y modd yr ymdrinnir â rhai mathau o ysgolion, dim ond gwerth tir ysgolion a reolir yn wirfoddol sy'n cael ei gynnwys ar y Fantolen. Oherwydd nad yw'r Cyngor yn berchen ar ysgolion o'r fath, ac oherwydd nad oes ganddo fynediad iddynt i bwrpas eu prisio, nid yw gwerth yr adeiladau wedi ei gynnwys ar y Fantolen. Yn ychwanegol at hyn, nid yw Ysgolion a Gynorthwyir yn Wirfoddol ac Ysgolion Sefydledig – gwerth y tir na'r adeiladau – wedi eu cynnwys ar y Fantolen.

- Caiff cyfalaf a grantiau eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn asesu a yw'r telerau a'r amodau sydd ynghlwm wrth y grantiau perthnasol wedi eu bodloni. Os bydd y telerau a'r amodau wedi eu bodloni byddant yn cael eu cydnabod o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Os na fyddant, byddant yn cael eu cario o fewn y fantolen o fewn credydwyr hyd nes y bydd y telerau a'r amodau sy'n gysylltiedig â'r grant wedi eu bodloni neu fod y grant yn cael eu had-dalu i ddarparwr y grant pe na bai'r telerau a'r amodau yn cael eu bodloni. Gall y driniaeth hon olygu bod balansau o bwys yn cael eu cario yn y fantolen fel incwm a ohiriwyd yn y flwyddyn.

- Mae ffiniau'r grŵp wedi ei hadolygu gan ddefnyddio'r meini prawf a amlinellwyd yn y safonau cyfrifo perthnasol a'r Côd Ymarfer, nid yw'r Cyngor wedi nodi unrhyw gwmnïau na sefydliadau y byddai angen iddo gwblhau cyfrifon grŵp.

- Mae lefel uchel o ansicrwydd am lefelau cyllido i lywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd yn ddigonol i roi arwydd y bydd amhariad ar asedau'r Cyngor o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a gostwng lefelau o ran darparu gwasanaeth.

NODYN 4a - RHAGDYBIAETHAU A WNAED YNGHYLCH ANSICRWYDD YN Y DYFODOL AC AMCANGYFRIFON A FFYNONELLAU ERAILL O ANSICRWYDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan y Cyngor am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Gellir ystyried yr eitemau canlynol ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2015 fel rhai sydd fwyaf agored i risg o gamgymeriad amcangyfrif yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:-

Asedau nad ydynt yn gyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifo. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15 ar dudalen 46.

Yn y polisi cyfrifo ar gyfer dibrisiant Eiddo, Offer a Chyfarpar (tudalen 17) mae'n nodi:-

"Pan fo gan eitem o ased Eiddo, Offer a Chyfarpar (Ased Nad yw'n Gyfredol) cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân."

I weithredu hyn yn ymarferol, mae'n ofynnol llunio barn ar ddau fater, i sefydlu:-

- cyfran cost ased a ystyrir i gynrychioli rhan sylweddol o'r ased; a
- trothwy cost, islaw hyn ni fyddai clandriad ar wahân o ddibrisiant ar ran o ased yn cael effaith sylweddol ar swm y dibrisiant yn ei gyfanrwydd.

Mae'r Cyngor wedi gosod y ffigyrau yma fel 20% o gost gyfan yr ased a £2m yn y drefn honno. Fel nodir uchod ynglŷn â dibrisiant yn gyffredinol, gall dirywiad ffisegol o rannau unigol o ased, dros amser, arwain at batrymau gwario nad ydynt wedi eu hadlewyrchu'n llawn yn y lefelau dibrisiant a ddarparwyd yn flaenorol.

Tai Cyngor - Mae stoc Dai'r Cyngor yn cael ei brisio drwy ddefnyddio methodoleg safonol, sydd yn rhannol angen defnyddio ffactor addasu, i ganiatáu am y gwahaniaethau rhwng cynnyrch a rhent ar dai cymdeithasol a'r sector breifat. Ar hyn o bryd, nid oes ffactor addasu wedi ei chyhoeddi ar gyfer Cymru, felly dewisodd y Cyngor ffactor addasu sydd wedi ei chyhoeddi ar gyfer yr ardaloedd mwyaf cymharol yn Lloegr, y ffactor a ddefnyddiwyd oedd 31%. Petai ffactor penodol yn cael ei gyhoeddi, un ai ar gyfer Cymru yn ei gyfanrwydd neu ar sail ranbarthol, yna gweithredir ar hyn. Byddai pob 1% o unrhyw newid o ganlyniad i hyn yn cynyddu neu ostwng gwerth y stoc adroddwyd arno o tua £3.4m).

Darpariaethau – Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaeth ar gyfer cyfres o ffactorau ansicr a allai arwain at gostau sylweddol yn ddiweddarach. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â thâl cyfartal, costau ôl-ofal Safle Tirlenwi Penhesgyn, buddiannau terfynu posibl ar gyfer staff fydd yn gadael y Cyngor ac ymrwymiadau hawliadau yswiriant o bosibl. Ceir manylion llawn yn Nodyn 27. Byddai newid o 10% mewn perthynas â setlo hawliadau cyfreithiol yn codi neu'n gostwng gwerth yr ymrwymiad gan oddeutu £0.015m.

Rhwymedigaeth Pensiynau - Mae sefyllfa'r Rhwymedigaeth Bensiwn a adlewyrchir yn y cyfrifon yn seiliedig ar nifer o asesiadau a dyfarniadau cymhleth yn ymwneud â chyfraddau disgownt, codiadau cyflog rhagamcanedig, newidiadau i oedran ymddeol, cyfraddau marwolaethau a'r dychweliadau disgwyliedig ar asedau pensiwn. Mae'r Cyngor sy'n gweinyddu'r gronfa wedi cyflogi cwmni o actiwarïaid ymgynghorol i ddarparu cyngor arbenigol ar y rhagdybiaethau i'w defnyddio. Ceir rhagor o fanylion yn Nodyn 41.

Amhariad / Lwfans Dyledion Amheus – Ar 31 Mawrth 2015, roedd gan y Cyngor falans o £21.65m o ran dyledion net tymor byr. Awgrymodd adolygiad o'r balans dyledion, fod swm amhariad o £5.2m yn briodol ar gyfer dyledion amheus. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng lefel yr amhariad a ddefnyddiwyd a'r gwir sefyllfa ôl-ddyledion ei adlewyrchu ym mhatrwm gwariant y dyfodol. Mae'r ffigwr amhariad dyledion amheus wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 24 ar dudalen 52.

NODYN 4b – ADDASIAD AR GYFER Y CYFNOD BLAENOROL, NEWIDIADAU MEWN POLISÏAU CYFRIFO AC AMCANGYFRIFON A CHAMGYMERIADAU

Ni wnaed unrhyw addasiadau cyfnod blaenorol i'r cyfrifon eleni.

NODYN 5 – EITEMAU PERTHNASOL O RAN INCWM A GWARIANT

Nid oes unrhyw eitemau o incwm neu wariant perthnasol nad ydynt wedi eu datgelu mewn rhan arall o'r cyfrifon hyn.

NODYN 6 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN

Awdurdodwyd y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan y Swyddog Adran 151 y Cyngor ar 30 Medi 2015. Ni adlewyrchir digwyddiadau ar ôl y dyddiad hwn yn y datganiadau neu nodiadau ariannol.

Pan fo digwyddiadau cyn y dyddiad hwn yn rhoi gwybodaeth am amodau a oedd yn bodoli ar 31 Mawrth 2015, mae'r ffigyrau yn y datganiadau a nodiadau ariannol wedi ei haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith y wybodaeth hon.

NODYN 7 – ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN REOLIAD

2014/15	Arian wrth Gefn y mae modd ei ddefnyddio				Symudiad yn yr
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyneb iadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiw yd	Arian wrth Gefn nad oes modd ei ddefnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:					
Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Taliadau am amhariad dibrisiant ac amorteiddio asedau nad ydynt yn gyfredol+B44	12,787	8,394	-	-	(21,181)
Ailbrisiant Colledion aibrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,540	-	-	-	(1,540)
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad	1,199	-	-	-	(1,199)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(5,718)	(2,650)	-	-	8,368
Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf dan statud	1,862	-	-	-	(1,862)
Swm a gludir o asedau nad ydynt yn gyfredol a werthwyd	1,111	189	-	-	(1,300)
Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Isafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer Cyllido Cyfalaf	(3,662)	(1,009)	-	-	4,671
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	(230)	(2,633)	-	-	2,863
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:					
Elw o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol	(2,100)	(474)	2,574	-	-
Defnyddio Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	-	-	(2,427)	-	2,427
Derbyniadau cyfalaf eraill	(96)	-	96	-	-
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd i ad-dalu dyledion	-	-	(243)		243
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:					
Swm ble mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	106	31	-	-	(137)
Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:					
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 41)	11,703	198	-	-	(11,901)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,552)	(198)	-	-	8,750
Addasiad mewn perthynas â'r Cyfrif Addasu Tâl Anghyfartal					
Symiau a godir ar y DatqaniadIncwm a Gwariant Cynhwysfaws yn wahanol i gostau'r setliadau yn ystod y flwyddyn a hynny'n unol â gofynion statudol					
Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol					
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledol tymor byr	23	(6)	-	-	(17)
Cyfanswm Addasiadau	**9,973**	**1,842**	**-**	**-**	**(11,815)**

2013/14	Arian wrth Gefn y mae modd ei ddefnyddio				Symudiad yn yr
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyneb iadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf nas Defnyddiw yd	Arian wrth Gefn nad oes modd ei ddefnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf:					
<u>Gwrthdroi eitemau wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>					
Taliadau am amhariad dibrisiant ac amorteiddio asedau nad ydynt yn gyfredol+B44	12,742	8,439	-	-	(21,181)
Ailbrisiant Colledion aibrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,034	-	-	-	(1,034)
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad	76	-	-	-	(76)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghynwysedig a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(5,718)	(2,650)	-	-	8,368
Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf dan statud	1,862	-	-	-	(1,862)
Swm a gludir o asedau nad ydynt yn gyfredol a werthwyd	1,111	189	-	-	(1,300)
<u>Cynnwys eitemau na ddebydwyd ac na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>					
Isafswm Darpariaeth Refeniw ar gyfer Ariannu Cyfalaf	(3,662)	(1,009)	-	-	4,671
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	(230)	(2,633)	-	-	2,863
<u>Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf:</u>					
Elw o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol	(2,100)	(474)	2,574	-	-
Defnyddio Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	-	-	(2,427)	-	2,427
Derbyniadau cyfalaf eraill	(96)	-	96	-	-
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd i ad-dalu dyledion	-	-	(243)	-	243
<u>Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:</u>					
Swm ble mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	106	31	-	-	(137)
<u>Addasiadau'n ymwneud â'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn:</u>					
Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 41)	11,703	198	-	-	(11,901)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(8,552)	(198)	-	-	8,750
<u>Addasiad mewn perthynas â'r Cyfrif Addasu Ôl-dâl Anghyfartal</u>					
Symiau a godir ar y DatqaniadIncwm a Gwariant Cynhwysfaws yn wahanol i gostau'r setliadau yn ystod y flwyddyn a hynny'n unol â gofynion statudol					
<u>Addasiad yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol</u>					
Addasiadau mewn perthynas ag absenoldebau digolledol tymor byr	23	(6)	-	-	(17)
Cyfanswm Addasiadau	**8,299**	**1,887**	**-**	**-**	**(10,186)**

NODYN 8 – CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODWYD

	Balans ar 01/04/2013	Trosglwy-ddiadau Mewn 2013/14	Trosglwydd-iadau Allan 2013/14	Balans ar 31/03/2014	Trosglwydd-iadau Mewn 2014/15	Trosglwydd-iadau Allan 2014/15	Balans ar 31/03/2015
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwariant Cyfalaf	1,000	904	(1,339)	565	495	(290)	770
Cronfa wrth Gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn	-	2,000	-	2,000	-	-	2,000
Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau	1,891	-	(268)	1,623	-	(1,623)	-
Cronfeydd wrth Gefn	5,064	1,996	(754)	6,306	3,545	(1,640)	8,211
Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi	2,667	-	(311)	2,356	3,317	(3,145)	2,528
Ailgylchu	789	108	(667)	230	68	(33)	265
Cronfa wrth Gefn Rheoli Perfformiad	1,440	-	-	1,440	-	(1,440)	-
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwaith Trwsio Sylweddol (CRT)	860	-	-	860	-	-	860
Cronfa Yswiriant	2,351	184	-	2,535	626	(1,000)	2,161
Eraill	565	11	(85)	491	-	(491)	-
Cyfanswm	**16,627**	**5,203**	**(3,424)**	**18,406**	**8,051**	**(9,662)**	**16,795**

Pwrpas Cronfeydd Refeniw wrth Gefn a Glustnodwyd

Gwariant Cyfalaf – i ariannu gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod. Crëwyd hwn i sicrhau bod gwariant cyfalaf ymrwymedig, yn cynnwys gwariant sydd wedi llithro o flynyddoedd blaenorol, yn cael ei gyllido'n llawn.

Cronfa wrth Gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn – Crëwyd y gronfa wrth gefn hon i gyllido gwaith ailfodelu mewn perthynas â gwaith daear yn y safle tirlenwi.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau Cyfyngedig – cronfeydd wrth gefn penodol a glustnodwyd o fewn meysydd gwasanaeth.

Arfarnu Swyddi - O ganlyniad i'r cytundeb 'Statws Sengl', mae'n ofynnol ar y Cyngor, fel y rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill, gyflwyno system gyflog a graddau newydd i ddod i rym o 1 Ebrill 2007. Mae'r graddau y bydd hyn yn cynnwys rhwymedigaeth i ôl-gyflog yn ansicr. Mae trafodaethau'n mynd yn eu blaenau ar strwythur cyflog a graddau diwygiedig. Gosodwyd swm o'r neilltu yn y Gronfa wrth Gefn Arfarnu Swyddi tuag at gost gyffredinol yr ymarfer.

Ailgylchu - adnoddau wedi cael eu neilltuo'n benodol ar gyfer mentrau ailgylchu gwastraff.

Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwaith Trwsio Sylweddol CRT – symiau a roddwyd o'r neilltu o falansau'r CRT er mwyn cyllido gwaith cynnal a chadw eiddo.

Cronfa Yswiriant - Mae'r Cyngor yn rhedeg cyfrif yswiriant mewnol sy'n talu am golledion hunan yswiriedig ac sy'n derbyn 'premiymau' o gyfrifon gwasanaeth. Darperir ar gyfer y colledion y gwyddys amdanynt ar ddiwedd y flwyddyn. Y gronfa wrth gefn hon yw'r gwarged ar y cyfrif

yswiriant mewnol ynghyd â llog ar falansau, a bwriedir iddi gynnwys hawliadau yr aethpwyd iddynt ond nad adroddwyd arnynt.

Cronfa Wrth Gefn Rheoli Perfformiad – mae hwn wedi ei ddychwelyd i Falans y Gronfa Gyffredinol.

Eraill - Mae'r maes hwn wedi cael ei ailddyrannu'n arian wrth gefn cyfyngedig.

NODYN 9 - BALANSAU YSGOLION

Mae'r balansau yma yn cael eu cadw wrth gefn ar gyfer defnydd bob ysgol er mwyn dilyn eu hamcanion addysgol.

Ar 31 Mawrth 2015, roedd gan bob ysgol falansau mewn llaw heblaw am 4 ysgol gynradd (5 ar 31 Mawrth 2014) a 2 ysgol uwchradd (2 ar 31 Mawrth 2014) a oedd gyda'i gilydd â diffyg o £0.348m (£0.864m ar 31 Mawrth 2014). Gellir cael copïau o'r Datganiad Adran 52 y mae'n ofynnol i bob Cyngor ei baratoi ar ôl diwedd pob blwyddyn ariannol o dan Adran 52(2) o Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 gan yr Adain Gyfrifeg.

	Balans 1 Ebrill 2013 £'000	Ychwanegiad / (Lleihad) am 2013/14 £'000	Balans 31 Mawrth 2014 £'000	Ychwanegiad / (Lleihad) am 2014/15 £'000	Balans 31 Mawrth 2015 £'000
Ysgolion Cynradd Cymunedol a Gwirfoddol	846	189	1,035	476	1,511
Ysgolion Uwchradd Cymunedol	160	149	309	320	629
Ysgol Arbennig Gymunedol	28	(23)	5	93	98
Ysgol Gynradd Sefydledig	150	19	169	31	200
Cyfanswm	**1,184**	**334**	**1,518**	**920**	**2,438**

NODYN 10 – CRONFA WRTH GEFN DERBYNIADAU CYFALAF

Dyma dderbyniadau arian parod o werthiant asedau Cyngor, nad ydynt eto wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf. O Ebrill 2004, mae'r holl dderbyniadau yn ddefnyddiadwy, er bod rhai derbyniadau CRT yn cael eu gosod o'r neilltu ar sail wirfoddol i ad-dalu dyledion, er mwyn cyd-fynd â'r cymhorthdal ar y CRT. Mae'r symiau a osodwyd o'r neilltu wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans 1 Ebrill	-	14
Derbyniadau Cyfalaf yn y Flwyddyn (net o leihad ar gyfer costau gweinyddu)	2,670	1,055
	2,670	**1,069**
Llai:		
Derbyniadau a roddwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	(243)	(141)
Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddiwyd i gyllido	(2,427)	(928)
Balans ar 31 Mawrth	**-**	**-**

NODYN 11 - CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

		31/03/2015 £'000	31/03/2014 £'000
a)	Cyfrif Addasu Cyfalaf	163,189	170,542
b)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(115)	22
c)	Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	85,178	48,083
ch)	Cronfa Wrth Gefn Pensiwn	(125,477)	(91,152)
d)	Cyfrif cyflog anghyfartal	(1,438)	(1,438)
dd)	Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol	(1,274)	(1,257)
Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn na ellir eu Defnyddio		**120,063**	**124,800**

a) Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo defnydd asedau nad ydynt yn gyfredol a chyllido caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda chost dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddiad yn cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, gyda phostio cymodi o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i drosi ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol.

Credydir y Cyfrif gyda symiau a osodir o'r neilltu gan y Cyngor fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronnus ar Eiddo Buddsoddiad. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisiant cronnus ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn i ddal y fath enillion. Mae Nodyn 7 ar dudalen 38 yn rhoi manylion ffynhonnell yr holl drafodion a bostiwyd i'r Cyfrif, heblaw am y rheini a oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn.

Capital Adjustment Account	2014/15		2013/14	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill		**170,542**		**172,400**
Gwyrdroad eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	(21,181)		(15,958)	
Colledion Ailbrisiant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar	(1,540)		(1,377)	
Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf dan statud	(1,862)		(2,385)	
Symiau o asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëwyd ar waredu neu werthiant (yn cynnwys amhariad) fel rhan o'r enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,300)		(731)	
		(25,883)		**(20,451)**
Symiau addasiad a ddilëwyd o'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn		1,157		910
Swm net a ddilëwyd o gost asedau nad ydynt yn gyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn		**(24,726)**		**(19,541)**
Ariannu cyfalaf a gymhwyswyd yn y flwyddyn:				
Defnydd y Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd	2,427		928	
Cymhwyso grantiau i gyllido cyfalaf o'r cyfrif Grantiau Cyfalaf he eu defnyddio	-		-	
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf a osodwyd o'r neilltu i ad-dalu dyledion	243		141	
Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau wedi eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sydd wedi ei gymhwyso i gyllido cyfalaf	8,368		11,235	
Darpariaeth statudol ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	4,671		4,419	
Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor a balansau CRT	2,863		966	
		18,572		**17,689**
Symudiadau mewn gwerth marchnad Eiddo Buddsoddiad wedi'u debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		**(1,199)**		**(6)**
Balans ar 31 Mawrth		**163,189**		**170,542**

b) Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo'r incwm a threuliau sy'n ymwneud ag offerynnau ariannol penodol ac i gynnal colledion neu gael budd o enillion fesul darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn defnyddio'r Cyfrif i reoli'r premiymau a delir a'r cosbau a godwyd wrth adbrynu benthyciadau yn gynnar. Mae'r premiymau a'r cosbau'n cael eu debydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan eir i gostau â nhw, ond maent yn cael eu gwyrdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn. Dros amser, caiff y gost hon ei phostio'n ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn unol â'r trefniadau statudol ar gyfer gwasgaru baich y Dreth Gyngor. Yn achos y Cyngor, y cyfnod hwn yw'r tymor heb ei dreulio a oedd ar ôl ar y benthyciadau pan gawsant eu hadbrynu.

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar 1 Ebrill	**22**	**140**
Swm y mae costau cyllido a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i gostau cyllido sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(137)	(118)
Balans ar 31 Mawrth	**(115)**	**22**

c) Cronfa Ailbrisiant Wrth Gefn

Mae'r Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn yn cynnwys yr enillion a wnaed gan y Cyngor yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar ac Asedau Annirweddol.

Mae'r balans yn gostwng pan fo asedau gydag enillion cronnus yn cael eu:-

- hailbrisio i lawr neu yr amharir arnynt a'r enillion yn cael eu colli;
- defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli trwy ddibrisiant; neu
- gwaredu a gwireddu'r enillion.

Dim ond enillion ailbrisiant a gronnwyd ers 1 Ebrill 2007 sydd yn y Gronfa wrth Gefn, y dyddiad y crëwyd y Gronfa Wrth Gefn.
Mae enillion cronnus a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw'n cael eu cyfuno i'r balans ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar 1 Ebrill	**48,083**	**36,477**
Ailbrisiant asedau a cholledion amhariad na chodwyd ar y Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	38,252	12,516
Gwahaniaeth rhwng dibrisiant werth teg a dibrisiant gost hanesyddol	(928)	(813)
Balansau ailbrisio ar asedau wedi ei sgrapio neu ei waredu	(229)	(97)
Balans ar 31 Mawrth	**85,178**	**48,083**

ch) Cronfa Wrth Gefn Pensiwn

Mae'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o wahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo am fuddiannau ôl gyflogaeth a chyllido buddiannau yn unol â darpariaethau statudol.

Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fuddiannau ôl gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel buddiannau a enillwyd gan weithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddaru'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, newid rhagdybiaethau a dychweliadau buddsoddi ar unrhyw adnoddau a osodir o'r neilltu i gwrdd â'r costau. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i fuddiannau a enillir gael eu cyllido fel y bo'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i'r cronfeydd pensiwn neu, yn y diwedd, yn talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae'r balans debyd ar y Gronfa Wrth Gefn Pensiwn yn dangos diffyg sylweddol yn y buddiannau a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau mae'r Cyngor wedi eu rhoi o'r neilltu i gwrdd â nhw.

Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd arian wedi ei roi o'r neilltu erbyn yr amser y daw'n amser i ni dalu'r buddion.

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar 1 Ebrill	**(91,152)**	**(80,034)**
Ail-fesur ymrwymiad net diffinedig	(31,174)	(6,017)
Gwyrdroad eitemau yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad wedi'u debydu neu gredydu i'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(11,901)	(13,751)
Cyfraniad pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr yn daladwy yn ystod y flwyddyn	8,750	8,650
Balans ar 31 Mawrth	**(125,477)**	**(91,152)**

d) Cronfa Talu Ôl-gyflog Anghyfartal

Mae'r Cyfrif Talu Ôl-gyflog Anghyfartal yn gwneud yn iawn am y gwahaniaeth rhwng y raddfa mae'r Cyngor yn ei darparu am y costau posib yn sgil setliadau ôl-daliadau mewn perthynas ag achosion Tâl Cyfartal a'r gallu o dan ddarpariaeth statudol i ohirio'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol tan yr amser gall arian cael ei dalu allan i hawlwyr.

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar 1 Ebrill	**(1,438)**	**(1,935)**
Cynnydd yn y ddarpariaeth ar gyfer ôl-daliadau o ran achosion Tâl Cyfartal	-	(1,438)
Setliadau arian a dalwyd yn y flwyddyn	-	1,935
Balans ar 31 Mawrth	**(1,438)**	**(1,438)**

dd) Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol

Mae'r Cyfrif Addasu Absenoldebau Digolledol Cronnol yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar Falans Cronfa'r Cyngor o gronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillwyd ond na chymerwyd yn y flwyddyn e.e. hawliau gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Setliad neu ddiddymu'r croniad a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	1,257	1,066
Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(1,274)	(1,257)
Y gwahaniaeth yn y swm a godir am daliadau swyddogion ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail groniadau o'r taliadau sy'n daladwy yn y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	**(17)**	**(191)**

NODYN 12 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Praesept a delir i'r Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru	6,844	6,618
Praesept a delir i'r Cynghorau Cymuned	1,000	946
(Gwarged)/Colledion ar warediad asedau nad ydynt yn gyfredol (Yn cynnwys dad-gydnabyddiaeth)	(1,335)	(366)
Ardollau	3,201	3,218
Arall	(94)	(13)
Cyfanswm	**9,616**	**10,403**

NODYN 13 – INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Llog Taladwy a Thaliadau Tebyg	5,117	5,274
Llog net ar y rhwymedigaeth diffinedig	3,903	3,678
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(91)	(201)
Incwm a gwariant yng nghyswllt Eiddo Buddsoddiad a newidiadau yn eu gwerth teg	1,272	(185)
Cyfanswm	**10,201**	**8,566**

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Incwm/Gwariant o Eiddo Buddsoddiad:		
Incwm yn cynnwys incwm rhent	(789)	(798)
Gwariant	735	606
Incwm net o Eiddo Buddsoddiad	**(54)**	**(192)**
Diffyg ar werthiant Eiddo buddsoddi :-		
Arian o Werthiannau	(36)	(50)
Swm cario o Eiddo Buddsoddiad a werthwyd	108	50
Diffyg ar werthiant Eiddo Buddsoddiad	**72**	**1**
Newidiadau mewn Gwerth Teg Eiddo Buddsoddiad	**1,254**	**6**
Cyfanswm	**1,272**	**(185)**

NODYN 14 - INCWM TRETH A GRANTIAU AMHENODOL

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Incwm y Dreth Gyngor	31,821	29,983
Ailddyrannu Trethi Annomestig	22,124	22,025
Grant Cynnal Refeniw	68,827	73,036
Grant Cynllum Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	5,237	5,166
Grantiau Llywodraeth Arall	720	1,268
Grantiau Cyfalaf ddefnyddir i gyllido Gwariant Cyfalaf	8,368	10,973
Cyfanswm Incwm Treth a Grantiau Amhenodol	**137,096**	**142,451**

NODYN 15 – ASEDAU NAD YDYNT YN GYFREDOL - EIDDO, OFFER A CHYFARPAR
Blwyddyn Gyfredol

	Eiddo, Offer a Chyfarpar							
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Asedau isadeiledd	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael ei adeiladu	Asedau Gwarged	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant								
Ar 1 Ebrill 2014	**101,233**	**185,727**	**65,778**	**9,255**	**9**	**10**	**1,263**	**363,275**
Ychwanegiadau (Nodyn 20)	5,519	4,283	4,487	333	-	1,816	-	**16,438**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	11,698	(4,056)	-	-	-	-	31	**7,673**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(1,744)	-	-	-	-	-	**(1,744)**
Dadgydnabod - Gwarediadau	(217)	(660)	-	-	-	-	(12)	**(889)**
Ailddosbarthu a Throsglwyddiadau	22	-	-	(4)	-	(1,354)	(22)	**(1,358)**
Ailddosbarthiadau i Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	(1,563)	-	-	-	-	(71)	**(1,634)**
Balans ar 31 Mawrth 2015	**118,255**	**181,987**	**70,265**	**9,584**	**9**	**472**	**1,189**	**381,761**
Dibrisiant ac Amhariad								
Ar 1 Ebrill 2014	**14,441**	**15,127**	**13,012**	**4,972**	**-**	**-**	**87**	**47,639**
Addasiad rhwng cost/dibrisiant	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Tâl Dibrisiant	2,745	4,619	2,888	986	-	-	28	**11,266**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisiant	(17,160)	(13,419)	-	-	-	-	-	**(30,579)**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(248)	-	-	-	-	-	**(248)**
Colledion amhariad / atgyfeiriadau at Warged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	5,519	4,210	-	4	-	-		**9,733**
Dadgydnabod – Gwarediadau	(28)	(56)	-	-	-	-		**(84)**
Ailddosbarthu a Throsglwyddiadau	3	-	-	-	-	-	(3)	**-**
Ailddosbarthiadau i Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	(43)	-	-	-	-	-	**(43)**
Balans ar 31 Mawrth 2015	**5,520**	**10,190**	**15,900**	**5,962**	**-**	**-**	**112**	**37,684**
Gwerth Llyfr Net								
Balans ar 31 Mawrth 2015	**112,735**	**171,797**	**54,365**	**3,622**	**9**	**472**	**1,077**	**344,077**
Balans ar 31 Mawrth 2014	**86,792**	**170,600**	**52,766**	**4,283**	**9**	**10**	**1,176**	**315,636**

2013/14

	Eiddo, Offer a Chyfarpar							
	Anheddau Cyngor	Tir ac Adeiladau	Asedau isadeiledd	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	Asedau Cymunedol	Eiddo, Offer a Chyfarpar sy'n cael ei adeiladu	Asedau Gwarged	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant								
Ar 1 Ebrill 2013	**98,494**	**161,375**	**62,113**	**7,834**	**9**	**4,562**	**2,359**	**336,746**
Ychwanegiadau (Nodyn 20)	2,969	2,779	3,621	1,437	-	6,717	-	**17,523**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn	-	11,765	44	-	-	-	-	**11,809**
Cynnydd / (gostyngiad) ailbrisiant i Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(1,921)	-	-	-	-	-	**(1,921)**
Dadgydnabod - Gwarediadau	(230)	(206)	-	(16)	-	-	(117)	**(569)**
Ailddosbarthu a Throsglwyddiadau	-	12,063	-	-	-	(11,269)	-	**794**
Ailddosbarthu Asedau ai Delir i'w Gwerthu	-	(128)	-	-	-	-	(979)	**(1,107)**
Balans ar 31 Mawrth 2014	**101,233**	**185,727**	**65,778**	**9,255**	**9**	**10**	**1,263**	**363,275**
Dibrisiant ac Amhariad								
Ar 1 Ebrill 2013	**8,937**	**9,129**	**10,748**	**4,271**	**-**	**-**	**124**	**33,209**
Addasiad rhwng cost/dibrisiant	-	-	(2)	(2)	-	-	-	**(4)**
Tâl Dibrisiant	2,565	5,011	2,290	719	-	-	59	**10,644**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gronfa wrth Gefn Ailbrisiant	-	(683)	(24)	-	-	-	-	**(707)**
Dibrisiant wedi ei ysgrifennu allan i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	-	(544)	-	-	-	-	-	**(544)**
Colledion amhariad / atgyfeiriadau at warged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	2,969	2,253	-	-	-	-	-	**5,222**
Dadgydnabod – Gwarediadau	(30)	(24)	-	(16)	-	-	(30)	**(100)**
Ailddosbarthiadau i Asedau a ddelir i'w gwerthu	-	(15)	-	-	-	-	(66)	**(81)**
Balans ar 31 Mawrth 2014	**14,441**	**15,127**	**13,012**	**4,972**	**-**	**-**	**87**	**47,639**
Gwerth Llyfr Net								
Balans ar 31 Mawrth 2014	**86,792**	**170,600**	**52,766**	**4,283**	**9**	**10**	**1,176**	**315,636**
Balans ar 31 Mawrth 2013	**89,557**	**152,246**	**51,365**	**3,563**	**9**	**4,562**	**2,235**	**303,537**

Ailbrisio

Mae gan y Cyngor £354.8m sydd wedi ei gydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar ei Fantolen ar 31 Mawrth 2015. Mae'r Cyngor bellach wedi mabwysiadu rhaglen dreigl 5 mlynedd ar gyfer prisio ei dir ac eiddo. Mae'r rhaglen wedi cael ei llunio mewn modd sy'n golygu y bydd categorïau cyfan o asedau o fewn ei bortffolio tir ac eiddo (e.e. ysgolion cynradd, mân-ddaliadau, meysydd parcio) yn cael eu hailbrisio mewn un flwyddyn. Caiff yr asedau eu prisio gan dîm prisio mewnol y Cyngor sy'n Aelodau o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Nid yw asedau nad ydynt yn eiddo wedi cael eu hailbrisio oherwydd, ym marn y Cyngor, mae gwerth cario'r asedau yn adlewyrchiad o werth teg, oherwydd eu hoes economaidd gweddol fyr a'u gwerth cymharol.

Fodd bynnag, cafodd holl asedau tir ac eiddo'r Cyngor eu prisio ar 31 Mawrth 2011, cyn mabwysiadu'r rhaglen dreigl 5 mlynedd.

NODYN 16 – YMRWYMIADAU CYFALAF SYLWEDDOL

Ar 31 Mawrth 2015, roedd y Cyngor wrthi'n gweithio ar un brosiect adeiladu mawr gan olygu ymrwymiad cyfalaf ar gyfer blwyddyn ariannol 2015/16 fel a ganlyn (£2m yn 2014/15):-

Contract	Ymrwymiad £'000
Contract Cynnal a Chadw Wedi'i Drefnu	1,232
Cyfanswm	**1,232**

NODYN 17 – ASEDAU TREFTADAETH

2014/15

	Casgliad Celf a Regalia Dinesig £'000	Tir ac Adeiladau Treftadaeth £'000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £'000
Cost neu Brisiant			
Ar 1 Ebrill 2014	**1,840**	**1,644**	**3,484**
Ychwanegiadau	-	-	**-**
Gwarediadau	(45)	-	**(45)**
Arian Ailbrisio I Ailbrisio Wrth Getn	64	-	**64**
Ailddosbarthu o Eiddo Buddsoddi	(64)	-	**(64)**
Ar 31 Mawrth 2015	**1,795**	**1,644**	**3,439**
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig			
Ar 1 Ebrill 2014	**-**	**171**	**171**
Dibrisiant	-	56	**56**
Ar 31 Mawrth 2015	**-**	**227**	**227**
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2015	**1,795**	**1,417**	**3,212**
Ar 1 Ebrill 2014	**1,840**	**1,473**	**3,313**

2013/14

	Casgliadau Celf Oriel Ynys Môn	Tir ac Adeiladau Treftadaeth	Cyfanswm Asedau Treftadaeth
	£'000	£'000	£'000
Cost neu Brisiant			
Ar 1 Ebrill 2013	**1,776**	**1,644**	**3,420**
Ychwanegiadau	64	-	**64**
Ar 31 Mawrth 2014	**1,840**	**1,644**	**3,484**
Dibrisiant ac Amhariad Cronedig			
Ar 1 Ebrill 2013	**-**	**114**	**114**
Dibrisiant	-	57	**57**
Ar 31 Mawrth 2014	**-**	**171**	**171**
Gwerth Llyfr Net			
Ar 31 Mawrth 2014	**1,840**	**1,473**	**3,313**
Ar 1 Ebrill 2013	**1,776**	**1,530**	**3,306**

Ailbrisio Asedau Treftadaeth

Nodwyd nifer o asedau tir ac adeiladau fel rhai a oedd yn cwrdd â'r diffiniad o Asedau Treftadaeth. Ar 31 Mawrth 2015 roedd pedwar ased o'r fath (dim newid o 31 Mawrth 2014):-

Carchar Biwmares
Llys Biwmares
Melin Llynnon
Bythynnod y Peilotiaid, Ynys Llanddwyn

Cafodd yr eiddo hyn eu hailbrisio gan ddefnyddio trefniadau ailbrisio safonol y Cyngor ar gyfer tir ac eiddo. Cawsant eu hailbrisio ddiwethaf ar 1 Ebrill 2011.

Cafwyd diweddariad o werth y Casgliadau Celf yn 2012/13 ac mae eu gwerth wedi cael ei adlewyrchu yng Nghyfrifon 2012/13. Mae'r prisiad diweddaraf yn seiliedig ar asesiad o sampl gynrychioliadol o'r casgliadau. Bonhams o Lundain, sef cwmni rhyngwladol o arwerthwyr a phriswyr celf fu'n prisio'r eiddo.

Mae Amgueddfa ac Oriel Gelf Ynys Môn wedi derbyn rhodd o gasgliad o 30 o baentiadau gan y diweddar Harry Hughes Williams, arlunydd a beintiai dirlun gogledd Cymru. Caiff yr asedau eu dal mewn ymddiriedolaeth ac nid ydynt wedi'u cynnwys ar y fantolen oherwydd ni fyddai'r gost o gael prisiad yn gymesur â'r buddion i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.

Crynodeb pum mlynedd o'r Trafodion

Ni chafwyd unrhyw drafodion mewn perthynas ag asedau treftadaeth yn ystod y flwyddyn gyfredol nac ychwaith yn ystod y 4 cyfnod cyfrifo blaenorol y mae angen eu datgelu ac eithrio'r symiau a ddangosir yn y tabl sydd uwchben y nodyn hwn.

NODYN 18 – EIDDO BUDDSODDIAD

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	7,139	7,991
Ychwanegiadau:		
- Gwariant dilynol	-	-
Gwarediadau	(107)	(51)
Colledion net o addasiadau gwerth teg	(1,254)	(6)
Trosglwyddiadau:		
-(i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	1,367	(795)
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	**7,145**	**7,139**

Nid oes unrhyw eiddo buddsoddiad yn cael ei ddal dan Brydles Weithredol neu Ariannol. Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth cynhenid yn ei eiddo buddsoddiad neu ar hawl y Cyngor i daliad o incwm ac elw gwarediad. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaethau cytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddiad neu i wneud atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella i eiddo buddsoddiad cyfredol.

NODYN 19 – ASEDAU ANNIRWEDDOL

Mae'r Cyngor yn cyfrifo am ei feddalwedd fel Asedau Annirweddol, i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan anhepgor o system TG neilltuol ac yn cael ei chyfrifo fel rhan o eitem caledwedd yn yr Eiddo, Offer a Chyfarpar.

Mae'r swm cario o asedau annirweddol yn cael eu hamorteiddio ar sail llinell syth. Codwyd yr amorteiddiad o £71k a godwyd ar refeniw yn 2014/15 i ganolfan gost Gweinyddu TG ac yna'n cael ei amsugno fel gorbenion ar draws yr holl benawdau gwasanaeth yn y Gwariant Net Gwasanaethau.

Rhoddir oes ddefnyddiol gyfyngedig i feddalwedd, wedi ei seilio ar asesiadau o'r cyfnod y disgwylir i'r feddalwedd fod yn ddefnyddiol i'r Cyngor. Mae'r oes ddefnyddiol a briodolir i'r switiau meddalwedd mawr a ddefnyddir gan y Cyngor yn bum mlynedd.

Mae'r Symudiad mewn Asedau Annirweddol am y Flwyddyn fel a Ganlyn:-

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn:		
Symiau gros cario	1,068	868
Amorteiddiad cronnus	(689)	(655)
Swm net cario ar ddechrau'r flwyddyn	**379**	**213**
Ychwanegiadau	24	200
Amorteiddiad am y flwyddyn ariannol	(71)	(34)
Swm net cario ar ddiwedd y flwyddyn	**332**	**379**
Yn cynnwys:		
Symiau gros a gludir	1,092	1,068
Amorteiddiad cronnus	(760)	(689)
Swm net cario ar ddiwedd y flwyddyn	**332**	**379**

NODYN 20 - GWARIANT CYFALAF A CHYLLIDO

Gweler y cyfanswm o wariant cyfalaf yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn yn y tabl isod, ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w gyllido. Pan fo gwariant cyfalaf i'w gyllido mewn blynyddoedd i ddod trwy daliadau i'r refeniw fel bo asedau'n cael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR), mesur o'r gwariant cyfalaf yr eir iddo'n hanesyddol sydd eto i'w gyllido.

Mae'r symudiad net yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf yn dangos y newid yn yr angen gwaelodol i'r Cyngor fenthyca yn ystod y flwyddyn i ariannu buddsoddiad cyfalaf nad yw wedi ei ariannu'n syth o adnoddau fel grantiau, derbyniadau cyfalaf ac ariannu uniongyrchol o refeniw.

Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	**108,825**	**106,408**
Cyfalaf a fuddsoddwyd yn y Flwyddyn		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	16,437	17,523
Asedau Annirweddol	24	200
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	4,826	5,017
Cyfanswm	**21,287**	**22,740**
Ffynhonnell Cyllid		
Derbyniadau Cyfalaf a Chronfeydd wrth Gefn	(2,427)	(928)
Grantiau a Chyfraniadau Llywodraeth	(8,368)	(11,235)
Darpariaethau Refeniw	(2,863)	(1,668)
Grantiau REFCUS	(2,964)	(1,932)
Isafswm Darpariaeth Refeniw a Gosod o'r Neilltu	(4,914)	(4,560)
Cyfanswm	**(21,536)**	**(20,323)**
(Gostyngiad) / Cynnydd Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	**(249)**	**2,417**
Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau	**108,576**	**108,825**
Esboniad o symudiad yn y Flwyddyn		
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthyca a gefnogir gan gymorth Llywodraeth	2,399	992
Cynnydd mewn angen gwaelodol i fenthyca na chefnogir gan gymorth Llywodraeth	2,266	5,985
Isafswm Darpariaeth Refeniw a Gosod o'r Neilltu Gwirfoddol	(4,914)	(4,560)
(Gostyngiad) / Cynnydd Net mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	**(249)**	**2,417**

NODYN 21 – ASEDAU A DDELIR I'W GWERTHU

	Cyfredol		**Ddim yn gyfredol**	
	31-Mar-15	**31-Mar-14**	**31-Mar-15**	**31-Mar-14**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Balans sy'n sefyll ar ddechrau'r flwyddyn	1,011	196	-	-
Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:				
Trosglwyddo o Eiddo, Offer Chfarpar a yn ystod y flwyddyn	1,578	1,026	-	-
Cost asedau wedi eu gwerthu	(388)	(211)	-	-
Ailbrisio	(64)			
Balans sy'n sefyll ar ddiwedd y flwyddyn	**2,137**	**1,011**	**-**	**-**

NODYN 22 – PRYDLESAU

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Cyngor wedi prydlesu 9 eiddo ar 31 Mawrth 2015 ar gyfer ei weithgaredd digartrefedd (32 eiddo ar 31 Mawrth 2014) ac mae cyfanswm rhenti'r prydlesau am y flwyddyn yn £0.077m (£0.261m yn 2013/4). Mae gan yr eiddo yma gymalau toriad 12 mis. Roedd y gostyngiad oherwydd polisi bwriadol i ddychwelyd eiddo gwag wedi eu prydlesu yn ôl i'w perchenogion yn hytrach na thalu rhent ar eiddo gwag yn ystod y flwyddyn.

Mae'r Cyngor hefyd yn dal rhai peiriannau ac offer dan brydlesau gweithredol neu dan gytundebau rhent mewn ysgolion ac adrannau eraill y Cyngor. Y gost i refeniw am yr eitemau hyn yn 2014/15 yw £0.170m (£0.189m yn 2013/14).

NODYN 23 – RHESTRAU STOC

Wrth wneud ei waith, mae'r Cyngor yn dal cronfeydd stoc wrth gefn ynghyd â symiau o waith heb ei gwblhau (gwaith yn mynd yn ei flaen). Gellir isrannu'r ffigwr a ddangosir yn y Fantolen ymhellach fel a ganlyn:-

	31-Mawrth-15	31-Mawrth-14
	£'000	£'000
Gwaith yn mynd yn ei flaen	108	84
Storfa Ganolog - Uned Cynnal a Chadw Adeiladu	157	133
Gofal Môn - Cyflenwadau Gwasanaethau Cymdiethasol	112	87
Arall - Nwyddau ysgrifennu a nwyddau treuiliadwy eraill, tanwydd a nwyddau a ddelir ar gyfer eu hailwerthu	189	143
Cyfanswm	**566**	**447**

NODYN 24 - DYLEDWYR

	Dyledwyr tymor hir		Dyledwyr tymor byr	
	31-Mawth 2015	31-Mawth 2014	31-Mawth 2015	31-Mawth 2014
	£'000	£'000	£'000	£'000
Adrannau Llywodraeth			8,817	9,868
TCA a'r Dreth Gyngor			4,252	4,539
Awdurdodau Lleol Eraill			1,287	2,150
Rhenti			334	535
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu			2	22
Benthyciadau car gweithwyr	235	269	271	178
Gwasanaeth Iechyd/Cyrff Cyhoeddus			878	1,553
TAW			2,150	1,382
Blaendaliadau			407	575
Ymddiriedolaethau			286	-
Dyledwyr Masnach	97	97	875	1,311
Cyrff allanol i Lywodraeth Ganolog			125	-
Arall	98	94	1,470	2,588
Cyfanswm	430	460	21,154	24,701

Mae'r ffigwr dyledwyr uchod yn net o ddarpariaeth ar gyfer dyledion drwg o £4.894m yn 2014/15 (£5.602m yn 2013/14) y gellir eu dadansoddi fel a ganlyn:-

	31-Mawth 2015 £'000	31-Mawth 2014 £'000	Symudiad yn y Flwyddyn
Y Dreth Gyngor	2,036	1,328	708
TCA	614	708	(94)
Rhenti	1,492	428	1,064
Dyledwyr Masnach	1,300	3,138	(1,838)
Cyfanswm	**5,442**	**5,602**	**(160)**

NODYN 25 - ARIAN PAROD A CHYWERTHOEDD ARIAN

Gellir cysoni arian parod a chywerthoedd arian ar ddiwedd y flwyddyn ariannol fel y dangosir yn y datganiad llif arian i'r eitemau cysylltiedig yn y Fantolen fel a ganlyn:-

	31-Mawrth-15 £'000	**31-Mawrth-14 £'000**
Balansau arian a banc	13,208	11,498
Gorddrafft banc	(803)	(5,039)
Cyfanswm	**12,405**	**6,459**

Noder, gweler y gorddrafftiau banc ar wahân i arian parod a chywerthoedd arian ble nad ydynt yn rhan anhepgor o reolaeth arian parod Cyngor.

NODYN 26 – CREDYDWYR

	Credydwyr Tymor Hir		**Credydwyr Tymor Byr**	
	31-Mawrth-15 £'000	**31-Mawrth-14 £'000**	**31-Mawrth-15 £'000**	**31-Mawrth-14 £'000**
Adrannau Llywodraeth	-	-	2,177	4,174
Awdurdodau Eraill	-	-	1,950	256
Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	-	-	3	148
Cyrff allanol i lywodraeth ganolog	-	-	1,710	124
Balansau Ymddiriedolaethau	-	-	826	877
Gwasanaeth Iechyd / Cyrff Cyhoeddus	-	-	115	-
Absenoldebau Cronnus	-	-	1,274	1,257
Derbyniadau ymlaen llaw	-	-	958	1,398
Credydwyr masnach	-	-	1,396	638
Eraill	55	59	5,835	10,523
Cyfanswm Credydwyr	**55**	**59**	**16,244**	**19,395**

NODYN 27 – DARPARIAETHAU

	Balans ar 1 Ebrill 2013 £'000	Cynnydd mewn Darpariaethau yn ystod y flwyddyn £'000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2014 £'000	Cynnydd mewn Darpariaethau yn ystod y flwyddyn £'000	Defnyddiwyd yn ystod y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2015 £'000
Darpariaeth Hawliadau Yswiriant	456	374	(229)	601	363	(743)	221
Safle Gwastraff Penhesgyn	2,669	-	-	2,669	-	(100)	2,569
Buddiannau Terfynu	243	-	(102)	141	24	(142)	23
Cynllun Trefniadau MMI	40	-	(40)	-	-	-	-
Arall	4,190	1,438	(3,731)	1,897	1,122	(3)	3,016
Cyfanswm	**7,598**	**1,812**	**(4,102)**	**5,308**	**1,509**	**(989)**	**5,829**
Darpariaethau Tymor byr	4,184	1,812	(3,383)	2,613	4,409	(863)	6,160
Darpariaethau Tymor hir	3,414	-	(719)	2,695	-	(126)	2,569
Cyfanswm	**7,598**	**1,812**	**(4,102)**	**5,308**	**4,409**	**(989)**	**8,729**

Pwrpas y Prif Ddarpariaethau

Darpariaeth Hawliadau Yswiriant

Mae didyniadau ym mholisïau yswiriant allanol y Cyngor sy'n golygu bod y Cyngor ei hun yn talu rhan gyntaf unrhyw golled neu hawliad dan y polisïau hyn ac yn cael ei ddiogelu trwy ddull cyfyngiad-colled. Nid oes yswiriant allanol ar gyfer eiddo cyffredinol ac addysg y Cyngor i'r peryglon canlynol: dŵr sydd yn dianc o danc neu beipen, llifogydd, trawiad, lladrad, difrod damweiniol, ymsuddiad, ymchwyddiad tir, tirlithriad. Ar wahân i ladrad a difrod damweiniol, mae colledion o ganlyniad i'r peryglon hyn fel arfer yn cael eu cyllido o'r gronfa yswiriant wrth gefn. Y balans ar y ddarpariaeth yswiriant yw'r rhwymedigaeth debygol ar gyfer yr elfen wedi ei hyswirio'n fewnol o'r hawliadau sy'n hysbys ond nad ydynt wedi eu setlo ar ddiwedd y flwyddyn.

Safle Gwastraff Penhesgyn

Gwnaed darpariaeth ar gyfer ôl-ofal y rhannau o'r safle yr arferid ei ddefnyddio ar gyfer tirlenwi. Nid oes unrhyw amserlen bendant ar gyfer cwblhau'r gwaith hwn er, i bwrpas rheolaeth, ystyrir 30 mlynedd o ddyddiad cau y safle yn dderbyniol.

Buddiannau Terfynu

Darpariaeth ar gyfer rhwymedigaethau hysbys i'r dyfodol sy'n deillio o leihad mewn staff ar ôl ailstrwythuro adrannau'r Cyngor. Mae buddiannau ar hyn o bryd yn cael eu talu naill ai yn y flwyddyn y gwneir y cytundeb terfynu neu fesul rhandaliadau i Gronfa Bensiwn Gwynedd.

Arfarnu Swyddi

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer talu ôl-gyflog a ddyfarnwyd o ganlyniad i adolygiad trwy'r Cyngor cyfan o delerau ac amodau gweithwyr.
Arall – Darpariaeth ar gyfer nifer o hawliadau cyfreithiol a wnaed yn erbyn y Cyngor ac sy'n parhau i fynd rhagddynt.

NODYN 28 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU GWEITHREDOL

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Addasiad i Warged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ar symudiadau nad ydynt yn arian parod		
Dibrisiant ac Amhariad	21,181	15,923
Ailbrisiadau at i lawr a dad-gydnabyddiaethau nad ydynt yn ymwneud â gwerthiannau	1,540	1,377
Amorteiddiadau	71	35
Gostyngiad mewn Stoc	(119)	98
(Cynnydd) Gostynagiad mewn Dyledwyr	3,547	(102)
Cynnydd/(Gostyngiad) yn yr amhariadau ar gyfer Dyledion Drwg	(160)	1,199
Cynnydd Gostynagiad mewn Credydwyr	(3,151)	1,183
Trafodion yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ymwneud â buddiannau ymddeol	3,152	5,101
Swm cario o asedau nad ydynt yn gyfredol a werthwyd	1,300	731
Cyfraniadau i Ddarpariaethau	3,421	(2,290)
Symudiad mewn gwerth o Eiddo Buddsoddiad Amhariad ac ailbrisiadau i lawr (a dadgydnabodaethau nad ydynt yn werthiant)	1,199	6
	31,981	**23,261**
Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu ddiffyg Net ar Ddarparu Gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi ac ariannu		
Elw o werthiant Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau yn Cael eu Dal i'w Gwerthu	(2,670)	(1,055)
Grantiau Cyfalaf a gynhwysir mewn "Trethi ac incwm grant amhenodol"	(8,368)	(11,235)
Cyfanswm	**(11,038)**	**(12,290)**

NODYN 29 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU BUDDSODDI

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Pryniant Eiddo, Offer a Chyfarpar, Asedau Treftadaeth, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau Annirweddol	(16,462)	(17,787)
Buddsoddiadau tymor byr (nad ystyrir yn Gywerthoedd Arian)	-	10,101
Elw o werthiant Eiddo, Offer a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddiad ac Asedau y delir i'w gwerthu	2,670	1,055
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau a dderbyniwyd	8,368	11,235
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	**(5,424)**	**4,604**

NODYN 30 – LLIF ARIAN O WEITHGAREDDAU ARIANNU

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Derbyniadau Arian Parod o Fenthyca Tymor Byr a Hir	-	(27)
Taliadau Eraill	267	(6,507)
Llif arian net o weithgareddau ariannu	**267**	**(6,534)**

Mae llif arian o weithgareddau gweithredol yn cynnwys y symiau isod o ran Llog:-

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Llog Derbyniwyd	(91)	(215)
Llog Dalwyd	(5,117)	5,533

NODYN 31 – SYMIAU YR ADRODDWYD ARNYNT AR GYFER PENDERFYNIADAU DYRANNU ADNODDAU

Y dadansoddiad o incwm a gwariant yn ôl gwasanaeth ar wyneb y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r un y manylir arno yn y Côd Ymarfer ar gyfer Adroddiadau Gwasanaeth. Fodd bynnag, cymerir penderfyniadau am ddyrannu adnoddau gan y Cyngor ar sail adroddiadau cyllideb a ddadansoddir ar draws adrannau. Paratoir yr adroddiadau hyn ar sail wahanol i'r polisïau cyfrifo a ddefnyddir mewn datganiadau ariannol. Yn enwedig:-

- ni chodir taliadau yng nghyswllt gwariant cyfalaf (tra bo colledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad uwchben y balans ar y Gronfa Ailbrisiant Wrth Gefn ac amorteiddiadau yn cael eu codi ar wasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr);
- mae cost buddiannau ymddeoliad wedi ei seilio ar lif arian (taliadau cyfraniadau pensiwn y cyflogwr) yn hytrach nag ar gostau gwasanaeth presennol o fuddiannau a gronnwyd yn y flwyddyn;
- mae gwariant ar rai gwasanaethau cefnogol yn cael eu cyllidebu yn ganolog a ddim yn cael eu codi ar Adrannau.

Dengys y cysoniad hwn sut mae ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant adrannol yn cysylltu â'r symiau a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ac mae'n dangos sut mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant adrannol yn cysylltu â dadansoddiad goddrychol o'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau a gynhwysir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Symiau yr Adroddwyd Arnynt ar gyfer Penderfyniadau Dyrannu Adnoddau 2011/12

2014/15 Dadansoddiad Fesul Cyfadran

	Addysg a Dysgu Gydol Oes	Gwasanaethau Cymunedol	Datblygiad Cynaliadwy	Dirprwy Brif Weithredwr	Corfforaethol a Craidd Democrataidd	Cyfrif Refeniw Tai	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd, Taliadau ac Incwm Gwasanaeth Arall	(13,354)	(11,113)	(15,758)	(10,686)	-	(22,627)	(73,538)
Grantiau Llywodraeth	(8,917)	(5,020)	(5,103)	(18,975)	-	-	(38,015)
Cyfanswm Incwm	**(22,271)**	**(16,133)**	**(20,861)**	**(29,661)**	**-**	**(22,627)**	**(111,553)**
Treuliau Gweithwyr	46,564	15,128	13,089	8,629	224	2,212	85,846
Gwariant Gwasanaeth Arall	24,524	29,228	31,983	23,812	3,230	13,436	126,213
Gwariant ar Wasanaethau Cefnogol	838	2,625	(3,932)	4,710	-	(2,638)	1,603
Cyfanswm Gwariant	**71,926**	**46,981**	**41,140**	**37,151**	**3,454**	**13,010**	**213,662**
Gwariant Net	**49,655**	**30,848**	**20,279**	**7,490**	**3,454**	**(9,617)**	**102,109**

2013/14 – Dadansoddiad fesul Cyfadran

	Addysg a Dysgu Gydol Oes	Gwasanaethau Cymunedol	Datblygiad Cynaliadwy	Dirprwy Brif Weithredwr	Corfforaethol a Craidd Democrataidd	Cyfrif Refeniw Tai	Cyfanswm
Ffioedd, Taliadau ac Incwm Gwasanaeth Arall	(10,698)	(13,224)	(9,828)	(1,846)	-	(22,602)	**(58,198)**
Grantiau Llywodraeth	(9,140)	(6,080)	(6,930)	(19,883)	-	-	**(42,033)**
Cyfanswm Incwm	**(19,838)**	**(19,304)**	**(16,758)**	**(21,729)**	**-**	**(22,602)**	**(100,231)**
Treuliau Gweithwyr	46,208	19,625	11,437	6,622	-	2,398	**86,290**
Gwariant Gwasanaeth Arall	21,241	33,554	25,476	19,740	7,942	12,017	**119,970**
Gwariant ar Wasanaethau Cefnogol	1,137	1,456	815	1	-	1,197	**4,606**
Cyfanswm Gwariant	**68,586**	**54,635**	**37,728**	**26,363**	**7,942**	**15,612**	**210,866**
Gwariant Net	**48,748**	**35,331**	**20,970**	**4,634**	**7,942**	**(6,990)**	**110,635**

Cysoni'r Dadansoddiad o'r Cyfadrannau gyda'r Symiau yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant

Mae'r cysoniad hwn yn dangos sut y mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant y cyfadrannau yn cymharu gyda'r symiau yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Gwariant Net yn y dadansoddiad o'r Cyfadrannau	102,109	110,635
Gwariant net gwasanaethau a gwasanaethau cefnogol nad ydynt wedi eu cynnwys yn y dadansoddiad	29,034	21,514
Y symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr nas adroddwyd i'r rheolwyr yn y Dadansoddiad	2,944	1,605
Symiau sydd wedi eu cynnwys yn y Dadansoddiad nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(6,968)	(5,386)
Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**127,119**	**128,368**

Tudalen 87

Cysoni Dadansoddiad y Cyfadrannau gyda'r Diffyg mewn perthynas â darparu Gwasanaethau yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r cysoniad hwn yn dangos sut y mae'r ffigyrau yn y dadansoddiad o incwm a gwariant y cyfadrannau yn cymharu gyda dadansoddiad goddrychol o'r Diffyg o ran Darparu Gwasanaethau nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2014/15

	Dadansoddiad y Gyfadran	Gwasanaethau a Gwasanaethau Cefnogol nad ydynt yn y Dadansoddiad	Symiau nas adroddwyd i'r rheolwyr am benderfyniad	Dyraniad tâl am waith y codir amdano	Symiau heb eu cynnwys yn y DIGC	Cost Gwasanaethau	Symiau Corfforaethol	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd, prisiau ac incwm arall i'r gwasanaeth	(73,538)	-	10,506	34,176	-	(28,856)	-	(28,856)
Llog ac incwm buddsoddi	-	-	-	-	-	-	(91)	(91)
Incwm o'r dreth gyngor	-	-	-	-	-	-	(31,901)	(31,901)
Grantiau a chyfraniadau gan y llywodraeth	(38,015)	319	(10,506)	-	-	(48,202)	(105,839)	(154,041)
Cyfanswm Incwm	**(111,553)**	**319**	**-**	**34,176**	**-**	**(77,058)**	**(137,831)**	**(214,889)**
	-	-	-	-	-	-	-	-
Costau Gweithwyr	85,846	-	2,944	-	-	88,790	-	88,790
Costau gwasanaeth eraill	126,213	7,534	-	(11,392)	(6,968)	115,387	5,576	120,963
Ad-daliadau gwasanaethau cefnogol	1,603	-	-	(22,784)	-	(21,181)	-	(21,181)
Dadbrisio, amorteiddio ac amhariad a chostau cyfalaf arall	-	21,181	-	-	-	21,181	149	21,330
Taliadau Llog	-	-	-	-	-	-	5,117	5,117
Praeseptau ac Ardollau	-	-	-	-	-	-	11,045	11,045
Enillion neu Golledion ar gael gwared ar Asedau Sefydlog	-	-	-	-	-	-	(1,335)	(1,335)
Cyfanswm Gwariant	**213,662**	**28,715**	**2,944**	**(34,176)**	**(6,968)**	**204,177**	**20,552**	**224,729**
Gwarged neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	**102,109**	**29,034**	**2,944**	**-**	**(6,968)**	**127,119**	**(117,279)**	**9,840**

2013/14

	Dadansoddiad y Gyfadran	Gwasanaethau a Gwasanaethau Cefnogol nad ydynt yn y Dadansoddiad	Symiau nas adroddwyd i'r rheolwyr am benderfyniad	Dyraniad tâl am waith y codir amdano	Symiau heb eu cynnwys yn y DIGC	Cost Gwasanaethau	Symiau Corfforaethol	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd, prisiau ac incwm arall i'r gwasanaeth	(58,198)	-	9,802	33,240	-	**(15,156)**	-	**(15,156)**
Llog ac incwm buddsoddi	-	-	-	-	-	**-**	(201)	**(201)**
Incwm o'r dreth gyngor	-	-	-	-	-	**-**	(29,984)	**(29,984)**
Grantiau a chyfraniadau gan y llywodraeth	(42,033)	(261)	(9,802)	-	-	**(52,096)**	(112,467)	**(164,563)**
Cyfanswm Incwm	**(100,231)**	**(261)**	**-**	**33,240**	**-**	**(67,252)**	**(142,652)**	**(209,904)**
Costau Gweithwyr	86,290	-	1,605	-	-	**87,895**	-	**87,895**
Costau gwasanaeth eraill	119,970	5,833	-	(28,634)	(5,386)	**91,783**	3,665	**95,448**
Ad-daliadau gwasanaethau cefnogol	4,606	-	-	(4,606)	-	**-**	-	**-**
	-	15,942	-		-	**15,942**	(185)	**15,757**
Dadbrisio, amorteiddio ac amhariad a chostau cyfalaf arall	-	-	-	-	-	**-**	5,274	**5,274**
Taliadau Llog	-	-	-	-	-	**-**	10,782	**10,782**
Enillion neu Golledion ar gael gwared ar Asedau Sefydlog	-	-	-	-	-	**-**	(366)	**(366)**
Cyfanswm Gwariant	**210,866**	**21,775**	**1,605**	**(33,240)**	**(5,386)**	**195,620**	**19,170**	**214,790**
Gwarged neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	**110,635**	**21,514**	**1,605**	**-**	**(5,386)**	**128,368**	**(123,482)**	**4,886**

NODYN 32 – GWEITHREDIADAU MASNACHU SYLWEDDOL

Nid oes gan y Cyngor unrhyw weithrediadau masnachu.

NODYN 33 - LWFANSAU AELODAU

Talwyd cyfanswm o £0.683 (£0.681 yn 2013/14) o ran lwfansau i Aelodau’r Cyngor yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:-

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Lwfansau sylfaenol a chyfrifoldeb arbennig	555	557
Lwfansau’r Cadeirydd a Dirprwy Gadeirydd	6	8
Costau pensiwn	55	62
Costau Yswiriant Cenedlaethol	39	39
Costau teithio	16	12
Amrywiol	12	3
Cyfanswm	**683**	**681**

NODYN 34 – CYDNABYDDIAETH ARIANNOL I SWYDDOGION

Roedd y nifer o weithwyr yr oedd eu cydnabyddiaeth ariannol a dalwyd yn 2014/15, ac eithrio cyfraniadau pensiwn ond yn cynnwys tâl diswyddo, yn fwy na £60,000 ond dim yn fwy na £150,000 yn:-

Cydnabyddiaeth Ariannol i Swyddogion	Yn cynnwys Tâl Diswyddo 2014/15 Nifer o weithwyr	Yn cynnwys Tâl Diswyddo 2013/14 Nifer o weithwyr	Ac eithrio Tâl Diswyddo 2014/15 Nifer o weithwyr	Ac eithrio Tâl Diswyddo 2013/14 Nifer o weithwyr
£60,000 to £65,000	6	5	5	5
£65,001 to £70,000	3	2	3	2
£70,001 to £75,000	3	1	3	1
£75,001 to £80,000	1	1	1	1
£80,001 to £85,000	1	1	1	1
Cyfanswm	**14**	**10**	**13**	**10**

Nid yw’r tabl yma’n cynnwys cyfeirnod i’r uwch weithwyr a gynhwysir yn y tabl isod.

Mae’r tabl canlynol yn nodi’r gydnabyddiaeth ariannol a dalwyd i uwch swyddogion sy’n cael eu cyflogi ar sail barhaol ac y mae eu cyflogau blynyddol a buddion eraill yn uwch na £60,000 y flwyddyn. Mae uwch swyddogion sy’n ennill mwy na £150,000 y flwyddyn cael eu henwi’n unigol hefyd er mwyn cydymffurfio gyda gofynion statudol.

2014/15

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Swyddogion	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £'000	Lwfansau Costau £'000	Iawndal am golli Swydd £'000	Cyfraniad Pensiwn £'000	Cyfanswm £'000
Prif Weithredwr (Richard Parry Jones)*	144	1	-	26	171
Dirprwy Brif Weithredwr	114	-	-	21	135
Cyfarwyddwr (Dysgu Gydol Oes)	99	2	-	18	119
Cyfarwyddwr (Datblygu Cynaliadwy)	99	1	-	18	118
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (gadael 16-07-14)	23	-	19	4	46
Cyfarwyddwr (Cymuned)	99	1	-	18	118
Pennaeth Swyddogaeth – Cyfreithiol a Gweinyddol	72	-	-	14	86
Pennaeth Adnoddau Dynol	63	1	-	12	76
Pennaeth Gwasanaeth (Tai)	64	1	-	12	77
Cyfanswm	**777**	**7**	**19**	**143**	946

Nodyn: Mae cyflog, ffioedd a lwfansau a dalwyd i'r Prif Weithredwr yn cynnwys taliad o £2,840 am weithredu fel Swyddog Canlyniadau Etholiadau

Ceir ffigyrau cymharol ar gyfer 2013/14 yn y tabl isod

Cydnabyddiaeth Ariannol i Uwch Swyddogion	Cyflog, Ffioedd a Lwfansau £'000	Lwfansau Costau £'000	Iawndal am golli Swydd £'000	Cyfraniad Pensiwn £'000	Cyfanswm £'000
Prif Weithredwr (Richard Parry Jones)*	153	2	-	32	187
Dirprwy Brif Weithredwr	114	-	-	26	140
Cyfarwyddwr (Dysgu Gydol Oes)	99	2	-	22	123
Cyfarwyddwr (Datblygu Cynaliadwy)	99	1	-	22	122
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)	80	1	-	18	99
Cyfarwyddwr (Cymuned)	99	-	-	22	121
Pennaeth Swyddogaeth – Cyfreithiol a Gweinyddol	72	1	-	16	89
Pennaeth Adnoddau Dynol	61	-	-	14	75
Pennaeth Gwasanaeth (Tai)	60	1	-	14	75
Cyfanswm	**837**	**8**	**-**	**186**	**1,031**

*Nodyn: Mae cyflog, ffioedd a lwfansau a dalwyd i'r Prif Weithredwr yn cynnwys taliad o £12,000 am weithredu fel Swyddog Canlyniadau Etholiadau

Mae cymhareb taliad cyflog y Prif Weithredwr mewn canolfif o gostou taliad cyflogau holl weithwyr eraill yn 7.6:1.

NODYN – 35 PECYNNAU YMADAEL

Mae'r nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chyfanswm cost diswyddiadau gorfodol ac ymadawiadau eraill wedi eu nodi yn y tabl isod:-

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Cyfanswm y nifer o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost pecynnau ymadael fesul band cost	
	2014/15	2013/14	2014/15	2013/14	2014/15	2013/14	2014/15 £000	2013/14 £000
£0 - £20,000	9	23	12	3	21	26	142	172
£20,001 - £40,000	0	0	9	1	9	1	232	23
£40,001 - £60,000	0	1	2	0	2	1	94	45
£60,001 - £80,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£80,001 - £100,000	0	0	0	1	0	1	0	90
£200,000 - £250,000	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	9	24	23	5	32	29	468	330

Mae'r gost wedi'i chynnwys yn y cyfanswm o £0.589m a godir ar y cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer 2014/15. Y gwahaniaeth yw cost 4 o weithwyr ychwanegol yn gadael yn ystod 2015/16.

NODYN 36 – FFIOEDD ARCHWILIO ALLANOL

Codwyd y ffioedd canlynol ar y Cyngor mewn perthynas ag archwilio allanol ac arolygiaeth:-

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol gan yr archwilydd apwyntiedig am y flwyddyn	193	193
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol gan yr archwilydd apwyntiedig am blynyddoedd cynt	18	-
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag arolygon statudol	130	169
Ffioedd yn daladwy i PricewaterhouseCoopers LLP ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	119	145
Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru am wasanaethau eraill	7	-
Ffioedd yn daladwy i PricewaterhouseCoopers LLP am waith arall fel yr archwiliwr apwyntiedig	4	8
Cyfanswm	**471**	**515**

NODYN 37 – INCWM GRANTIAU

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2014/5:-

	Nodyn	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Wedi'u credydu i Incwm Treth a Grantiau Amhenodol			
Grant CymllumGostyngiadau'r Dreth Gyngor	14	5,237	5,166
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu hamgáu)	14	68,827	73,036
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau (Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau)	14	5,718	8,373
Grant - Lwfans Atgyweiriadau Mawr (Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau)	14	2,650	2,600
Arall (Grantiau'r Llywodraeth heb eu hamgáu)	14	720	1,268
Cyfanswm		**83,152**	**90,443**
Wedi'u credydu i Wasanaethau			
Grantiau:			
Grant ôl 16 (Addysg)		2,711	3,205
Grant Cyfnod Sylfaen (Addysg)		2,369	2,385
Grant Taliad Teithio Consesiwn		726	734
Cymhorthdal budd-dâliadau Tai		18,186	18,794
Grant Cefnogi Pobl (SPG a SPRG)		2,887	3,052
Rheolaeth Gwastraff Cynaliadwy		1,713	1,722
Cyfanswm		**28,591**	**29,892**
Grantiau eraill:			
Gwasanaethau Canolog		76	121
Gwasanaethau Diwylliannol a Chysylltiedig		454	467
Gwasanaethau Plant Ac Addysg		4,080	3,614
Gwasanaethau Priffyrdd a Chludiant		1,210	1,190
Gwasanaethau Tai eraill		1,172	455
Grantiau Gofal Cymdeithasol Oedolion		480	1,217
Cynllunio a Datblygu		1,297	3,868
Gwasanaethau Amgylcheddol		90	412
Craidd Democrataidd Corfforaethol		565	798
Cyfanswm		**9,424**	**12,142**
Cyfraniadau:		**10,506**	**9,802**
Cyfanswm		**131,673**	**142,279**

Grantiau Cyfalaf a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw

Error! Not a valid link.

NODYN 38 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'r Cyngor yn penodi aelodau i rai cyrff cyhoeddus, elusennol a gwirfoddol. Yn ystod 2014/15, talwyd cyfanswm o £4.556m mewn grantiau ar gyfer prynu gwasanaethau gan y cyrff hyn (£4.407m yn 2013/14). Mae'r Cyngor wedi asesu maint y trafodion unigol yn codi drwy'r partïon cysylltiedig ac mae'r datgeliadau isod yn ymwneud â thrafodion rhwng y Cyngor a'r parti cysylltiedig sydd yn uwch na £0.02m o ran eu gwaith:

Mae'r Cyngor yn aelod o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a thalwyd tanysgrifiad o £0.079m iddi yn 2014/15 (£0.069m yn 2013/14).

Mae Aelodau wedi datgan diddordebau mewn contractau, neu mewn sefydliadau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor, yn y Gofrestr Statudol o Ddiddordebau Aelodau. Talwyd cyfanswm o £0.066m gan y Cyngor yn 2014/15 mewn perthynas â'r diddordebau hyn (£0.240m yn 2013/14).

Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, drwy reolaeth gyffredinol gan Llywodraeth ganol, yn barti cysylltiedig i'r Cyngor. Cyfanswm y taliadau a wnaed i BIPBC gan y Cyngor am 2014/15 oedd

£1.322m ac nid oedd unrhyw arian yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn. Cyfanswm y derbyniadau i'r Cyngor gan BIPBC oedd £2.799m, gyda £0.803m yn ddyledus gan ein parti cysylltiedig ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae nifer o sefydliadau'n annibynnol o'r Cyngor ond sy'n cael effaith ar ei feysydd gwasanaeth. Fel y gall y Cyngor gynnal partneriaethau effeithiol gyda nifer o'r sefydliadau hyn, mae cynrychiolwyr o'r Cyngor, Cynghorwyr etholedig fel arfer, yn gwasanaethu ar amryfal bwyllgorau a fforymau sy'n gyfrifol amdanynt. Ceir rhestr o'r cyrff allanol a chynrychiolwyr y Cyngor arnynt yn Atodiad 1.

DIDDORDEBAU MEWN CWMNÏAU

Mae gan y Cyngor ddiddordeb o 50% mewn dau gwmni a'r aelod arall yw Cyngor Gwynedd:-

Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf.

Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol yw Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf. a sefydlwyd ar y cyd gan ragflaenwyr Cynghorau Ynys Môn a Gwynedd yn 1994. Roedd y cwmni yn rhedeg dau safle rheoli gwastraff yn Ynys Môn a Gwynedd oedd ar les gan yr Awdurdodau Lleol. Roedd y rhan fwyaf o weithgaredd y cwmni yn ymwneud â chontractau â'r ddau Awdurdod Lleol.

Yn dilyn newid yn y ddeddfwriaeth, penderfynodd y ddau Gyngor ddirwyn y cwmni i ben yn ystod 2007/08 ac ymgymryd â'r gwaith yn fewnol. Yn 2008, trosglwyddwyd yr asedau a'r ymrwymiadau gweithredol perthnasol a'r staff i'r Cyngor, ynghyd â swm balans mewn arian parod. Mae'r buddsoddiad wedi cael ei ailbrisio bob blwyddyn ac mae'r rhan fwyaf o arian y cydranddeiliaid wedi cael ei dalu'n ôl i'r ddau Gyngor. Nid yw'r budd gweddilliol yn y cwmni ar 31 Mawrth 2015 yn berthnasol i gyfrifon y Cyngor.

Cwmni Cynnal Cyf

Sefydlwyd y cwmni hwn adeg ad-drefnu llywodraeth leol ar y cyd rhwng Cynghorau Ynys Môn a Gwynedd. Mae'n darparu gwasanaethau cefnogaeth addysg dan gytundeb i ysgolion a gynhelir ac i awdurdodau addysg leol a gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Dim ond i hyrwyddo ei amcanion y mae modd defnyddio incwm y cwmni. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Mae cyfrifon y cwmni am 2013/14 yn dangos incwm net o £0.072m (£0.286m yn 2012/13). Trosiant y cwmni am 2013/14 oedd £3.429m (£5.766m yn 2012/13). Dengys cyfrifon cyhoeddedig y Cwmni asedau net o £0.499m ar 31 Mawrth 2014 (asedau net yn £1.395m yn 2012/13).

Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol gan Gwmni Cynnal Cyf, Plas Llanwnda, Caernarfon, Gwynedd. Nid yw adroddiad yr archwilwyr ar y cyfrifon am y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2015 wedi ei gadarnhau. Yn ystod blwyddyn ariannol 2014/15, cyfrifodd y Cyngor am £1.128m o gostau'n gysylltiedig â phrynu gwasanaethau gan y cwmni.

Mae gan y Cyngor ddiddordebau mewn cwmnïau fel a ganlyn:-

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru - WJEC CBAC Cyf

Mae'r Cyngor yn aelod o WJEC CBAC Cyfyngedig, cwmni elusennol y mae'r 22 awdurdod unedol Cymru yn aelodau ohono. Ei amcanion yw darparu gwasanaethau arholiad a datblygu a hyrwyddo gwasanaethau addysg a diwylliant eraill. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae rhwymedigaeth y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2014/15, talodd y Cyngor £0.379m (£0.148m yn 2013/14) am brynu gwasanaethau gan y cwmni.

Mae cyfrifon y Cwmni am 2013/14 (h.y. at y flwyddyn a ddaeth i ben ar 30 Medi), yn dangos symudiad net positif mewn cronfeydd o £4.23m (symudiad net positif mewn cronfeydd o £3.06m yn 2012/13). Trosiant y cwmni am 2013/14 oedd £39.31m (£39.90 yn 2012/13) a'i asedau net yn £26.76m ar 30 Medi 2014 (£22.53m ar 30 Medi 2013).

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni o WJEC CBAC Cyfyngedig, 245 Rhodfa'r Gorllewin, Llandaf, Caerdydd, CF5 2YX. Nid yw adroddiad yr archwiliwr ar y cyfrifon am y flwyddyn ariannol i 30 Medi 2014 wedi ei gadarnhau.

Menter Môn Cyfyngedig

Mae'r Cyngor yn aelod o Menter Môn Cyf, ac yn un o dri aelod ar 31 Mawrth 2015. Mae'r cwmni yn hyrwyddo twf economaidd yn Ynys Môn wledig. Mae'r cwmni wedi ei gyfyngu dan warant, heb gyfalaf cyfranddaliadau, ac mae ymrwymiad y Cyngor yn gyfyngedig i un bunt.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2014/15, talodd y Cyngor £0.255m i'r cwmni i gefnogi ei weithgareddau (£1.071m yn 2013/14).

Mae cyfrifon y Cwmni am y flwyddyn ariannol ddaeth i ben ar 31 Rhagfyr 2014 yn dangos incwm net ar ôl treth o £0.003m (incwm net o £0.223m yn 2013). Trosiant y Cwmni am 2014 oedd £5.782m (£6.717m yn 2013) a'i asedau net yn £0.535m ar 31 Rhagfyr 2014, (£0.631m yn 2013).

Gellir cael copïau o gyfrifon y cwmni o Menter Môn, Llys Goferydd, Stad Ddiwydiannol Bryn Cefni, Llangefni, Ynys Môn. Nid yw adroddiad yr archwilwyr ar y cyfrifon am y flwyddyn ariannol i 31 Rhagfyr 2014 wedi cael ei gadarnhau.

Ysgol Sefydledig Caergeiliog

Mae balansau ar gyfer asedau a rhwymedigaethau cyfredol dan reolaeth Ysgol Sefydledig Caergeiliog wedi eu cynnwys yn y cyfrifon yma, ac felly dim ond eu hasedau cyfredol net y mae cronfeydd wrth gefn yr ysgol, fel y'u nodir yn y Fantolen hon, yn eu cynrychioli. Mae gan yr ysgol hefyd asedau nad ydynt yn gyfredol o £0.627m ar 31 Mawrth 2015 (£0.667m ar 31 Mawrth 2014) a nodir ar Fantolen yr ysgol, ar sail cyfuniad o brisiant a chost hanesyddol, llai dibrisiant. Mae'r asedau nad ydynt yn gyfredol wedi eu breinio yng Nghorff Llywodraethu'r ysgol ac ni chânt eu cyfuno yn y Fantolen hon.

NODYN 39 – CRONFEYDD YMDDIRIEDOL

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr i nifer o gronfeydd ymddiriedol. Mae eu cyfrifon ar gael gan yr Adain Cyfrifeg. Yn ychwanegol at gymynroddion i bethau megis gwobrau mewn ysgolion a chysuron a gwelliannau yn sefydliadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am gronfeydd Ymddiriedol fel a ganlyn:-

Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn (Rhif 1000818)

Y Cyngor yw unig ymddiriedolwr Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn, sef ymddiriedolaeth a sefydlwyd i weinyddu buddsoddiadau a brynwyd gydag arian a gafwyd gan Shell UK Limited pryd y daeth gwaith y cwmni i ben yn y lanfa olew oedd ganddo ym Môn. Amcanion yr Ymddiriedolaeth Elusennol yw darparu cyfleusterau er lles cyffredinol cyhoeddus pobl sy'n byw yn Ynys Môn. Mae'n gwneud hyn trwy gyfrannu tuag at wariant ar wasanaethau cyhoeddus a thrwy roi grantiau i gyrff elusennol a gwirfoddol.

Yn 2014/15, derbyniodd y Cyngor £0.215m (£0.215m yn 2013/14) tuag at gostau rhedeg Oriel Ynys Môn.

Cronfa'r Degwm

Ar hyn o bryd, gweinyddir buddsoddiadau'r gronfa gan Gyngor Gwynedd ar ran yr awdurdodau a olynodd yr hen Gyngor Sir Gwynedd, er bod cynlluniau i'w trosglwyddo i'r Cyngor hwn. Yn y cynllun i weinyddu'r gronfa dywedir y bydd raid defnyddio'r incwm at ddibenion elusennol - rhai addysgol, adloniadol a chymdeithasol - yn ôl disgresiwn y Cyngor.

Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn (Rhif 525254)

Mae 75% o'r incwm net o Stad Elusennol David Hughes yn ffurfio rhan o Gronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn - sef Cronfa y mae'r Cyngor yn Ymddiriedolwr iddi. Defnyddir yr incwm i ddibenion addysgol penodol. Telir y 25% arall i "Elusen David Hughes er Lles y Tlodion", elusen nad yw'n cael ei gweinyddu gan y Cyngor.

Ar 31 Mawrth 2015, roedd balansau'r Cronfeydd Ymddiriedol (yn ôl gwerth yr asedau ar y farchnad) yn:-

Crynodebau datganiad cyn eu harchwilio	2014/15 Incwm £'000	2014/15 Gwariant £'000	2014/15 Asedau £'000	2014/15 Ymrwymiadau £'000
Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn(*)	1,962	1,065	20,793	1,033
Cronfa'r Degwm (**)	135	15	934	12
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn(***)	119	82	2,160	-

Crynodebau datganiad cyn eu harchwilio	2013/14 Incwm £'000	2013/14 Gwariant £'000	2013/14 Asedau £'000	2013/14 Ymrwymiadau £'000
Ymddiriedolaeth Elusennol Ynys Môn(*)	1,176	438	20,816	1,941
Cronfa'r Degwm (**)	15	19	815	14
Cronfa Ymddiriedolaeth Addysg Bellach Ynys Môn(***)	85	160	1,764	-

(*) Ffigyrau 2013/14 wedi eu hailddatgan i adlewyrchu'r cyfrifon terfynol
(**)Cyfran y Cyngor yn unig
(***) Ffigyrau'r flwyddyn flaenorol yn amodol ar eu harchwilio

Cyfanswm gwerth y cronfeydd eraill ar 31 Mawrth 2015, gan gynnwys buddsoddiadau yn ôl eu gwerth ar y farchnad yw £0.245m (£0.236m ar 31 Mawrth 2014).

NODYN 40 – CYNLLUN PENSIWN ATHRAWON

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy aelodau.

Yn dechnegol, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Fodd bynnag, mae'r cynllun heb ei gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w thalu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Cyngor yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad Cyfrifon yma, maent, felly, yn cael eu cyfrifo ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2014/15, talodd y Cyngor Sir £3.153m i Bensiynau Athrawon yn ymwneud â buddiannau ymddeol athrawon, a oedd yn cynrychioli 14.1% o dâl pensiynadwy (£2.991m a 14.17% yn 2013/14). Yn ychwanegol, 'roedd taliadau yn ymwneud ag ychwanegiadau ar gyfer ymddeol yn gynnar ac ati a wnaed ar sail talu-wrth-fynd yn £DDIM (£DIM yn 2013/14). Nid oedd unrhyw gyfraniadau'n daladwy ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfernir ar gyfer ymddeoliad cynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig, a manylir arnynt yn Nodyn 41 isod.

NODYN 41 – CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG LLYWODRAETH LEOL

Buddiannau Ymddeoliad

Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn Awdurdod Leol

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'i weithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er nad yw'r buddiannau yma yn cael eu talu hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan y Cyngor rwymedigaeth i wneud y taliadau sydd raid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau i'r dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cyfranogi yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir, gan olygu fod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, a gyfrifir ar lefel y bwriedir iddi gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

a. Trafodion yn ymwneud â buddiannau ymddeoliad

Mae'r Cyngor yn adnabod cost y buddiannau ymddeol yn yr adroddiadau ar gostau'r gwasanaethau pan mae'r gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan mae'r buddiannau yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd raid ei dangos yn erbyn y Dreth Gyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn ac, felly, mae gwir gost buddiannau ymddeoliad yn cael eu gwyr-droi allan o'r Gronfa Cyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Yn ystod y flwyddyn mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Balans Cronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn:

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Cost y gwasanaeth yn cynnwys:		
Costau cyfredol y gwasanaeth	7,775	9,996
Colledion ar setliadau neu gwtogiadau	224	76
Cyfanswm cost y Gwasanaeth	**7,999**	**10,072**
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi		
Cost llog ar yr ymrwymiad budd diffiniedig	12,502	12,275
Incwm llog ar Asedau'r Cynllun	(8,599)	(8,596)
Cyfanswm y buddiannau Ôl-Gyflogaeth sy'n cael eu codi i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth y Gwasanaeth	**11,902**	**13,751**
Elw ar Asedau'r Cynllun (ac eithrio symiau sydd wedi eu cynnwys yn y gwariant llog net)	(16,041)	489
Colledion Actiwaraidd yn codi oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	-	5,528
Elw a cholledion actiwarïaid yn codi oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	48,780	-
Arall	(1,565)	-
Ailfesur yn llwyr yr ymrwymiad o ran buddiannau net diffiniedig yn cynnwys	**31,174**	**6,017**
Cyfanswm y buddiannau Ôl-gyflogaeth a godwyd ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**43,076**	**19,768**
Gwyrdroi'r taliadau net a wnaed ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol â'r côd	3,152	5,101
Swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn ystod y flwyddyn:		
Cyfraniad y cyflogwyr sy'n daladwy i'r cynllun	8,750	8,650
Cyfanswm y buddiannau Ôl-gyflogaeth a godwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar ddarparu Gwasanaethau	**11,902**	**13,751**

b. Asedau ac Ymrwymiadau Pensiwn a gydnabyddir yn y Fantolen

Mae ymrwymiadau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned rhagdybiedig, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y blynyddoedd i ddod yn seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau ac ati. Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a'r ymrwymiadau o ran Buddiannau Dewisol wedi cael eu hasesu gan Hymans Robertson LLP, cwmni annibynnol o actiwarïaid ac mae'r amcangyfrifon yn seiliedig ar y prisiad llawn diweddaraf o'r Cynllun ar 31 Mawrth 2015.

Mae'r symiau sydd wedi eu cynnwys yn y Fantolen yn codi o ymrwymiad yr Awdurdod mewn perthynas ai gynllun buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:	31 Mawrth 2015 £'000	31 Mawrth 2014 £'000
Gwerth Presennol Asedau'r Cynllun	224,961	199,636
Gwerth Presennol Ymrwymiadau'r Cynllun	(350,438)	(290,788)
Ymrwymiad net yn codi o'r rhwymedigaethau diffiniedig	**(125,477)**	**(91,152)**

c. Cysoni Gwerth Presennol Ymrwymiadau'r Cynllun

Cysoni gwerth presennol asedau'r cynllun:-

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Balans ar 1 Ebrill	**290,788**	**270,807**
Cost gyfredol y gwasanaeth	7,775	9,996
Cost llog	12,502	12,274
Cyfraniadau gan y sawl sy'n rhan o'r cynllun	2,095	2,058
Ailfesur (elw) a cholledion	47,215	5,529
Colledion actiwaraidd yn codi o eraill	225	76
Ymrwymiadau a ddaeth i ben ar adeg setlo		
Amcangyfrif o'r buddiannau a dalwyd nad oeddynt yn cael eu cyllido	(1,054)	(1,042)
Amcangyfrif o'r buddiannau a dalwyd	(9,108)	(8,910)
Balans ar 31 Mawrth	**350,438**	**290,788**

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Gwerth Teg Agoriadol Asedau'r Cynllun ar 1 Ebrill	**199,636**	**190,773**

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Gwerth Teg Agoriadol Asedau'r Cynllun ar 1 Ebrill	**199,636**	**190,773**
Incwm Llog	8,601	8,596
Elw ar asedau a gynlluniwyd (heb gynnwys gwariant llog net)	16,041	(489)
Cyfraniadau gan aelodau	2,095	2,058
Cyfraniadau gan y cyflogwr	7,696	7,608
Cyfraniadau mewn perthynas â buddiannau nad oeddynt yn cael eu cyllido	1,054	1,042
Buddiannau a dalwyd nad oeddynt yn cael eu cyllid+B45o	(1,054)	(1,042)
Buddiannau a dalwyd	(9,108)	(8,910)
Balans ar 31 Mawrth	**224,961**	**199,636**

ch) Gwerth Teg Asedau'r Cynllun

Asedau'r Cynllun Pensiwn y Cyngor yw :-

Prif gategorïau asedau'r cynllun fel canran o holl asedau'r cynllun

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cynnwys y categorïau isod, fesul cyfran o'r holl asedau a ddelir:-

	31 Mawrth 2015	31 Mawrth 2014
Arian a chyfwerthoedd arian	2%	2%
Buddsoddiadau ecwiti (yn ôl y math o ddiwydiant)		
Defnyddwyr	3%	2%
Ynni a chyfleustodau	2%	2%
Sefydliadau Ariannol	2%	1%
Iechyd a Gofal	4%	4%
Technoleg Gwybodaeth	3%	3%
Arall	5%	5%
Buddsoddiadau Ecwiti	4%	5%
Cronfeydd Buddsoddi ac Unedau Buddsoddi		
Ecwiti	51%	52%
Bondiau	14%	15%
Isadeiledd	<1%	<1%
Eiddo Tiriog		
Eiddo	10%	9%
Eiddo Tramor	-	<1%
Cyfanswm	100%	100%

d. Hanes y Cynllun

Dadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau’r cynllun

	31 Mawrth 2015 £'000	31-Mawrth 2014 £'000	31 Mawrth 2013 £'000	31 Mawrth 2012 £'000	31 Mawrth 2011 £'000
Gwerth Teg yr Asedau yn y cynllun pensiwn	224,961	199,636	190,773	167,224	165,562
Gwerth Cyfredol Rhwymedigaeth Budd Diffiniedig	(350,438)	(290,788)	(270,807)	(230,971)	(212,134)
Diffyg yn y Cynllun	**(125,477)**	**(91,152)**	**(80,034)**	**(63,747)**	**(46,572)**

Mae'r rhwymedigaethau yn dangos maint y rhwymedigaethau gwaelodol sydd gan y Cyngor i'w talu yn yr hirdymor i dalu buddiannau ymddeoliad. Mae’r cyfanswm rhwymedigaeth presennol o £350.4m yn cael effaith sylweddol ar werth net y Cyngor fel y cofnodwyd yn y Fantolen, yn arwain at rwymedigaeth net o £125.5m.

Fodd bynnag, mae’r trefniadau statudol ar gyfer ariannu’r diffyg yn golygu bod sefyllfa ariannol y Cyngor yn parhau i fod yn iach. Bydd y diffyg yng Nghynllun Pensiwn Gwynedd yn cael ei adennill drwy gynyddu’r cyfraniadau, fel yr asesir gan actwari’r cynllun, dros weddill oes waith y gweithwyr.

dd) Prif Ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr Actiwari oedd:-

	2014/15	2013/14
Rhagdybiaethau Marwoledd		
Hirhoediedd yn 65 bensiynwyr presennoi:		
Dynion	22.0 years	22.0 years
Merched	24.0 years	24.0 years
Hirhoediedd yn 65 bensiynwyr dyfodol:		
Dynion	24.4 years	24.4 years
Merched	26.6 years	26.6 years
Graddfa Cynnydd Chwyddiant Pensiwn	2.40%	2.80%
Gradda cynndd mewn cyflogau	4.30%	4.60%
Dychweliad disgwyliedig ar yr asedau	12.30%	4.30%
Graddfa didisgownt	3.20%	4.30%
Defnyddio'r opsiwn I drosi pensiwn blynyddol I lwmp swm ymddeoliad:		
Gwasanaeth I Ebrill 2008	50.00%	50.00%
Gwasaneath ôl Ebrill 2008	75.00%	75.00%

e) Dadansoddiad Sensitifrwydd

Mae’r dadansoddiad sensitifrwydd yn seiliedig ar newidiadau posibl i’r rhagdybiaethau a all yn rhesymol ddigwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac mae’n tybio yn achos pob rhagdybiaeth y cafodd y newidiadau eu dadansoddi tra roedd yr holl ragdybiaethau eraill yn gyson. Mae’r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, er enghraifft, yn tybio y gall disgwyliad oes ar gyfer merched a dynion gynyddu neu ostwng. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd ac efallai y bydd perthynas rhwng newidiadau yn rhai o’r rhagdybiaethau. Mae’r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn y polisïau cyfrifo ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio’r dull cost uned rhagdybiedig. Nid yw’r dulliau a’r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi’r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn wahanol i’r dulliau a ddefnyddiwyd yn y blynyddoedd o’r blaen. Caiff y sensitifeddau mewn perthynas â’r prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd i fesur ymrwymiadau’r cynlluniau eu nodi isod:-

Newid yn y rhagdybiaethau ar 31 Mawrth 2014	% Y Cynnydd yn fras I'r Cyflogwr	Swn Ariannol Bras £’000
0.5% o ostyngiad yn y gyfradd ddisgownt wirioneddol	11%	38,515
Cynnydd o 1 flwyddyn yn nisgwyliad oes yr aelodau	3%	10,513
Cynnydd 0.5% yn y gyfradd gyflogau	4%	14,126
Cynnydd o 0.5% yn y pensiynau	7%	23,315

f) Yr Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcan y cynllun yw cadw cyfraniadau’r cyflogwr ar gyfradd sydd mor gyson ag y gall fod. Mae gan y Cyngor strategaeth gydag actiwari’r cynllun i sicrhau lefel gyllido o 100% yn ystod yr 20 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro’n flynyddol. Caiff y prisiad tairblwyddol nesaf ei gwblhau erbyn 31 Mawrth 2016.

Bydd angen i’r cynllun gymryd i ystyriaeth y newidiadau cenedlaethol i’r cynllun dan Ddeddf Gwasanaethau Pensiynau Cyhoeddus 2013.

Yn unol â’r Ddeddf, efallai na fydd yr GPLlL yn Lloegr a Chymru, a’r prif gynlluniau cyfredol eraill ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, yn darparu buddiannau ar gyfer gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014 (neu Wasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2015 yn achos y prif gynlluniau pensiwn eraill ar gyfer gwasanaeth cyhoeddus yn Lloegr a Chymru). Mae’r Ddeddf yn cynnwys darpariaeth ar gyfer rheoleiddio’r cynllun mewn fframwaith cyffredinol er mwyn sefydlu cynlluniau yn seiliedig ar yr enillion cyfartalog yn ystod gyrfa wedi eu hailbrisio er mwyn talu pensiynau a buddiannau eraill.

Mae’r rhwymedigaethau’n dangos yr ymrwymiad sydd ar y Cyngor yn y tymor hir i dalu buddiannau ôl-gyflogaeth (ymddeoliad). Mae’r rhwymedigaeth net o £125.477m yn cael effaith sylweddol ar werth net y Cyngor fel y cafodd ei gofnodi yn y Fantolen. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol ar gyfer cyllido’r diffyg yn golygu fod sefyllfa ariannol y Cyngor yn parhau i fod yn iach.

Gwneir iawn am y diffyg yn y cynllun llywodraeth leol drwy gynyddu’r cyfraniadau dros weddill oes gweithio’r gweithwyr (h.y. cyn y bydd y taliadau’n ddyledus) yn unol ag asesiad actiwari’r cynllun; nid oes angen cyllid ond i gwrdd â chostau buddiannau dewisol pan fydd y pensiynau’n cael eu talu.

ff) Amcangyfrif o'r cyfraniadau i'w talu i Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2015/16

Mae'r Cyngor yn rhagweld y bydd yn talu cyfraniad o £7.8m i'r cynllun yn 2015/16. Mae hyd cyfartalog rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun ar ôl ei bwysoli yn 19.4 o flynyddoedd.

Y swm sy'n ddyledus i Gyngor Gwynedd mewn perthynas â chyfraniadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol am 2014/15 ar 31 Mawrth yw £0.808m ac mae wedi ei gynnwys yn y nodyn datgelu o ran credydwyr tymor byr.

NODYN 42 – RHWYMEDIGAETHAU AMODOL

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi

Mae'r Cyngor yn wynebu nifer o hawliadau cyflog cyfartal gan weithwyr presennol a chan gyn-weithwyr sydd wedi eu cyflwyno i'r Cyngor. Efallai bydd rhai o'r hawliadau yma'n cael eu setlo ond ni wyddys i sicrwydd faint fydd y swm terfynol a fydd yn daladwy oherwydd amrywiadau posibl yn y symiau setlo yn achos hawliau cyfredol ac oherwydd y posibilrwydd y caiff hawliadau pellach eu cyflwyno.

Adran 117 Deddf Iechyd Meddwl 1983

Yn dilyn dyfarniadau a gadarnhawyd yn Nhŷ'r Arglwyddi ac adroddiad diweddar gan Ombwdsmon Llywodraeth Leol ar achosion prawf mewn lleoedd eraill, nid oedd grym i godi am wasanaethau a ddarparwyd dan Adran 117 y Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, ac mae'r Cyngor yn wynebu ad-daliadau. Er bod nifer o achosion wedi cael eu setlo, mae cyfanswm yr ymrwymiad hwn yn anodd ei gyfrifo ond mae swm wedi ei neilltuo mewn cronfa wrth gefn glustnodedig ar gyfer ad-daliadau o'r fath, ond ni wyddys i sicrwydd faint fydd yr ymrwymiad terfynol.

Pier Biwmares

Mae trafodaethau'n parhau ynghylch gwerth contract y gwaith adnewyddu a wnaed gan Bam Nuttal Cyf. Er mwyn gallu cytuno ar swm setliad terfynol.

NODYN 43 – ASEDAU AMODOL

Mae'r Cyngor yn cadw nifer o bridiannau cyfreithiol dros eiddo preswyl â pherchenogion preifat, lle darparwyd cefnogaeth i'r prynwyr dan gynlluniau ar gyfer prynu tai â chefnogaeth, gyda'r Cyngor hefo'r hawl am ran o'r enillon ar werthiant yr eiddo. Ar 31 Mawrth 2015 roedd 109 eiddo o'r fath a rhagamcanwyd mai'r uchafswm a ellid, o bosib, ei dderbyn oedd tua £1.18m. Fodd bynnag, bydd amrywiaeth yn y gwir swm a dderbynnir, yn seiliedig ar brisiau gwerthu'r eiddo unigol a natur unrhyw alwadau cyfreithiol arall yn eu herbyn ac, efallai, bydd yn cymryd blaenoriaeth dros bridiant y Cyngor. Mae amseru unrhyw dderbyniadau yn ddibynnol ar unrhyw werthiannau.

NODYN 44 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae'r categorïau canlynol o Offerynnau Ariannol yn cael eu cario yn y Fantolen:-

	Tymor hir 31 Mawrth 2015	Tymor hir 31 Mawrth 2014	Cyfredol 31 Mawrth 2015	Cyfredol 31 Mawrth 2014
Buddsoddiadau				
Benthyciadau a Derbyniadau	-	-	-	-
Balansau Arian parod				
Adneuon banc	-	-	13,208	11,498
Cyfanswm arian a buddsoddiadau	**-**	**-**	**13,208**	**11,498**
Dyledwyr				
Benthyciadau a Derbyniadau	430	460	5,082	8,337
Cyfanswm Dyledwyr	**430**	**460**	**5,082**	**8,337**
Benthyciadau				
Rhwymedigaethau Ariannol ar gost amorteiddio	89,575	89,583	1,725	6,850
Cyfanswm Benthyciadau	**89,575**	**89,583**	**1,725**	**6,850**
Credydwyr				
Rhwymedigaethau Ariannol ar gost amorteiddio	-	-	9,774	12,567
Cyfanswm Credydwyr	**-**	**-**	**9,774**	**12,567**

Nid yw dyledwyr a chredydwyr yn y tabl hwn yn cynnwys trafodion gydag adrannau'r llywodraeth, gwerth damcaniaethol yr absenoldebau sydd wedi cronni ac sy'n ddyledus i staff ac incwm a thaliadau'n codi o drethi sy'n golygu, hefyd, fod trafodion sy'n ymwneud â'r dreth gyngor a threthi busnes hefyd wedi eu gadael allan.

<u>Incwm, Gwariant, Enillion a Cholledion</u>

Caiff yr enillion a'r colledion a gydnabyddir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn

	Financial Liabilities Measured at cost less accumulated amortisation £'000	Financial assets Loans and receivables £'000	Total £'000	Financial Liabilities Measured at cost less accumulated amortisation £'000	Financial assets Loans and receivables £'000	Total £'000
Interest expense	5,117	-	**5,117**	5,274	-	**5,274**
Total expense in Surplus or Deficit on the Provision of Services	**5,117**	**-**	**5,117**	**5,274**	**-**	**5,274**
Interest income	-	(91)	**(91)**	-	(185)	**(185)**
Total income in Surplus or Deficit on the Provision of Services	**-**	**(91)**	**(91)**	**-**	**(185)**	**(185)**
Net gain/(loss) for the year	**5,117**	**(91)**	**5,026**	**5,274**	**(185)**	**5,089**

Gwerth Teg Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau ariannol, a gynrychiolir gan fenthyca, a chredydwyr ac asedau ariannol, a gynrychiolir gan fenthyciadau a derbyniadau, a dyledwyr tymor hir yn cael eu cario yn y Fantolen ar gost amorteiddio. Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian a fydd yn digwydd dros weddill tymor yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:-

- Amrediad amcangyfrifiedig graddfeydd llog ar 31 Mawrth 2015 o 1.37% i 3.12% ar gyfer benthyciadau o'r Bwrdd Gwaith Benthyca Cyhoeddus (PWLB) yn seiliedig ar y graddfeydd benthyca newydd ar gyfer benthyciadau cyfatebol ar y dyddiad hwnnw;

- Ni chydnabyddir ad-daliad cynnar neu amhariad;
- Pan fo offeryn yn aeddfedu yn y 12 mis nesaf, tybir bod y swm sy'n cael ei gario yn cyfateb yn fras i werth teg;
- Cymerir bod gwerth teg dyledwyr a chredydwyr tymor byr yn cyfateb i'r swm y maent yn eu cario ar ddyddiad y Fantolen.

Dadansoddiad benthyciadau yn ôl dyddiad aeddfedu:-

	2014/15 Prifswm Gweddillol £'000	2014/15 Llog wedi Cronni £'000	2014/15 Cost lai Amorteiddio Cronedig £'000	2013/14 Prifswm Gweddillol £'000	2013/14 Llog wedi Cronni £'000	2013/14 Cost lai Amorteiddio Cronedig £'000
>25 blwyddyn	55,515	-	55,515	60,514	-	60,514
15-25 blwyddyn	6,312	-	6,312	2,187	-	2,187
10-15 blwyddyn	3,494	-	3,494	2,638	-	2,638
5-10 blwyddyn	8,714	-	8,714	13,707	-	13,707
2-5 blwyddyn	15,531	-	15,531	10,529	-	10,529
1-2 blwyddyn	9	-	9	8	-	8
Cyfanswm y benthyciadau tymor hir	**89,575**	**-**	**89,575**	**89,583**	**-**	**89,583**
Cyfanswm Benthyciadau Tymor Byr (< 1 blwyddyn)	**7**	**1,681**	**1,688**	**7**	**1,681**	**1,688**

Mae'r gwerth teg a gyfrifir fel a ganlyn:-

	31 Mawrth 2015 Swm Cario £'000	31 Mawrth 2015 Gwerth Teg £'000	31 Mawrth 2014 Swm Cario £'000	31 Mawrth 2014 Gwerth Teg £'000
Rhwymedigaethau Ariannol	90,386	130,719	94,629	115,177
Credydwyr Tymor Hir	55	55	59	59

Mae gwerth teg y rhwymedigaethau yn fwy na'r swm cario oherwydd bod portffolio'r Cyngor o fenthyciadau yn cynnwys nifer o fenthyciadau graddfa sefydlog ble mae'r raddfa llog yn uwch na'r graddfeydd cyffredinol ar ddyddiad y Fantolen. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog uwchben y graddfeydd marchnad bresennol yn cynyddu faint sydd raid i'r Cyngor ei dalu, pe gofynnai'r benthyciwr am, neu y cytunai ar, ad-daliad cynnar o'r benthyciadau.

	31 Mawrth 2015 Swm Cario £'000	31 Mawrth 2015 Gwerth Teg £'000	31 Mawrth 2014 Swm Cario £'000	31 Mawrth 2014 Gwerth Teg £'000
Benthyciadau a derbyniadau	13,638	13,663	11,958	12,015

Mae gwerth teg yr asedau yn fwy na'r swm cario oherwydd bod portffolio'r Cyngor o fuddsoddiadau'n cynnwys nifer o fenthyciadau graddfa sefydlog ble mae'r raddfa llog a dderbynnir yn uwch na'r graddfeydd sydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg ar ddyddiad y Fantolen. Dengys hyn enilliad tybiannol i'r dyfodol (wedi'i seilio ar amodau economaidd ar 31 Mawrth 2015) y priodolir i'r ymrwymiad i dderbyn llog uwchlaw'r graddfeydd marchnad bresennol.

NODYN 45 – NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gwaith y Cyngor yn codi sawl risg ariannol:-

Risg Credyd - y posibilrwydd bod partïon eraill yn methu â thalu'r symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd - y posibilrwydd na fydd yr arian gan y Cyngor i gwrdd ag ymrwymiadau yng nghyswllt taliadau.

Risg y Farchnad - y posibilrwydd y bydd y Cyngor yn wynebu colled ariannol oherwydd newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau yn y farchnad stoc.

Mae'r rheolaeth gyffredinol dros risgiau sylweddol sy'n codi o'r Offerynnau Ariannol yn cael cefnogaeth Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor a hefyd y Strategaeth Buddsoddi Blynyddol sydd wedi ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn codi oherwydd yr adneuon mewn banciau a sefydliadau ariannol, ond hefyd oherwydd credyd i gwsmeriaid y Cyngor (dyledwyr ar y Fantolen).

Nid ydym yn trefnu adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod, ar ôl cael eu harchwilio'n annibynnol, wedi cael graddfa credyd digonol neu lefel o warant llywodraeth, a phenderfynir ar uchafsymiau credyd i bob gwrthbarti. Gosododd y Cyngor nifer o gyfyngiadau yn seiliedig ar raddfeydd credyd ar gyfer gwahanol gyrff, gwahanol gyfnodau a symiau, ac mae ganddo bolisi o beidio â benthyca rhagor na £10m i unrhyw un sefydliad heblaw am lywodraeth y DU. Mae'n monitro cyfraddau credyd yn gyson a chaiff rybudd o unrhyw newidiadau gan ei ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys. Cymerir camau priodol yn sgil unrhyw newid gan ddilyn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Paratoir Adroddiad Trysorlys Blynyddol sy'n manylu ar y gwaith buddsoddi.

Mae'r dadansoddiad a ganlyn yn crynhoi'r potensial i'r Cyngor fod yn agored i risg credyd, yn seiliedig ar brofiad o ddiffygion a medru casglu dros yr ugain mlynedd diwethaf.

Amcangyfrif o Swm Uchaf y Diffyg a Dyledion Anghasgladwy.

	Swm	Profiad hanesyddol o ddiffyg talu	Amcangyfrif Datguddiad Uchafswm 2014/15	Amcangyfrif Datguddiad Uchafswm 2013/14
	£000	%	£000	£000
Banciau a Chyrff Ariannol (dim wedi Gwladoli)	12,670	-		-
Banciau DU sydd Wedi Gwladoli/ Gwladoli'n Rhannol	538	-		-
Awdurdodau Lleol y DU	-	-		-
Dyledwyr masnach dan 1 flwyddyn	**752**	**10**	**75**	**315**
Dyledwyr masnach rhwng 1-2 flynedd	**80**	**20**	**16**	**87**
Dyledwyr masnach rhwng 2-6 blynedd	**38**	**30-70**	**24**	**419**
Dyledwyr masnach 6+ blwyddyn	**5**	**100**	**5**	**138**
Cyfanswm dyledwyr masnach	**875**		**120**	**959**

Roedd yr holl adneuon a oedd yn sefyll ar ddiwedd y flwyddyn wedi eu gwneud yn wreiddiol am lai na blwyddyn

Ni aethpwyd tu draw i unrhyw uchafswm credyd yn ystod y flwyddyn ariannol ac ni thorrwyd unrhyw feini prawf gwrthbartïon. Nid yw'r Cyngor yn disgwyl y bydd unrhyw golledion oherwydd bod unrhyw un o'i wrthbartïon yn methu â pherfformio yng nghyswllt adneuon. Mae'r argyfwng credyd presennol

wedi cynyddu’r posibilrwydd o ddiffyg ac mewn ymateb mae’r Cyngor wedi mabwysiadu meini prawf credyd llymach ar gyfer gwrthbartïon buddsoddi o fewn ei bolisi cyffredinol.

Mae’r dyledwyr masnachol a ddangosir yn y rhan hon yn ymwneud â dyledion sy’n cael eu casglu drwy system mân-ddyledion y Cyngor yn unig. Mae’r ffigyrau dyledwyr a ddangosir yn nodyn 24 y Datganiad yn cyfeirio at y swm llawn sy’n ddyledus i’r Cyngor o bob ffynhonnell, gan gynnwys grantiau’r llywodraeth, y dreth gyngor a chyfraddau busnes a gaiff eu casglu ar wahân i’r mân-ddyledion.

Nid yw'r Cyngor fel rheol yn caniatáu credyd i gwsmeriaid; mae gan y Cyngor weithdrefnau casglu rhagnodedig ar gyfer symiau dyledus gan gwsmeriaid a gwneir darpariaethau priodol ar gyfer dyledion a allai fod yn rhai drwg. Mewn rhai amgylchiadau, mae’r Cyngor yn cael pridiant cyfreithiol ar eiddo ar gyfer rhai dyledion gohiriedig fel hunan gyllidwyr mewn cartrefi gofal.

Gellir dadansoddi dyledwyr masnach y Cyngor yn ôl oed fel a ganlyn:-

	31 Mawrth 2015 £'000	31 Mawrth 2014 £'000
Llai na chwe mis	667	2,617
Chwe mis i flwyddyn	85	529
Dros Flwyddyn	123	1,410
Cyfanswm	**875**	**4,556**

Yn ogystal, mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hirach, gan gynnwys benthyciadau ceir i staff a morgeisi gweddilliol o gynllun caeedig yn cynnig benthyciadau cartrefi i denantiaid ac i aelodau'r cyhoedd. Ystyrir bod y benthyciadau ceir yn rhai risg isel oherwydd bod modd tynnu ad-daliadau am y benthyciadau geir o gyflogau'r gweithwyr, a hefyd mae trefniadau cilyddol gydag awdurdodau lleol eraill ar gyfer staff sy'n trosglwyddo ac yn symud gyda dyledion ar eu benthyciadau ceir, yswiriant ar gyfer benthyciadau heb eu had-dalu oherwydd marwolaeth mewn gwasanaeth a hefyd trefniadau arferol i hawlio dyledion yn ôl yng nghyswllt gweithwyr sy'n gadael eu swyddi mewn llywodraeth leol. Mae’r morgeisi yn rhai risg isel oherwydd bod y Cyngor yn diogelu'r hawl gyntaf ar yr eiddo morgeisiedig.

Risg Hylifedd

Mae Risg Hylifedd yn isel am nad yw’r Cyngor yn y gorffennol wedi cael unrhyw broblem cael arian ac mae'n rhydd i fynd at y Bwrdd Benthyca ar gyfer Gweithiau Cyhoeddus (PWLB) fel corff i fenthyca oddi arno ar ôl methu fel arall. Felly, nid oes risg sylweddol y bydd yn methu â chodi'r arian i gwrdd â'i ymrwymiadau dan yr offerynnau ariannol. Fodd bynnag, mae risg y bydd y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn anffafriol. Yr arfer yw ceisio sicrhau na fydd rhagor na 20% o'r benthyciadau i'w had-dalu mewn unrhyw gyfnod o 2 flynedd, ac asesu’n gyson gyfraddau'r farchnad a'r rhagolygon er mwyn trefnu benthyciadau newydd yn lle’r rhai sy'n aeddfedu neu ar gyfer ad-drefnu'r benthyciadau presennol ar yr adeg fwyaf manteisiol. I gyflawni'r nod hwn, mae'r Cyngor yn defnyddio cynghorwyr rheoli'r trysorlys allanol. Dangosir dadansoddiad aeddfedu benthyciadau sy'n sefyll yn nodyn 44 ar dudalen 72. Mae holl daliadau masnach a thaliadau eraill yn daladwy mewn llai na blwyddyn.

Risg y Farchnad

Risg Cyfraddau Llog - Mae'r Cyngor yn wynebu risg posibl pan fo symudiadau ymhlith cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae unrhyw symudiad yn y cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn cael yr effaith a ganlyn:-

- benthyciadau ar gyfraddau amrywiol - byddai cynnydd yn y treuliau llog a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- benthyciadau ar gyfraddau sefydlog - ceid gostyngiad yn rhwymedigaethau gwerth teg y benthyciadau;
- buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – byddai cynnydd yn yr incwm llog wedi'u gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr;
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - gwelid gostyngiad yng ngwerth teg yr asedau.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg, felly ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau graddfa sefydlog yn effeithio ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau neu Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau yn y llog sy'n daladwy neu'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau graddfa amrywiol yn cael eu postio i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau i reoli risg cyfraddau llog. Polisi'r Cyngor yw benthyca'n bennaf yn ôl cyfraddau sefydlog, er mwyn cael sicrwydd beth fydd y llog taladwy dros gyfnod y benthyciadau. Mae'r Cyngor, gyda chefnogaeth ei gynghorwyr trysorlys, yn monitro'n barhaus y cyfraddau llog ar y pryd a rhagolygon y farchnad. Pe ceid risg sylweddol o godiad sydyn yn y cyfraddau llog tymhorau hir a byr, yna ailasesid y sefyllfa portffolio ac mae'n debygol y byddai hynny'n arwain, fel arfer, at godi cyllid cyfraddau sefydlog tra bo cyfraddau llog yn dal i fod yn gymharol rhad. Pe ceid risg sylweddol o ostyngiad sydyn yn y cyfraddau llog tymor hir a byr, yna câi benthyciadau tymor hir eu gohirio a symud ymlaen i ad-drefnu a symud o gyllid cyfraddau sefydlog i gyllid cyfraddau tymor byr.

Mae'r cyfan o holl fenthyciadau'r Cyngor ar hyn o bryd ar gyfraddau sefydlog. Byddai effaith cynnydd 1% mewn cyfraddau llog, felly, ond yn effeithio'r llog a dderbynnir ar ei fuddsoddiadau cyfredol. Petai'r cyfraddau llog wedi bod 1% uwch, gyda'r holl amrywiadau eraill yn parhau'n gyson, dyma fyddai'r effaith ariannol:

Risg o ran Cyfraddau Llog	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Cynnydd yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfradd amrywiol gyfredol	-	-
Cynnydd yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau tymor hir cyfradd amrywiol	-	-
Cynnydd yn y llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau llog amrywiol cyfredol	241	231
Cyfran yr effaith gyffredinol adalwyd :'r Cyfrif Refeniw Tai	22	10
Effaith Net ar y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**263**	**241**

Risg Cyfnewid Arian Tramor – Mae gan y Cyngor nifer o gynlluniau cymorth grant cymharol fach dan raglen 'Interreg' ble bo'r corff arweiniol yn sefydliad Gwyddelig, ac mae'r grantiau mewn arian Ewro. Agorwyd cyfrif banc Ewro i gefnogi'r cynlluniau hyn ac i leihau effaith symudiadau mewn graddfeydd cyfnewid. Roedd y balans ar y cyfrif hwn ar ddiwedd y flwyddyn yn 1.541m Ewro (1.323m Ewro yn 2013/14): cyfateb i £1.116m (£1.093m yn 2013/14).

NODYN 46 – CYD-BWYLLGORAU

Mae'r Cyngor a Chyngor Gwynedd yn rhan o'r is-bwyllgorau isod:-

- Cyd-bwyllgor Cynllunio
- Cyd-bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig

Mae'r Cyngor a Chynghorau Gwynedd, Conwy, Fflint, Wrecsam a Sir Ddinbych yn rhan o gyd-bwyllgor Gwe (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol).

Mae'r Cyngor a Chynghorau Fflint, Conwy, Sir Ddinbych a Gwynedd yn rhan o Gyd-bwyllgor Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (NWRWTP).

Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am weithrediad y tri chyd-bwyllgor a chaiff y balansau diwedd blwyddyn eu hadlewyrchu yn eu mantolenni ac fe'u dangosir yn y tabl isod.

Cyngor Fflint sy'n gyfrifol am weithrediad y cyd-bwyllgor NWRWTP a chaiff y balansau diwedd blwyddyn eu hadlewyrchu yn eu fantolen ac fe'u dangosir yn y tabl isod.

	Cyd-bwyllgor Gwe		Cyd-bwyllgor Cynllunio		Cyd-bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig		Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Golgedd Cymru	
	2014/15	2013/14	2014/15	2013/14	2014/15	2013/14	2014/15	2013/14
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Dyledwyr tymor byr	5,530	1,041	8	-	-	-	334	474
Credydwyr tympor byr	(4,411)	(440)	(61)	(45)	(69)	(34)	(334)	(474)
Asedau Net	**1,119**	**601**	**(53)**	**(45)**	**(69)**	**(34)**	-	-

NODYN 47 – TROI TAI'N GARTREFI

Mae'r chwe chyngor yng Ngogledd Cymru yn gweithredu fel asiantiaid Llywodraeth Cymru i ddarparu benthyciadau ailgylchadwy dan y Cynllun Troi Tai'n Gartrefi, ar gyfer trwsio eiddo sydd wedi bod yn wag yn y tymor hir gyda'r nod o ddod â nhw yn ôl i ddefnydd. Cyngor Sir Y Fflint yw'r awdurdod arweiniol/bancio ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru ac mae'n gyfrifol am weinyddu'r gronfa. Ni chafwyd unrhyw arian newydd yn 2014/15 gan Lywodraeth Cymru, ond roedd y taliadau yn erbyn y swm a dderbyniwyd eisoes yn £0.426m ac o hwnnw, neilltuwyd £0.075m i'r Cyngor hwn. Yn 2013/14, derbyniwyd £2.33m gan Lywodraeth Cymru ac o'r swm hwnnw, neilltuwyd £0.160m i'r Cyngor hwn.

NODYN 48 – Y DRETH GYNGOR

Mae incwm y Dreth Gyngor yn deillio o godi ar werth eiddo preswyl, ac mae'r gwerth hwnnw wedi ei rannu'n naw band yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill 2003 i'r pwrpas penodol hwn. Penderfynir ar y taliadau trwy amcangyfrif faint o incwm y bydd raid i'r Cyngor ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ei gael dros y flwyddyn nesaf ac wedyn rhennir y swm gyda'r sylfaen i'r Dreth Gyngor. Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob band prisio gan addasu trwy gyfran a throsi'r nifer i'r hyn sy'n cyfateb i fand D ac addasu ar gyfer disgownt. Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer 2014/15 oedd £30,070.64 (£29,662.00 yn 2013/14).

Wedyn, mae'r swm i eiddo band D yn 2014/15, £1,242.77 (£1,194.68 yn 2013/14) yn cael ei luosi gan y gyfran a benodir i'r band penodol a bydd hynny wedyn, ar ôl caniatáu disgownt a budd-dal, yn rhoi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Roedd biliau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar y lluosyddion isod i fandiau A i I:-

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9

Caiff Sylfaen y Dreth Gyngor ei weithio allan fel a ganlyn:

Band	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I	Total
Cyfanswm yr Anheddau	14	3,950	5,856	5,912	6,532	4,932	2,340	978	143	42	**30,699**
Lluosydd	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9	
Band "D" Cyfatebol	7.92	2,633.33	4,554.47	5,254.89	6,532.00	6,027.39	3,379.28	1,629.17	285.00	96.83	**30,400.28**

	2014/15	2013/14
Band D cyfatebol fel yr uchod	30,400.28	30,289.72
Cyfradd Gasglu	98.50%	97.50%
Band D cyfatebol diwygiedig	29,944.28	29,532.48
Eiddo'r Weinyddiaeth Amddiffyn – Band D cyfatebol	126.36	129.52
Sylfaen y Dreth Gyngor am	**30,070.64**	**29,662.00**

Yn 2013/14, cyflwynodd Llywodraeth Cynulliad Cymru Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i gymryd lle'r cynllun budd-daliadau'r Dreth Gyngor. Cyllidwyd hyn yn rhannol gan grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o £5.237m (gweler nodyn 14).

Dadansoddiad o'r enillion net o'r Dreth Gyngor:	**2014/15**	**2013/14**
	£'000	**£'000**
Y Dreth Gyngor Gros	**37,303**	**35,739**
Llai Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a roddwyd i breswylfeydd	(5,320)	(5,394)
Treth Gyngor sy'n Gasgladwy	**31,983**	**30,345**
Llai: darpariaeth ar gyfer diffyg-dalu nas cyfrifwyd amdano o'r blaen	(164)	(362)
Enillion Net o'r Dreth Gyngor	**31,819**	**29,983**

NODYN 49 – TRETHI CENEDLAETHOL ANNOMESTIG (TCA)

Mae'r TCA yn cael eu trefnu ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru (LlC) yn pennu cyfradd – 47.3c yn 2014/15 (46.2c yn 2013/14), ac mae busnesau lleol yn talu trethi a gyfrifir trwy luosi gwerth ardrethol yr eiddo gyda'r swm uchod. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu trethi oddi ar drethdalwyr ei ardal ond wedyn mae'n trosglwyddo'r elw i'r Gronfa Genedlaethol o Drethi Annomestig dan weinyddiaeth Llywodraeth Cymru (LlC). Mae LlC yn ailddosbarthu'r symiau a delir yn ôl i awdurdodau lleol yn seiliedig ar swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm TCA, ar ôl ystyried rhyddhad a darpariaethau (yn cynnwys Rhyddhad Trethi Busnesau Bach LlC), yn £13.034m yn 2014/15 (£9.651m yn 2013/14) yn seiliedig ar werth trethadwy ar ddiwedd y flwyddyn o £38.897m (£38.727m yn 2013/14). Yn ystod 2014/15, roedd cynyddiad sylweddol yn yr incwm TCA oherwydd gostyngiad sylweddol yn addasiadau blynyddoedd blaenorol gan arwain at ostyngiad yng ngwerth trethadwy etifeddiant ynni mawr.

Y gwerth trethadwy ar gyfartaledd ar gyfer y flwyddyn oedd £38.806m (£39.103m 2013/14).

Dadansoddiado'r enillion net o drethi annomestig:	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Trethi annomestig casgladwy	13,034	9,651
Cost lwfans casglu	(142)	(142)
Llog dalwyd ar ordaliadau	-	-
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	(220)	(181)
Cyfraniad i gost rhyddhad trethi elusennol/gwledig	57	55
Taliadau i mewn i'r gronfa genedlaethol	**12,729**	**9,383**
Ailddosbarthu o'r gronfa genedlaethol	22,124	22,025

DATGANIAD ARIANNOL ATODOL
CYFRIF REFENIW TAI

Datganiad Incwm a Gwariant am y flwyddyn yn diweddu 31ain Mawrth 2015

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Incwm		
Incwm rhent gros:		
-Rhenti preswyl	(13,908)	(13,022)
-Rhenti dibreswyl	(206)	(198)
-Taliadau am gyfleusterau a gwasanaethau	(16)	(54)
-Cyfraniadau tuag at wariant	(157)	(63)
Arall	(148)	(147)
Cyfanswm Incwm	**(14,435)**	**(13,484)**
Gwariant		
Atgyweiriadau a Cynnal a Chadw	3,564	4,577
Goruchwylio a Rheoli		
-Cyffredinol	2,606	2,100
- Arbennig	581	805
Rhenti, Ardrethi a Trethi Eraill	123	72
Cymhorthdal Cyfrif Refeniw Tai taladwy	1,559	1,696
Dibrisiant ac Amhariad Asedau nad ydynt yn gyfredol	8,394	5,664
Costau rheoli dyled	12	15
Darpariaeth ar gyfer dyledion drwg	66	245
Cyfanswm Gwariant	**16,905**	**15,174**
Cost Net Gwasanaethau CRT	**2,470**	**1,690**
Symudiad cronnus Absenoldebau Cronedig	(6)	7
Cost Net Gwasanaethau CRT fel yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	**2,464**	**1,697**
Cyfran Gwasanaethau CRT o'r Costau Corfforaethol a Craidd Democrataidd	56	56
Cost Net Gwasanaethau CRT	**2,520**	**1,753**
Colled ar werthiant Asedau CRT nad ydynt yn gyfredol	(286)	109
Llog sy'n daladwy a threuliau cyffelyb	1,117	1,202
Incwm buddsoddiad CRT	(9)	(8)
Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau derbyniadwy	(2,650)	(2,600)
Diffyg am y flwyddyn ar wasanaethau CRT	**692**	**456**

Datganiad Symudiadau ar Falans y CRT

Eitemau a gynhwysir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond a eithriwyd o'r symudiad ar Falens CRT am y flwyddyn

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Gwahaniaeth rhwng y symiau a godir ar incwm a gwariant ar gyfer	(31)	(13)
Amorteiddiad premiymau a disgownt a bennwyd yn unol â'r Côd a'r tâl am y flwyddyn yn unol â statud		
Dibrisiant ac amhariad Asedau nad ydynt yn gyfredol	(8,394)	(5,664)
Croniad Absenoldebau Cronnus	6	(7)
Colled ar werthiant asedau CRT nad ydynt yn gyfredol (yn cynnwys dadgydnabod)	286	(109)
Taliadau net a wnaed ar gyfer buddiannau ymddeoliad yn unol ag IAS 19	-	-
Eitemau na chynhwyswyd yn y Cyfrif Incwm a Gwariant CRT ond a gynhwyswyd yn y symudiad ar y Balans CRT am y flwyddyn	**(8,133)**	**(5,793)**
Trosglwyddiad i Gronfeydd wrth Gefn	2,650	2,643
Isafswm Darpariaeth Refeniw CRT	1,009	1,017
Cyfraniadau cyflogwyr sy'n daladwy i Gronfa Bensiwn Gwynedd a buddiannau ymddeoliad sy'n daladwy'n uniongyrchol i bensiynwyr	-	-
Gwariant cyfalaf a gyllidwyd gan y CRT	2,632	488
	6,291	**4,148**
Swm net ychwanegol sy'n ofynnol trwy statud i'w gredydu i'r Balans CRT am y flwyddyn	**(1,842)**	**(1,645)**

Nodyn i'r Datganiad Symudiad ar Falans y CRT

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Diffyg am y flwyddyn ar wasanaethau CRT	692	456
Swm net ychwanegol sy'n ofynnol trwy statud i'w gredydu i'r CRT	(1,842)	(1,645)
Cynnydd yn y Balans CRT	**(1,150)**	**(1,189)**
Cyfrif Balans CRT a ddygwyd ymlaen	(1,671)	(482)
Cyfrif Balans CRT i'w ddwyn ymlaen	**(2,821)**	**(1,671)**

NODIADAU AR Y CYFRIF REFENIW TAI

NODYN 1 – CYFRIF REFENIW TAI

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn gofnod o wariant ar, ac incwm o, ddarpariaeth tai cyngor lleol, ac mae ffurf a chynnwys y Cyfrif yn cael ei ragnodi gan statud. Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael ei "amgáu" a rhaid iddo fod yn hunangynhaliol. Mae cyfraniadau i ac o'r Cyfrif Refeniw Tai (e.e. o Gronfa'r Cyngor) yn cael eu cyfyngu i amgylchiadau arbennig.

NODYN 2 – STOC DAI

Yn ystod 2014/15, gwerthodd y Cyngor 5 annedd dan y Cynllun Hawl i Brynu (gweler nodyn 5). Roedd nifer yr anheddau yn stoc dai'r Cyngor, ar 31 Mawrth 2015, yn 3,797 eiddo. Mae'r anheddau wedi eu rhannu fesul math fel a ganlyn:-

	31 Mawrth 2015	31 Mawrth 2014
Stoc y Cyngor		
Tai	2,025	2,030
Byngalos	1,044	1,044
Fflatiau	721	721
Fflatiau un ystafell	7	7
Cyfanswm Stoc y Cyngor	**3,797**	**3,802**

NODYN 3 – GWARIANT CYFALAF CYFRIF REFENIW TAI

	2014/15 £'000	2013/14 £'000
Buddsoddiad cyfalaf		
Tai	5,519	3,169
Ffynonellau ariannu		
Derbyniadau Cyfalaf	(236)	(81)
Grantiau llywodraeth a chyfraniadau eraill	(2,650)	(2,600)
Cyllido Refeniw Uniongyrchol	(2,633)	(488)
Cyfanswm	**(5,519)**	**(3,169)**

Defnyddiwyd y Lwfans Atgyweiriadau Mawr o £2.65m ar gyfer 2014/15 yn llawn yn ystod y flwyddyn (£2.6m yn 2013/14).

NODYN 4 – DIBRISIANT AC AMHARIAD MEWN PERTHYNAS AG EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

	2014/15 Amhariad £'000	2014/15 Dibrisiant £'000	2014/15 Cyfanswm £'000	2013/14 Amhariad £'000	2013/14 Dibrisiant £'000	2013/14 Cyfanswm £'000
Tir	-	-	-	-	-	-
Tai	5,519	2,790	8,309	2,969	2,565	5,534
Eiddo Arall – Asedau Gweithredol	-	130	130	-	130	130
	5,519	**2,920**	**8,439**	**2,969**	**2,695**	**5,664**

NODYN 5 – DERBYNIADAU CYFALAF O WAREDU TIR, TAI AC EIDDO ARALL YN Y CYFRIF REFENIW TAI

	2014/15 Nifer gwerthiannau	2014/15 £'000	2013/14 Nifer gwerthiannau	2013/14 £'000
Anheddau Cyngor				
Hawl i Brynu	5	315	3	189
Ad-dalu disgownt		9		-
Derbyniadau Arall				
Gwerthiant tir	1	150	-	-
Gwerthiant eiddo arall				
Eiddo Morgais		5		33
		479		**222**
Llai Gosod o'r Neilltu		(243)		(141)
		236		**81**

NODYN 6 – CYMHORTHDAL TAI

Yn 2014/15, talodd y Cyngor £1.559m mewn cymhorthal tai i Lywodraeth Cymru (£1.696m yn 2013/14).

NODYN 7 – ÔL-DDYLEDION RHENT A DRWG DDYLEDION A DYLEDION AMHEUS

Yn ystod 2014/15, cynyddodd ôl-ddyledion rhenti £26k. Gweler yn y tabl isod grynodeb o ôl-ddyledion rhenti a blandaliadau:-

Ôl-ddyledion rent	**2014/15 £'000**	**2013/14 £'000**
Ôl-ddyledion Tenantiaid Cyfredol	518	512
Ôl-ddyledion gyn-denantiaid	263	235
Cyfanswm ôl-ddyledion rent	781	747
Blaendaliadau	(180)	(172)
Cyfanswm dyled	**601**	**575**

Mae darpariaeth yn y Fantolen ar gyfer drwg ddyledion a dyledion amheus. Roedd y rhain yn cynnwys £0.525m yn erbyn rhenti (£0.428m yn 2013/14).

NODYN 8 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn cynnig buddiannau ymddeoliad. Er na fydd y buddiannau hyn yn daladwy hyd nes bo'r gweithwyr yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu ar yr adeg mae gweithwyr yn ennill eu hawl ar gyfer y dyfodol. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a weinyddir gan Gyngor Gwynedd. Mae hyn yn gynllun a ariennir, sy'n golygu fod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, sydd wedi ei chyfrifo ar lefel a fwriedir i gydbwyso rhwymedigaethau'r pensiwn gydag asedau buddsoddiad.

Cydnabyddir cost buddiannau ymddeoliad yng Nghost Net y Gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan fo'r fath fuddiannau yn cael eu talu yn y pen draw fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae gofyn ei godi yn erbyn y Cyfrif Refeniw Tai wedi ei seilio ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly mae cost wirioneddol buddiannau ymddeoliad yn cael ei wyrdroi allan o'r Cyfrif Refeniw Tai ar ôl Gwariant Gweithredu Net. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn:-

Cyfrif Incwm a Gwariant CRT	**2014/15**	**2013/14**
	£'000	**£'000**
Cost Gwasanaeth Gyfredol	(198)	(195)
Cyfraniadau Cyflogwr a dalwyd yn wirioneddol	198	195
Cyfraniad i'r Gronfa Wrth Gefn Pensiwn	**-**	**-**

Ni fu'n bosib pennu faint o gost llogau pensiwn a dychweliad disgwyliedig ar yr asedau'r adroddiad actiwarïaid sy'n gysylltiedig â'r Cyfrif Refeniw Tai, felly mae'r rhain wedi eu dyrannu'n llawn i Gronfa'r Cyngor.

DATGANIAD PARTI CYSYLLTIEDIG – CYNRYCHIOLAETH CYDRANDDEILIAID GYDA SEFYDLIADAU TRYDYDD PARTI	
Age Concern Gwynedd a Môn	Jim Evans
Grŵp Mynediad Ynys Môn	Robert G Parry OBE
CAB Ynys Môn	Robert Llewelyn Jones
Cyngor Iechyd Cymuned Môn	Jeffrey M Evans, Dylan Rees a Dafydd Rhys Thomas
Cydbwyllgor Ymgynghorol yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (Ynys Môn)	Lewis Davies, Richard A Dew, Derlwyn Rees Hughes, Victor Hughes & J Arwel Roberts
Eiriolydd y Lluoedd Arfog	Aled Morris Jones
Grŵp Cyfeirio Cydranddeiliaid Betsi Cadwaladr	Kenneth P Hughes
Eiriolydd Gofalwyr	Llinos Medi Huws
Llys Llywodraethwyr, Prifysgol Cymru, Bangor	Ieuan Williams
Cwmni CYNNAL CCB	Jim Evans
Cwmni Fran Wen	R Meirion Jones
Cwmni Prentis Menai	NEB
Cymdeithas Tai Eryri	Kenneth P Hughes
Pwyllgor Rheoli CYNNAL	R Meirion Jones & Ieuan Williams
Eiriolydd Amrywiaeth	Carwyn Jones
Panel Maethu	Ieuan Williams
Pwyllgor Rheoli Gofal a Thrwsio Môn	Kenneth P Hughes & Alun Wyn Mummery
Grŵp Llandrillo/Menai	Ieuan Williams
Panel Maethu Gwynedd a Môn	Jeffrey M Evans
Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn	Ieuan Williams
Pwyllgor Cyswllt Gwynedd (Cronfa Blwydd-dal)	Hywel Eifion Jones
Grŵp Ymgynghorol Prosiect Horizon Nuclear	John Griffith, Kenneth P Hughes, William Thomas Hughes, Llinos Medi Huws, Aled Morris Jones, Richard Owain Jones & Dafydd Rhys Thomas
Cyd-gyngor Cymru	John Griffith
Bwrdd Gwasanaeth Lleol ar y Cyd (Môn a Gwynedd)	Ieuan Williams
Arweinydd ar gyfer Diogelu Oedolion	Kenneth P Hughes
Medrwn Môn	Ieuan Williams
Aelod o'r Bwrdd Consortium Awdurdodau Lleol yng Nghymru (CLAW)	Richard A Dew & Kenneth P Hughes
Eiriolydd Aelodau	Vaughan Hughes
Cymdeithas Rheoli Gorchymyn Pysgodfeydd Afon Menai	NEB
Menter Môn	Aled Morris Jones
Cyd-bwyllgor Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	Richard A Dew & Victor Hughes
Fforwm Economaidd Gogledd Cymru	Aled Morris Jones & Ieuan Williams
Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Lewis Davies, Jim Evans & Richard Owain Jones
Pwyllgor Archwilio Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru	Jim Evans
Panel Gweithredol Awdurdod Tân ac Achub Gogledd	Lewis Davies & Ricahrd Owain Jones

Cymru	
Cymdeithas Dai Gogledd Cymru	Kenneth P Hughes
Panel Heddlu Gogledd Cymru a Throsedd	William Thomas Hughes
Grŵp Llywio – Adolygu Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru	J Arwel Roberts
Cyd-bwyllgor Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Richard A Dew & J Arwel Roberts
Partneriaeth Twristiaeth Gogledd Cymru	Aled Morris Jones
Tribiwnlys Prisio Gogledd Cymru – Panel Apwyntio ar y Cyd	Hywel Eifion Jones
Eiriolydd Pobl Hyn	Robert Llewelyn Jones
Ymddiriedolaeth Addysgol Owen Lloyd, Penrhoslligwy	Derlwyn Rees Hughes
Pwyllgor Pensiynau (Cyngor Gwynedd)	Hywel Eifion Jones
Cyd-bwyllgor Effeithlonrwydd a Gwella Gwasanaeth Ysgol Rhanbarthol	Ieuan Williams
Datganiad Technegol Rhanbarthol (Fforwm Aelodau)	J Arwel Roberts
Adolygiad o'r Datganiad Technegol Rhanbarthol ar Agregu	NEB
Eiriolydd Sgriwtini	R Meirion Jones
Bwrdd Partneriaeth Strategol : Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Lles	NEB
Cyd-bwyllgor TAITH	Richard A Dew a Robert G Parry OBE
TALNET (Cymdeithas Lyfryddol ar y Cyd)	Richard A Dew a Vaughan Hughes
Pwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol	Jim Evans, Kenneth P Hughes, Alun Wyn Mummery, Alwyn Rowlands a Ieuan Williams
Cyd-bwyllgor Addysg Cymru	Ieuan Williams
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	J Arwel Roberts a Ieuan Williams
Grŵp Cydranddeiliaid Safle Wylfa	John Griffith, Kenneth P Hughes, William Thomas Hughes, Llinos Medi Huws, Aled Morris Jones, Richard Owain Jones ac Alwyn Rowlands

Sefydliadau Trydydd Parti	Cydranddeiliaid
Tribiwnlys Prisio Gogledd Cymru – Panel Apwyntio ar y Cyd	Hywel Eifion Jones
Eiriolydd Pobl Hyn	Robert Llewelyn Jones
Ymddiriedolaeth Addysgol Owen Lloyd, Penrhoslligwy	Derlwyn Rees Hughes
Pwyllgor Pensiynau (Cyngor Gwynedd)	Hywel Eifion Jones
Cyd-bwyllgor Effeithlonrwydd a Gwella Gwasanaeth Ysgol Rhanbarthol	Ieuan Williams
Datganiad Technegol Rhanbarthol (Fforwm Aelodau)	J Arwel Roberts
Cyd-bwyllgor TAITH	Richard A Dew a Robert G Parry OBE
TALNET (Cymdeithas Lyfryddol ar y Cyd)	Richard A Dew a Vaughan Hughes
Pwyllgor Cyswllt y Sector Gwirfoddol	Jim Evans, Kenneth P Hughes, Alun Wyn Mummery, Alwyn Rowlands a Ieuan Williams
Cyd-bwyllgor Addysg Cymru	Ieuan Williams
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru	J Arwel Roberts a Ieuan Williams
Grŵp Cydranddeiliaid Safle Wylfa	John Griffith, Kenneth P Hughes, William Thomas Hughes, Llinos Medi Huws, Aled Morris Jones, Richard Owain Jones ac Alwyn Rowlands

GEIRFA

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL
Addasiadau perthnasol sy'n ymwneud â'r blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu gywiriad i gamgymeriadau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau cylchol normal neu addasiadau o amcangyfrifon cyfrifo a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

ADNODDAU HYLIFOL
Buddsoddiadau ased cyfredol sy'n rhwydd i'w gwaredu gan y Cyngor heb aflonyddu ar ei fusnes ac sydd naill ai:-

- Yn drosglwyddadwy'n hawdd i symiau hysbys o arian parod ar neu'n agos at y swm a gludir; neu
- Yn cael eu masnachu mewn marchnad weithredol.

AMHARIAD
Lleihad mewn gwerth ased nad yw'n gyfredol dan ei swm a gludir yn y Fantolen.

ARCHWILIO CYFRIFON
Archwiliad annibynnol o faterion ariannol y Cyngor.

ASED
Eitem sydd â gwerth i'r Cyngor mewn termau ariannol. Mae asedau'n cael eu categoreiddio fel rhai cyfredol neu rhai nad ydynt yn gyfredol:

- Bydd ased cyfredol yn cael ei ddefnyddio neu'n peidio â bod â gwerth perthnasol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Mae asedau nad ydynt yn gyfredol yn rhoi buddiannau i'r Cyngor ac i'r gwasanaethau mae'n darparu ar eu cyfer am gyfnod o fwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol (e.e. canolfan gymuned), neu annirweddol, (e.e. trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol).

ASED AMODOL
Mae ased amodol yn ased posib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor.

ASEDAU ANNIRWEDDOL
Gellir diffinio eitem annirweddol (nid un ffisegol) fel ased pan fo'r mynediad at fuddiannau economaidd i'r dyfodol y mae'n ei gynrychioli'n cael ei reoli gan yr endid adrodd. Mae Asedau Annirweddol y Cyngor hwn yn cynnwys trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL
Asedau mae'r Cyngor yn bwriadu eu dal am byth, nad oes iddynt oes ddefnyddiol benodadwy ac a all fod â chyfyngiadau ar eu gwaredu. Enghreifftiau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD
Asedau nad ydynt yn gyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, y mae gwariant yn adferadwy yn unig drwy ddefnydd parhaus a grëwyd gan yr ased. Enghreifftiau yw priffyrdd, llwybrau a phontydd.

ASEDAU GWEITHREDOL
Asedau nad ydynt yn gyfredol sy'n cael eu dal a'u meddiannu, defnyddio neu eu treulio gan y Cyngor wrth iddo ddilyn ei strategaeth ac wrth gyflenwi'n uniongyrchol y gwasanaethau hynny y mae ganddo gyfrifoldeb drostynt naill ai'n statudol neu â disgresiwn.

ASEDAU NAD YDYNT YN WEITHREDOL
Asedau nad ydynt yn gyfredol a ddelir gan y Cyngor ond nad ydynt yn cael eu meddiannu, defnyddio neu eu treulio'n uniongyrchol wrth gyflenwi gwasanaethau. Enghreifftiau yw eiddo buddsoddiad, asedau yn cael eu hadeiladu neu asedau gwarged i anghenion tra'n disgwyl eu gwerthu neu ailddatblygu.

ASEDAU TREFTADAETH
Ased sydd hefo rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technolegol, geoffisegol, neu amgylcheddol sydd yn cael ei ddal a'i gynnal yn bennaf am ei gyfraniad at wybodaeth a diwylliant.

BENTHYCA DROS DRO
Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BUDD-DALIADAU TAI
System o gymorth ariannol i unigolion tuag at gostau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau, gyda chymhorthdal gan lywodraeth ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU)
Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol neu adeiladol i'w dyfarnu, ac sy'n cael eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn y Cyngor fel y Rheoliadau Llywodraeth Leol (Taliadau Disgresiwn) 1996.

BUDDIANNAU YMDDEOLIAD
Bob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan gyflogwr yn lle gwasanaethau a gyflenwyd gan weithwyr sy'n daladwy ar ôl terfyn y gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN)
Bydd buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn cael eu cyfrifo yn natganiadau'r gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar awdurdodau i ddatgelu, fel rhan o ofynion datgelu sy'n ymwneud â buddiannau ymddeoliad, siâr i'w briodoli o asedau'r cynllun pensiwn sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES HYFYW
Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi ar y dybiaeth y bydd y Cyngor yn parhau mewn bodolaeth weithredol am y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)
Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a mwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthyca ei hun.

CIPFA
Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo.

CONTRACT TYMOR HIR
Contract a ffurfir ar gyfer dylunio, cynhyrchu neu adeiladu ased sylweddol unigol neu ddarpariaeth gwasanaeth (neu gyfuniad o asedau neu wasanaethau sydd gyda'i gilydd yn ffurfio prosiect unigol), ble bo'r amser a gymerir i gwblhau'n sylweddol y contract o'r fath fel ei fod yn disgyn i mewn i fwy nag un flwyddyn ariannol.

COST GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU)
Y cynnydd mewn gwerth cyfredol o rwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y disgwylir iddo ddeillio o wasanaeth gweithiwr yn y flwyddyn bresennol.

COST GWASANAETH YN Y GORFFENNOL (PENSIYNAU)
Ar gyfer cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun sy'n gysylltiedig â gwasanaeth gweithiwr mewn blynyddoedd ariannol blaenorol sy'n deillio yn y flwyddyn ariannol bresennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeoliad.

COSTAU HEB EU DOSBARTHU
Dyma orbenion nad yw unrhyw ddefnyddiwr yn cael budd ohonynt yn awr, ac fel y cyfryw nid ydynt yn cael eu dosrannu i wasanaethau.

COST LLOG (PENSIYNAU)
Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y flwyddyn ariannol o werth cyfredol rhwymedigaethau'r Cynllun oherwydd bod y buddiannau yn un flwyddyn ariannol yn agosach at setliad.

CRAIDD CORFFORAETHOL DEMOCRATAIDD
Mae'r Craidd Corfforaethol a Democrataidd yn cynnwys yr holl weithgareddau penodol y mae awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw oherwydd eu bod yn awdurdodau etholedig, amlbwrpas. Felly mae cost y gweithgareddau hyn yn uwch na phe byddai cyfres o gyrff annibynnol, un pwrpas, enwebedig yn rheoli'r un gwasanaethau. Felly, nid oes sail resymol dros ddyrannu'r costau hyn i wasanaethau.

CREDYDWR
Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol honno.

CRONFEYDD WRTH GEFN
Croniad gwarged, diffygion a meddiannau dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd wrth gefn o natur refeniw ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio peth cronfeydd wrth gefn cyfalaf fel y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i gwrdd â gwariant cyfredol.

CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETH
Cronfeydd a weinyddir gan y Cyngor i bwrpasau fel gwobrwyon, elusennau, prosiectau penodol ac ar ran plant dan oed.

CRONIADAU
Symiau a gynhwysir yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm refeniw a chyfalaf a'r gwariant a enillwyd neu yr aethpwyd iddo yn y flwyddyn ariannol, ond nad oedd taliad gwirioneddol wedi ei dderbyn neu ei wneud ar ei gyfer ar 31 Mawrth.

CYDNABYDDIAETH ARIANNOL
Mae'r holl symiau a delir i neu sy'n dderbyniadwy gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (cyn belled ag y mae'r symiau hynny'n daladwy yn nhreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau eraill a dderbyniwyd heblaw mewn arian parod. Mae cyfraniadau pensiwn sy'n daladwy gan y cyflogwr yn cael eu heithrio.

CYFNOD CYFRIFO
Y cyfnod o amser a gynhwysir yn y cyfrifon, fel arfer cyfnod o ddeuddeng mis yn cychwyn ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y Fantolen.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)
Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

CYLLIDEB
Rhagolygon o wariant refeniw a chyfalaf net dros y flwyddyn ariannol.

CYLLIDO CYFALAF
Arian a godir i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthyca, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf deffiniad, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn refeniw a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

CYMHORTHDAL NEGYDDOL
Dengys y cyfrifiad Cymhorthdal Tai Cyfrif Refeniw Tai fod incwm tybiedig y Cyngor yn fwy na gwariant gan arwain at "gymhorthdal negyddol". Yn yr achos hwn, rhaid i'r Cyngor dalu swm sy'n cyfateb i'r diffyg, o'i Gyfrif Refeniw Tai i Lywodraeth Cynulliad Cymru.

CYNLLUN PENSIWN BUDDIANNAU DIFFINIEDIG
Cynlluniau pensiwn ble bo buddiannau a dderbynnir gan y cyfranogwyr yn annibynnol ar y cyfraniadau a dalwyd, ac nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â buddsoddiadau'r cynllun.

CYSONDEB
Y cysyniad fod triniaeth gyfrifo o eitemau tebyg o fewn blwyddyn ariannol ac o un flwyddyn i'r nesaf yr un fath.

DARPARIAETH
Swm a osodir o'r neilltu yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n sicr neu'n debygol iawn o ddigwydd ond bod y symiau neu'r dyddiadau pryd y byddant yn digwydd yn ansicr.

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR
Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gost net am y flwyddyn o'r swyddogaethau mae'n gyfrifol amdanynt ac yn dangos sut y cyllidwyd y gost honno o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

DERBYNIADAU CYFALAF
Yr elw o waredu tir neu asedau nad ydynt yn gyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

DIBRISIANT
Mesur o'r gost o wisgo allan, defnyddio neu fel arall leihau oes economaidd ddefnyddiol asedau nad ydynt yn gyfredol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol, p'un a yw hynny o ddefnydd, treuliad amser neu anarferiant trwy newidiadau technegol neu rai eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN
Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y Fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DYCHWELIAD DISGWYLIEDIG AR ASEDAU PENSIWN
Ar gyfer cynllun buddiannau diffiniedig a ariennir, hwn yw'r raddfa dychweliad ar gyfartaledd, yn cynnwys incwm a newidiadau mewn Gwerth Teg ond yn net o dreuliau cynllun, a ddisgwylir dros weddill oes y rhwymedigaeth gysylltiedig ar yr asedau gwirioneddol a ddelir gan y cynllun.

DYLED NET
Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

DYLEDWR
Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd, neu wasanaethau a gyflenwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na thalwyd amdanynt cyn diwedd y flwyddyn ariannol.

EITEMAU ANGHYFFREDIN
Eitemau perthnasol, gyda graddfa uchel o annormalrwydd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion sy'n disgyn tu allan i weithgareddau cyffredin y Cyngor ac na ddisgwylir iddynt ailddigwydd. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, na chwaith yn cynnwys eitemau o'r flwyddyn flaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â'r flwyddyn flaenorol.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARÏAID
I gynllun pensiwn buddiannau diffiniedig, y newidiadau mewn gwarged neu ddiffyg actiwaraidd sy'n codi oherwydd:

- Nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r tybiaethau actiwarïaid a wnaethpwyd i'r prisiant diwethaf (enillion a cholledion profiad); neu

- Fod y tybiaethau actiwaraidd wedi newid.

GRANT CYNNAL REFENIW
Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH
Grantiau a wneir gan y llywodraeth tuag at naill ai wariant refeniw neu gyfalaf gan ddisgwyl cydymffurfiad yn y gorffennol neu i'r dyfodol gyda rhai amodau penodol sy'n ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau hyn fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gall gefnogi gwariant refeniw'r Cyngor yn gyffredinol.

GWAITH YN MYND YN EI FLAEN (WIP)
Cost gwaith a berfformir ar brosiect heb ei orffen ar ddyddiad y Fantolen.

GWARIANT CYFALAF
Gwariant ar gaffael ased nad yw'n gyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased presennol nad yw'n gyfredol.

GWARIANT REFENIW
Treuliau dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)
Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWERTH GWEDDILLIOL
Gwerth net ased y gellir ei wireddu ar ddiwedd ei oes ddefnyddiol.

GWERTH LLYFR NET
Y swm y mae asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael eu cynnwys yn y Fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu werth cyfredol llai'r symiau cronnus ar gyfer dibrisiant.

GWERTH NET
Gwerth y Cyngor o gyfanswm asedau llai cyfanswm rhwymedigaethau.

GWERTH TEG
Gwerth teg ased yw'r pris y gellid ei gyfnewid amdano mewn trafodion hyd braich, llai, ble bo'n berthnasol, unrhyw grantiau derbyniadwy tuag at brynu neu ddefnyddio'r ased.

GWERTH TRETHADWY
Rhent tybiedig blynyddol hereditament, a ddefnyddir i bwrpasau TAC.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)
Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR
Defnyddir y dull gyfradd log sydd mewn grym gweithredol i fesur beth yw gwerth cludadwy ased ariannol neu rwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig, ac i ddyrannu incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd log sydd mewn grym yw hwnnw sy'n rhoddi disgownt cysáct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau amcangyfrifiedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n yn lle cyntaf. Mae'r gyfradd log sydd mewn grym yn cael ei diwygio yn ôl y tâl llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor.

Yn achos asedau ariannol a rhwymedigaethau a gludwyd yn ôl y gost, gan fod y llog sydd mewn grym yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronnus.

MATEROLIAETH
Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau y gellid disgwyl iddynt, pe gadewid hwy allan, neu eu cam-ddatgan, arwain at lurguniad o'r datganiadau ariannol ac yn y pen draw gamarwain defnyddiwr y cyfrifon.

OES ECONOMAIDD DDEFNYDDIOL (UEL)
Y cyfnod dros yr hwn y bydd y Cyngor yn cael buddiannau o ddefnydd ased nad yw'n gyfredol.

PARTÏON CYSYLLTIEDIG
Ceir diffiniad manwl o Bartïon Cysylltiedig yn IAS 24. I bwrpasu'r Cyngor, ystyrir fod partïon cysylltiedig yn cynnwys Llywodraeth Ganolog, Awdurdodau Lleol a chyrff arall, sy'n codi un ai praeseptau neu'n ardollau ar y Cyngor. Gall partïon cysylltiedig hefyd gynnwys is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig, a cydfenter a phartïon cydfenter ac yn enwedig aelodau a phrif swyddogion y Cyngor.

Pan yn ystyried pwy sy'n barti cysylltiedig, rhoddir sylw hefyd i drafodion yn gysylltiedig ag aelodau teulu agos neu gartref unrhyw unigolyn a restrir.

PRAESEPT
Yr ardoll a wneir gan awdurdodau praesept ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm y Dreth Gyngor ar eu rhan.

PRYDLES ARIANNOL
Prydles sy'n trosglwyddo'n sylweddol risgiau a gwobrwyon perchnogaeth ased nad yw'n gyfredol i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL
Prydles ble mae'r berchnogaeth o'r ased nad yw'n gyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF
Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

RHESTRAU STOC
Eitemau o ddeunyddiau crai a deunyddiau mae'r Cyngor wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal gan ddisgwyl defnydd i'r dyfodol. Enghreifftiau yw deunyddiau deffiniad, deunyddiau crai a gwaith sy'n mynd yn ei flaen.

RHWYMEDIGAETH
Rhwymedigaeth yw pan fo gan y Cyngor ddyled i'w thalu i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae rhwymedigaeth gyfredol yn swm a fydd yn dod yn daladwy neu y gellid ei galw i mewn yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, e.e. credydwyr neu arian parod wedi'u gordynnu.

- Mae rhwymedigaeth ohiriedig yn swm sydd drwy drefniant yn daladwy tu draw i'r flwyddyn nesaf ar ryw bwynt yn y dyfodol neu i'w dalu i ffwrdd trwy swm blynyddol dros gyfnod o amser.

RHWYMEDIGAETH AMODOL
Mae rhwymedigaeth amodol naill ai'n:

- Rhwymedigaeth bosib sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol y bydd eu bodolaeth yn cael ei chadarnhau dim ond trwy ddigwyddiad o un neu fwy o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth y Cyngor; neu'n

- Rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol ble nad yw'n debygol y bydd angen trosglwyddiad o fuddiannau economaidd, neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth gyda dibynadwyedd digonol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN
Rhwymedigaethau cynllun pensiwn buddiannau diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl y dyddiad prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun a fesurir yn ystod y dull uned a ragamcenir yn adlewyrchu'r buddiannau mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu i'r Gwasanaeth hyd at y dyddiad prisiant.

TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (TAC)
Mae'r Trethi Annomestig Cenedlaethol yn ardoll ar fusnesau, wedi'i seilio ar raddfa genedlaethol yn y bunt a osodir gan y llywodraeth a'i luosi gan werth trethadwy asesedig yr eiddo dan sylw. Caiff ei gasglu gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna ei ailddosbarthu'n ôl i gefnogi cost gwasanaethau.

TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG
Mae'r Datganiad o Ymarfer a Argymhellir yn gwneud datgeliad o unrhyw drafodion perthnasol rhwng y Cyngor a Phartïon Cysylltiedig yn ofynnol er mwyn sicrhau fod cydranddeiliaid yn ymwybodol pryd mae'r trafodion hyn yn digwydd a'r swm a goblygiadau hynny.

Y FANTOLEN
Datganiad o'r asedau, rhwymedigaethau a balansau eraill cofnodedig ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL – 2014/15

Fersiwn Terfynol (Mai 2015)

1. CYFLWYNIAD

Fe wnaeth Rheoliad 4 Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 hi'n ofynnol i'r Awdurdod fod yn gwbl gyfrifol am adolygu rheolaeth fewnol ac adrodd arni'n flynyddol, a hynny fel rhan o'i drefniadau ar gyfer llywodraethu corfforaethol. Dywed Côd Ymarfer a Argymhellir (y côd) CIPFA bod gwaith paratoi a chyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol (y Datganiad) sydd yn unol â 'Delivery of Good Governance in Local Government', yn cwrdd â'r gofyn statudol mewn perthynas â chynhyrchu datganiad ar reolaeth fewnol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon. Dywed y Rheoliadau hefyd bod rhaid cynnwys y Datganiad yn Natganiad Cyfrifon y Cyngor.

Dyma'r ail Ddatganiad Llywodraethu i'r Cyngor a etholwyd ar wardiau newydd ym mis Mai 2013. Mae'n gosod y trefniadau llywodraethu sydd yn eu lle am y flwyddyn (Ebrill 2014 i Fawrth 2015) ac yn canolbwyntio ar y materion llywodraethu arwyddocaol cyfredol hynny mewn perthynas â'r awdurdod yn cyflawni ei weledigaeth. Mae'n tynnu sylw at newidiadau a wnaed yn ystod y flwyddyn ac yn cynnwys gwerthusiad byr lle nodir gwendidau neu gryfderau sylweddol.

Roedd agweddau o drefniadau llywodraethu'r Cyngor wedi'u cryfhau a'u moderneiddio yn y blynyddoedd diwethaf ar draws nifer o themâu llywodraethu a chafodd y rhain, yna, eu hymgorffori yn y Cynllun Trawsnewid i'r awdurdod a fabwysiadwyd ym mis Ionawr 2013 ac oedd yn gosod ei waith hyd at 2017 ac oedd, wedi hynny, yn cynnwys Cynllun Corfforaethol pedair blynedd (2013-2017). Fe'i cynlluniwyd fel rhaglen o newid yn cael ei yrru gan y Cyngor ei hun.

Y weledigaeth i'r Cyngor yw, erbyn 2017:

"y byddwn yn gyngor proffesiynol sy'n cael ei redeg yn dda, yn arloesol yn ein hymagwedd, wedi ymrwymo i ddatblygu ein pobl a phartneriaethau er mwyn darparu gwasanaethau effeithlon ac effeithiol o ansawdd da, sy'n cael eu gwerthfawrogi'n fawr gan ein dinasyddion."

Rydym hefyd yn pwysleisio y bydd sicrwydd a llywodraethu yn allweddol i sicrhau y caiff y cynllun corfforaethol ei wireddu.

"Wrth wneud hynny, byddwn yn

- darparu fframwaith rheoli perfformiad integredig, gan gysylltu'r Cynllun Corfforaethol â'r Strategaeth Ariannol Tymor Canol i lawr at y broses o bennu'r gyllideb flynyddol ac adolygiadau datblygiad perfformiad unigol
- casglu a defnyddio gwybodaeth i fonitro ein perfformiad a chymryd camau i wella lle mae angen gwneud hynny
- cefnogi datblygiad prosesau'r Cyngor o ran gwneud penderfyniadau democrataidd a sgriwtini
- cryfhau ein hymgysylltiad gyda dinasyddion Ynys Môn a'u cyfraniad nhw at

brosesau'r Cyngor o ran atebolrwydd a gwneud penderfyniadau

- parhau i gryfhau ein prosesau sy'n ymwneud â chyllid ac adrodd ar y gweithlu a'i fonitro
- sefydlu trefniadau cadarn ar gyfer delio â'n heriau ariannol, gan sicrhau fod gwasanaethau'n trawsnewid a bod arloesedd wrth wraidd yr hyn yr ydym yn ei wneud"

Dyma'r chwe thema allweddol sy'n cefnogi'r weledigaeth:-

1. **Proffesiynol a chael ei redeg yn dda**
2. **Arloesol, Uchelgeisiol ac Eangfrydig**
3. **Canolbwyntio ar y Cwsmer, y Dinesydd a'r Gymuned**
4. **Gwerthfawrogi a Datblygu ein Pobl**
5. **Wedi ymrwymo i Bartneriaeth**
6. **Cyflawni**

Ceir chwe egwyddor graidd o lywodraethu da yn Fframwaith CIPFA/SOLACE 'Delivery of Good Governance in Local Government' sydd wedi'u haddasu at ddibenion llywodraeth leol. Mae modd cysoni'r rhain gyda'r egwyddorion a'r gwerthoedd a osodir gan Lywodraeth Cymru fel y gwelir gyda'r geiriau mewn llythrennau italig.

1.	Canolbwyntio ar bwrpas y Cyngor ac ar ganlyniadau i'r gymuned a chreu a gweithredu gweledigaeth i'r ardal leol; *(Rhoi'r Dinesydd yn Gyntaf*); *(Cyflawni Gwerth am Arian).*
2.	Aelodau a swyddogion yn cydweithio i gyflawni pwrpas cyffredin gyda swyddogaethau a rolau wedi'u diffinio'n glir; *(Gwybod Pwy sy'n Gwneud Beth a Pham);*
3.	Hyrwyddo gwerthoedd i'r Cyngor a dangos gwerthoedd llywodraethu da trwy gynnal safonau ymddygiad ac ymarweddiad uchel; *(Byw Gwerthoedd Gwasanaethau Cyhoeddus);*
4.	Cymryd penderfyniadau cytbwys a thryloyw fydd yn cael eu sgriwtinieiddio'n effeithio a rheoli risg; *(Maethu Gwaith Cyflawni Arloesedd);*
5.	Datblygu capasiti a gallu Aelodau a swyddogion i fod yn effeithiol; *(Bod yn Sefydliad Dysgu);*
6.	Ymgysylltu â phobl leol a rhanddeiliaid eraill i sicrhau atebolrwydd cyhoeddus cadarn; (*Ymgysylltu ag Eraill*);

2. CWMPAS Y CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn gyfrifol am sicrhau y cynhelir ei fusnes yn unol â'r gyfraith a'r safonau cywir ac y diogelir arian cyhoeddus, bod cyfrif cywir ohono a'i fod yn cael ei ddefnyddio'n economaidd, yn effeithlon ac yn effeithiol. At hyn, mae'n ddyletswydd ar y Cyngor Dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y ffordd yr ymgymerir â'i swyddogaethau, gan gadw mewn cof gyfuniad o economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am roi yn ei le drefniadau cywir i lywodraethu ei faterion, hwyluso gwaith cyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol ac sydd yn cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg a rheolaeth ariannol ddigonol ac effeithiol.

Mae'r cyngor wedi cymeradwyo a mabwysiadu côd llywodraethu corfforaethol lleol sy'n gyson ag egwyddorion fframwaith CIPFA/SOLACE, 'Delivery of Good Governance in Local Government'. Mae copi o'r côd lleol ar ein gwefan yn http://www.anglesey.gov.uk/council-and-democracy/governance-and-performance

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio a'r côd ac yn ateb gofynion ymarfer priodol anstatudol sy'n annog cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae hefyd yn ateb gofynion rheoliad 4(2) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reolaeth fewnol.

3. Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a'r prosesau a'r gwerthoedd diwylliannol, sy'n rhoi cyfeiriad i'r awdurdod a'i weithgareddau ac yn eu rheoli, a thrwy'r rheiny mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu gyda'r gymuned ac yn ei harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro pa mor dda y mae'n cyflawni ei amcanion strategol ac yn ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol, cost-effeithiol.

Mae'r system o reolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith honno, ac wedi'i llunio i reoli risg hyd at lefel resymol. Does dim modd iddi gael gwared â phob risg o fethu cyflawni polisïau, nodau ac amcanion a dim ond sicrwydd rhesymol, nid sicrwydd llwyr, y gall ei rhoi o ran effeithiolrwydd. Mae'r system o reolaeth fewnol wedi'i seilio ar broses barhaus, wedi'i llunio i ganfod a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, asesu pa mor debygol yw i'r risgiau hynny ddigwydd a'r effaith os byddant yn digwydd, a'u rheoli'n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd. Mae'r fframwaith llywodraethu wedi bod yn ei le yn y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2015, ac mae'n parhau i fod yn berthnasol hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon. Nodir yn y ddogfen lle cyflwynwyd trefniadau newydd yn ystod y flwyddyn.

4. DADANSODDI'R FFRAMWAITH LLYWODRAETHU 2014/15

Disgrifir y fframwaith cyfredol fel mae'n berthnasol i bob un o'r chwe egwyddor Llywodraethu Gorfforaethol yn yr atodiadau i'r Côd Llywodraethu Lleol sydd ar gael ynhttp://www.anglesey.gov.uk/council-and-democracy/governance-and-performance-

Mae'r crynodeb sy'n dilyn yn canolbwyntio ar y gwaith a wnaed i ddatblygu a chryfhau'r fframwaith ac mae'n tynnu sylw at feysydd o wendid a nodwyd yn ystod blwyddyn ariannol 2014/15.

Egwyddor Un Thema Allweddol:	**Canolbwyntio ar bwrpas yr awdurdod ac ar ddeilliannau i'r gymuned a chreu gweledigaeth i'r ardal leol.** Canolbwyntio ar y Cwsmer, y Dinesydd a'r Gymuned **Wedi Ymrwymo i Bartneriaeth;** **Cyflawni**

Roedd Cynllun Corfforaethol y Cyngor 2013-17 (a fabwysiadwyd ym mis Rhagfyr 2013) yn parhau i arwain gwaith y Cyngor ac mae'n creu gweledigaeth ar gyfer yr ardal leol. Dywedodd Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) bod y Cynllun yn disgrifio blaenoriaethau'r Cyngor yn gryno ac yn glir ac yn egluro sut mae'r blaenoriaethau yn adlewyrchu barn y cyhoedd yn ogystal â rhai'r Cyngor a phartneriaid eraill. Mae'r Byrddau Rhaglen Trawsnewid Corfforaethol, a oedd yn allweddol i'r gwelliannau llywodraethu yn 2013, yn parhau i gefnogi gwaith trawsnewid yr Awdurdod i gyflawni ei weledigaeth a'i flaenoriaethau. Mae'r agweddau strategol hyn wedi'u gwreiddio yn y Cynllun Corfforaethol.

Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Lleol i Wynedd ac Ynys Môn 1Ebrill, 2013 gan ddisodli'r Byrddau sirol sengl gynt. Roedd y newid sylweddol hwn hefyd yn cynnwys rhesymoli swyddogaethau partneriaeth strategol yng Ngogledd-orllewin Cymru a arweiniodd at Uned Bartneriaethau strategol ar y cyd rhwng Gwynedd ac Ynys Môn.

Mabwysiadodd y Bwrdd Gwasanaethau Lleol newydd ei Gynllun Integredig Sengl ar y cyd (Gwynedd ac Ynys Môn) ym mis Mawrth, 2014 a chafodd y Cynllun ei gyhoeddi, wedi hynny, ym mis Awst, 2014 fel dogfen waith i droi yn ôl ato yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn adlewyrchu canlyniadau taith drawsnewid a rhaglen newid y Bwrdd.

Cymeradwywyd cyllideb flynyddol a Chynllun Ariannol Tymor Canolig gan y Cyngor ym mis Chwefror 2015 yn sgil ymgynghoriad cyhoeddus helaeth. Roedd arbedion a thoriadau'n parhau i hawlio agenda'r Cyngor gyda'r nod o wireddu gostyngiadau sylweddol i wariant o £22m dros bum mlynedd - swm sy'n cyfateb i 17% wrth ganiatáu swm bychan o arian yn unig i drawsnewid gwasanaethau yn 2015/16.

Mae'r Cyngor wedi rheoli ei adnoddau mewn ffordd sydd wedi arwain at sefyllfa ariannol gytbwys ar ddiwedd blwyddyn 2014/15. Datblygwyd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig ymhellach sy'n rhagweld y bwlch ariannu am weddill cyfnod y Cyngor. Er mwyn pontio'r bwlch hwn cynhaliwyd gwaith ers haf 2014 yn datblygu, gyda rhanddeiliaid, Strategaeth Effeithiolrwydd. Cafodd hon ei chymeradwyo'n ffurfiol gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Rhagfyr 2014 wedi cyfnod o ymgynghori'n gyhoeddus. Mae'r strategaeth hon yn rhoi'r fframwaith cyffredinol ynghylch sut mae'r Cyngor yn gweithredu ei her effeithlonrwydd.

Mae Rheolaeth Ariannol yn sylfaenol i redeg y Cyngor a gwnaed gwelliannau yn yr ystyr y caewyd y cyfrifon yn llwyddiannus ar amser ar gyfer 2012/13 a 2013/14, yn wahanol i flynyddoedd a fu.

Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod bod angen datblygu mwy ar y Cynllun Ariannol Tymor Canolig, yn fanylach, er mwyn gosod sefyllfa ariannol dyfodol y Cyngor yng nghyd-destun gwireddu'r Cynllun Corfforaethol a'r penderfyniadau buddsoddi a datfuddsoddi sy'n ofynnol er mwyn cyflawni hyn. Er gosod cyllideb gytbwys ar gyfer 2014/2015, cytunodd Aelodau a Swyddogion bod angen gwella'r broses i wneud hynny er mwyn cael ymgysylltiad gwell rhwng Aelodau ac Uwch-swyddogion. Ar gyfer proses gosod cyllideb 2015/16, sefydlwyd Grŵp Llywio Cyllideb dan gadeiryddiaeth y Dirprwy Brif Weithredwr, gyda chynrychiolaeth o bob grŵp gwleidyddol. Bu'n cyfarfod yn rheolaidd ac mae wedi goruchwylio gwaith datblygu'r strategaeth effeithlonrwydd a'i phroses ymgynghori, yn ogystal â'r broses gosod cyllideb.

Cyhoeddwyd y Datganiad Cyfrifon gyda barn archwilio ddiamod ddiwedd mis Medi 2014.

Roedd yr adroddiad perfformiad (Adolygiad Perfformiad) a gymeradwywyd gan y Cyngor Sir ym mis Hydref 2014 yn edrych yn ôl i asesu sut y bu i ni berfformio yn erbyn y blaenoriaethau a'r targedau a osodwyd yn ein Cynllun Busnes Corfforaethol 2013/14. Cafodd hwn ei asesu gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ei Lythyr Asesu Gwelliant fel y Cyngor oedd wedi cyflawni ei ddyletswyddau adrodd ar welliannau dan y Mesur ac wedi gweithredu yn unol ag arweiniad Llywodraeth Cymru.

Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad yn ei le yn cynnwys cardiau sgorio chwarterol, heriau hanner blwyddyn i Wasanaethau ac adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Gwaith ac i'r Pwyllgor Sgriwtini. Mae'r fframwaith yn parhau i gael ei datblygu i ganolbwyntio ar hunanasesiad gan Benaethiaid Gwasanaeth, ac ar y meysydd allweddol o risg a thrawsnewid. Mae hefyd yn canolbwyntio ar welliannau i adrodd ar y gweithlu a gwybodaeth ariannol. Yn ystod 2014, cynhaliwyd cyfres o Adolygiadau Gwasanaeth oedd yn cwmpasu –

(i) Cyllidebau Gwasanaeth ac Arbedion (Mehefin - Gorffennaf 2014)

(ii) Perfformiad (Tachwedd – Rhagfyr 2014)

Bu hyn yn sail bellach i'r broses gosod cyllideb. Roedd gwendidau mewn rheoli perfformiad ac atebolrwydd wedi cyfrannau at fethiannau yn y Gwasanaethau Addysg a Phlant yn y blynyddoedd diwethaf ond bellach caiff ei gydnabod bod gwelliannau mewn cynllunio ac atebolrwydd wedi gwella gobeithion y gwasanaethau allweddol hyn.

Er ein bod wedi sefydlu dulliau gweithredu cryf i sicrhau bod partneriaethau newydd yn cael eu llywodraethu'n effeithiol, mae gofyn cryfhau trefniadau llywodraethu rhai o'r trefniadau partneriaeth mwy hanesyddol. Blaenoriaeth ar gyfer 2015 fydd datblygu Polisi Partneriaethau fydd yn rhoi fframwaith ar gyfer rheoli partneriaethau'n effeithiol (rhai sydd eisoes yn bodoli a rhai newydd) a chynnig arweiniad i'r unigolion

hynny sy'n ymwneud yn uniongyrchol â phartneriaethau. At hyn, bydd y polisi'n amlinellu'r trefniadau llywodraethu i sicrhau y caiff y partneriaethau y mae'r Cyngor yn ymwneud â nhw eu rheoli'n effeithlon ac effeithiol, gan ganolbwyntio ar weithredoedd a chanlyniadau sy'n gymorth i'r cyngor wireddu ei nodau a'i amcanion.

Roedd effaith gweithredu system lejer newydd yn llawer mwy nag a ragwelwyd yn wreiddiol. Gweithredwyd cyn sefydlu trefn rheoli prosiect corfforaethol diwygiedig ac rydym yn hyderus ein bod bellach wedi gwella ein trefniadau fel y byddai gweithrediad o'r fath yn cael ei reoli'n well yn y dyfodol. O'r herwydd, roedd yn anodd rhoi adroddiadau ariannol yn gyson yn ystod 13/14. Oherwydd y problemau a gafwyd a'r materion y tynnwyd sylw atynt gan archwilio mewnol, cafwyd ymyrraeth yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth a gofynnwyd i'r Cyfarwyddwr Datblygu Cynaliadwy adolygu'r sefyllfa a chytuno ar gamau gwella.

Mae'r Swyddog adran 151 dros dro bellach wrthi'n rhoi sylw i'r materion hyn ac mae hyder mewn adrodd ar faterion ariannol wedi cynyddu. Gwnaed gwelliannau, gydag adroddiadau cyllideb bellach yn cael eu cynhyrchu'n fisol. Mae'r Gwasanaeth Cyllid yn gweithio gyda chyflenwr y system lejer i ddatrys unrhyw broblemau nad ydynt wedi'u datrys hyd yn hyn a'r bwriad yw ail-lansio'r system ar gyfer 15/16. Bydd y gwaith hwn yn waith sylweddol yn ystod 2015/16 i gynyddu perchenogaeth ac ymddiriedaeth y swyddogion yn y system a sicrhau y bydd adroddiadau ariannol yn gadarn ac amserol.

Mae caffael wedi dod yn rhan hanfodol o gyflawni gwasanaeth ym Môn gyda gwaith darparu gwasanaethau mawr wedi'u hallanoli e.e. cefnogaeth ymgynghorol addysg, gwastraff a phriffyrdd. Tanlinellodd gwaith adolygu perfformiad cenedlaethol Llywodraeth Cymru a ymgymerwyd gan KPMG yn 2014 rai materion arwyddocaol i'r Cyngor roi sylw iddynt. Mae prosiect ffurfiol wedi'i sefydlu i fwrw ymlaen gyda'r camau gofynnol ac mae'r Cyngor wedi buddsoddi mewn staff ychwanegol i yrru'r agenda hwn yn ei flaen a gwreiddio arferion gweithio, sydd eisoes yn creu arbedion. Mae'r Pwyllgor Archwilio'n monitro cynnydd ar gydymffurfio â Chaffael a'r gwelliannau angenrheidiol.

Mae adolygu Archwilio Mewnol ac adrodd ar brosesau sy'n cefnogi gwaith gwireddu amcanion y Cyngor a'u hadroddiad blynyddol yn rhan bwysig o adolygu effeithlonrwydd a ddisgrifir yn Adran 5 y Datganiad hwn.

Mae rheoli hawliadau grant wedi bod yn wendid dros nifer o flynyddoedd ac roedd canran uchel o hawliadau cymwys ar gyfer 2013. Mae hyn wedi gwella ar gyfer 2014 gyda 27% yn unig yn gymwys ym meysydd gwaith–

- Llwybr Dysgu
- Grant Effeithiolrwydd Ysgolion
- Ardreth Annomestig Genedlaethol
- Pensiynau Athrawon
- Arfordir Môn
- Datblygu Gweithlu Gofal Cymdeithasol

Mae'r Pwyllgor Archwilio'n parhau i fonitro'r maes hwn. Mae cynllun gweithredu yn ei le ac mae gweithdrefnau newydd wedi'u dosbarthu.

Egwyddor Dau: Thema Allweddol:	Aelodau a swyddogion yn cydweithio i gyflawni pwrpas cyffredin gyda swyddogaethau a rolau wedi'u diffinio'n glir. Proffesiynol a chael ei Redeg yn dda

Mae gan y Cyngor drefn Pwyllgor Gwaith gydag Arweinydd a etholir gan y Cyngor ynghyd â Phwyllgor Gwaith o hyd at chwe aelod a benodir gan yr Arweinydd. Mae'r Pwyllgor Gwaith yn gwneud penderfyniadau ar faterion strategol allweddol ac mae'n gyfrifol am weithredu'r polisïau y cytunwyd arnynt gan y Cyngor. Mae gan bob Cynghorydd bortffolio i swyddogaeth benodol y Cyngor. Mae dau bwyllgor sgriwtini yn dal y Pwyllgor Gwaith i gyfrif, mae'r rhain yn cynnwys cynghorwyr nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith. Ceir pwyllgorau rheoleiddio hefyd yn cynnwys Cynllunio, Trwyddedu, Apeliadau ac Archwilio, ynghyd â nifer o bwyllgorau eraill a sefydlwyd at ddibenion penodol.

Mae trefniadau ar gyfer pwyllgorau a chynllun dirprwyo i swyddogion ac aelodau wedi eu cynnwys yng nghyfansoddiad y Cyngor.

Gweithredwyd Protocol Perthynas newydd rhwng Aelodau a Swyddogion a rhaglen o waith a gefnogwyd gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn ystod 2013 i gynorthwyo i ddatblygu'r Pwyllgor Gwaith a'r ffordd y mae aelodau ac uwch-swyddogion yn cydweithio. Mae hyn yn cynnwys swyddogaethau allweddol yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr a'r Pwyllgor Gwaith Cysgodol. Dyma'r achos nawr hefyd.

Mae Aelodau Etholedig hefyd wedi bod yn awyddus i symud ymlaen o'r gorffennol ac maent wedi canolbwyntio eu hegni ar ddod yn Gyngor y mae arno wirioneddol eisiau datrys problemau, moderneiddio darpariaeth gwasanaeth a gwireddu ei addewidion. Er y dylid cael dadl adeiladol a gwahaniaeth barn, ac mae'r rhain i'w cael, yn enwedig pan fo gwrthblaid swyddogol yn ei lle, ceir mwy o ymdeimlad o gynhwysiad, cyfrifoldeb torfol am ganlyniadau a rhannu llwyddiant. Er bod gwaith i'w wneud byth, ceir hefyd mwy o ymddiriedaeth a natur broffesiynol yn y berthynas rhwng Aelodau a Swyddogion a chanolbwyntir ar gyflawni gwasanaethau effeithiol i ddinasyddion.

Cwblhawyd strwythur uwch-arweinyddiaeth newydd y Cyngor yn ystod 2012. Adolygwyd yr haen nesaf – y Penaethiaid Gwasanaeth yn 2013-14 ac arweiniodd hyn at ostyngiad o chwe swydd ar y lefel hon. Roedd y dasg wedi ei chwblhau ym mis Rhagfyr 2013 ond efallai y bydd rhagor o newidiadau'n cael eu gwneud yn 2015/16 ar ôl penodi Prif Weithredwr newydd ym mis Mai 2015.

Yn ystod 2014/15 roedd y strwythur Uwch-arweinyddiaeth cydnabyddedig yn cynnwys Prif Weithredwr sydd wedi ei ddynodi'n Bennaeth y Gwasanaeth Tâl; Dirprwy Brif Weithredwr sy'n gyfrifol am arwain ar swyddogaethau mewnol y Cyngor ac am sicrhau llywodraethu corfforaethol da; a thri Chyfarwyddwr sy'n arwain y rhaglenni ar gyfer eu grŵp o wasanaethau, gan gymryd cyfrifoldeb am bolisi, cynllunio a pherfformiad y swyddogaethau hynny. Y pum swyddog hyn yw Uwch - dîm Arweinyddiaeth yr Awdurdod.

Y ddau Bennaeth Swyddogaeth ar gyfer Adnoddau ac ar gyfer Busnes y Cyngor yw Prif Swyddog Cyllid dynodedig a Swyddog Monitro'r Awdurdod. Er bod y Pennaeth Swyddogaeth wedi bod yn drefniant dros dro, mae penodiad llawn amser Newydd wedi'w wneud yn ystof yr Haf 2015 (Dechrau Hydref). Mae'r Swyddi hyn yn adrodd i'r Prif Weithredwr sy'n gyfrifol am reoli eu perfformiad ac am gydlynu eu swyddogaethau llywodraethu o fewn y fframwaith llywodraethu corfforaethol, perfformiad a rheoli newid.

Y model rheoli a gytunwyd yw bod yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth yn arwain ar ddatblygu gweledigaeth a chyfeiriad strategol y Cyngor ac yn cael eu dal i gyfrif yn y swyddogaeth honno; a bod rôl weithredu gan y tîm rheoli ehangach. Mae'r Prif Swyddog Cyllid a'r Swyddog Monitro yn mynd i gyfarfodydd yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth ac yn aelodau allweddol o dîm rheoli'r Penaethiaid Gwasanaeth. Bydd UDA diwygiedig yn cael ei gytuno ac yn weithredol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Rôl yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth yw rhoi arweinyddiaeth strategol a chorfforaethol, yn hytrach nag ymwneud â rheolaeth weithredol uniongyrchol gwasanaethau. Yn hwyr ym mis Tachwedd 2013, cynhaliwyd adolygiad o strwythur y Penaethiaid Gwasanaeth i adlewyrchu'r rôl newydd hon i gyfarwyddwyr. Canlyniad yr adolygiad oedd disgrifiadau swydd diwygiedig a rôl penaethiaid gwasanaeth, i fod yn gyfan gwbl gyfrifol am reolaeth weithredol, perfformiad a chyfeiriad eu gwasanaethau. Mae'r Uwch -dîm Arweinyddiaeth hefyd wedi datblygu perthynas weithio gref gyda'r Pwyllgor Gwaith, sy'n hwyluso amgylchedd tryloyw ac iddo fwy o ymddiriedaeth lle mae swyddogion ac Aelodau'n cydweithio fel tîm.

Mae'r *Pwyllgor Archwilio* yn rhan allweddol o fframwaith llywodraethu'r awdurdod. Mae gan y pwyllgor ddau aelod lleyg sydd wedi'u cyfethol ac sy'n gwasanaethu i ehangu sylfaen ei brofiad a'i wybodaeth annibynnol. Mae'n rhoi sicrwydd annibynnol i'r Cyngor a'i swyddogion statudol ar: pa mor ddigonol yw'r fframweithiau llywodraethu a rheoli risg, amgylchedd y rheolaeth fewnol a chywirdeb y gwaith adrodd ariannol. Wrth oruchwylio gwaith archwilio mewnol ac allanol a rheoleiddwyr eraill, mae'n gwneud cyfraniad pwysig i sicrhau bod trefniadau sicrwydd effeithiol yn eu lle.

Mae'r Pwyllgor yn cynnal hunanasesiad blynyddol ar ei berfformiad sy'n gymorth gyda'i flaengynllun gwaith. Mae arweiniad newydd ar rôl y Pwyllgorau Archwilio gan CIPFA yn rhagweld rôl lywodraethu ehangach ag a gafwyd yn y gorffennol. Yn ei weithdy 19 Ionawr, 2015 rhoes y Pwyllgor Archwilio ystyriaeth i gylch gorchwyl newydd yn unol â'r arweiniad hwn. Cafodd y gwelliannau a awgrymwyd eu drafftio ac, wedi ymgynghoriaeth yn eu cylch, bu i'r Pwyllgor Gwaith eu hystyried a'u derbyn

ar 20 Ebrill, 2015 ac yna cymeradwywyd gan y Cyngor Llawn 14 Mai, 2015. Bellach mae'r Pwyllgor yn cael ei adnabod fel y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

Gweithredodd y Cyngor y Safonau Archwilio Mewnol mewn Gwasanaethau Cyhoeddus yn Ebrill 2013. Mae yna hefyd ddisgwyliad bod awdurdodau lleol yn cydymffurfio â Datganiad CIPFA ar Rôl y Pennaeth Archwilio Mewnol mewn Sefydliadau Gwasanaeth Cyhoeddus. Mae trefniadau'r Cyngor yn gyson â'r egwyddorion a nodwyd yn y datganiad.

Telir lwfansau i aelodau yn ôl trefn leol sy'n seiliedig ar benderfyniadau Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Cyhoeddodd y Panel adroddiadau penodol i'r Cyngor hwn ynglŷn â'r flwyddyn dan sylw. Y Cyngor Llawn sy'n penderfynu ar faterion dewisol ac mae'r cynlluniau, a'r taliadau a wnaed i aelodau dan y cynllun, wedi eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Mabwysiadwyd Datganiad Polisi Tâl yn ôl y gofyn a chafodd ei adolygu a'i ddiweddaru ym mis Mawrth 2013 a'i fabwysiadu unwaith eto gan y Cyngor Sir ym mis Chwefror 2015.

Egwyddor Tri:	**Hyrwyddo gwerthoedd yr awdurdod ac arddangos gwerthoedd llywodraethu da trwy gynnal safonau uchel o ymddygiad.**
Thema Allweddol:	**Proffesiynol a chael ei Redeg yn dda**

Mae'r chwe chynllun a ymgorfforir yn y Cynllun Corfforaethol ar gyfer 2013-17 yn nodi gwerthoedd y Cyngor a daeth y rheini'n rhan greiddiol o weithgarwch trawsnewidiol y Cyngor a'r weledigaeth ar gyfer cyflawni yn y dyfodol. O'r herwydd, mae'r chwe thema allweddol yn sail i'r ffordd gorfforaethol o weithio a rhoddir pwyslais ar bwysigrwydd llywodraethu da yn y Cynllun Corfforaethol newydd.

Mae nifer o godau ymddygiad a phrotocolau yn eu lle fel rhan o'r Cyfansoddiad i sicrhau safonau uchel o ymddygiad ac ymarweddiad. Mae Polisi i Rwystro Twyll a Llygredd yn y Cyfansoddiad ynghyd â chynlluniau atodol. Yn eu plith mae Côd Ymddygiad Swyddogion, sy'n statudol. Mae cyfarwyddyd lleol bellach wedi'i ddrafftio ar y Côd Swyddogion ac yn sgil ymgynghoriad gwnaed gwelliannau ac ychwanegiadau. Mae'r Cyfarwyddyd bellach wedi'i awdurdodi i'w gyhoeddi i'r holl staff.

Y Swyddog Monitro yw swyddog arweiniol y ***Pwyllgor Safonau***, gyda saith o'i naw aelod wedi'u penodi'n allanol a'r gweddill yn Aelodau Etholedig. Mae'r Pwyllgor yn datblygu a chefnogi annibyniaeth a gwrthrychedd yn hytrach na llywodraethu gwleidyddol ac mae'n gwireddu hyn fel a ganlyn:

- Adroddiad Blynyddol y Cadeirydd i'r Cyngor
- Rhaglen waith a gymeradwyir yn flynyddol gan y Cyngor

- Pedwar cyfarfod chwarterol a chymaint o gyfarfodydd arbennig ag sydd rhaid i ymdrin â chyfeiriadau gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a cheisiadau am ganiatâd arbennig
- Ymdrin ag unrhyw faterion a gyfeiriwyd dan y Protocol Penderfynu’n Lleol
- Ymdrin ag unrhyw geisiadau gan yr Ombwdsmon Gwasanethau Cyhoeddus Cymru i gael gweld achosion lleol
- Hyfforddiant a Datblygiad a drefnwyd gan y Pwyllgor Safonau ac/neu a gynhaliwyd gan y Pwyllgor Safonau. Eleni canolbwyntiodd y Pwyllgor Safonau ar ddatblygu Clercod Cynghorau Tref a Chymuned. Mae tri chwarter y Clarcod wedi cael hyfforddiant gyda’r Swyddog Monitro a’r Pwyllgor Safonau. Mae rhaglen newydd wedi’i dyfeisio ar gyfer 2015/16, gan ganolbwyntio ar Gynghorwyr Tref.
- Yn ychwanegol at yr hyfforddiant i Aelodau, mae nodiadau briffio wedi’u cyhoeddi ar y meysydd pwnc a ganlyn:

    - Dyraniadau Tai Cyngor Lleol
    - Adran 25 Deddf Lleoliaeth 2011
    - Caffael Cyhoeddus
    - Rhyddid i Lefaru’n Wleidyddol v Côd Ymddygiad
    - Anrhegion a Lletygarwch
    - Caniatâd Arbennig

- Fforwm Pwyllgor Safonau
- Cynnal adolygiad blynyddol o Dair Cofrestr Diddordebau Aelodau a chyhoeddi eu canfyddiadau a’r nodyn ymgynghorol i’r holl Aelodau. Eleni, mae Aelodau annibynnol y Pwyllgor a gynhaliodd yr adolygiad hefyd wedi cysylltu â phob Aelod etholedig yn uniongyrchol ynghylch unrhyw faterion penodol sy’n berthnasol i’w cofrestriad nhw o’u diddordebau.

Un o nodweddion y Cyngor yn y gorffennol oedd ymddygiad gwael rhai aelodau. Mae’r gwelliant a dystiwyd yn ystod cyfnod y Comisiynwyr wedi parhau. Mae modd tystio i hyn trwy gymharu cyfnod 12 mis cyn yr ymyrraeth, pan gafwyd 38 o gyfeiriadau at yr Ombwdsmon, â’r 12 mis diwethaf pan gafwyd pedwar yn unig.

Egwyddor Pedwar	Cymryd penderfyniadau tryloyw sydd ar sail tystiolaeth ac yn cael eu sgriwtineiddio’n effeithiol a rheoli risg.
Thema Allweddol:	Arloesol, Uchelgeisiol ac Eangfrydig

Mae'r trefniadau ar gyfer dirprwyo penderfyniadau gweithredol i Aelodau unigol bellach wedi’u sefydlu ar draws yr Awdurdod yn sgil canllawiau a gyhoeddwyd ym mis Awst 2013. Cafodd ei effeithiolrwydd ei adolygu ymhellach gan y rheolwyr yr hydref hwnnw.

Yn 2012, cyflwynodd y Cyngor systemau newydd i sicrhau mynediad hawdd i bapurau a chofnodion y Cyngor ac ers Mai 2013 mae aelodau a’r cyhoedd wedi cael budd llawn y mynediad at bapurau pwyllgor a’r wybodaeth gefndirol. Mae gan aelodau fynediad uniongyrchol at y systemau electronig yn ystod y cyfarfodydd.

At hyn, mae dau Bwyllgor Sgriwtini; un yn ymwneud â gwaith mewnol y Cyngor a’r ail yn ymwneud â phartneriaethau allanol ac effaith y Cyngor ar ei gymunedau. Mae’r ddau bwyllgor newydd hyn wedi galluogi i Aelodau edrych yn fwy cyfannol a chorfforaethol ar y Cyngor, ei rôl a’i effaith. Mae gan y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaethau ac Adfywio rôl bwysig a hanfodol yn adolygu ein trefniadau partneriaeth a gweithgarwch, ac mae’n dechrau lleihau’r diffyg democrataidd y beirniadwyd partneriaethau yn ei gylch. Mae modd tystio i hyn o’r gwaith sgriwtini y mae wedi’i wneud yn ddiweddar ar Wasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Rhanbarthol (GwE) a’r Bwrdd Gwasanaeth Lleol. Bydd gwaith partneriaeth cynlluniedig yn y dyfodol yn cynnwys gwella gwerthusiad Sgriwtini o drefn partneriaeth ranbarthol, isranbarthol a lleol, datblygu strategaeth gyfathrebu ar gyfer y Bwrdd Gwasanaeth Lleol, trefn bartneriaeth gyflymach a dwysach gyda Chynghorau Tref a Chymuned a datblygu Polisi Partneriaeth gyda chanllawiau clir ar feini prawf ar gyfer mynd i bartneriaeth a modelau llywodraethu disgwyliedig.

Mae aelodau’n cynrychioli Sgriwtini ar amryfal Fyrddau mewnol a grwpiau adolygu. Y rheswm dros hyn yw hyrwyddo cynhwysiad a gwerth i’r drafodaeth ac adrodd yn ôl i’w Pwyllgor Sgriwtini ar gynnydd a chodi meysydd y byddai, o bosib, gofyn am Sgriwtini ffurfiol. Mae canolbwynt y *Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol* ar berfformiad wedi cefnogi’r newid diwylliannol a chyfrannu’n sylweddol at lywodraethu gwell.

Mae’r ddau Bwyllgor Sgriwtini yn adrodd ar eu gweithgarwch i’r Cyngor yn ei gyfarfod blynyddol.

Comisiynodd yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth adolygiad o’r defnydd a wneir o’r Fframwaith Rheoli Risg yn haf 2014 gan nad oedd y broses rheoli risg i’w gweld yn gweithio’n iawn. Cadarnhaodd yr adolygiad bryderon yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth gan iddo ganfod:

- Bod y defnydd a wneir o risg ar draws y Cyngor yn anghyson

- Nid yw'n glir sut mae cofrestri risg gwasanaeth a chorfforaethol yn berthnasol i'r naill a'r llall
- Dim eglurder o ran y broses cyfeirio'n uwch neu adborth
- Nid yw risg yn gyson â'r prosesau rheoli cynllunio a pherfformiad

O ganlyniad i hyn, mae'r polisi a'r broses wedi'u diwygio ac mae dros 55 o uwch-swyddogion a staff wedi cael hyfforddiant ar y rhain. Mae cofrestri risg gwasanaeth wedi'u hadolygu a'u hymgorffori i'r Broses Cynllunio Busnes ac roedd Cofrestr Risg Corfforaethol yn ei lle erbyn diwedd mis Mawrth 2015. At hyn, mae'r broses rheoli risg wedi'i chysoni â'r fframwaith rheoli cynllunio a pherfformiad corfforaethol ac mae bellach yn rhan annatod o'r gofynion adrodd blynyddol rheolaidd. Mae rolau a chyfrifoldebau gwahanol bwyllgorau gwleidyddol yn cael eu gwneud yn eglur a chyfrifoldeb swyddogion yn cael eu hadolygu.

Mae tri Bwrdd Rhaglen Trawsnewid Corfforaethol cyffredin (Bwrdd Rhaglen) wedi'u sefydlu: yr Ynys Fenter, Rhagoriaeth mewn Gwasanaeth a Thrawsnewid Busnes. Mae'r rhain yn rhoi mwy o wybodaeth am nifer o brosiectau blaenoriaeth uchel y mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'w cyflawni ac yn rhoi cyfeiriad iddynt. Ceir cynrychiolaeth o'r ddau Bwyllgor Sgriwtini a'r Pwyllgor Gwaith ar y tri Bwrdd Rhaglen, gan roi'r cyfle i nodi meysydd lle gall rôl Aelodau ychwanegu gwerth un ai o fewn y Byrddau neu drwy'r broses sgriwtini.

Yn gorfforaethol, mabwysiadwyd dull rheoli rhaglenni a phrosiectau cadarn er mwyn sicrhau gwireddu hyn. Yn flaenorol, roedd hyn yn faes gwendid. Mae'r Cyngor wedi buddsoddi mewn Swyddfa Rheoli Rhaglenni Corfforaethol a hyfforddiant wedi'i dargedu. Mae'r dull disgybledig hwn yn arwain at gynnydd fel y tystir gan y rhaglen moderneiddio ysgolion, trawsnewid gwasanaethau oedolion hŷn a'r achos busnes gweithio'n ddoethach.

Mae'r Pwyllgor Archwilio'n rhan allweddol o fframwaith llywodraethu'r awdurdod. Mae gan y pwyllgor ddau aelod lleyg sydd wedi'u cyfethol ac sy'n gwasanaethu i ehangu sylfaen ei brofiad a'i wybodaeth annibynnol.

Mae'n rhoi sicrwydd annibynnol i'r Cyngor a'i swyddogion statudol ar: pa mor ddigonol yw'r fframweithiau llywodraethu a rheoli risg, amgylchedd y rheolaeth fewnol a chywirdeb y gwaith adrodd ariannol. Wrth oruchwylio gwaith archwilio mewnol ac allanol a rheoleiddwyr eraill, mae'n gwneud cyfraniad pwysig i sicrhau bod trefniadau sicrwydd effeithiol yn eu lle.

Cyflwynwyd Polisi Cwynion a Phryderon i'r Cyngor 1 Ebrill, 2013 ac mae'n rhoi pwyslais ar: Ofal Cwsmer, cofnodi'r holl bryderon yn systematig, datrys problemau'n gynnar ac arddangos y gwersi a ddysgwyd a gweithredu gwelliannau. Mae'r polisi wedi'i seilio ar bolisi Ombwdsmon Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru fel oedd yn ofynnol gan Lywodraeth Cymru.

Mae gennym Swyddog Gofal Cwsmer Canolog sy'n gweinyddu'r system a swyddogion cwynion ym mhob gwasanaeth sy'n gyfrifol am gydlynu ymatebion a hwyluso, lle bo'n bosib, waith datrys problemau a godwyd yn gynnar.

Cafwyd cynnydd yn yr ystyr bod y polisi newydd wedi'i weithredu'n effeithiol – gweler yr Adroddiad Archwilio Mewnol (Mehefin 2014). At hyn, mae nifer y cwynion ffurfiol wedi cynyddu'n gyson ers cyflwyno'r polisi newydd gan fod nifer o'r "pryderon" yn cael eu datrys yn gynnar ar lefel gwasanaeth. Roedd nifer y cwynion i'r Ombwdsmon unwaith eto'n eithaf isel ac ni ymchwiliwyd i'r un. Caiff gwybodaeth ystadegol am gwynion am y gwasanaeth eu cyhoeddi'n fisol ar wefan y Cyngor ac maent yn rhan o adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Archwilio sydd hefyd yn ymdrin â'r Ddeddf Gwarchod Data, y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth a'r Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol - ac mae gwybodaeth ystadegol am y rhain hefyd yn cael ei chyhoeddi'n fisol ar wefan y Cyngor.

Mae'r Polisi Rhannu Pryderon wedi'i ddiwygio i gadw mewn cof newidiadau deddfwriaethol ac mae wedi'i ail-lansio. Mae'n ymddangos ar wefan y Cyngor. Bellach mae dogfen ganllawiau ddrafft ar y Polisi wedi'i pharatoi ac wedi'w cylchredeg i Reolwyr Canol yn dilyn eu Cynhadledd ar 19 Mai 2015. Bydd gwaith perthnasol pellach yn cael ei gwblhau gan Adnoddau Dynol unwaith bydd blaenoriaethau eraill wedi'w cwblhau.

Egwyddor Pump:	Datblygu capasiti a gallu Aelodau a swyddogion i fod yn effeithiol.
Thema Allweddol:	Gwerthfawrogi a Datblygu ein Pobl

Mae'r Cyngor wedi ennill Siarter Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar gyfer Cefnogi Aelodau mewn cydnabyddiaeth o'r gwaith yr ydym wedi'i wneud i roi cefnogaeth o safon uchel i Aelodau iddynt ymgymryd â'u gwahanol swyddogaethau yn amrywio o fod yn arweinydd y gymuned, i'w cyfrifoldebau arbennig yn y Cyngor.

At hyn, mae nifer o Aelodau wedi cynnal adolygiadau datblygu proffesiynol ac mae anghenion hyfforddi wedi'u nodi o'r rhain. Er mai dyddiau cynnar yw hi ar y datblygiad ym Môn, gwelir bod datblygiad o'r fath yn allweddol i alluogi Aelodau i fod yn fwy effeithiol yn eu rôl. Mae hyn bellach wedi'i ymestyn i gynnwys Aelodau Annibynnol o'r Pwyllgor Safonau y mae eu perfformiad a'u hamcanion yn cael eu hadolygu gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.

Yn ystod 2015, y bwriad yw gwella a gwreiddio'r arfer hwn. Mae hyfforddiant i Aelodau'n cael ei fonitro gan Bwyllgor Gwasanaethau Democrataidd y Cyngor.

Yn ystod y 12 mis diwethaf, mae'r Cyngor hefyd wedi dechrau defnyddio'r sesiynau briffio aelodau ar ddatblygiadau mawr / strategaethau allweddol a chynigion cyllideb. Mae hyn wedi profi'n ddefnyddiol wrth gynyddu'r gwerthfawrogiad a'r ddealltwriaeth ehangach o wahanol gynlluniau cyn cynnal rhagor o ddadleuon a sgriwtini mewn fforymau cyhoeddus.

Mae'r ***Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd*** yn cyfarfod yn chwarterol ac mae'n gyfrifol am adolygu pa mor ddigonol yw'r gefnogaeth i Aelodau sy'n cynnwys: Datblygu Aelodau, adnoddau staffio, cyfleusterau. Rhoddwyd i Gadeirydd y Pwyllgor ddisgrifiad swydd benodol ac mae gan Aelodau'r Pwyllgor ddisgrifiad swydd ar wahân sy'n nodi swyddogaethau a chyfrifoldebau. Mae'r cadeirydd hefyd yn Hyrwyddwr Datblygu Aelodau ac yn cymryd rhan mewn cyfarfodydd rhwydwaith Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru lle rhennir arfer gorau.

Datblygodd y Pwyllgor raglen waith ar gyfer 2014/15 ac mae'r Cadeirydd yn adrodd yn flynyddol i Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor, gan gynnwys adroddiad ar y Cynllun Datblygu Aelodau. Mae'r themâu sy'n gysylltiedig â Siarter Datblygu Aelodau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn rhan annatod o'i waith, gan gynnwys datblygu Aelodau.

Mae Aelodau wedi moderneiddio'r cyfansoddiad i ymgorffori rheoliadau absenoldeb teulu newydd a rheolau gweithdrefn cyflogaeth swyddogion ac, yn fwyaf arwyddocaol, maent wedi diwygio rheolau gweithdrefn yr Apeliadau er mwyn cyfyngu ar eu hymwneud nhw mewn apeliadau i Benaethiaid Gwasanaeth ac uwchlaw hynny. Mae hyn yn ddangosydd arwyddocaol iawn o ymddiriedaeth mewn

swyddogion ac mae'n cydnabod dealltwriaeth Aelodau o'u rôl strategol yn hytrach na'u rôl weithredol.

Mae gan y Cyngor Strategaeth Pobl a ddatblygwyd yn 2011 ac mae hon yn cefnogi gweledigaeth y Cyngor bryd hynny ac mae wedi darparu'r fframwaith ar gyfer symud ymlaen ein gwaith o reoli pobl ers yr adeg honno.

Mae gan y Strategaeth Pobl bum blaenoriaeth allweddol:

- Recriwtio a chadw'r Gorau
- Ysbrydoli Rhagoriaeth mewn Gwasanaeth
- Adeiladu effeithiolrwydd Sefydliadol
- Ymgysylltu â'n talent, ei ddatblygu a'i reoli
- Datblygu sgiliau a chapasiti ein gweithlu

Er mwyn cefnogi ein dull datblygu, mae gan yr Awdurdod 'Strategaeth Gweithlu' a 'Strategaeth Rheoli Talent' ddrafft sy'n ymgorffori cynllunio ar gyfer olyniaeth ac yn integreiddio gyda'r fframwaith medrusrwydd a ddefnyddir yn y broses Adolygu Datblygiad Perfformiad.

Fodd bynnag, cydnabyddir bod cynnydd ar weithredu'r strategaeth cynllunio gweithlu wedi bod yn araf a'r rheswm pennaf am hyn yw bod rhaid bod yn eglur ynghylch cyfeiriad y gwasanaeth cyn y gellir datblygu cynllun gweithlu. Rydym bellach mewn sefyllfa lle mae'r eglurder hwn gennym ac, felly, yn gallu bwrw ymlaen yn llawn egni i gynllunio'r gweithlu ym Môn.

Mae'r broses arfarnu swyddi a statws sengl wedi bod yn daith heriol ac anodd. Yn yr Awdurdod daeth y broses i stop yn 2008 oherwydd materion ar lefel genedlaethol o du un o'r undebau llafur allweddol.

Gan gydnabod ein bod yn un o Awdurdodau olaf Cymru i arfarnu swyddi a gweithredu statws sengl, trwy raglen Trawsnewid yr Awdurdod, ailgychwynnwyd y prosiect hwn yn 2013 a chafwyd cynnydd sylweddol dros y cyfnod hwnnw gyda:

- Archwiliad o ansawdd o'r holl ddata o ran bod yn gyfredol a chywir
- Cyflawni Sioeau Teithiol Gwybodaeth
- Cwblhau proses yr apeliadau arfarnu swyddi
- Cynnydd sylweddol ar fodelu tâl
- Cynnydd sylweddol ar ddatblygu telerau ac amodau cyflogaeth diwygiedig
- Setliad tranche hawliadau tâl Cyfartal cychwynnol
- Datblygu proses ailraddio ar ôl arfarnu swyddi
- Cynllunio ar gyfer gweithredu'r raddfa gyflog arfaethedig a thelerau ac amodau cyflogaeth yn weithredol yn ystod 2015

- Cyngor llawn bellach wedi cymeradwyo graddfa dâl newydd a Thelerau ac Amodau a, thrwy hynny, yn awdurdodi Swyddogion i negodi'r gweithrediad.

Mae hyn oll wedi'i gyflawni trwy weithio fel tîm gan weithio o fewn gwasanaethau ac ar eu traws, gyda chefnogaeth yr undebau llafur ac mae wedi bod yn faes o gynnydd sylweddol.

Ceir Fforwm Rheolwyr Canol bywiog ac mae'r Clwb Sbardun yn rhoi sesiynau dysgu ysbrydoledig sy'n agored i'r holl staff. Fel rhan o'r gweithgarwch ar y Cynllun Trawsnewid a gweithgarwch ymgysylltu â staff, rhoddwyd i unigolion ar draws yr awdurdod gyfle i weithio ar brosiectau a strategaethau corfforaethol.

Cyflwynwyd seremoni gwobrwyo staff ym mis Rhagfyr 2013 gan barhau ym mis Rhagfyr 2014, i gydnabod, dathlu a hyrwyddo llwyddiannau staff y Cyngor. Mae ein staff yn gweithio'n galed pob dydd i gyflawni gwasanaethau cyhoeddus i bobl Môn ac mae gwobrwyo staff yn gyfle i arddangos gwaith da a faint yr ydym yn gwerthfawrogi ein pobl. Ceir chwe chategori o wobrau sy'n gyson â'r *'Chwe Thema Allweddol'.*

Yn ystod 2015 bydd y seremoni'n cael ei hehangu i gynnwys cydnabod y staff hynny sydd wedi ennill cymhwyster proffesiynol a chyflwyno gwobrau am wasanaeth hir.

Egwyddor Chwech:	Ymgysylltu gyda phobl leol a rhanddeiliaid eraill er mwyn sicrhau atebolrwydd cadarn.
Thema Allweddol:	Canolbwyntio ar y Cwsmer, y Dinesydd a'r Gymuned

Yn yr hinsawdd ariannol sydd ohoni, mae'r Cyngor yn cydnabod bod angen iddo weithio'n agos gyda'i bartneriaid allweddol yn y maes gwaith hwn er mwyn osgoi dyblygu a defnyddio'i adnoddau'n effeithiol.

Mae tystiolaeth o ymgysylltu da ar lefel gwasanaeth sy'n dangos sut mae'r Cyngor yn rhannu ei benderfyniadau a cheir diwylliant o ymddiriedaeth a dealltwriaeth sydd ar ei fyny yng nghyswllt ei ddinasyddion e.e.

- Rhaglen trawsnewid Gofal Cymdeithasol Oedolion Hŷn a phenderfyniad
- Rhaglen moderneiddio Ysgolion Cynradd a phenderfyniad
- Rhaglen Ymgynghori ynghylch y Strategaeth Dai

Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod bod lle i wella o ran ymestyn y grŵp o ddinasyddion sy'n weithgar (yn cynnwys grwpiau y mae'n anodd eu cyrraedd). O'r herwydd, mae Uwch-swyddogion bellach wedi adnabod y cyfleoedd i greu proses safonol a syml i ymgysylltu ar draws y sector cyhoeddus a'r trydydd sector.

Gan adeiladu ar lwyddiant prosiect peilot Seiriol ym Miwmares a'r cyrion, byddir yn defnyddio model ymgysylltu â'r gymuned fel llinell sylfaen i wella dull gweithredu'n Gorfforaethol wrth ymgysylltu â'r gymuned. Mae'r model hwn am fod yn hanfodol i adnabod y cymunedau a'r grwpiau hynny a fydd â diddordeb mewn cymryd drosodd gyfrifoldeb am gyflawni anghenion math lleol yn eu cymunedau.

Er mwyn ei wireddu, mae'r Cyngor yn sefydlu bwrdd i oruchwylio datblygiadau a sicrhau y byddir yn prynu i mewn i hyn, a hynny mewn cydweithrediad gyda phrosiect y trydydd sector, *Lleisiau Lleol.* Byddai gweithredu fel hyn yn sicrhau y caiff barn gwahanol randdeiliaid ar draws Môn ei hadlewyrchu'n gywir ac y gellir yna ei defnyddio i fod yn sail i'r broses gwneud penderfyniadau.

Caiff y dull gweithredu newydd hwn ei oruchwylio gan *y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Gymunedau*. Rhagwelir y byddir yn gweithredu ar draws y Cyngor wrth ymgysylltu a dwyn i mewn rhanddeiliaid. Bydd hyn yn lleihau dyblygu, sicrhau gweithredu'n dorfol wrth ymgysylltu ac yn gwella ein gwybodaeth mewn ardaloedd fel Cyngor.

Er mwyn cynorthwyo'r Cyngor i gyfrannu at nod corfforaethol gwireddu '*gwaith rhagorol o ran canolbwyntio ar y cwsmer, y dinesydd a'r gymuned* (6 Thema Allweddol), mae Prosiect Rhagoriaeth mewn Gwasanaeth Cwsmeriaid wedi'i sefydlu. Mae'n cyfrannu at drawsnewid y ffordd y mae'r Cyngor yn rhyngweithio gyda'i

gwsmeriaid i roi gwasanaethau effeithiol ac amserol trwy sianelau mynediad hunanwasanaeth, effeithiol sy'n seiliedig ar alw.

Cafodd Siarter Rhagoriaeth mewn Gwasanaeth Cwsmeriaid ei chymeradwyo a'i lansio ym mis Rhagfyr 2014 yn sgil ymgynghori gyda grwpiau o randdeiliaid rheng flaen, swyddogion, Aelodau Etholedig staff ac undebau llafur. Mae'r Siarter yn amlinellu ein haddewidion i'r cwsmeriaid ynghylch sut byddwn yn ymdrin â'u ceisiadau. Mae hefyd yn amlinellu'r disgwyliadau sydd gennym o ddefnyddwyr ein gwasanaeth i sicrhau bod dealltwriaeth glir o'r cychwyn cyntaf. Ymhlith y gwerthoedd y mae'r Siarter yn eu harddel mae 'rhoi'r cwsmer yn gyntaf' ac arddangos agwedd 'gallaf wneud'. Yn unol â'i bolisi iaith, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i sicrhau bod y gwasanaeth ar gael yn newis iaith defnyddiwr y gwasanaeth (Cymraeg neu Saesneg).

Dechreuodd peilot gweddarlledu dwy flynedd wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru ym mis Mehefin 2014. Mae hwn yn enghraifft gadarnhaol o sut mae Ynys Môn wedi datblygu ei ddull gweithredu electronig o ganolbwyntio ar ei gwsmeriaid / ei ddinasyddion trwy weddarlledu cyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith, Cynllunio a Gorchmynion a'r Cyngor. Mae hefyd yn ychwanegu at dryloywder gwneud penderfyniadau ac yn cynnwys cynulleidfa llawer ehangach ar gyfer dadleuon. Mae'r datblygiad hwn yn enghraifft effeithiol o'r agenda newid sianelau ac ymdrech barhaus y Cyngor i roi sylw i adnewyddu democrataidd. Mae'r diddordeb wedi bod yn galonogol hyd yn hyn gyda'r cyhoedd yn troi ato dros 12,000 o weithiau.

Cynhaliwyd arolwg staff yn 2013. Denodd yr arolwg hwn raddfa ymateb o 32% ac roedd y canlyniadau'n galonogol. Dyma'r negeseuon allweddol o'r arolwg:

- Mae 71% yn falch o weithio i'r Cyngor
- Mae 75% yn fodlon gyda'r Cyngor fel cyflogwr
- Mae 89% o staff yn mwynhau eu gwaith y rhan fwyaf o'r amser
- Mae 85% yn fodlon gyda'u gwaith

At hyn tanlinellodd yr arolwg y ffaith bod angen gwneud gwaith ar bob lefel i wneud i staff deimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi, cyfathrebu ac ymgynghori'n well ynghylch materion mawr sy'n cael effaith ar staff a rhoi gwybod iddynt am benderfyniadau a gymerwyd sy'n cael effaith ar Fôn yn gyfan. Amlygir gwelliant yn y meysydd hyn trwy'r seremoni gwobrwyo staff, lefel yr ymgysylltu â Gweithio'n Ddoethach; a'n Strategaeth Gyfathrebu Fewnol. Nid oes amserlen benodol ar gyfer cynnal arolygon staff, ond bydd yr Arolwg nesaf yn aleinio gyda'r chwe them allweddol yn unol ac argymhellion Staff/Rheolwyr ac a dderbyniwyd gan y Penaethiaid yn y Gwanwyn 2015.

Mae trefniadau yn eu lle i ymgysylltu â Llywodraeth Cymru, Archwilio Allanol a rheoleiddwyr eraill a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Mae'r rhain wedi'u

cryfhau yn ystod cyfnodau diweddar yr ymyrraeth a chânt eu cynnal fel rhan o'r trefniadau llywodraethu parhaus.

Mae ymgysylltiad mewnol yn hanfodol i ddatblygu diwylliant 'Tîm Môn' ac rydym yn y broses o fireinio'r Fframwaith Cyfathrebu Mewnol. Rydym yn gwerthfawrogi barn y staff a'r Aelodau wrth iddynt gyfrannu i'r agenda trawsnewid. Rhoddwyd cyfleodd trwy ystod o fforymau lle cafodd y staff ac aelodau eu hannog i gymryd rhan weithgar. Cynhaliwyd sesiynau briffio anffurfiol rheolaidd i aelodau ar ystod o bynciau. Mae hyn yn eu galluogi i ddeall yn well feysydd gwaith penodol ac yn caniatáu iddynt baratoi ar gyfer sgriwtini a gwneud penderfyniadau cytbwys. Bydd sesiynau briffio misol yn ymddangos yng nghalendr y Cyngor ar gyfer 15/16.

Cyhoeddwyd adroddiadau blynyddol ar eu gwaith gan Sgriwtini yn ogystal â'r Pwyllgorau Safonau ac Archwilio. O fis Mehefin 2014, mae aelodau unigol wedi cyhoeddi adroddiadau blynyddol hefyd.

Ceir trefniadau sydd wedi hen ennill eu plwyf o ran ymgysylltu â chyflogeion, gydag Undebau Llafur trwy'r Cyd-bwyllgor Ymgynghorol Lleol a chyfarfodydd llai ffurfiol, a chyfathrebu â staff yn gyffredinol trwy e.e. bwletinau staff misol. Ymgynghorwyd â rheolwyr a staff a chawsant eu dwyn i mewn i wneud penderfyniadau fel rhan o'r Rhaglen Trawsnewid.

5. ADOLYGU EFFEITHIOLRWYDD

Mae gan Gyngor Sir Ynys Môn gyfrifoldeb am gynnal, o leiaf yn flynyddol, adolygiad o effeithlonrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys y drefn rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithlonrwydd yn elwa ar waith rheolwyr o fewn yr awdurdod sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, ar adroddiad blynyddol Pennaeth Archwilio Mewnol, a hefyd ar sylwadau a wnaed gan archwilwyr allanol ac asiantaethau arolygu ac archwilio eraill.

Mae effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu wedi ei werthuso trwy gyfuniad o:-

- canlyniadau adolygiadau a monitro cyson yn ystod y flwyddyn gan swyddogion a phwyllgorau;
- adolygiad o ddogfennau perthnasol a baratowyd o fewn y flwyddyn neu yn ymwneud â'r flwyddyn;
- adolygiad o gynnydd yn erbyn y Cynllun Trawsnewid;
- adolygiad o'r chwe thema sy'n sail i werthoedd yr awdurdod;
- adolygu adborth gan Estyn ac Arolygiaeth Gwasanaethau Gofal a Chymdeithasol Cymru a'r byrddau adfer perthynol ar y gwaith gwella ynglŷn ag Addysg a Gwasanaethau Plant;
- cyfres o gyfweliadau gyda swyddogion allweddol;
- trafodaeth gyda grwpiau o swyddogion ac aelodau gan gynnwys yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Gwaith a chael eu sylwadau.

At hyn, (ar gyfer blwyddyn ganol tymor gweinyddu pedair blynedd), rydym hefyd wedi cwblhau hunanasesiad sy'n rhoi darlun o ba mor effeithiol yr ydym wedi bod y n datblygu fel sefydliad dros yr 20 mis diwethaf.

Mae adolygiadau a monitro cyson yn golygu:-

- gweithgaredd rheoli risg ffurfiol, gan gynnwys ystyriaeth benodol i'r risgiau hynny sy'n gysylltiedig â phrosesau llywodraethu;
- Archwilio Mewnol, y mae eu gwaith yn cymryd ystyriaeth o risgiau sydd wedi eu hadnabod, trwy archwiliadau cyson o'n prif systemau, sefydliadau, prosiectau o sylwedd a phrif brosesau llywodraethu gan gynnwys rheoli risg, yn gyson efo'r cynllun archwilio mewnol, ac yn cynnwys gwaith 'dilyn-i-fyny' i sicrhau fod uwch swyddogion yn cyflwyno'r argymhellion y cytunwyd arnynt;
- asesiad blynyddol Archwilio Mewnol gan archwilwyr allanol y Cyngor;
- gwaith Pwyllgorau Sgriwtini a phwyllgorau eraill y Cyngor gan gynnwys ei bwyllgorau Archwilio a Safonau,
- barn ac argymhellion archwilwyr allanol y Cyngor ynghyd ag asiantaethau adolygu ac arolygwyr eraill,
- monitro cyson gan aelodau ac uwch-reolwyr o wella perfformiad yn erbyn y Cynllun Corfforaethol a'r cynlluniau a'r strategaethau cefnogol.

Caiff polisïau allweddol ac unrhyw newidiadau iddynt eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a, lle bo'n briodol, eu mabwysiadu'n ffurfiol gan y Cyngor Sir.

Ym mis Chwefror 2015 cynhaliwyd Asesiad Corfforaethol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, ni wyddys beth yw canlyniad yr ymarfer ond mae adborth cychwynnol ac anffurfiol, yn gyffredinol, wedi bod yn gadarnhaol iawn. Rhoddir gwybod am ganlyniadau'r ymarfer gan Swyddfa Archwilio Cymru maes o law (dim dyddiad wedi'w ddynodi) a bydd yn cael ei gyhoeddi ar ôl hynny.

Gofynnwyd i'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth / Penaethiaid am farn ar effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu a sicrwydd a pha mor gyflawn oedd ac am sylwadau ar fersiwn ddrafft o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn cyn yr aethpwyd â drafft terfynol yn ôl i'r Pwyllgor Archwilio am gymeradwyaeth.

6. MATERION LLYWODRAETHU O SYLWEDD

Adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, ac fel y nodwyd ynghynt, mae'r Cyngor yn disgwyl canlyniad yr Asesiad Corfforaethol a gynhaliwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ym mis Chwefror 2015 (gweler uchod – dim dyddiad pend ant wedi'w roi). O'r herwydd, y ffynhonnell swyddogol ddiweddaraf o ddadansoddi cynnydd yw'r Adroddiad Gwella Blynyddol a ryddhawyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ym mis Mehefin 2014. Nododd yr adroddiad hwnnw y gwnaed cynnydd da ar draws nifer o themâu yn ystod y flwyddyn. Arweiniodd hyn at Adroddiad Gwella Blynyddol gan Swyddfa Archwilio Cymru oedd yn casglu y "bydd y Cyngor yn gwneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus ar gyfer 2014/15. Canfuwyd bod:-

- "y Cyngor yn gwneud cynnydd cyson o ran cyflawni gwelliannau yn y rhan fwyaf o'i

feysydd blaenoriaeth ar gyfer 2012-13 ond mae angen rhagor o welliannau mewn rhai gwasanaethau allweddol."

- "bod gweithdrefnau mwy trylwyr a chyson a datblygu trefniadau llywodraethu wedi cryfhau gallu'r Cyngor i werthuso a gwella gwasanaethau"; ac
- "os ydynt yn cael eu cyflawni'n effeithiol, y dylai cynlluniau'r Cyngor ar gyfer gwella a'i drefniadau i gynorthwyo gwelliannau ei helpu i ymateb i'r heriau ariannol a heriau eraill sydd i ddod."

Hefyd gwnaethant y cynnig: "Er mwyn gwneud cynnydd a chyflawni amcanion y Cynllun Trawsnewid, dylai'r Cyngor:-

- sicrhau digon o gapasiti, gallu a sefydlogrwydd yn ei wasanaeth cyllid corfforaethol; a
- nodi a gwella gwendidau o ran rheoli'r system cyfriflyfr ariannol."

Mae Adroddiad Blynyddol 2015 y Pennaeth Archwilio Mewnol yn rhoi sicrwydd ar y fframwaith ar gyfer rheolaeth fewnol. Mae'n nodi allan o 46 adolygiad a wnaed yn ystod y flwyddyn, cafodd pedwar adolygiad raddfa sicrwydd "coch". Roedd yr adolygiadau hyn yn gysylltiedig â:

1. Trefniadau Staff Asiantaeth;
2. Rheoli Mynediad Rhesymegol a Gwahanu Dyletswyddau;
3. Cynlluniau'r Trydydd Sector;
4. Dilyn-i-fyny gwaith gweithredu argymhellion ar gyfer yr adolygiad Mynediad Rhesymegol a Gwahanu Dyletswyddau.

Cafodd cyfanswm o bedwar adolygiad a gynhaliwyd yn 2014-15 raddfa sicrwydd 'Coch Ambr'. Roedd y rhain yn gysylltiedig ag adolygiadau o Ddilyn-i-fyny gwaith gweithredu argymhellion a wnaed yn adroddiad y Credydwyr 2013/14; Trefniadau Digartrefedd; Rhestr Gyflogi'r Athrawon; ac adolygiad o fân ddyledwyr 2014/15.

At hyn, mae adroddiad y Pennaeth Archwilio Mewnol yn nodi saith maes lle byddai gwendidau sylweddol mewn rheolaeth yn rhwystro'r Cyngor rhag dibynnu'n rhesymol ar y systemau rheoli mewnol yng nghyswllt y systemau hynny a adolygwyd yn ystod y flwyddyn. Dyma'r meysydd hyn:-

- Parhad Busnes;
- Rheoli Risg;
- Rheoli Gwybodaeth;
- Llywodraethu: dim cydymffurfiaeth â pholisïau corfforaethol allweddol;
- Fframwaith Caffael Corfforaethol
- Fframwaith Partneriaeth
- Gweithredu Argymhellion (Archwilio Mewnol) Ysgolion

Mae pedwar o'r meysydd hyn eisoes wedi'u nodi gan Hunanasesiad y Cyngor a gwnaed cynnydd da ar nifer o'r gweithredoedd a nodwyd yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol 2013/14 fel Materion o Sylwedd:-

- Wedi datblygu Cynllun Ariannol Tymor Canolig sy'n rhagweld y bwlch ariannu am weddill cyfnod y Cyngor hwn

- Wedi cymeradwyo Strategaeth Effeithlonrwydd yn ffurfiol ym mis Rhagfyr 2014
- Staffio a Chapasiti - Mae'r Swyddog Adran151 dros dro'n gweithio'n dda gyda'r Cyngor i oresgyn capasiti a materion perfformiad cysylltiedig hanesyddol. Crëir capasiti a sefydlogrwydd y dyfodol trwy fynd ati i ddatblygu staff presennol, cynllunio ar gyfer olyniaeth a chreu diwylliant dysgu cadarnhaol
- Wedi gwneud rhyw gymaint o gynnydd ar lywodraethu gwybodaeth dros yr ugain mis diwethaf. Mae adroddiad dilynol terfynol Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi dod i law gyda sicrwydd yn symud o goch i ambr. O ganlyniad i hyn mae cynllun gwaith y Bwrdd Llywodraethu Gwybodaeth Corfforaethol wedi'i ailddrafftio a bydd yn parhau dan oruchwyliaeth y Bwrdd Rhaglen Trawsnewid Busnes gydag adroddiadau i'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Archwilio.

Mae cynnydd hefyd yn arafach ar rai o'r meysydd eraill yn y Cynllun Gweithredu Llywodraethu a Sicrwydd:-

- Rheoli Risg, bydd gwaith gwreiddio a gweithredu'r arfer yn cael ei wireddu yn ystod 15/16;
- Byddir yn bwrw ymlaen â threfniadau Parhad Busnes nawr ar draws Gogledd Cymru;
- Cydymffurfio efo polisïau corfforaethol allweddol - mae gweithgor swyddogion bellach wedi'i sefydlu i ymdrin â materion cydymffurfio â pholisïau;

Adlewyrchir yr eitemau hyn yn adroddiad y Pennaeth Archwilio Mewnol, yn yr hunanasesiad neu yn yr Adroddiad Gwella Blynyddol a'u cynnwys yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Llywodraethu am 2015/16

Yn seiliedig ar yr adolygiad a amlinellir uchod, ac yn benodol, adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol; yr Hunanasesiad Corfforaethol, ac Adroddiad Gwella Blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru mae'r materion a ganlyn wedi eu nodi fel y materion llywodraethu o sylwedd ynglŷn â gwireddu gweledigaeth yr awdurdod:

Materion Llywodraethu o Sylwedd	
Mater	**Gweithredoedd a nodwyd i roi Sylw i Wendidau**
Parhad Busnes – Gweithredoedd a argymhellir i gryfhau rheolaeth yn y maes hwn	Gweithredoedd wedi'u casglu o nifer o adroddiadau darparwyr sicrwydd, yn cynnwys rhai Archwilio Mewnol. Trefniadau bellach yn cael eu gwneud ar draws Gogledd Cymru.
Rheoli Risg - Mae'r Cyngor yn y broses o ddatblygu ei Fframwaith Rheoli Risg a gwreiddio rheoli risg yn y sefydliad.	Comisiynodd yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth adolygiad o'r defnydd a wnaed o'r Fframwaith Rheoli Risg yn haf 2014 gan nad oedd y broses o reoli risg i'w gweld yn gweithio'n iawn. Cadarnhaodd yr adolygiad bryderon yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth gan iddo ganfod:

	• Bod y defnydd a wneir o risg ar draws y Cyngor yn anghyson • Nid yw'n glir sut mae cofrestri risg gwasanaeth a chorfforaethol yn berthnasol i'r naill a'r llall • Dim eglurder o ran y broses cyfeirio'n uwch neu adborth • Nid yw risg yn gyson â'r prosesau rheoli cynllunio a pherfformiad O ganlyniad i hyn, mae'r polisi a'r broses wedi'u diwygio ac mae dros 55 o uwch-swyddogion a staff wedi cael hyfforddiant ar y rhain. Mae cofrestri risg gwasanaeth yn cael eu hadolygu a'u hymgorffori i'r Broses Cynllunio Busnes a bydd Cofrestr Risg Corfforaethol yn ei lle erbyn diwedd chwarter cyntaf 2015. Mae rolau a chyfrifoldebau gwahanol bwyllgorau gwleidyddol yn cael eu gwneud yn eglur a chyfrifoldeb swyddogion yn cael eu hadolygu. Bydd y broses a strwythurau adrodd yn cael eu gweithredu yn ystod 2015/16.
Rheoli Gwybodaeth - Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi cynnal arolwg yn y maes hwn ac wedi nodi materion a gwendidau rheoli tebyg i'r rhai a nodwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru, y cwmni Price Waterhouse Cooper ac Archwilio Mewnol mewn adroddiadau blaenorol.	Nododd adroddiad dilyn-i-fyny o Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth na chafwyd cynnydd ar weithredu argymhellion blaenorol a nododd y meysydd a ganlyn ar gyfer gwella:- • Mae rheolau dogfennau polisi'n anghyson ac yn ddiffygiol o ran sylwedd ac nid oes monitro rheolaidd i sicrhau y cydymffurfir â pholisïau yn CSYM, yn groes i argymhellion archwilio blaenorol a gofynion ymrwymo Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. • Nid oes fforwm yn ei le i hyrwyddo staff gweithredol sy'n codi materion /pryderon ynghylch gwarchod data. • Nid oes rhestr gadw gorfforaethol ac nid oes polisïau nac arweiniad ynghylch sut y dylai cyflogeion ddinistrio data personol caled. • Ni chaiff tapiau wrth gefn eu profi i

	sicrhau fod modd adfer gwybodaeth. • Ar hyn o bryd nid oes cofrestr ganolog o ddigwyddiadau sicrwydd data. • Ni fydd CSYM yn rhoi contract yn ei le gyda'r contractwr allanol y mae'n ei ddewis bob blwyddyn i gynnal profion ymdreiddio. Cynllun gwaith y Bwrdd Llywodraethu Gwybodaeth Corfforaethol wedi'i ailddrafftio i roi sylw i faterion a amlinellir uchod. Byddir yn llunio adroddiadau diweddaru rheolaidd i'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Archwilio.
Llywodraethu - Unwaith eto nodwyd materion yng nghyswllt diffyg cydymffurfio â pholisïau a gweithdrefnau corfforaethol allweddol yn 2014-15, er enghraifft yng nghyswllt caffael corfforaethol; Diogelwch TGCh; Cynllun y Trydydd Sector; ac ati. Mae'r Cyngor wedi rhoi'r gorau i ddefnyddio ei system cydymffurfio â pholisïau a chymeradwyo polisïau'n electronig oedd yn cofnodi bod defnyddwyr wedi darllen a deall polisïau a chytuno i lynu wrthynt. Heb gofnod o gytundeb o'r fath mae'n anos dangos bod polisïau wedi'u dosbarthu'n ddigonol i staff perthnasol.	Mae adroddiadau archwilio mewnol diweddar wedi tynnu sylw at elfennau lle na chydymffurfir â nifer o bolisïau corfforaethol. Yn sgil hyn, mae'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth wedi nodi hyn fel blaenoriaeth allweddol i'r Cyngor roi sylw iddo. Mae tasg wedi'i sefydlu dan arweinyddiaeth Pennaeth Swyddogaeth – Busnes y Cyngor, i wneud gwaith i ymchwilio a datblygu opsiynau priodol ar gyfer Rheoli Polisïau i'r Cyngor. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys polisïau, gweithdrefnau a phrotocolau corfforaethol, allweddol sy'n: • llywodraethu'r ffordd yr ydym yn gweithio (lle mae angen i ni sicrhau cydymffurfiaeth); a • mae angen i'r holl staff fod yn ymwybodol o (gyfathrebu corfforaethol) Yn y lle cyntaf, prif bolisïau corfforaethol y Cyngor fydd o fewn y cwmpas. Bydd polisïau gwasanaethau penodol y tu allan i'r cwmpas yng nghyfnod y cam cychwynnol ond bydd angen i'r broses o ddiffinio opsiynau priodol gynnwys dyheadau tymor canolog / hir.
Fframwaith Caffael Corfforaethol – Mae caffael wedi bod yn rhan hanfodol o gyflawni gwasanaeth ym Môn gyda gwaith darparu	Tanlinellodd gwaith adolygu perfformiad cenedlaethol Llywodraeth Cymru a ymgymerwyd gan KPMG yn 2014 rai materion arwyddocaol i'r Cyngor roi sylw

gwasanaethau mawr wedi'i allanoli e.e. cefnogaeth ymgynghorol addysg, priffyrdd a gwastraff. Tanlinellodd waith adolygu perfformiad cenedlaethol Llywodraeth Cymru a ymgymerwyd gan KPMG yn 2014 rai materion arwyddocaol i'r Cyngor roi sylw iddynt.	iddynt. Mae prosiect ffurfiol wedi'i sefydlu i fwrw ymlaen gyda'r camau gofynnol ac mae'r Cyngor wedi buddsoddi mewn staff ychwanegol i yrru'r agenda hwn yn ei flaen a gwreiddio arferion gweithio, sydd eisoes yn creu arbedion. Bydd Rheolau Trefniadaeth Contractau newydd yn cael eu cyflwyno a'u gweithredu. Bydd y Tîm Caffael yn drafftio arweiniad ychwanegol i fynd gyda'r Rheolau Trefniadaeth Contractau ac yn trefnu gydag Adnoddau Dynol raglen hyfforddi ar gyfer swyddogion. Mae adolygiad o drefniadau Caffael wedi'i gynnwys yng Nghynllun gweithredol Archwilio Mewnol 2015/16 i roi sicrwydd bod y newidiadau a wnaed wedi arwain at fwy o gydymffurfio â rheoliadau, polisïau a gweithdrefnau caffael.
Fframwaith Partneriaethau - Nid oes gan y Cyngor Fframwaith Partneriaeth ffurfiol yn ei le i roi sicrwydd bod gan yr holl bartneriaethau drefniadau llywodraethu, rheoli a pherfformiad yn eu lle i gwrdd â'u hamcanion datganedig a'u bod yn rhoi gwerth am arian mewn perthynas ag adnoddau ariannol ac eraill y Cyngor y buddsoddwyd ynddynt. Cafodd adolygiad o gydymffurfiaeth gorfforaethol gydag arweiniad a gyflwynwyd mewn perthynas â gweinyddu Cynlluniau Trydydd Sector hefyd raddfa 'Sicrwydd Coch' yn 2014/15.	Rhaid wrth ddiwylliant o berchenogaeth ar y cyd a chydweithio ar draws sefydliadau a rhwystrau proffesiynol er mwyn gweithio mewn partneriaeth. Mae angen i hyn gael ei gynnal gan gymorth effeithiol i Swyddogion ac Aelodau sy'n ymwneud â'r Bartneriaeth a'r agenda cydweithredol, ac rydym yn cydnabod bod angen cryfhau hyn i wneud y mwyaf o effeithiolrwydd y partneriaethau yr ydym yn ymwneud â nhw. Blaenoriaeth ar gyfer 2015 fydd datblygu Polisi Partneriaeth fydd yn darparu fframwaith ar gyfer rheoli partneriaethau'n effeithiol (rhai cyfredol a rhai newydd) a chynnig arweiniad i'r unigolion hynny sy'n ymwneud yn uniongyrchol â phartneriaethau. Cynhelir dilyniant o adolygiad Archwilio Mewnol o Drefniadau Partneriaeth a gyflwynwyd ym mis Mehefin 2013 yn chwarter cyntaf 2015/16.
Gweithredu Argymhellion Ysgolion – Ceir mater parhaus ynghylch ysgolion yn gweithredu argymhellion archwilio mewnol.	Caiff y rhain eu hystyried yn faterion pwysig i'r Cyngor ac mae angen gwaith parhaus i roi sylw iddynt yn 2015/16

Mae'r argymhellion hyn yn berthnasol i faterion ariannol a llywodraethu mewn ysgolion y dylai Penaethiaid, y Corff Llywodraethu a'r Adran Addysg fod yn bryderus yn eu cylch.	

7. ARDYSTIO'R DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Rydym wedi ein cynghori ar oblygiadau canlyniad yr adolygiad o effeithlonrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Archwilio a bod y trefniadau yn parhau i gael eu hystyried yn addas i bwrpas yn unol â'r fframwaith llywodraethu. Mae'r meysydd sydd wedi cael sylw a'r rhai sydd i'w trafod yn benodol trwy weithredu o'r newydd wedi eu hamlinellu yn y ddogfen. Rydym yn bwriadu cymryd camau priodol i ymdrin â'r gwendidau hyn a'r rhai eraill a nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac i wella ymhellach ein trefniadau llywodraethu a sicrwydd yn y flwyddyn sydd i ddod. Fe fyddwn yn monitro gweithrediad y gwelliannau trwy'r Pwyllgor Archwilio fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

………………………………………………….. ………………………………………………

Arweinydd y Cyngor
Dyddiad: 2015

Prif Weithredwr
Dyddiad: 2015

Ar ran Cyngor Sir Ynys Môn

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MON	
Adroddiad i:	**CYNGOR SIR**
Dyddiad:	**29/9/15**
Pwnc:	**ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2014/15 (Drafft)**
Aelod(au) Portffolio:	**CYNGHORYDD ALWYN ROWLANDS**
Pennaeth Gwasanaeth:	**SCOTT A ROWLEY**
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	**GETHIN MORGAN** 01248 752111 GethinMorgan@anglesey.gov.uk
Aelodau Lleol:	**n/a**

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

1.1 Mae angen i'r Cyngor gyhoeddi Dogfen Cyflawni Blynyddol cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl 1 Ebrill bob blwyddyn, dogfen sy'n cynnwys prif flaenoriaethau ac Amcanion Gwella yr Awdurdod ar gyfer y flwyddyn fel amlinellwyd yn y Cynllun Corfforaethol pedair blynedd.

1.2 Yn ogystal, mae'n ofynnol hefyd i'r cyngor lunio a chyhoeddi ei Adroddiad Perfformiad Blynyddol erbyn 31 Hydref bob blwyddyn - dogfen statudol sydd yn dadansoddi perfformiad dros y flwyddyn ariannol flaenorol yn erbyn y gwellianau a'r blaenoriaethau amlinellwyd yn y Dogfen Cyflawni Blynyddol 2014/15 a'r Cynllun Corfforaethol 2013/17.

1.3 Mae'r papur hwn yn amlinellu drafft ein Adroddiad Perfformiad sy'n edrych yn ôl dros berfformiad y Cyngor ar gyfer 2014/15.

1.4 Mae'r Adroddiad yn edrych ar gynnydd y cyngor yn erbyn ein Amcanion Gwella ar gyfer 2014/15 fel amlinellwyd drwy ein 7 maes allweddol yn y Ddogfen Cyflawni Blynyddol 2014/15:-

1. Ein bod yn Transform Hŷn Gofal Cymdeithasol i Oedolion
2. Adfywio ein Cymunedau a Datblygu'r Economi
3. Gwella Addysg, Sgiliau a Moderneiddio ein Hysgolion
4. Rydym yn cynyddu ein Opsiynau Tai a Lleihau Tlodi
5. Trawsnewid ein Darpariaeth Hamdden a Llyfrgell
6. Dod Cwsmeriaid, Dinasyddion a Bro

7. Trawsnewid ein Technolegau Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)

1.5 Mae'r drafft hwn yn edrych ar yr allbynnau a'r canlyniadau yn erbyn yr hyn y ddywedasom y byddem yn ei gyflawni yn ystod 2014/15 yn erbyn y 7 thema allweddol uchod

1.6 Rhan allweddol o'r Adroddiad Perfformiad yw asesiad o berfformiad y Cyngor yn erbyn ei ddangosyddion perfformiad allweddol, sy'n edrych ar berfformiad blwyddyn ar flwyddyn yn ogystal ac wedi'w feincnodi yn erbyn awdurdodau lleol eraill yng Nghymru. Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at ein llwyddiannau a meysydd lle mae angen gwella fel nodwyd drwy y Dangosyddion Strategol Cenedlaethol (DSC) a Mesurau Atebolrwydd Perfformiad (MACau).

1.7 Gofynir i'r Pwyllgor felly :

- **Gytuno bod fersiwn terfynol yr Adroddiad Perfformiad 2014/15 sydd i'w gyhoeddi erbyn y dyddiad statudol yn mis Hydref yn cael ei gwblhau i bwrpas cyhoeddi ar ein gwefan gan Swyddogion mewn ymgynghoriad a'r Aelod Portffolio**

B - B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

n/a

C - Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith??

Dirprwywyd y mater hwn i'r Pwyllgor Gwaith.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		**Beth oedd eu sylwadau?**
1	**Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA)** (mandadol)	
2	**Cyllid / Adran 151** (mandadol)	
3	**Cyfreithiol / Swyddog Monitro** (mandadol)	
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	
5	**Eiddo**	
6	**Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)**	
7	**Sgriwtini**	

8	**Aelodau Lleol**	
9	**Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill**	
E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	**Economaidd**	
2	**Gwrthdlodi**	
3	**Trosedd ac Anhrefn**	
4	**Amgylcheddol**	
5	**Cydraddoldebau**	
6	**Cytundebau Canlyniad**	
7	**Arall**	
F - Atodiadau:		
Atodiad A – Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2014/15 (Drafft)		
FF - FF – Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
• Dogfen Cyflawni Blynyddol 2014/15 • Cynllun Busnes Corfforaethol 2013/17		

Cyngor Sir Ynys Môn

ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2014/15

Cyngor Sir Ynys Môn
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW
Ffon: (01248) 752111

ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2014-2015

CYFLWYNIAD

Y nod ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn fel y nodwyd yn ein Cynllun Corfforaethol 2013-2017 yw y erbyn 2017-

"Y byddwn yn gyngor proffesiynol sy'n cael ei redeg yn dda, yn arloesol yn ein hymagwedd ac yn edrych tuag allan, yn ymrwymedig i ddatblygu ein pobl a phartneriaethau er mwyn darparu gwasanaethau effeithlon ac effeithiol o ansawdd da, sy'n cael eu gwerthfawrogi'n fawr gan ein dinasyddion"

Amlinellwyd sut y byddem yn cyflawni blaenoriaethau ein Cynllun Corfforaethol yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol ar gyfer 2014-15. Bydd y ddogfen hon felly yn amlinellu sut y gwnaethom gyflawni ar ein haddewidion dros y deuddeg mis diwethaf (2014/15) ac yn dangos ein parodrwydd i yrru a chyflawni ein dyletswydd o sicrhau gwelliant parhaus, sef yr hyn a ddisgwylir o bob Awdurdod Lleol yn unol â Mesur Llywodraeth Cymru 2009.

Dyma oedd 7 maes allweddol yr oeddem yn canolbwyntio ar eu gwella yn ystod 2014-15, fel yr amlinellwyd yn ein Cynllun Corfforaethol 4 blynedd (2013-2017) ac yn ein Dogfen Gyflawni Flynyddol (2014/15) oedd: -

1. Trawsnewid Gofal Cymdeithasol i Oedolion Hŷn
2. Adfywio ein Cymunedau a Datblygu'r Economi
3. Gwella Addysg, Sgiliau a Moderneiddio ein Hysgolion
4. Cynyddu ein Hopsiynau Tai a Lleihau Tlodi
5. Trawsnewid ein Darpariaeth Hamdden a Llyfrgelloedd
6. Canolbwyntio mwy ar y Cwsmer, y Dinesydd a'r Gymuned
7. Trawsnewid ein Technolegau Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)

Yn yr adroddiad hwn, byddwn yn edrych yn ôl ein amcanion dan y saith maes thematig allweddol hyn a mesur pa mor dda a wnaethpwyd mewn gwirionedd, yn ogystal â dadansoddi'r data perfformiad sy'n dangos ac sy'n cefnogi'r hyn a wnaed gennym i gyflawni ein canlyniadau yn lleol a chenedlaethol.

DRAFT

Trawsnewid Gofal Cymdeithasol i Oedolion Hŷn

Mae pobl yn byw'n hirach ac o'r herwydd, rydym yn disgwyl gweld cynnydd o tua 70 % yn nifer y bobl dros 85 sy'n byw yn Ynys Mon dros y 10 mlynedd nesaf. Mae gan Ynys Môn un o'r poblogaethau pobl hŷn mwyaf yng Nghymru. Mae niferoedd y bobl sydd â chyflyrau cymhleth tymor hir gan gynnwys dementia hefyd yn cynnyddu . Er mwyn darparu'r lefel angenrheidiol o gefnogaeth sydd ei hangen i gwrdd â'r cymhlethdodau cynyddol yn y galw (yn nhermau cyllid a gweithlu), mae'r Cyngor wedi cydnabod bod angen iddo newid y ffordd y mae'n darparu gofal cymdeithasol i oedolion er mwyn sicrhau eu bod yn gynaliadwy yn awr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Sut gwnaethom ni hyn yn 2014/15?

Ein Haddewid: Byddwn yn datblygu ac yn sefydlu ar y cyd â phartneriaid 2 gynllun tai gofal ychwanegol yng Ngogledd a chanol yr Ynys ac yn cynllunio ar gyfer cynllun tai gofal ychwanegol pellach yn Ne'r Ynys drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Nodi safleoedd addas a phartner datblygu, a chytuno ar fodel gwasanaeth a dylunio ar gyfer Gofal Ychwanegol mewn cydweithrediad ag anghenion y gymuned leol • Sicrhau bod Cynlluniau, gan gynnwys caniatâd angenrheidiol, wedi eu sefydlu ar gyfer dechrau adeiladu Tai Gofal Ychwanegol • Gweithredu'r opsiwn mwyaf ymarferol o safbwynt ariannol ar gyfer Llawr Y Dref, Llangefni fel y nodwyd hynny mewn Gwerthusiad o'r Opsiynau • Nodi'r posibiliadau o ran datblygu a safle ar gyfer Gofal Ychwanegol yn Ne'r Ynys
Yr hyn a wnaethom
• Rydym wedi gweithio'n agos gyda'r gymuned leol i ddatblygu Model Gwasanaeth Gofal Ychwanegol • Adnabod safle datblygu ar gyfer y datblygiad Gofal Ychwanegol arfaethedig yn Llangefni. Mae partner datblygu hefyd wedi ei ddewis i ddatblygu Gofal Ychwanegol yn Llangefni • Cyflwyno cynigion ariannol ar gyfer Tai Gofal Ychwanegol yn Llangefni ac Amlwch yn dilyn gwerthusiad opsiynau • Cynorthwyo i gyflwyno cais cynllunio ar gyfer Gofal Ychwanegol yn Llangefni a fydd yn cael ei ystyried yn ystod 2015

DRAFT

Ein Haddewid: Gwella'r amrediad o wasanaethau sydd ar gael yn y gymuned ar gyfer pobl hŷn a'u hargaeledd gan leihau'r ddibyniaeth ar gartrefi gofal preswyl drwy a'r galw amdanynt:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Cytuno ar strategaeth a chynllun clir i alluogi pobl hŷn i aros yn eu cartrefi am gyfnod hwy, fel y nodwyd yn y Strategaeth 'Does Unman yn debyg i Gartref' • Datblygu, cytuno a dechrau gweithredu'r model 'Hyb Cymunedol' erbyn Rhagfyr 2014, lle bydd ystod eang o gefnogaeth a gwasanaethau sy'n cael eu darparu gan gymunedau lleol (ac yn aml yn anffurfiol) yn cael eu gwella a'u "cyd-gysylltu" fel bod gwell cefnogaeth a gofal yn cael ei darparu i'r person hŷn mewn angen gan a thrwy'r gymuned leol.
Yr hyn a wnaethom
• Cyflwyno model 'Hyb Cymunedol' sy'n cynnwys y Canolfannau Heneiddio'n Dda yn Amlwch a Llangefni gyda Chydlynydd Ardal Leol yn ardal Seiriol • Mae'r model 'Hyb Cymunedol' yn chwarae rhan allweddol mewn dylunio Gofal Ychwanegol yn Llangefni • Gweithredu strategaeth anffurfiol ond clir i alluogi pobl hŷn i aros yn eu cartrefi am gyfnod hirach

Ein Haddewid: Ailddatblygu ein gwasanaeth ailalluogi i gefnogi a helpu pobl i wella ac adennill annibyniaeth trwy ddefnyddio cynlluniau cymorth sy'n seiliedig ar ganlyniadau trwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Datblygu a sefydlu rhaglen ail-lluogi sy'n galluogi pobl sydd angen gofal a chefnogaeth i aros neu ddychwelyd i'w cartrefi eu hunain a symud allan o'r ysbyty neu leoliadau gofal eraill • Gwella integreiddiad gwasanaeth ailalluogi gyda phob rhan o'r ddarpariaeth ar gyfer diwallu anghenion gofal a llety pobl hŷn
Yr hyn a wnaethom
• Datblygu a gwreiddio rhaglen ail-alluogi er mwyn galluogi pobl sydd angen gofal a chymorth i aros neu ddychwelyd i'w cartrefi eu hunain • Gwella integreiddio ail-alluogi sydd erbyn hyn yn gysylltiedig â ysbyty dwys, Gwasanaeth Gofal Môn ac yn rhyngweithio â'r holl wasanaethau a ddarperir drwy Ofal Canolraddol

Ein Haddewid: Mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd, datblygu trefniadau i reoli a darparu gwasanaethau ar y cyd, yn enwedig mewn perthynas â dementia, gwasanaethau i bobl hŷn yn gyffredinol a chymorth i ofalwyr trwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Datblygu prosiect sy'n gwella'r ddarpariaeth o wasanaethau cymorth Dementia drwy adolygu trefniadau trothwy ac erbyn Gorffennaf 2014, cytuno ar gynllun prosiect ar gyfer camau a fydd yn gwella gwasanaethau a gweithio ar y cyd ag Iechyd • Cynnal archwiliad o ofalwyr teulu a'r cymorth y maent ei angen erbyn Hydref 2014
Yr hyn a wnaethom
• Gweithio gyda'r sector gwirfoddol i ddarparu Caffis Dementia a cyflesterau Seibiant Dydd Cynhalwyr • Gwaith pellach wedi'i gynllunio ar gyfer 2015-16 i wella'r ddarpariaeth o Wasanaethau Cymorth Dementia ymhellach ac cynnal archwiliad o ofalwyr teulu a'r cymorth sydd ei angen arnynt

Gwybodaeth Perfformiad ar gyfer Gwasanaethau Oedolion

Caiff canlyniadau'r Dangosyddion Perfformiad (DP) perthnasol ar gyfer Gwasanaethau Oedolion eu hamlinellu yn Nhabl 1 (isod) a cheir dadansoddiad o'r canlyniadau ar gyfer 2014/15 yn erbyn y flwyddyn flaenorol a safle pob DP yn y chwarteli.

Tabl 1 Disgrifiad DP	2013/14	2014/15	Tuedd Bl ar fl	Chwartel 14/15
SCA/001: Cyfradd yr oedi wrth drosglwyddo gofal am resymau gofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 75 oed neu drosodd	0.55	1.8	↓	Canolrif Uchaf
SCA/002a: Cyfradd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y rhoddir cymorth iddynt yn y gymuned fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth	54.41	49.5	↓	Isaf
SCA/002b: Cyfradd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31	18.16	23.28	↑	Isaf

Mawrth				
SCA/007: Canran y cleientiaid â chynllun gofal ar 31 Mawrth, y dylai eu cynlluniau gofal fod wedi'u hadolygu ac a gafodd eu hadolygu yn ystod y flwyddyn	87.86	92.2	↑	Uchaf
SCA/018a: Canran y gofalwyr sy'n gofalu ar ôl oedolion a gafodd gynnig asesiad neu adolygiad o'u hanghenion eu hunain yn ystod y flwyddyn	91.28	92.9	↑	Canolrif Isaf
SCA/019: Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion a gwblhawyd lle rheolwyd y risg	88.89	91.92	↑	Isaf
SCA/020: Canran y cleientiaid (oedolion) sy'n cael cefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn	80.37	79.1	↓	Isaf

DRAFT

Mae'r Dangosyddion Perfformiad ar gyfer Gwasanaethau Oedolion yn dangos ychydig iawn o newid rhwng 2013/14 a 2014/15. O'r 7 DP, mae un yn y chwartel uchaf ac un arall yn y chwartel canol uchaf – yr unig newid yw dirywiad bychan yn SCA/001: Cyfradd yr oedi wrth drosglwyddo gofal am resymau gofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 75 oed neu drosodd, lle yr ydym wedi symud o'r chwartel uchaf i'r chwartel canol uchaf (o'r trydydd safle yng Nghymru yn 2013/14 i'r nawfed safle yn 2014/15, ond mae'n parhau i fod yn uwch na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru) gweler Tabl 2. Yr unig DP arall sydd wedi gwella o fewn y chwartel uchaf yw SCA/007: Canran y cleientiaid â chynllun gofal ar 31 Mawrth, y dylai eu cynlluniau gofal fod wedi'u hadolygu ac a gafodd eu hadolygu yn ystod y flwyddyn – gan symud o'r pumed i'r ail safle yng Nghymru ac o 87.9% yn 2013/14 i 92.2% yn 2014/15 (Tabl 3)

Tabl 2

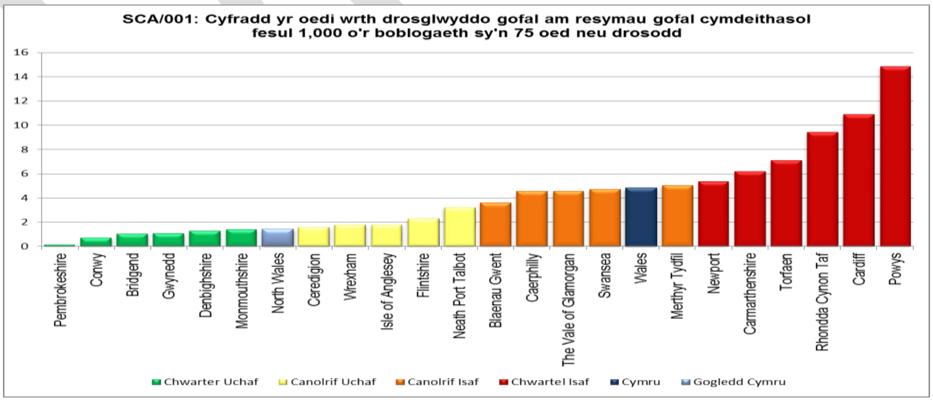

Tabl 3

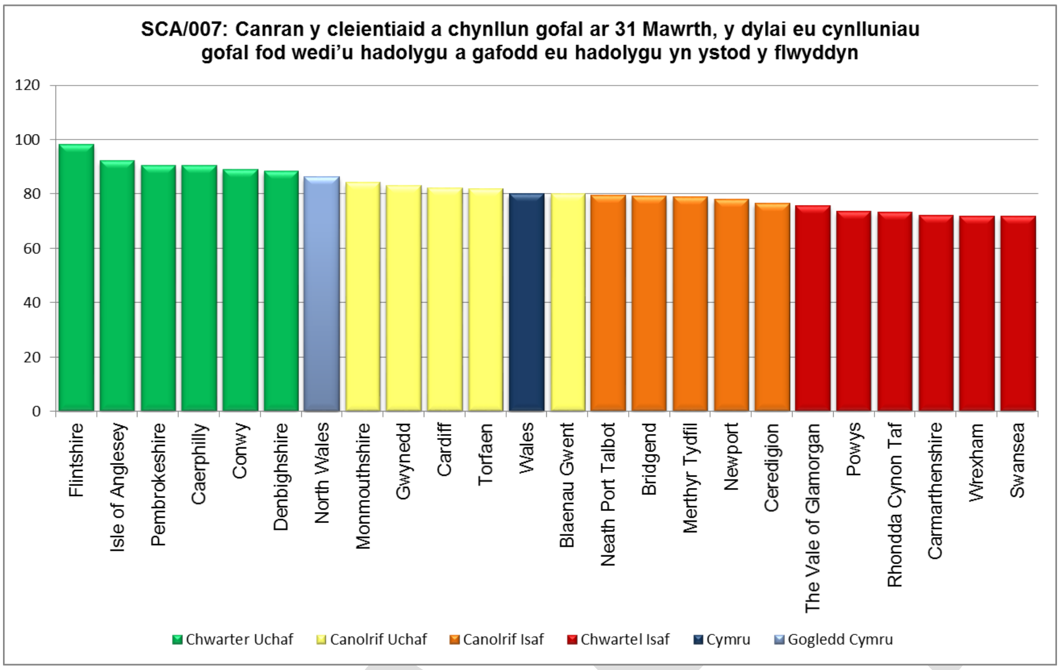

O'r 4 DP sydd yn y chwartel isaf – safleoedd 18, 19, 20 a 22 ar draws Cymru - mae perfformiad dau ohonynt wedi gwella (SCA/002b: Cyfradd y bobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth a SCA/019: Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion a gwblhawyd lle rheolwyd y risg. Mae un DP yn parhau i fod yn safle 22 (Tabl 4) ond rydym yn gwybod mai'r rheswm am hyn yw bod model yr adran gwasanaethau cymdeithasol yn seiliedig ar gefnogi unigolion i fod yn annibynnol ar wasanaethau gyda chymorth ataliol cryf a chymorth lefel isel ar gael yn y cymunedau. Mae'r dangosydd hwn yn groes i'r amcan hwn, amcan sydd yn hollol gyson â gofynion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant.

Tabl 4

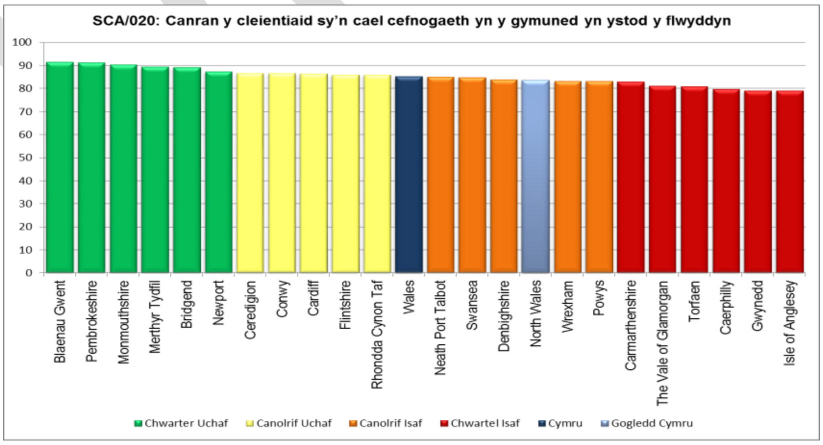

Yr hyn y mae Defnyddwyr Gwasanaeth yn ei ddweud am y Gwasanaethau Oedolion:

"Hoffwn ddweud pa mor ddiolchgar ydw i i'r ofalwraig am weithredu a meddwl mor sydyn a hoffwn ddiolch iddi am y modd y cyflawnodd ei dyletswyddau"

"Diolch o galon am y gofal a'r sylw ardderchog a gefais ers cael fy rhyddhau o'r ysbyty"

"Diolch am eich cyfeillgarwch a'ch cefnogaeth i ni fel teulu"

"Hoffwn ddiolch i chi am fod mor garedig tuag ataf yn ystod yr amser y bûm yn aros hefo chi. Roedd y bwyd yn fendigedig a chefais hwyl gyda'r staff."

"Soniodd y gweithiwr cymdeithasol wrthym am y gefnogaeth sydd ar gael, cafwyd cymorth brys gan y gwasanaeth ail-alluogi gyda hynny'n sicrhau na fu'n rhaid i fy mherthynas aros yn yr ysbyty yn ddiangen ... Ni fedraf ei chanmol ddigon am ei charedigrwydd, ei phroffesiynoldeb a'i gallu i symud pethau yn eu blaenau."

DRAFT

Adfywio ein Cymunedau a Datblygu'r Economi

Mae'r Cyngor yn gweithio i ddod a cymunedau lleol , mentrau cymdeithasol , busnesau a'r sector cyhoeddus at eu gilydd i gytuno a rhoi sylw i flaenoriaethau adfywio. Yn ogystal, anelwn at weithio mewn partneriaeth i ddefnyddio'r buddsoddiad economaidd arfaethedig i wella ansawdd bywyd. Er mwyn gwneud hyn, bydd angen i ni feddwl yn greadigol, rhannu adnoddau a chydweithio i wella bywydau a chyfleoedd i bobl leol.

Mae'r economi yn fater o bwys i lawer ac mae ein dinasyddion yn ystyried bod creu swyddi yn hollbwysig i ddarparu sylfaen gadarn ar gyfer gwella ansawdd bywyd . Er y cydnabyddir mai'r sector preifat yw'r prif sbardun economaidd a chyfoeth ar yr Ynys, mae gan y Cyngor rôl yn sefydlu amgylchedd ar gyfer twf lle gall busnesau lleol dyfu ac ehangu a lle gall mwy o fusnesau newydd sefydlu eu hunain a ffynnu.

Mae'r Rhaglen Ynys Ynni a'r statws Parth Menter yn gyfle unwaith mewn cenhedlaeth i greu swyddi newydd sylweddol yn sgil y buddsoddiad arfaethedig a photensial y sector ynni carbon isel i dyfu. Fe ddywedom y buasem yn edrych ar ddatblygu cynlluniau sy'n cynyddu cyfleoedd cyflogaeth i bobl ifanc, gwella seilwaith a chefnogi'r gadwyn gyflenwi. Yn ogystal, gwnaethom ddatgan y byddai y Cyngor hefyd yn parhau i gefnogi a datblygu sectorau allweddol eraill, megis twristiaeth, sy'n gyrru economi'r Ynys.

Sut gwnaethom ni hyn yn 2014/15?

Ein Haddewid: Gweithio gyda Llywodraeth Cymru a phartneriaid eraill i gryfhau cystadleurwydd economi'r ynys drwy wella seilwaith, argaeledd sgiliau a chefnogi cwmnïau lleol drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Gwneud y mwyaf o arian Ewropeaidd a domestig allanol (gan gynnwys cronfeydd Strwythurol yr UE a Chynllun Datblygu Gwledig 2014-2020) i fanteisio ar gyfleon adfywio a buddsoddi, gan gynnwys darparu a chau 16 o brosiectau UE presennol a datblygu 15 o achosion busnes newydd mewn perthynas â Seilwaith Strategol , Safleoedd ac Adeiladau, Adfywio Ffisegol , Twristiaeth a Chefnogi Busnes • Dylanwadu, hyrwyddo a chyd -drefnu gweithgareddau cefnogi busnes a menter – gan gynnwys cefnogi 18 o fusnesau presennol a newydd a chreu 25 o swyddi newydd mewn mentrau bach a chanolig eu maint (sy'n cyflogi llai na 250 o bobl) drwy'r Gronfa Fuddsoddi Leol • Gwella a datblygu safleoedd ac adeiladau seilwaith a busnes strategol newydd ac adeiladau sy'n bodoli eisoes, gan gynnwys adeiladu 4 uned busnes newydd yn Llangefni i fynd i'r afael â diffyg buddsoddiad mewn adeiladau ar Ynys Môn

DRAFT

- Sicrhau bod Ynys Môn yn manteisio'n llawn ar y dynodiad Parth Menter gan Lywodraeth Cymru trwy ymateb i bob cais mewnfuddsoddi

Yr hyn a wnaethom

- Datblygwyd 8 o achosion busnes yn unol â blaenoriaethau allweddol – gan gynnwys
  - Canolfan Fusnes Estyniad
  - Safleoedd ac Adeiladau (Cam 2)
  - Gweithgareddau Adfywio Ffisegol
  - Cerdded a Beicio Llangefni
  - Cronfa Fuddsoddi Caergybi
  - Ffordd Gyswllt Llangefni
  - Cynllun Gwella Seilwaith Ynys Môn

- Llwyddwyd i gyflawni'n effeithiol a chau 9 o brosiectau a oedd yn cael eu hariannu drwy'r UE, gan gynnwys
  - Llwyddo'n Lleol
  - Taith Trawsnewid Cludiant
  - Gwella Rhwydwaith Cydweithio
  - Ymweld â Môn
  - Mentergarwch
  - Potensial NEETs
  - 3 Tref Ynys Mon
  - CDG Gwasanaethau Bro
  - Cysylltiadau Gwaith Newydd

- Cyflwynwyd 6 o geisiadau newydd am gymorth ariannol (dim UE), gan gynnwys
  - Cyllid etifeddiaethTaith Prydain
  - Cynllun Gweithredu Canol y Dref Llywodraeth Cymru
  - Ffordd Gyswllt
  - Cynllun Gwella Seilwaith
  - Estyniad Canolfan Fusnes Môn
  - Prif Gynllun Gaerwen

- Yn 2014/15 cefnogwyd 20 o fusnesau drwy'r Gronfa Fuddsoddi Leol (CFL); a cynorthwyo i greu 30 o swyddi newydd (ee Enochs yn y Fali a bragdy a Becos newydd yn Amlwch)

- Ymgysylltwyd gyda 111 o fusnesau'r Ynys er mwyn deall eu anghenion datblygu

- Adeiladwyd 4 o Unedau Busnes newydd yn Llangefni

- Ymateb i pob cais mewnfuddsoddi a dderbyniwyd yn 2014/15 er mwyn manteisio ar dynodiad Parth Menter Lywodraeth Cymru

DRAFT

Ein Haddewid: Gweithio gyda phartneriaid i hyrwyddo delwedd a chryfderau arbennig Ynys Môn ar gyfer ymwelwyr i hyrwyddo delwedd a chryfderau hynod Ynys Môn;
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud

• Datblygu a hyrwyddo delwedd a chryfderau hynod Ynys Môn drwy ddenu 250,000 o ddefnyddwyr unigryw i ymweld â CroesoMon.com a 95,000 o ddefnyddwyr unigryw yn ymweld a TreftadaethMon.com
• Cefnogi digwyddiadau twristiaeth strategol a phrosiectau gan gynnwys -
  ▪ gwelliannau i gylchdeithiau cerdded/ llwybrau beicio
  ▪ gwella 'Apps' ar gyfer Ffonau Symudol drwy gyfryngau digidol
  ▪ parhau i farchnata a hyrwyddo Geo Môn
  ▪ Tour de Môn, Gŵyl Feicio Cymru, Triathlon Llanc y Tywod Ynys Môn, Gŵyl Gardd Goll (gŵyl gerddoriaeth) Gŵyl Fwyd Môr, Copperfest, Miwsig Moelfre a Gŵyl Ffilm SeeMor
• Datblygu economi Mordeithio'r ynys drwy groesawu 15 o longau mordeithio i Borthladd Caergybi
• Gweithredu cynlluniau gwella cyfalaf pellach yn Porth Dafarch, Bae Trearddur, Rhosneigr, Cemaes ac Afon Menai a darparu sesiynau rhoi cynnig ar chwaraeon dŵr
• Prydlesu 400 o angorfeydd blynyddol a chofrestru 1,000 o gychod a badau dŵr personol
• Darparu gwasanaeth diogel, effeithiol a chydlynol i gwrdd ag anghenion cymunedau arfordirol ac ymwelwyr drwy gwblhau gwelliannau i'r seilwaith yn Noc Pysgod Caergybi

Yr hyn a wnaethom

• Roedd 501,701 o ddefnyddwyr unigol wedi ymweld â gwefan CroesoMon yn ystod 2014-15
• Ddaru 10,994 o ddefnyddwyr unigol ymweld â gwefan TreftadaethMôn.com yn ystod 2014-15
• Rydym wedi argraffu a chylchredeg 60k o gyhoeddiadau Cyrchfan yn hyrwyddo'r Ynys a chodi gwybodaeth i ymwelwyr (gan gynnwys Lawlyfrau Cyrchfan, Cylchdeithiau Cerdded a Creigiau ac Adfeilion
• Cefnogwyd 2 ddigwyddiad drwy'r prosiect Ymweld â Môn - Sportif Seiclo Tour de Môn a Gŵyl Gerdded Ynys Môn
• Cefnogwyd 6 o ddigwyddiadau twristiaeth strategol
  ○ Gwyl Gardd Goll
  ○ Copperfest

- Gwyl Bwyd Mor
  - Miwsig Moelfre
  - Gwyl Fwyd Biwmares
  - Gwyl Ffilmiau SeeMor

- Cafodd 3 o gylchdeithiau cerdded / llwybrau beicio eu gwella yn geo-trail Cemaes, Llwybr Brickshed – Parc Gwledig Caergybi a Lon Las Cefni
- Cyhoeddwyd a chylchredwyd llyfryn marchnata a hyrwyddo GeoMôn
- Ymwelodd 14 o longau mordeitho â Phorthladd Caergybi yn ystod 2014 (canslwyd un ymweliad oherwydd diffyg galw)
- Cwblhawyd 5 o gynlluniau gwella cyfalaf yng Mhorth Dafrach, Bae Trearddur, Rhosneigr, Cemaes, Afon
- Hwyluswyd 1055 o sesiynau cynefino â chwaraeon dŵr yn ystod 2014-15
- Gosodwyd 350 o lecynnau angori blynyddol a chafwyd 1275 o gofrestriadau ar gyfer cychod a badau dŵr
- Cyflogwyd 26 o Wardeiniaid Traeth a Goruchwylwyr Llithrfeydd er mwyn hyrwyddo diogelwch cyffredinol a mwynhad pawb sy'n defnyddio'r traethau mewn lleoliadau allweddol yn ystod tymor yr haf
- Cwblhawyd gwaith gwella yn Noc Pygod Caergybi a Phorth Amlwch
- Tynnwyd y Pontŵns ar gyfer eu hadnewyddu a gosodwyd Ystolion newydd a chychwynnwyd gwaith ar y Golau Uchel yn Noc Pysgod Caergybi

Ein Haddewid: Gweithio gyda phartneriaid i oresgyn cyfyngiadau seilwaith (er enghraifft, lled band eang a thechnolegau symudol) i alluogi datblygiad a buddsoddiad ac i greu swyddi;

Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud

- Cydweithio gyda datblygwyr prosiect a sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus i fuddsoddi mewn pobl, busnes a seilwaith cystadleuol i fanteisio ar gyfleoedd lleol a rhanbarthol ar gyfer swyddi, twf a ffyniant
- Sicrhau sgiliau ac adnoddau i foderneiddio seilwaith i gefnogi datblygiadau ynni carbon isel a chodi ymwybyddiaeth o botensial cyfleoedd cyflogaeth i ddenu pobl yn ôl i Ynys Môn , a sicrhau fod gan y gweithlu a phobl ifanc leol y sgiliau a'r galluoedd priodol trwy baratoi busnesau lleol i fanteisio ar y cyfleoedd a gynigir trwy ddatblygiadau mawr

DRAFT

- Paratoi'r Prosbectws Seilwaith Ynys Môn i amlinellu gofynion a gwelliannau ar gyfer y dyfodol a sicrhau gwell gwasanaethau i safleoedd Parth Menter sydd wedi eu blaenoriaethu
- Sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer Ffordd Gyswllt Llangefni - llwybr newydd i wella cysylltiadau a chysylltedd rhwng Parc Busnes Bryn Cefni a Choleg Menai a ddylai hefyd agor ardaloedd newydd sylweddol o dir cyflogaeth

Yr hyn a wnaethom

- Manteiswyd i'r eithaf ar gyfleoedd cyflogaeth sy'n gysylltiedig â'r sector ynni drwy drafod cyfyngiadau capasiti ac gwelliannau posibl sydd eu hangen i'r rhwydwaith trydanol i ateb y galw yn y dyfodol ar yr Ynys gyda Rhwydweithiau Ynni Scottish Power
- Rhoesom cefnogaeth i ddatblygwyr sy'n rhan o'r Rhaglen Ynys Ynni gyda chyngor ac arweiniad ar y gyflogaeth, y gadwyn gyflenwi ac chyfleoedd mewnfuddsoddi y byddant yn cyflwyno
- Rydym wedi cyd-drefnu partneriaid allweddol i sicrhau bod y sgiliau ac anghenion addysg pobl ifanc yr Ynys yn cael eu bodloni ac yn galluogi nhw i fanteisio ar y cyfleoedd sy'n gysylltiedig â'r datblygiadau carbon isel arfaethedig
- Rhoesom gyngor i Fwrdd Gweithgaredd Economaidd Gogledd Cymru ar gyflogaeth a sgiliau
- Trefnwyd digwyddiad CodiSTEM i godi ymwybyddiaeth o bynciau STEM a'u manteision (Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg, a Mathemateg)
- Sicrhwyd cyllid drwy'r Rhaglen Parth Menter LlC er mwyn symud ymlaen gyda'r Prosbectws Seilwaith (sy'n cynnwys gofynion adfywio, seilwaith ac eiddo, yn ogystal â chyfathrebu TGCh, pwer, cludiant a dŵr ar gyfer safleoedd allweddol)
- Cyflwynwyd cais cynllunio a gymeradwywyd ar gyfer Ffordd Gyswllt Llangefni a chwblhawyd Asesiad o'r Effaith Economaidd fel rhan o'r broses gynllunio

DRAFT

Ein Haddewid: Ymgymryd â'n cyfrifoldebau cynllunio yn effeithiol mewn perthynas â'r holl brosiectau mawr ar Ynys Môn, gan sicrhau bod yr effeithiau negyddol posibl yn cael eu lleihau i'r eithaf a sicrhau'r budd cymunedol mwyaf posib trwy:

Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud

- Nodi, diffinio a datblygu dyheadau Cyngor Sir Ynys Môn o ran etifeddiaeth prosiectau ynni mawr (statudol ac anstatudol - ee Pŵer Niwclear Horizon a Celtic Array) a sicrhau adnoddau trwy Gytundebau Cynllunio Perfformiad gyda datblygwyr mawr fel y gellir cyfrannu at y

broses gynllunio statudol mewn modd gwybodus ac amserol • Sicrhau bod Canllawiau Cynllunio Atodol ar gyfer yr Orsaf Niwclear Newydd yn Wylfa yn cael eu mabwysiadu'n ffurfiol gan y Cyngor Sir • Paratoi a gweithredu Strategaeth Gyfathrebu Rhaglen Ynys Ynni a'r Cynllun Cyflawni a pharhau i gydweithio gyda'r Adran Ynni a Newid Hinsawdd a Llywodraeth Cymru
Yr hyn a wnaethom
• Cynhaliwyd trafodaethau (ac maent yn parhau) gyda datblygwyr (gan gynnwys Pŵer Niwclear Horizon) ynghylch dyheadau CSYM o ran etifeddiaeth • Mabwysiadwyd Canllawiau Cynllunio Atodol ar gyfer Gorsaf Wylfa Newydd • Amlinellwyd y disgwyliadau anstatudol yn y Strategaeth Buddion Cymunedol Gwirfoddol • Cafodd gweithgareddau cymwys eu cyllido drwy'r Cytundebau Polisi Cynllunio gyda Horizon, Centrica a'r Grid Cenedlaethol • Mabwysiadwyd yn ffurfiol gan y Cyngor Sir y Canllawiau Cynllunio Atodol ar gyfer yr Orsaf Niwclear Newydd yn 2014/15 • Cwblhawyd Strategaeth Ddrafft – cychwynnodd y rhaglen waith a llwyddwyd i gyflawni camau allweddol gan gynnwys presenoldeb ar Facebook/Twitter a mynychu digwyddiadau ac ati • Parhawyd i gydweithio gyda'r Adran Ynni & Newid Hinsawdd (AYNH) a chyda Llywodraeth Cymru

Ein Haddewid: Gweithio gyda'r Brifysgol i ddatblygu parc gwyddoniaeth yn Ne'r Ynys gan ychwanegu gwerth i'r datblygiadau ynni arfaethedig, creu swyddi ac arallgyfeirio'r economi leol drwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Cefnogi Prifysgol Bangor i ddatblygu eu Parc Gwyddoniaeth a sefydlu Rhaglen Ynni Arforol Gogledd Cymru
Yr hyn a wnaethom
• Buom yn cydweithio gyda Phrifysgol Bangor ar y Parc Gwyddoniaeth, gyda swyddogion o'r Gwasanaeth E&AC yn mynychu cyfarfodydd Grŵp Cydranddeiliaid Parc Gwyddoniaeth Menai yn rheolaidd ym Mhrifysgol Bangor

DRAFT

Ein Haddewid: Gyrru adfywiad cymunedol gan ddatblygu cynlluniau tref a chymuned cyfannol ar gyfer y prif aneddiadau ar yr ynys gan roddi blaenoriaeth i Gaergybi, Llangefni ac Amlwch drwy;

Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud

- Datblygu achosion busnes adfywio ffisegol ar gyfer Llangefni ac Amlwch yn dilyn gwerthusiadau cadarn o’r opsiynau er mwyn nodi gweithgareddau adfywio ffisegol, cymdeithasol ac economaidd a ddylai gael boaenoriaeth er mwyn rhoi sylw i anghenion a gofynion penodol y ddwy dref

- Gweithredu yn effeithiol y Rhaglen Adfywio Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid yng Nghaergybi a chytuno ar ganlyniadau gyda Llywodraeth Cymru

- Datblygu dealltwriaeth gadarn o holl asedau a gwasanaethau Cyngor Sir Ynys Môn y gellid eu trosglwyddo/allanoli i bartneriaid a chyrff eraill

Yr hyn a wnaethom

- Datblygwyd nifer o achosion busnes / astudiaethau dichonoldeb adfywio ffisegol:
  - Ffordd Gyswllt Llangefni
  - Cynllun Gwella Seilwaith Ynys Môn
  - Llwybrau Cerdded a Beicio yn Llangefni
  - Ehangu’r Ganolfan Fusnes
  - Safleoedd ac Eiddo (Cam 2)
  - Gweithgareddau Adfywio Ffisegol

- Gwariwyd £2M o gyllideb y Rhaglen Adfywio Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid (VVP) ar brosiectau adfywio a thai yn ardal Caergybi

- Trosglwyddwyd y gwaith o redeg y Cwrs Golff Llangefni i Menter Gymdeithasol (Partneriaeth Llangefni) tan fis Ebrill 2017 gyda ystyriaeth bellach tuag at ei ddyfodol tymor hir i'w gytuno yn ddiweddarach

- Gwnaed gwaith i nodi opsiynau posibl ar gyfer Oriel Môn a Charchar Biwmares a fyddan yn ymgysylltu ar yr opsiynau yma yn ystod 2015/16

- Penodwyd Wales Co-operative fel ymgynghorwyr i edrych ar elfennau o’r Gwasanaethau Cymdeithasol

DRAFT

GWYBODAETH PERFFORMIAD AR GYFER ADFYWIO ECONOMAIDD A CHYMUNEDOL

Nid oes unrhyw Ddangosyddion Perfformiad Cenedlaethol ar gyfer Adfywio Economaidd a Chymunedol

Yr hyn y mae Defnyddwyr Gwasanaeth yn ei ddweud am y Gwasanaeth Adfywio Economaidd a Chymunedol:

"Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch i chi am gymryd rhan yn y Ffair Fusnes. Roedd y sesiwn yn llwyddiant mawr a chafodd y myfyrwyr fewnwelediad gwerthfawr i efffeithiau'r dirwasgiad ar fusnesau lleol. Roeddynt wedi mwynhau pob agwedd o'r sesiwn yn fawr iawn"

"Ar ran pawb fu'n ymwneud â'n digwyddiad Scubafest y penwythnos diwethaf, hoffwn ddiolch i chi am eich cymorth caredig er mwyn sicrhau bod hyn yn gallu digwydd. Ar y cyfan, bu'n llwyddiant mawr"

"Diolch am wasanaeth mor dda, mae'n gwneud i'n cyngor lleol adref edrych hyd yn oed yn waeth"

"Nodyn i ddweud diolch yn fawr iawn i chi am fod mor gymwynasgar yn ystod y cyfnod yr oeddem yn Nhraeth Coch. Roedd y saethu'n wych. Hoffem gynnwys gair swyddogol o ddiolch i'r Swyddfa Arforol yn y credydau ar y diwedd"

"Wedi dewis treulio wythnos o'n gwyliau haf eleni yn Ynys Môn ac yn falch iawn o weld mwy o rybuddion ar y traethau ynghylch lle gall cŵn a'u perchenogion fynd – Llanddwyn (Niwbwrch), Trearddur a thraeth baner las ymhellach i fyny'r arfordir, popeth fe ymddengys yn cael ei reoli'n dda eleni"

"Rwy'n ysgrifennu atoch i ddiolch o galon i chi am eich gwahoddiad i fynychu Ras Gyfnewid Baton y Frenhines ddydd Iau diwethaf ar y Grîn ym Miwmares. Roedd y digwyddiad yn llwyddiant mawr ac er bod Eryri yn aml yn taflu digwyddiadau o'r fath yng ngogledd Cymru i'r cysgod, roedd yn bwysig i'r Ras ddod i Ynys Môn"

"*Dim ond nodyn byr atoch i ddiolch i chi am eich holl gymorth, roeddech yn hynod garedig, amyneddgar ac yn broffesiynol iawn"*

"Dim ond eisiau cyfleu fy niolch a fy ngwerthfawrogiad i'r holl staff oedd ar y Dderbynfa ar ddiwrnod ein cyfarfod (dydd Mawrth 25 Mehefin) – Fforwm Medrusrwydd Ariannol Gogledd Cymru"

"Da iawn pawb sydd wedi gweithio i gyflawni hyn – enghraifft wych o weithio mewn partneriaeth"

Gwella Addysg, Sgiliau a Moderneiddio ein Hysgolion

Mae'r Cyngor eisiau i bob plentyn, pob person ifanc, pob dysgwr, lle bynnag y maent, waeth beth fo'u cefndir a'u hamgylchiadau gyflawni eu potensial llawn a bod yn barod i chwarae rôl weithredol fel dinasyddion cyfrifol ac eiriolwyr cymunedol yn y dyfodol. Er mwyn gwireddu hyn, ac i gyfrannu at weledigaeth uchelgeisiol Llywodraeth Cymru ar gyfer addysg yng Nghymru, mae angen i ni godi safon addysg yn Ynys Môn. Yn hyn o beth, derbynnir mai un o'r blaenoriaethau i'r Cyngor yw herio syniadau cyfredol, annog arloesedd a datblygu seilwaith ysgolion a fydd yn codi safonau addysgu a chyrhaeddiad, lleihau lleoedd gwag, gwella canlyniadau addysgol i blant a phobl ifanc a bod yn ymatebol yn gymdeithasol-economaidd i'n rhaglen gwella cymunedol.

Sut gwnaethom ni hyn yn 2014/15?

Ein Haddewid: Parhau i godi safonau o ran cyrhaeddiad addysgol a phresenoldeb drwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Weithredu'r Cytundeb Partneriaeth yn gyson a thargedu cymorth a her i ysgolion penodol er mwyn sicrhau eu bod yn atebol ar gyfer gwelliannau a gwneud defnydd addas o'r holl ddata sydd ar gael i gytuno ar dargedau heriol ar gyfer pob ysgol gynradd ac uwchradd • Sicrhau bod pob ysgol yn glir ar y camau i'w cymryd i gynyddu lefel yr her i ddysgwyr mwy galluog a thalentog • Adolygu prosesau i safoni asesiadau diwedd Cyfnod Sylfaen a CA2 mewn ysgolion cynradd • Sicrhau bod gan bob ysgol gynlluniau priodol ar waith i wneud defnydd effeithiol o ddata mewn perthynas ag oedran darllen a gwybodaeth am arferion effeithiol i wella safonau darllen, a bod yr Awdurdod yn gwneud defnydd effeithiol o ddata oedran darllen i herio ysgolion unigol • Datblygu rôl y Pwyllgor Sgriwtini mewn perthynas ag Addysg ac 'ysgolion sy'n peri pryder' a sicrhau bod Cyrff Llywodraethol yn cyflawni eu swyddogaethau statudol mewn perthynas â gweithredu fel cyfaill beirniadol i herio Prifathrawon
Yr hyn a wnaethom
• Defnyddiwyd y Model Categoreiddio Cenedlaethol newydd i adolygu categorïau ysgolion a sicrhawyd bod yr holl ysgolion yn ymwybodol o'r categoreiddiad newydd a goblygiadau hynny o ran y lefel o gefnogaeth a her a fyddai ar gael o ganlyniad • Cytuno ar dargedau ar gyfer yr holl ysgolion fel rhan o'r ymweliadau Monitro a Herio tymhorol • Adolygwyd y broses gosod targedau yn 2014/15 er mwyn sicrhau targedau uchelgeisiol

DRAFT

ar gyfer disgyblion unigol

- Aethpwyd ati i gasglu ynghyd yn ganolog dargedau'r ysgolion ar gyfer perfformiad ar y lefel ddisgwyliedig ac uwchlaw'r lefel ddisgwyliedig

- Cymerwyd camau i sicrhau fod ysgolion dalgylch, yn ychwanegol at drefniadau mewnol ac arfer dda yn yr ysgolion, yn cael cyfleon penodol i safoni darnau o waith y disgyblion er mwyn gwella'r ddealltwriaeth gyffredinol o'r hyn sy'n nodweddu perfformiad ar wahanol lefelau

- Rhoddwyd cydweithrediad llawn a chanllawiau atodol i ysgolion ar gofynion cymedroli a fydd yn cael eu gweithredu yn 2015

- Cyfrannwyd yn llawn at drefniadau rhanbarthol yr Awdurdodau Lleol drwy:
- Neilltuo adnoddau i ddarparu dull rhanbarthol cyffredinol
- Cefnogi datblygu strategaeth llythrennedd ranbarthol gan GwE
- Dadansoddi data profion darllen ar lefel Awdurdod Lleol fel rhan o'r gwaith o ddadansoddi perfformiad a'i ddefnyddio wedyn i herio ysgolion unigol

- Gwnaed cynnydd da o ran datblygu rôl yr aelodau etholedig hynny a enwebwyd i weithredu fel "Grŵp Adolygu Cynnydd mewn Ysgolion"

- Cafwyd cyfarfodydd gyda Phenaethiaid a Chadeiryddion Cyrff Llywodraethu ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn ystyried perfformiad yr ysgolion

- Sefydlwyd panelau gwella ac arnynt aelodau'r Cyrff Llywodraethu ar gyfer ysgolion a oedd yn cymryd camau dilyn-i-fyny ar ôl arolwg

Ein Haddewid: Datblygu a chytuno ar strategaeth moderneiddio ysgolion i arwain penderfyniadau tymor hir a fydd yn cynnwys agor ein ysgol anghenion arbennig – Canolfan y Bont a darparu 2 ysgol gynradd ardal newydd drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Datblygu Rhaglen gynhwysfawr ac uchelgeisiol ar gyfer Moderneiddio Ysgolion ac ymgynghori yn ei chylch a'i mabwysiadu • Agor Canolfan Addysg y Bont yn swyddogol ar 15 Mai, 2014 • Trefnu fod digwyddiadau ymgynghori yn cael eu cynllunio ar gyfer ysgolion ardal newydd yn y Llannau (Llanfachraeth, Llanfaethlu a Llanrhuddlad ardal) ac yn ardal Caergybi yn ystod y flwyddyn, ac wedi hynny bod adroddiadau llawn ac achosion amlinellol strategol yn cael eu cyflwyno i'w cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a Llywodraeth Cymru
Yr hyn a wnaethom

- Trafodwyd/mabwysiadwyd Rhaglen Foderneiddio ar gyfer ysgolion yn Ardaloedd y Llannau a Chaergybi
- Cynhaliwyd yr ymarfer ymgynghori ar gyfer Ysgolion Ardal y Llannau a Chaergybi
- Cyflwynwyd Achosion Amlinellol Strategol ar gyfer yr Ardaloedd Llannau a Chaergybi
- Agorwyd Canolfan Addysg y Bont yn swyddogol gan Huw Lewis AC ar 14 Mai 2014

Ein Haddewid: Mabwysiadu a chyflwyno strategaeth sgiliau rhanbarthol sy'n fodd i Ynys Môn a Gogledd Cymru wella sgiliau'r gweithlu ac alinio eu hunain gyda chyfleoedd yn y dyfodol drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
▪ Alinio'r rhaglen sgiliau 14-19 gyda chyfleoedd cyflogaeth sy'n esblygu a'r Strategaeth Datblygu Sgiliau Rhanbarthol a sicrhau bod llythrennedd a rhifedd yn cael sylw priodol ym mhob cyfnod allweddol
Yr hyn a wnaethom
• Gwnaed cynnydd da o ran datblygu stategaeth addysg a sgiliau ar gyfer yr ardal. Mae'r Grŵp Sgiliau Ynys Ynni wedi hwyluso ymagwedd bartneriaethol rhwng Addysg, Grŵp Llandrillo/Menai, Prifysgol Bangor ac eraill – gan weithio gyda'n gilydd i nodi materion allweddol y mae angen rhoi sylw iddynt os yw pobl ifanc am ennill y sgiliau angenrheidiol i fod yn weithgar yn y gweithlu • Gwnaed cyfraniad sylweddol drwy brosiectau megis Cwmni Prentis Menai i sicrhau fod gan bobl ifanc y sgiliau angenrheidiol ar gyfer cyflogaeth

Gwybodaeth Perfformiad ar gyfer Addysg

Caiff canlyniadau'r Dangosyddion Perfformiad (DP) perthnasol ar gyfer Addysg eu hamlinellu yn Nhabl 5 (isod) a dadansoddir y canlyniadau ar gyfer 2014/15 (Blwyddyn Academaidd 2013/14) yn erbyn y flwyddyn flaenorol a safle pob DP yn y chwarteli.

Tabl 5 Disgrifiad DP	2013/14	2014/15	Tuedd bl ar fl	Chwartel 14/15
EDU/002i: Canran yr holl ddisgyblion (gan gynnwys y rhai sydd yng ngofal awdurdod lleol); a sydd mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol,	0.00	0.3	↓	Canolrif Isaf

hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd				
EDU/002ii: Canran y disgyblion sydd yng ngofal awdurdodau lleol sydd mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd	0.00	14.3	↓	Isaf
EDU/003: Canran y disgyblion a aseswyd ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cyrraedd y Dangosydd Pynciau Craidd, fel y penderfynir gan Asesiadau Athrawon	87.98	87.8	↓	Canolrif Uchaf
EDU/004: Canran y disgyblion a aseswyd ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cyrraedd y Dangosydd Pynciau Craidd, fel y penderfynir gan Asesiadau Athrawon	81.46	83.6	↑	Canolrif Uchaf
EDU/006ii: Canran y disgyblion a aseswyd mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cael Asesiad Athrawon yn y Gymraeg (iaith gyntaf) ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3	61.75	67.2	↑	Uchaf
EDU/011: Cyfartaledd y sgôr pwyntiau ar gyfer disgyblion sy'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol	593.55	598.3	↑	Uchaf
EDU/015a: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau gan gynnwys eithriadau	59.09	38.5	↓	Isaf
EDU/015b: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau b) heb gynnwys eithriadau	100.00	84.6	↓	Isaf
EDU/016a: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion cynradd	94.41	94.6	↑	Canolrif Isaf

DRAFT

EDU/016b: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion uwchradd	93.24	93.4	↑	Canolrif Isaf
EDU/017: Canran y disgyblion 15 oed ar y 31ain Awst blaenorol, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol a gyflawnodd y trothwy Lefel 2 gan gynnwys gradd A*-C TGAU mewn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf a Mathemateg	54.20	53.8	↓	Canolrif Isaf

O ran DP Addysg, mae'r darlun cyffredinol yn un cymysg ond yn gyffredinol, mae'n dangos dirywiad cyffredinol mewn perfformiad ar draws yr 11 DP perthnasol rhwng 2013/14 a 2014/15 a hynny'n unol â'r hyn yr oeddem yn ymwybodol ohono ac yn ei ddisgwyl. Roedd 8 DP yn y Chwartel uchaf yn 2013/14 ond dim ond dau sydd yno eleni. Rydym yn falch fod EDU/011: Y sgôr ar gyfartaledd i ddisgyblion 15 oed y mis Awst blaenorol mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, yn golygu ein bod yn parhau i fod yn un o'r ddau awdurdod yng Nghymru sydd ar y brig (Tabl 6).

Fel Awdurdod Lleol bychan o ran poblogaeth (o gymharu â'r rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill yng Nghymru) rydym yn ymwybodol y gall ffigyrau gwaelodlin a chraidd bychain ar gyfer rhai o'n DP arwain at anwadalwch mawr. Gwelir enghraifft o hyn yn Addysg. Er enghraifft, y ni oedd yr Awdurdod oedd ar y brig yng Nghymru yn ystod 2013/14 o ran y DP sy'n edrych ar ganran y disgyblion yng ngofal yr awdurdod lleol sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu gyfleoedd dysgu yn y gwaith heb gymhwyster allanol cydnabyddedig. Fodd bynnag, yn 2014/15, y ni oedd ar waelod y tabl yng Nghymru (22ain allan o'r 22 Awdurdod), canlyniad sy'n cyfateb i newidiadau o fewn ffigyrau sengl rhwng y ddwy flynedd (Tabl 7).

Gwelwyd dirywiad yn y DP sy'n dangos y ganran o ddatganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a gyhoeddwyd o fewn 26 wythnos heb gynnwys eithriadau yn gostwng o 100% yn 2013/14 i 84.6% yn 2014/15, ac o'r chwartel uchaf i'r chwartel isaf yn y drefn honno (Tabl 8).

Gwelir enghraifft arall lle gall amrywiadau bychain arwain at newidiadau lled ddramatig o ran chwartelau yn Nhabl 9 – lle mae symud o 94.4% yn 2013/14 i 94.6% yn 2014/15 yn golygu ein bod hefyd yn symud o'r chwartel uchaf i'r chwartel isaf – er gwaethaf cynnydd bychan o ran perfformiad yn y DP ei hun.

DRAFT

Tabl 6

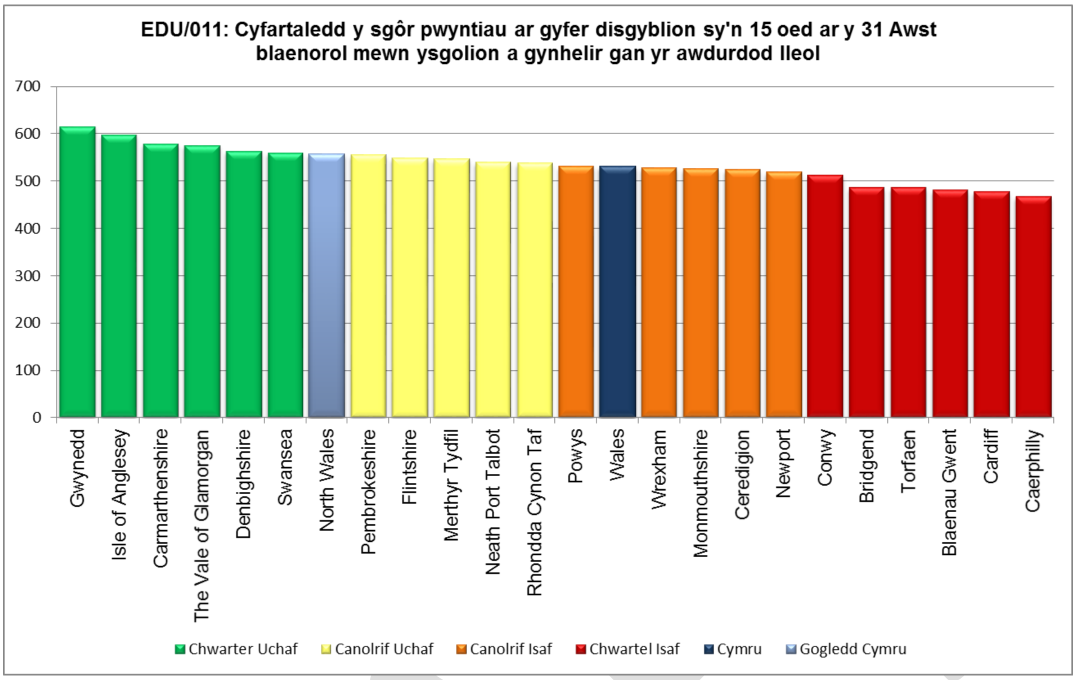
EDU/011: Cyfartaledd y sgôr pwyntiau ar gyfer disgyblion sy'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol
700
600
500
400
300
200
100
0
Gwynedd
Isle of Anglesey
Carmarthenshire
The Vale of Glamorgan
Denbighshire
Swansea
North Wales
Pembrokeshire
Flintshire
Merthyr Tydfil
Neath Port Talbot
Rhondda Cynon Taf
Powys
Wales
Wrexham
Monmouthshire
Ceredigion
Newport
Conwy
Bridgend
Torfaen
Blaenau Gwent
Cardiff
Caerphilly
Chwarter Uchaf
Canolrif Uchaf
Canolrif Isaf
Chwartel Isaf
Cymru
Gogledd Cymru

Tabl 7

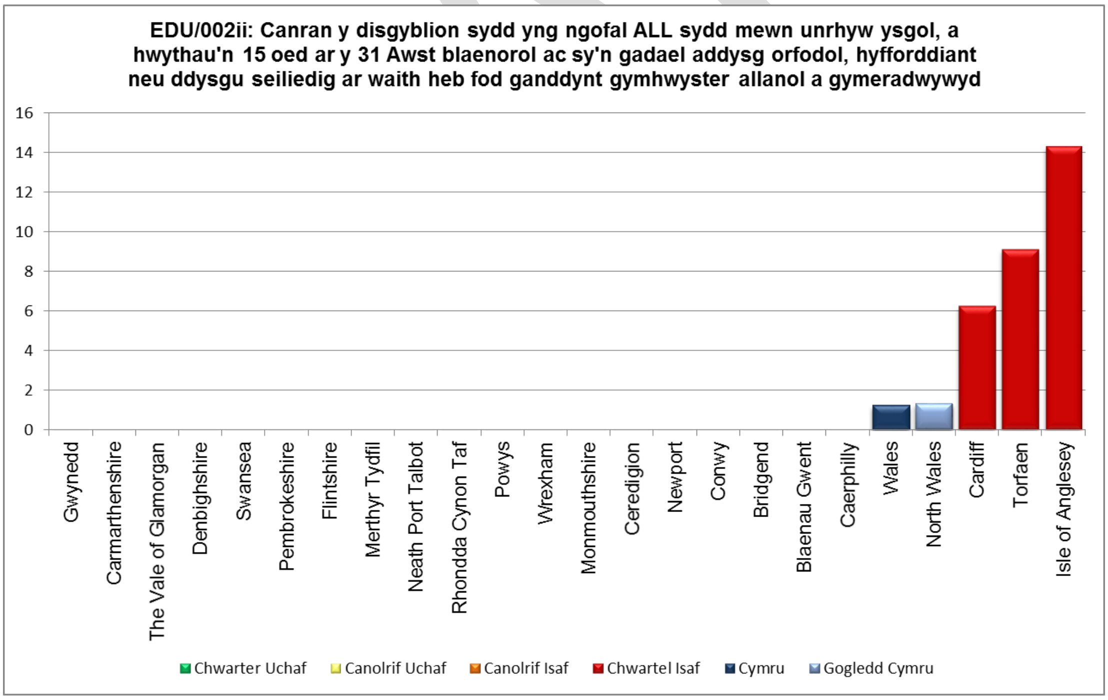
EDU/002ii: Canran y disgyblion sydd yng ngofal ALL sydd mewn unrhyw ysgol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd
16
14
12
10
8
6
4
2
0
Gwynedd
Carmarthenshire
The Vale of Glamorgan
Denbighshire
Swansea
Pembrokeshire
Flintshire
Merthyr Tydfil
Neath Port Talbot
Rhondda Cynon Taf
Powys
Wrexham
Monmouthshire
Ceredigion
Newport
Conwy
Bridgend
Blaenau Gwent
Caerphilly
Wales
North Wales
Cardiff
Torfaen
Isle of Anglesey
Chwarter Uchaf
Canolrif Uchaf
Canolrif Isaf
Chwartel Isaf
Cymru
Gogledd Cymru

Tabl 8

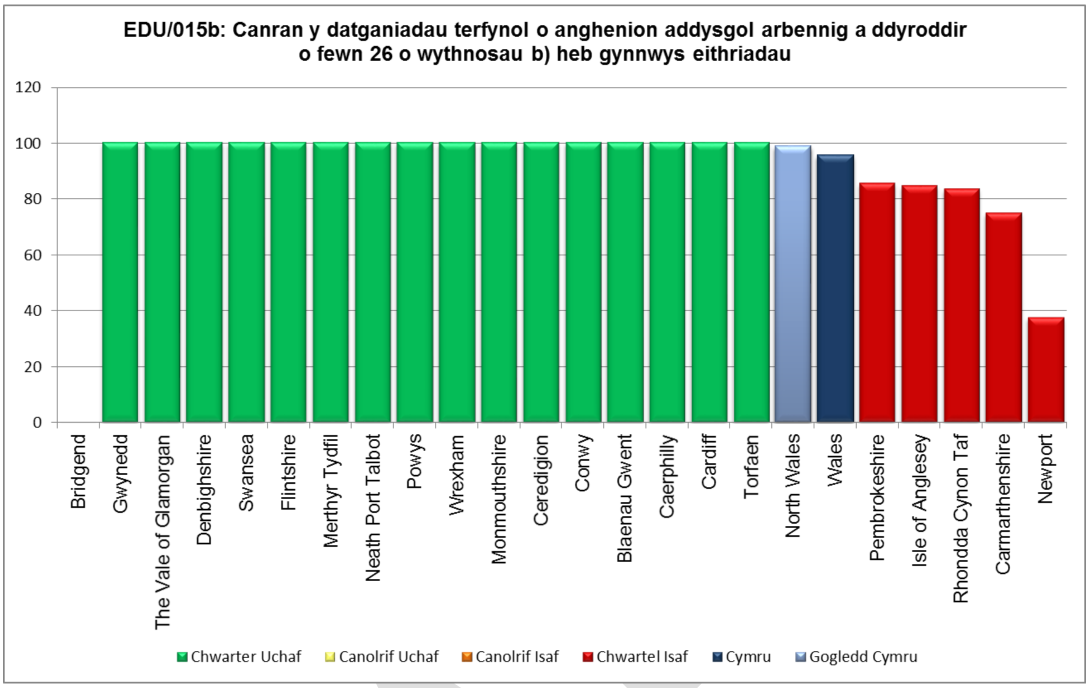
EDU/015b: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau b) heb gynnwys eithriadau
120
100
80
60
40
20
0
Bridgend
Gwynedd
The Vale of Glamorgan
Denbighshire
Swansea
Flintshire
Merthyr Tydfil
Neath Port Talbot
Powys
Wrexham
Monmouthshire
Ceredigion
Conwy
Blaenau Gwent
Caerphilly
Cardiff
Torfaen
North Wales
Wales
Pembrokeshire
Isle of Anglesey
Rhondda Cynon Taf
Carmarthenshire
Newport
Chwarter Uchaf
Canolrif Uchaf
Canolrif Isaf
Chwartel Isaf
Cymru
Gogledd Cymru

Tabl 9

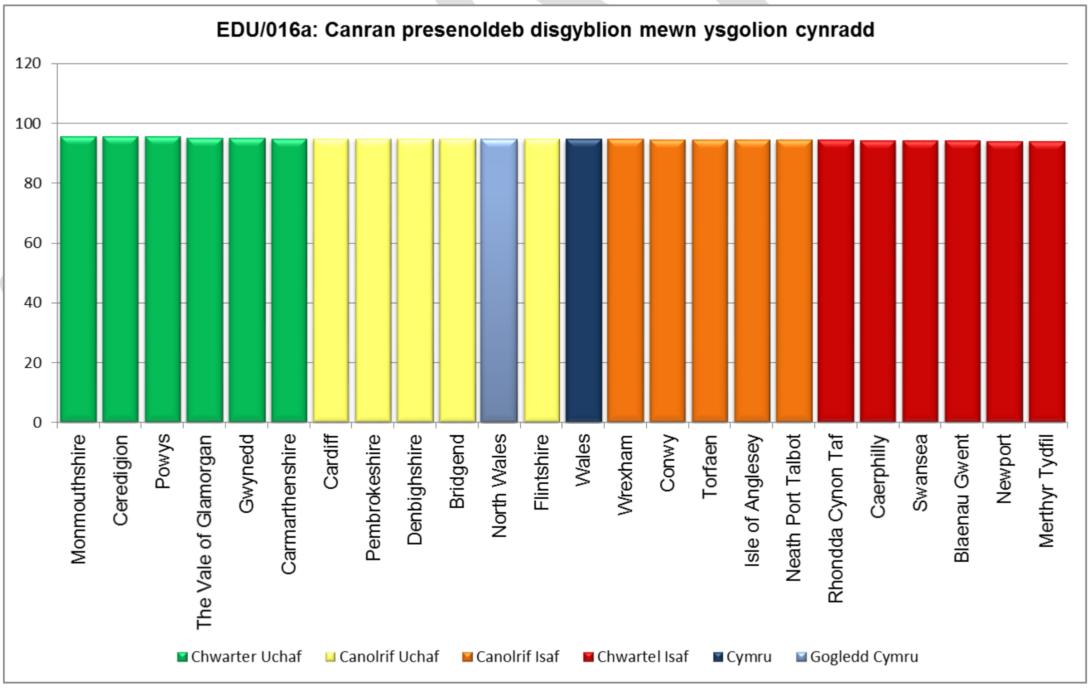
EDU/016a: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion cynradd
120
100
80
60
40
20
0
Monmouthshire
Ceredigion
Powys
The Vale of Glamorgan
Gwynedd
Carmarthenshire
Cardiff
Pembrokeshire
Denbighshire
Bridgend
North Wales
Flintshire
Wales
Wrexham
Conwy
Torfaen
Isle of Anglesey
Neath Port Talbot
Rhondda Cynon Taf
Caerphilly
Swansea
Blaenau Gwent
Newport
Merthyr Tydfil
Chwarter Uchaf
Canolrif Uchaf
Canolrif Isaf
Chwartel Isaf
Cymru
Gogledd Cymru

Cynyddu ein Opsiynau Tai a Lleihau Tlodi

Mae cael lle fforddiadwy safonol i fyw yn bwysig i sicrhau bod ein holl ddinasyddion yn byw mewn cartref diogel ac addas sy'n eu galluogi i gael y budd mwyaf ar gyfer mynediad i swyddi, cyfleusterau hamdden ac addysg a'u galluogi i gael y manteision cymdeithasol ac economaidd y maent yn dyheu amdanynt ac yn eu haeddu. Gyda chwmnïau ynni mawr byd-eang yn gweithio tuag at fuddsoddi'n sylweddol yn Ynys Môn, byddwn yn parhau i weithio gyda landlordiaid yn y sector cymdeithasol / preifat i sicrhau'r nifer uchaf posib o gartrefi o safon ar gyfer contractwyr. Dywedwyd y byddwn hefyd yn parhau â'n hymdrechion i ddatblygu'r farchnad dai ar gyfer pobl leol gyda phwyslais arbennig yn cael ei roi ar weithio gyda phartneriaid i gynllunio, datblygu a sefydlu mwy o opsiynau tai fforddiadwy ar gyfer ein dinasyddion.

Sut y byddwn yn gwneud hyn yn 2014/15?

Ein Haddewid: Gweithio gyda phartneriaid i foderneiddio a chydlynu'r gwasanaeth cyngor budd-daliadau er mwyn gwella annibyniaeth a gweithio tuag at ein strategaeth gwrthdlodi a lliniaru effeithiau diwygio lles drwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Taclo tlodi yn Ynys Môn drwy ddatblygu Strategaeth Gwrthdlodi gydag asiantaethau partner dan gyfarwyddyd y Bwrdd Gwasanaethau Lleol • Sefydlu tudalennau Diwygio Lles penodol ar wefan y Cyngor a chyhoeddi taflenni gwybodaeth ar reoli cyllidebau ar gyfer tenantiaid tro cyntaf (pob deiliadaeth) i godi ymwybyddiaeth o'r cymorth sydd ar gael i'r rhai sydd ei angen ar Ynys Môn • Sicrhau 75 % o geisiadau llwyddiannus ar gyfer arian o'r Gronfa Cymorth Dewisol sy'n cael eu cefnogi a'u harwyddo gan yr Awdurdod Lleol
Yr hyn a wnaethom
• Sefydlwyd mecanweithiau i fesur effaith y Dreth Ystafell Wely gan gynnwys ymuno â chlwb meincnodi Housemark • Cydleolwyd swyddogion y Gronfa Cymorth Dewisol a'r Taliadau Tai Dewisol gyda Chymunedau'n Gyntaf Môn er mwyn cynnig cymorth i ddinasyddion bregus sydd angen arian o'r gronfa caledi • Sefydlwyd Fforwm Cynhwysiad Ariannol a Digidol ar y cyd rhwng Ynys Môn a Gwynedd • Cysylltwyd â 100% o'r hawlwyr er mwyn scirhau eu bod yn deall effaith y Cap ar Fudd-daliadau • Sefydlwyd tudalennau penodol ar Ddiwygio Lles ar wefan y Cyngor gyda dolen i'r Gwasanaeth

Cyngor Ariannol i gynnig diweddariadau awtomatig er mwyn sicrhau fod gwybodaeth gyfredol ar gael bob amser. Hefyd, gwelwyd cynnydd yn yr ymweliadau â'r tudalennau ar y wefan sy'n ymwneud â Budd-daliadau a Diwygio Lles gyda dros 8,950 o ymweliadau yn ystod 6 mis diwethaf y flwyddyn o gymharu â 6,012 o ymweliadau yn ystod y chwe mis cyntaf i'r tudalennau a oedd ar y we yn flaenorol

- Dyluniwyd ac argraffwyd amrediad o daflenni a phosteri ar:
    - Cinio Ysgol am Ddim
    - Taflen Deall eich Budd-daliadau
    - Taflen cyn-Tenantiaeth
    - Cynilo ar gyfer Credyd Cynhwysol
    - Ymgeisio am Gredyd Cynhwysol
    - Newyddlen i Denantiaid
- Hyfforddwyd staff y Cyngor i ddelio gyda'r newidiadau o ran Diwygio Lles
- Llwyddwyd i gefnogi a chyfeirbwyntio 86% o geisiadau i'r Gronfa Lwfans Dewisol (CLD)

Ein Haddewid:Cynyddu'r opsiynau o ran tai fforddiadwy sydd ar gael ar hyd a lled yr ynys a dod â chartrefi gwag yn ôl i ddefnydd
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Dod â 75 o eiddo gwag yn ôl i ddefnydd
Yr hyn a wnaethom
• Daethpwyd â 109 o dai gwag yn ôl i ddefnydd mewn cymuedau a lleoliadau ar drws yr ynys

Ein Haddewid: Archwilio opsiynau i gefnogi pobl ifanc i gael i mewn i'r farchnad dai trwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Gynorthwyo ymgeiswyr i gael grantiau prynwyr tro cyntaf ar gyfer eiddo gwag a'u prynu drwy Gymorth Prynu Cartref Ynys Môn • Cynyddu nifer yr ymgeiswyr am dai fforddiadwy sydd wedi eu cofrestru gyda Tai Teg
Yr hyn a wnaethom
• Cefnogwyd 22 o brynwyr tro cyntaf drwy'r broses ymgeisio, ac fe gymeradwywyd grantiau iddynt • Llwyddodd 7 i brynu cartref drwy Gymorth Prynu Cartref Ynys Môn

• Mae ymgyrch farchnata gan ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol wedi gweld cynnydd cyson ers y Flwyddyn Newydd gyda 325 o gofrestriadau ar gyfer Ynys Môn erbyn diwedd Mawrth 2015

Ein Haddewid: Gweithio gyda phartneriaid i gefnogi cyfleoedd prentisiaeth i bobl ifanc drwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Archwilio'r posibilrwydd y gall contractwyr gynnig prentisiaethau ac/neu gyfleoedd hyfforddi i bobl leol
Yr hyn a wnaethom
• Gweithio gyda Chymunedau'n Gyntaf Ynys Môn i ddatblygu Buddion Cymunedol gan gynnwys Buddion Cymunedol yn yr holl Gontractau Lleoedd Llewyrchus Llawn Addewid ar y thema Tai gyda'r holl gynlluniau Cyfalaf CRT dros £500k yn cael eu hasesu drwy becyn cymorth Gwerth Cymru

Ein Haddewid: Cefnogi'r rhai sydd mewn perygl o fod yn ddigartref ac sydd yn ddigartref i ddod o hyd i gartrefi parhaol drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Gynyddu nifer y landlordiaid sydd â statws achrediad i ddarparu cartrefi o safon uchel sy'n cael eu rheoli'n dda • Adeiladu 23 o dai fforddiadwy newydd • Sefydlu cronfa ddata gynhwysfawr o landlordiaid sy'n gweithredu ar yr ynys • Cynyddu nifer y landlordiaid sydd wedi derbyn anogaeth i ddarparu llety i gleientiaid a gyfeiriwyd gan y Gwasanaethau Tai
Yr hyn a wnaethom
• Aethwyd ati i weithio'n rhagweithiol gyda Landlordiaid Preifat i sicrhau cynnydd yn nifer y landlordiaid a chanddynt statws Achrediad ar yr Ynys – trefnwyd ar y cyd gydag Achrediad Landlordiaid Cymru 4 o gyrsiau. Mae 83 o landlordiaid newydd (allan o gyfanswm o 123 landlordiaid achrediedig) wedi ennill statws achrediad ar yr Ynys yn ystod y cyfnod hwn • Cwblhawyd 43 o dai fforddiadwy newydd yn Llangefni, Cargybi, Amlwch a Dwyran • Llwyddwyd i nodi 98 o landlordiaid newydd nad oeddynt yn hysbys eisoes i'r Cyngor a'u hychwanegu at y data-bas er mwyn sicrhau fod gennym rhestr gynhwysfawr o landlordiaid sy'n

DRAFT

gweithredu ar yr Ynys.

- Cynorthwywyd 8 o aelwydydd digartref i gael llety yn y sector preifat yn ystod 14/15 gyda chymorth anogaeth ariannol a a chefnogaeth i sefydlu tenantiaethau

Gwybodaeth Perfformiad ar gyfer Tai

Gweler y canlyniadau ar gyfer y Dangosyddion Perfformiad (DP) perthnasol ar gyfer Tai yn Nhabl 10 (isod) a cheir dadansoddiad o'r canlyniad ar gyfer 2014/15 yn erbyn y flwyddyn flaenorol a safle pob DP yn y chwarteli.

Tabl 10 Disgrifiad DP	2013/14	2014/15	Tuedd bl ar fl	Chwartel 14/15
PSR/002: Y nifer o ddiwrnodau calendr ar gyfartaledd a gymerwyd i roi Grant Cyfleusterau i'r Anabl	213.11	229	↓	Canolrif Uchaf
PSR/004: Canran yr anheddau sector preifat a oedd wedi bod yn wag am fwy na 6 mis ar 1 Ebrill ac a feddiannwyd eto yn ystod y flwyddyn o ganlyniad i weithredu uniongyrchol gan yr awdurdod lleol	11.98	13.15	↑	Canolrif Uchaf
PLA/006b: Nifer yr unedau tai fforddiadwy ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn fel canran yr holl unedau tai ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn	83.97	39	↓	Canolrif Uchaf

Dim ond dau DP ar gyfer Tai y gellir yn awr eu cymharu'n uniongyrchol ac mae'r ddau'n ymwneud ag Adnewyddu Tai Sector Preifat. Rydym yn rhan uchaf y chwartel canol ac o gwmpas cyfartaledd Cymru ar gyfer y ddau DP hyn er y gwelwyd dirywiad bychan yn y ddau naill ai o safbwynt perfformiad neu'r safle o gymharu â 2013/14 (Tablau 11 a 12)

DRAFT

Tabl 11

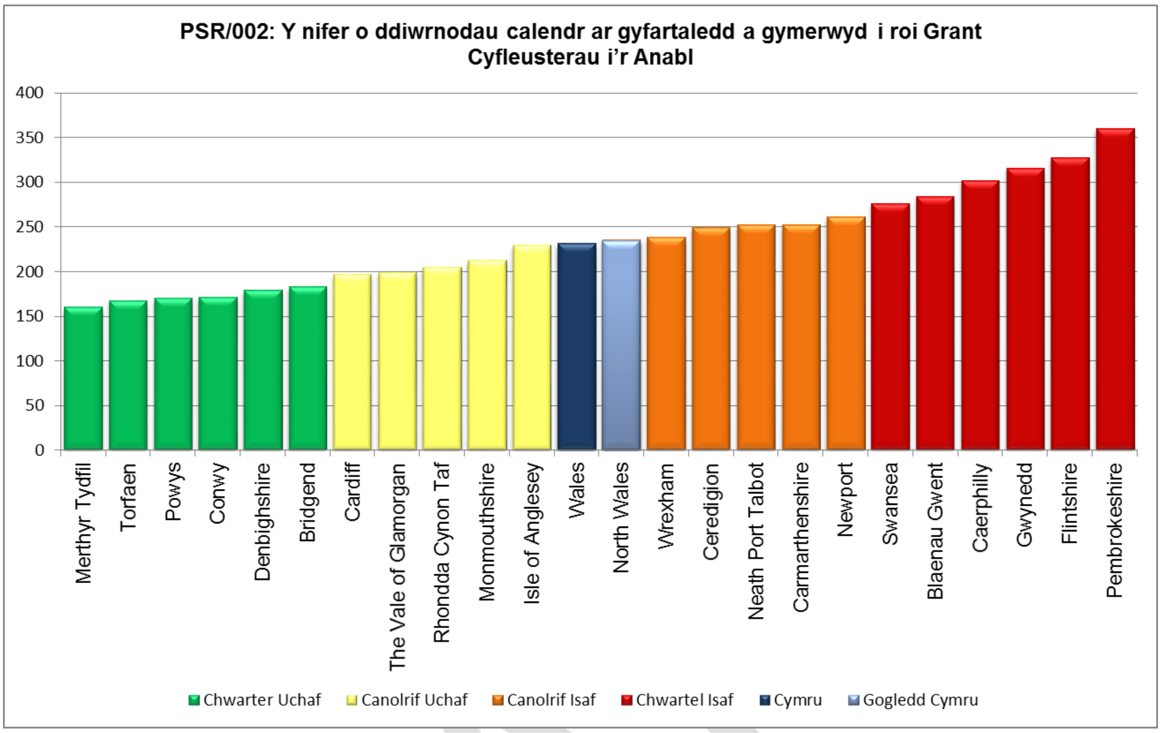

Tabl 12

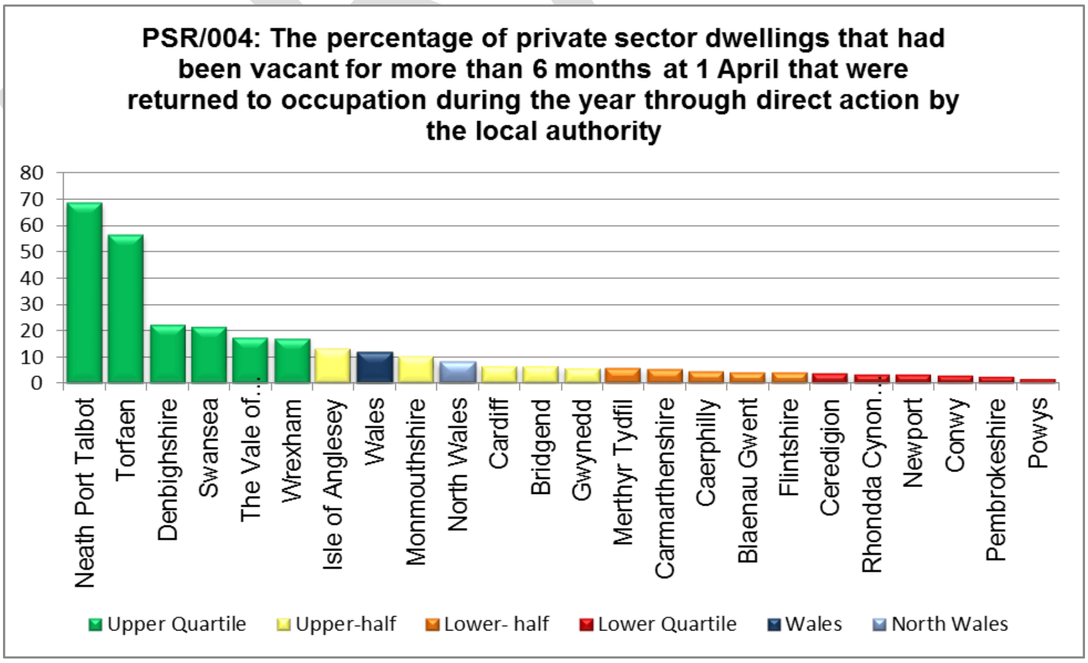

Er mai DP Cynllunio yn hytrach na Thai yw hwn (Tabl 13), mae'n berthnasol i'r amcan yn y cynllun corfforaethol o ddarparu cyflenwad o dai fforddiadwy ac mae'n dangos ein bod ychydig islaw'r cyfartaledd ar gyfer Cymru ac wedi symud o'r 3ydd i'r 11eg safle rhwng 2013/14 a 2014/15.

Table 13

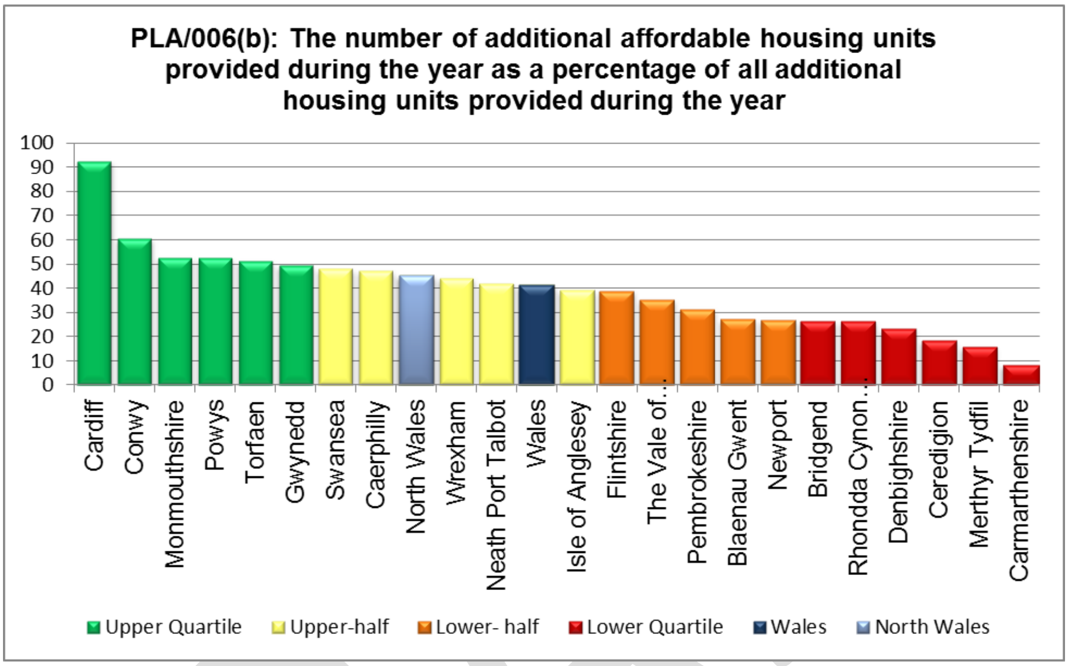

DRAFT

Be mae Defnyddwyr Gwasanaeth yn ei ddweud am y Gwasanaethau Tai:

"Doeddwn i ddim yn gwybod am y gwasanaethau Cymorth Tai cyn y Hyb Cymunedol - yr wyf yn awr yn cael help gyda fy miliau ac wrth roi gwybod am atgyweiriadau"

"Rwy'n hapus iawn yn byw yma (Llanddona), mae'n ardal ddiogel gyda chymdogion neis"

*Mwy o sylwadau i'w darparu

Trawsnewid ein Darpariaeth Hamdden a Llyfrgelloedd

Rydym wedi cydnabod fod cyfleusterau chwaraeon a hamdden yn chwarae rhan sylweddol yn iechyd y gymuned ac o ran gwneud pobl yn fwy hunan-hydersu. Rydym yn gweithio tuag at fabwysiadu ymagwedd fwy integredig o ran materion lles yn y dyfodol a fydd yn fodd i adolygu ac ailddiffinio rôl chwaraeon a hamdden. Wrth i rôl y gymuned a grwpiau eraill gynyddu o ran darpariaeth, byddwn yn sicrhau bod yr hyn yr ydym yn ei gynnig o ran hamdden yn addas i'r pwrpas ac yn sicrhau'r gwerth gorau posibl am arian wrth i ni geisio gwella iechyd a lles ein dinasyddion.

Nodwyd ein bod yn awyddus i gadw ein lle a'n presenoldeb yng nghalon ein cymunedau drwy sicrhau bod ein llyfrgelloedd yn gweithio mewn partneriaeth a rhannu adeiladau, er mwyn sicrhau mynediad symlach, gwell a di-dor i bobl leol i'r wybodaeth a'r gwasanaethau sydd eu hangen arnynt.

Sut gwnaethom ni hyn yn 2014/15?

Ein Haddewid: Datblygu a gweithredu strategaeth hamdden ar gyfer y tymor canol i arwain penderfyniadau a lleihau'r angen i'r Cyngor fuddsoddi yn ystod oes y cynllun hwn drwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Datblygu Strategaeth Hamdden tymor hir a rheoli'r cyfleusterau a'r ddarpariaeth o weithgareddau yn effeithiol yng Nghanolfannau Hamdden Amlwch, Caergybi a Llangefni i annog trigolion Ynys Môn i fod yn fwy egnïol, yn fwy aml • Cynyddu presenoldeb a chyfranogiad yn y Canolfannau Hamdden a chreu incwm yn sgil hynny a chyflwyno system fodern ar gyfer llogi gweithgareddau a gwneud taliadau yn y Canolfannau Hamdden • Gwella dulliau marchnata a hyrwyddo er mwyn annog mwy o gyfranogiad mewn gweithgareddau cymunedol presennol er mwyn cynyddu presenoldeb
Yr hyn a wnaethom
• Cafodd ein Cynllun Hamdden ei fabwysiadu gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Chwefror 2014. Mae'r cynllun yn canolbwyntio ar ein hangen i gymryd ymagwedd fwy masnachol i wella, moderneiddio a diogelu ein darpariaeth hamdden • Roedd cyfanswm o 502k wedi mynychu a chyfranogi yng Nghanolfannau Hamdden Ynys Môn yn 2014-15, i lawr 20k oherwydd gwaith cynnal a chadw yn ein Canolfannau. • Gwelwyd cynnydd o £86k yn incwm y Canolfannau Hamdden o gymharu â'r flwyddyn flaenorol • Rydym wedi moderneiddio ein Canolfannau Hamdden drwy gyflwyno y gallu i dalu gyda cherdyn • Rydym wedi hadnewyddu a moderneiddio cyfleusterau (neuadd chwaraeon, ystafelloedd

newid pwll ac ystafell ffitrwydd) yng Nghanolfan Hamdden Caergybi

- Mae ein gweithgareddau allgymorth wedi cael eu gwella ymhellach ac mae presenoldeb a chyfranogiad wedi cynyddu i 144k, 42k yn fwy na ein targed ar gyfer y flwyddyn

Ein Haddewid: Cydgysylltu ein cyfleusterau neuaddau chwaraeon dan do gyda'n darpariaeth yn yr ysgolion uwchradd a thrafod gyda darparwyr allanol cymunedol i redeg y cyfleusterau gyda'r nos, ar benwythnosau ac yn ystod gwyliau Ysgol drwy
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Ystyried a datblygu modelau ar gyfer darparu gwasanaethau yn y cyfleusterau mewn ffyrdd gwahanol fel rhan o ddatblygu'r Strategaeth Hamdden tymor hir
Yr hyn a wnaethom
• Cynhaliwyd Gwerthusiad Opsiynau gynhwysfawr fel rhan o'n Cynllun Hamdden ac wedi penderfynu mai'r ffordd orau i wella ein cyfleusterau hamdden oedd i fod yn fwy masnachol ac ar hyn o bryd nid yw cydgysylltu â'n darpariaeth ysgol uwchradd

Ein Haddewid: Annog datblygu a chefnogi'r ddarpariaeth o weithgareddau chwaraeon a hamdden yn y cymunedau, gan y cymunedau
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Ystyried a datblygu modelau ar gyfer darparu gwasanaethau mewn ffyrdd gwahanol a manteisio ar amgylchedd naturiol yr ynys i gyflwyno cyfleoedd o ran gweithgareddau awyr agored • Allanoli nifer o gyfleusterau awyr agored / cymunedol yng Nghaergybi • Sefydlu Rhaglen i gynyddu cyfranogiad mewn gweithgareddau awyr agored • Adnabod model newydd ar gyfer darparu gwasanaeth yng Nghwrs Golff Llangefni
Yr hyn a wnaethom
• Wedi cychwyn y broses o allanoli cyfleusterau awyr agored er mwyn sicrhau dyfodol cyfleusterau craidd y Gwasanaeth. (ee Caeau Chwarae Trearddur) • Fe wnaethom gynyddu y nifer o gyfranogwyr mewn gweithgareddau awyr agored i 6.5k • Trosglwyddwyd y gwaith o redeg y Cwrs Golff Llangefni i Menter Gymdeithasol (Partneriaeth Llangefni) tan fis Ebrill 2017 gyda ystyriaeth bellach tuag at ei ddyfodol tymor hir i'w gytuno yn ddiweddarach

Ein Haddewid: Ymchwilio i opsiynau a gweithredu model diwygiedig ar gyfer darparu gwasanaeth Llyfrgelloedd
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Sefydlu a chyflwyno gwerthuso opsiynau posibl ar gyfer cynnal Gwasanaeth Llyfrgell mewn modd cynaliadwy yn y dyfodol a chynllunio a chytuno ar fodel addas sy'n gweddu orau i anghenion trigolion Ynys Môn a'r adnoddau sydd ar gael
Yr hyn a wnaethom
• Parhawyd i weithio ar Adroddiad ar fodel Gwasanaeth Llyfrgelloedd a ffefrir a fyddan yn ymgysylltu yn 2015/16

Ein Haddewid: Ymchwilio i opsiynau sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaeth yn ein safleoedd treftadaeth ddiwylliannol a gweithredu trefniadau rheoli newydd (os yw'n berthnasol)
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Asesu'r opsiynau gorau posibl ar gyfer rheoli a hyrwyddo ein holl Safleoedd Treftadaeth yn y dyfodol
Yr hyn a wnaethom
• Buom yn gweithio ar yr opsiynau posibl ar ddyfodol y Gwasanaeth Diwylliant a byddan yn ymgynghori ar yr opsiynau hynny yn 2015/16

GWYBODAETH PERFFORMIAD HAMDDEN A LLYFRGELLOEDD

Mae'r unig DP ar gyfer Hamdden, sy'n edrych ar nifer yr ymweliadau â Chanolfannau Hamdden yn ystod 2014/15 (Tabl 15) wedi gweld dirywiad bychan o 8,767 o ymweliadau yn 2013/14 i 8,434 yn 2014/15 – gan olygu ein bod wedi symud o'r 10fed i'r 11eg safle.

Tabl 14 Disgrifiad DP	2013/14	2014/15	Tuedd Bl ar Fl	Chwartel 14/15
LCS/002b: Nifer yr ymweliadau â chanolfannau chwaraeon a hamdden awdurdodau lleol yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth, pan fydd yr ymwelydd yn cymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol	8767.29	8434	↓	Canolrif Isaf

LCL/001b: Nifer yr ymweliadau â llyfrgelloedd cyhoeddus yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth	4024.47	4166	↑	Isaf

Mae'r unig DP ar gyfer Llyfrgelloedd yn dangos bod nifer yr ymweliadau â llyfrgelloedd cyhoeddus wedi cynyddu o 4,024 i 4,166 fesul 1,000 o'r boblogaeth ac o'r 22ain i'r 19eg safle yn 2014/15

Table 15

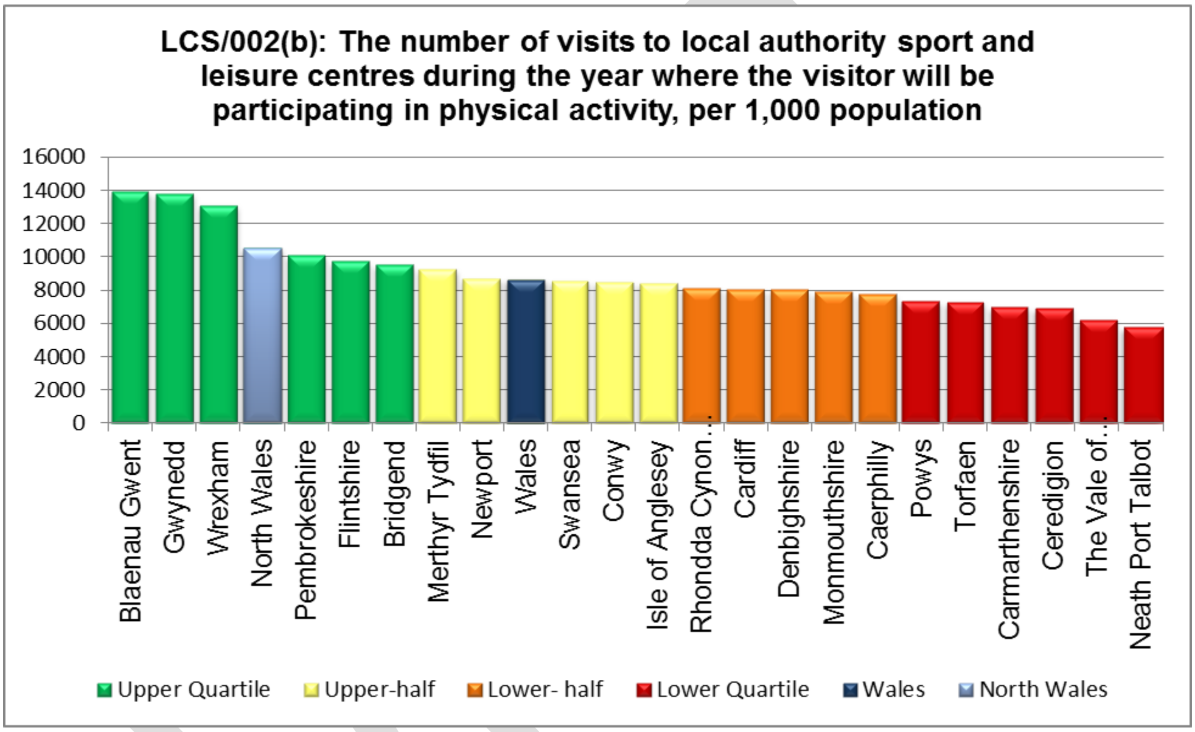

.

Table 16

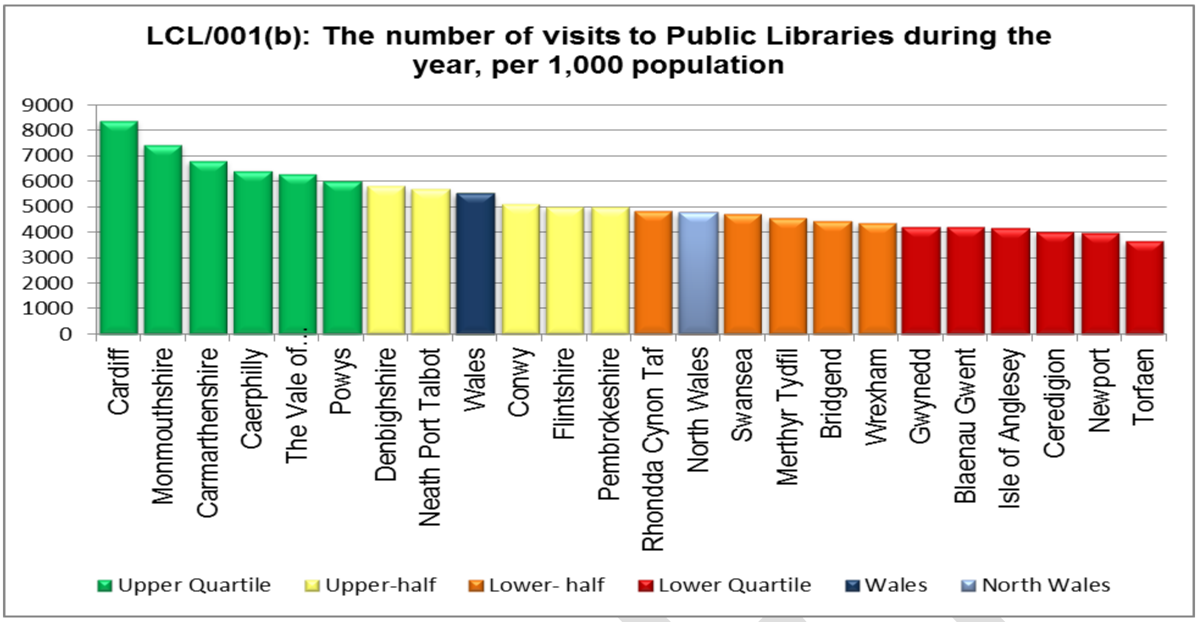

Yr hyn y mae Defnyddwyr Gwasanaeth yn ei ddweud am y Gwasanaeth Hamdden a Llyfrgelloedd:

"Mae'r ystod o weithgareddau a ddarperir ganddynt yn ystod gwyliau'r ysgol yn ganmoladwy ac mae'r baddonau yn cael eu cynnal i safon uchel."

"Yn y dyddiau lle mae pobl yn gyflym i gwyno, mae'n ddyletswydd efallai ar y rhai sy'n teimlo eu bod wedi cael eu gwasanaethu'n dda hefyd i gymryd yr amser i fynegi eu barn."

"O ran y gwersi nofio a ddarperir ar gyfer yr ysgol, mae athrawon yn dymuno canmol y ganolfan ar 3 phwynt gymharu â Pwll Bangor,a ddefnyddiwyd yn flaenorol gan yr Ysgol ysgol: 1. y cyfleuster & fangre; 2. agwedd gyfeillgar y staff au dull o ymdrin â'r disgyblion a staff; 3. safon y dysgu a ddarperir. "

"Roedd fy hyder yn is nag erioed pan ddechreuais ar y cwrs Cyflwyniad i Gyfrifiaduron yn Llyfrgell Amlwch. Roeddwn yn ddi-waith ac yn teimlo fy mod yn ddeinosor technolegol. Mae'r cymorth a'r arweiniad wedi'i deilwra a gefais gan y tiwtor yno wedi rhoi'r sgiliau a'r hyder i mi i wneud cais am swyddi. Rwyf nawr yn gweithio fel derbynnydd "

"Roedd y sesiynau stori llyfrgell wedi bod yn ddelfrydol i gyflwyno'r Gymraeg i fy mhlentyn a minnau. Rydym yn canu a gwrando ac yna'n mynd â llyfrau adref i ddarllen "

"Mae fy mynediad i'r rhyngrwyd yn anobeithiol o araf yn y cartref ond gallaf fyna a fy ngliniadur i lawr i'r llyfrgell ac yn cysylltu â'r Wi-Fi llawer cyflymach ac yn benthyg llyfr hefyd."

"Mae pawb bob amser yn cael clywed am y cwynion am rhai gwasanaethau yn ein cymuned, ond yr wyf yn cymryd amser i anfon e-bost i ddiolch i'r ddwy ddynes o Lyfrgell Caergybi sydd heddiw, Dydd Sadwrn 7 mis Mawrth, wedi mynd y filltir ychwanegol i mi" .

Canolbwyntio ar Gwsmeriaid, Dinasyddion a Chymunedau

Fe wnaethom ddatgan fod gennym lawer i'w wneud eto i safoni a symleiddio prosesau a thrwy ein gwaith gyda Chynghorau eraill, rydym yn rhagweld y byddwn yn sicrhau effeithlonrwydd pellach yn ein swyddogaethau cefnogi a gwell gwydnwch o ran gwasanaethau arbenigol a sgiliau prin. Dywedasom mai rhan hanfodol o drawsnewid ein Cyngor yw gwrando ar yr hyn y mae ein dinasyddion, defnyddwyr gwasanaethau a busnesau yn ei ddweud - a gweithredu ar hynny. Dros y ddwy flynedd ddiwethaf, rydym wedi dangos ymrwymiad gwirioneddol tuag at ddarparu gwasanaethau'n well a bydd hyn ond yn gwella eto. Fe ddywedasom hefyd y byddwn yn gwneud y mwyaf o'n technegau cyfathrebu dwyieithog trwy ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol fel 'Facebook' a Trydar yn ogystal â grwpiau traddodiadol wyneb yn wyneb, grwpiau ffocws, paneli dinasyddion a sioeau teithiol cyhoeddus.

Sut gwnaethom ni hyn yn 2014/15?

Datblygu , cytuno a llofnodi siarter cwsmer gadarn a dilys sydd yn gosod disgwyliadau penodol ar ein staff wrth ddelio â chwsmeriaid
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Cymeradwyo a mabwysiadu Siarter Cwsmer yn dilyn ymarferion ymgysylltu ac ymgynghori ffurfiol • Gweithio mewn partneriaeth â Phrifysgol Bangor er mwyn recriwtio staff a dylunio a mabwysiadu arferion gwaith sy'n bodloni anghenion ein cwsmeriaid orau yn y dyfodol
Yr hyn a wnaethom
• Ymgynghorwyd ynghylch a mabwysiadwyd Siarter Gwasanaeth Cwsmer a lansiwyd yn ffurfiol yn Rhagfyr 2014 – a chynhaliwyd cynllun peilot mewn dau wasanaeth rheng flaen yn ystod Ionawr 2015 a byddir yn ei ymestyn i'r holl wasanaethau eraill erbyn Gorffennaf 2015 • Cynhaliwyd Gwerthusiad Dichonoldeb o Opsiynau yn ystod y flwyddyn a nodwyd mai'r opsiwn gorau fyddai gweithio gyda chwmni marchnata lleol yn amodol ar gytundeb mewn perthynas â manyleb a chost

Ein Haddewid: Datblygu a chryfhau ein hymgysylltiad gyda dinasyddion Ynys Môn a'u cynnwys ym mhrosesau'r Cyngor o ran atebolrwydd a gwneud penderfyniadau

Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud

- Gefnogi'r Prosiect partneriaeth 4 blynedd Lleisiau Cymunedol "Gwrandewch" (a gychwynnodd yn Ebrill 2013) er mwyn ymgysylltu mwy ag unigolion a chymunedau wrth gynllunio a darparu gwasanaethau cyhoeddus ar Ynys Môn

Yr hyn a wnaethom

- Sefydlwyd mewn partneriaeth â Medrwn Môn, Fwrdd Ymgysylltu ac Ymgynghori i yrru gwaith ymgysylltu. Cadarnhawyd trwy'r Bwrdd, galendr cynhwysfawr o ran ymgysylltu ac ymgynghori ar lefel gorfforaethol

- Llwyddwyd i sicrhau, drwy Lleisiau Cymunedol, bartneriaid ymgynghori ar gyfer y dyfodol. Sefydlwyd, trwy Lleisiau Cymunedol, ymagwedd bartneriaethol tuag at anghenion a gofynion yn y dyfodol o fewn ac o gwmpas Ward Seiriol, Ynys Môn

- Ymgysylltwyd ac ymgynghorwyd ar strategaeth effeithlonrwydd newydd yn amlinellu meysydd o bwys ac arbedion ar gyfer ein trigolion

Ein Haddewid: Archwilio ansawdd yr adeiladau y mae cwsmeriaid yn derbyn gwasanaethau ynddynt, gan anelu at gyrraedd safon gyson ar draws y Cyngor sy'n cyflwyno'r ddelwedd gywir ar gyfer y gwasanaethau sydd ar gael

Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud

- Archwilio opsiynau o ran dyluniad prif adeilad swyddfa'r Cyngor gan ganolbwyntio i ddechrau ar y dderbynfa gyda golwg ar greu ardal amlswyddogaethol yn seiliedig ar y safonau a gynigir yn y Siarter Gwasanaeth Cwsmeriaid

Yr hyn a wnaethom

- Cynhyrchwyd a gweithredwyd Achos Busnes Llawn (Medi 2014) ar gyfer ailfodelu'r brif dderbynfa

- Y nod yn y tymor hwy yw cyflawni'r isod:

  - Cwsmeriaid yn derbyn cyfarchiad CSYM cyson gan y staff yn yr un brif dderbynfa
  - Cwsmeriaid yn derbyn ateb i'w hymholiadau (sylfaenol) yn y pwynt cyswllt cyntaf – ateb sydyn mwy derbyniol
  - Mae gan gwsmeriaid fynediad i wasanaethau drwy'r cyfrifiaduron sydd ar gael i'r cyhoedd gan annog newid sianel tuag at hunan-wasanaeth a datblygu sgiliau i gael at

wasanaethau o leoliadau sydd fwyaf cyfleus iddynt hwy ▪ Mae cwsmeriaid yn derbyn cymorth gan swyddogion pan fydd angen hynny i lenwi ffurflenni, hawliadau budd-daliadau a llogi cyfleusterau ac ati ▪ Mae cwsmeriaid yn awr yn cael ymateb mwy cyson o safon uwch i'w galwadau ffôn

Sicrhau hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig drwy greu a gweithredu ar strategaeth iaith Gymraeg ddatblygedig
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Sy'n nodi'r prif flaenoriaethau ar gyfer y Strategaeth Iaith Gymraeg trwy gyfarfodydd rheolaidd o'r Fforwm Iaith Gymraeg
Yr hyn a wnaethom
• Wedi gweithio ochr yn ochr â phartneriaid eraill (e.e. Horizon – sydd wedi penodi Swyddog Iaith penodol) i edrych ar ddylunio a cynnal astudiaeth gwaelodlin o'r iaith Gymraeg ar Ynys Môn

Nid oes Dangosyddion Perfformiad Cenedlaethol ar gyfer y rhan hwn

DRAFT

Trawsnewid ein Technolegau Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)

Wrth drawsnewid ein gwasanaethau, bydd adnoddau'r Cyngor yn cael eu defnyddio'n fwy effeithlon ac effeithiol i gyflawni targedau a nodir a chynllunio'n unol â hynny. Bydd y Cyngor yn dod yn sefydliad 24/7 drwy ddefnyddio sianeli megis gwefannau a chyfryngau cymdeithasol, dulliau sydd eisoes yn cael eu defnyddio gan ein cwsmeriaid i ddiwallu llawer o'u hanghenion personol neu fusnes fel bancio neu siopa. Fel hyn, gall ein cwsmeriaid gael mynediad at yr hyn y maent ei angen, pan fyddant ei angen, ble bynnag y maent ac yn eu dewis iaith.

Gellir rhyngweithio yn electronig, yn fewnol ac yn allanol ac ar bob lefel. Bydd cyfathrebu wyneb yn wyneb a ffyrdd eraill ar gael ar gyfer y rhai sydd eu hangen. Drwy newid systemau, byddwn yn rhyddhau staff i 'wneud eu gwaith' o fewn ffiniau clir gan ddefnyddio prosesau sy'n gadarn eto'n ystwyth. Bydd ein systemau yn cefnogi ein blaenoriaethau a byddir yn rhesymoli'n drylwyr i sicrhau nad yw'r systemau hynny nad ydynt yn cefnogi'n blaenoriaethau yn cael eu defnyddio mwyach.

Sut gwnaethom ni hyn yn 2014/15?

Ein Haddewid: Galluogi staff i gael mynediad at y systemau cyfrifiadurol sydd eu hangen arnynt yn ddiogel o unrhyw leoliad :
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Gweithredu'r weledigaeth Prosiect Gweithio'n Gallach i alluogi staff i gyflawni eu dyletswyddau mewn modd mwy hyblyg
Yr hyn a wnaethom
• Cwblhawyd y cyfnod cyntaf o'r prosiect Gweithio'n Gallach - prosiect i ddatblygu gwasanaethau gwell, mwy modern, cynyddu effeithlonrwydd, a sicrhau bydd costau hirdymor yn is - drwy ddatblygu Achos Busnes llawn ar gyfer ailfodelu'r swyddfa i ddarparu ar gyfer gweithio'n hyblyg a hefyd hailfodelu ein gweithlu gweinyddol

Ein Haddewid: Galluogi cwsmeriaid a dinasyddion i gyfathrebu gyda'r Cyngor yn electronig dros y we ar amser ac mewn lleoliad sy'n gyfleus iddynt:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Cyflwyno 'System strategol ar gyfer Rheoli'r Berthynas gyda'r Cwsmer (CRM)' sy'n galluogi cwsmeriaid i gynnal eu trafodion o'r dechrau i'r diwedd heb unrhyw ymyrraeth, os o gwbl, gan swyddogion

DRAFT

Yr hyn a wnaethom
• Mae'r priosect Rhagoriaeth Gofal Cwsmer wedi bod yn edrych ar y broses ar gyfer rheoli'r berthynas gyda'r cwsmer ar draws y Cyngor ac wedi penderfynu cynnal archwiliad o ymarferoldeb y systemau cyfredol drwy nodi bylchau ac yna baratoi achos busnes ar gyfer yr opsiwn gorau i fynd â'r rhaglen hon yn ei blaen.

Ein Haddewid: Sicrhau bod gwasanaethau yn defnyddio technoleg yn fwy eang i ddarparu gwasanaeth mwy effeithlon ac effeithiol drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Weithredu'r cynnig Gweithio'n Gallach/Gweithio Hyblyg a sicrhau bod gan ein staff ddyfeisiau symudol priodol fel y gallant gyflawni eu dyletswyddau mewn modd effeithlon ac effeithiol • Ymchwilio i ddatrysiadau ar gyfer gwella mynediad diogel o bell at systemau corfforaethol a darparu cymorth busnes wrth wneud penderfyniadau i hyrwyddo gwasanaethau awtomataidd ac opsiynau hunanwasanaeth wrth adolygu datrysiadau TG cyfredol • Hyrwyddo'r angen i sefydlu rhyngwynebau, lle bo hynny'n bosibl, rhwng systemau TGCh gwahanol i gael mwy o elw ar fuddsoddiad a chael cael gwared ar ddyblygu a gwallau a rhannu asedau corfforaethol lle bynnag y bo modd
Yr hyn a wnaethom
• Rydym wedi cyflwyno mwy o offer symudol i staff yn ystod y flwyddyn (ee Vasco Keys, Helix a Tabledi) • Rydym wedi ymchwilio i atebion ar gyfer gwell mynediad o bell at ein systemau ac yn gobeithio eu cyflwyno'r yn 2015/16 • Sefydlwyd grŵp tasg i ddatblygu dogfen TGCh strategol sy'n amlinellu dull yr awdurdod tuag at dechnoleg a'r defnydd ohoni er mwyn sicrhau y darperir gwasanaethau a sicrhau fod busnes yn gwella.

Ein Haddewid: Chwilio am dechnolegau TGCh newydd i gwrdd ag anghenion y Cyngor a dinasyddion yr Ynys rŵan ac yn y dyfodol drwy:
Yr hyn y dywedom y byddem yn ei wneud
• Ddatblygu a darparu datrysiad wrth gefn cadarn i gefnogi'r systemau TG sy'n hanfodol ar gyfer busnes ac a fydd yn cefnogi trawsnewid yr Awdurdod

DRAFT

- Datblygu a defnyddio e-ffurflenni drwy wefan gorfforaethol yr Awdurdod er mwyn galluogi dinasyddion Ynys Môn, partneriaid busnes a'r gymuned ehangach i gyfathrebu a chael gafael ar wybodaeth yn ystod a'r tu allan i oriau busnes arferol
- Cefnogi a gwella cysylltedd rhwydweithiau band eang cyflym a symudol ar gyfer dinasyddion Ynys Môn

Yr hyn a wnaethom

- Gweithredu prosiect i gytuno ar y fanyleb ar gyfer system gyflogres ac AD hollol integredig a dwyieithog
    - Manyleb System Cyflogres (Ionawr 2015)
    - Manyleb System Adnoddau dynol (Awst 2014)
- Rydym wedi trosi 26 o ffurflenni papur i ffurflenni electronig drwy gymorth gan y cynllun graddedigion Go-Cymru, pob un ohonynt yn awr ar ein gwefan
- Datblygu ffurflenni ar-lein dwyieithog drwy FIRMSTEP (Llwyfan i wella rhyngweithio gyda'r dinasyddion, gwella effeithlonrwydd ac arbed costau drwy symud gwasanaethau ar-lein)
- Defnyddiwyd cymorth grant gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu band eang cyflymach ar gyfer ysgolion
- Gweithio gyda darparwyr rhwydwaith i gael y fargen orau bosibl o ran gwasanaeth ffôn a chostau ar gyfer 3G/4G yn Ynys Môn

Nid oes Dangosyddion Perfformiad Cenedlaethol ar gyfer y rhan hwn

DRAFT

Perfformiad Corfforaethol

Dyma'r ail flwyddyn ers i'r Cyngor fabwysiadu'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol – sef dull sy'n edrych ar y modd yr ydym yn cyflawni ein blaenoriaethau corfforaethol ac sy'n monitro'r dangosyddion 'iechyd' corfforaethol sy'n sylfaen i holl waith y Cyngor. Mae'r cerdyn sgorio terfynol ar gyfer 2014/15 yn edrych ar y data diwedd blwyddyn ar gyfer blwyddyn ariannol 2014/15 ac yn amlinellu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol am y flwyddyn.

Mae'n dangos fod y rhaglen o welliant parhaus a sefydlwyd gan y Weinyddiaeth gyfredol yn cael ei gwireddu oherwydd -

- Mae cyfraddau salwch staff wedi gwella rhywfaint – mae data diwedd blwyddyn yn dangos 3,886.81 o ddiwrnodau sy'n welliant o gymharu â'r un cyfnod y llynedd (4,446.54 o ddiwrnodau) sy'n mynd â'n cyfraddau salwch tymor byr cyffredinol i 12,777 o ddiwrnodau o salwch, sy'n welliant oddeutu 3,500 diwrnod o gymharu â 13/14 (16,272 o ddiwrnodau). Rydym yn cydnabod, fodd bynnag, fod llawer i'w wneud o hyd i gymharu'n ffafriol gyda'r rhan fwyaf o ALl yng Nghymru (fel y nodir yn Nhabl 17 isod, lle yr ydym yn yr 20fed safle allan o'r 22 ALl)

Tabl 17

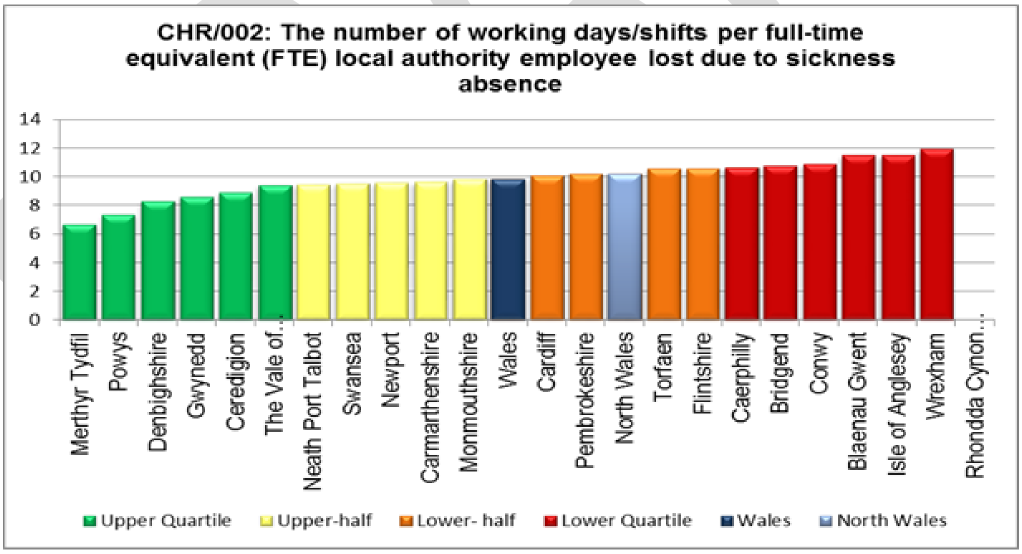

- Mae glynu wrth bolisïau a rheoli salwch drwy gwblhau cyfweliadau dychwelyd i'r gwaith (CDG) yn gwella – gyda data Chwarter 4 yn dangos y cynhaliwyd 85% o CDG yn 2014/15 o gymharu â 77% ar gyfer yr un cyfnod yn 2013/14

- Mae salwch sy'n gysylltiedig â straen wedi gostwng

- Mae nifer y pryderon a godwyd a nifer y cyfeiriadau i'r ombwdsmon wedi gostwng – erbyn diwedd y flwyddyn, 65 o gwynion ffurfiol oedd wedi eu derbyn. Ymatebwyd i 61 o'r 65 hyn ac o'r cwynion hyn, cefnogwyd 5 yn llawn, 11 yn rhannol a gwrthodwyd y 45 a oedd yn weddill. Mae'r ffigwr terfynol o 65 o gwynion yr un fath â'r ffigwr am 13/14. Yn ychwanegol at hyn, ymatebwyd i 90.8% o'r cwynion o fewn yr amserlen gydag ond 6 o ymatebion hwyr.

- Llwyddwyd i gyflawni targedau perfformiad yn y rhan fwyaf o'r dangosyddion a gwelwyd gwelliant mewn 20 allan o'r 27 dangosydd.

DANGOSYDDION PERFFORMIAD ERAILL (nad ydynt yn ymwneud â'r Cynllun Corfforaethol)

Gan edrych ar DP eraill nad oes ganddynt gyswllt uniongyrchol â'r blaenoriaethau yn ein Cynllun Corfforaethol, rydym yn ymwybodol fod perfformiad wedi dirywio mewn un maes (rheoli gwastraff) yr oeddem, am nifer o flynyddoedd, ar y brig yng Nghymru yn ei gylch. Symudodd y DP ar gyfer gwastraff a ddanfonwyd i safleoedd claddu gwastraff o'r chwartel canol is i'r chwartel isaf rhwng 2012/13 a 2013/14 ac mae wedi mynd i lawr ymhellach o fewn y chwartel isaf rhwng 2013/14 a 2014/15 – o'r 17eg i'r 20fed safle (allan o 22 Awdurdod Lleol). Mae'r dangosydd ar gyfer gwastraff sirol a gasglwyd ac a gafodd ei ailddefnyddio neu ei ailgylchu, ac a symudodd o'r chwartel uchaf i'r chwartel canol is yn ystod 2013/14, yn parhau i fod yn weddol sefydlog gan symud o'r 13eg i'r 12fed safle yn 2014/15. Gweler Tablau 18 ac 19.

PRIFFYRDD &, GWASTRAFF

Tabl 18

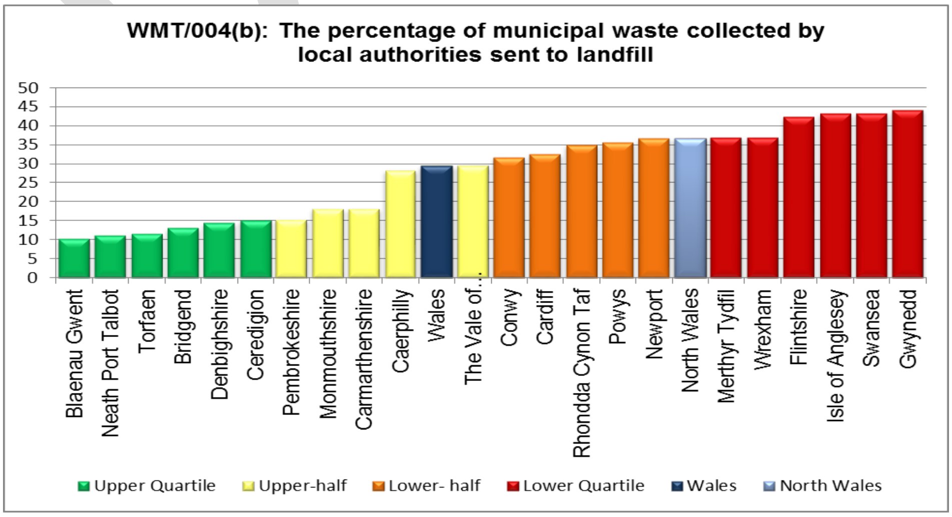

Tabl 19

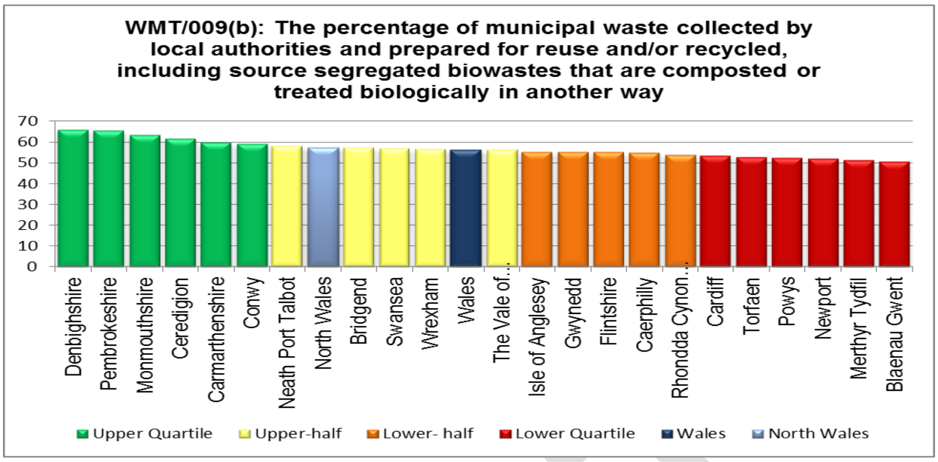

Tabl 20

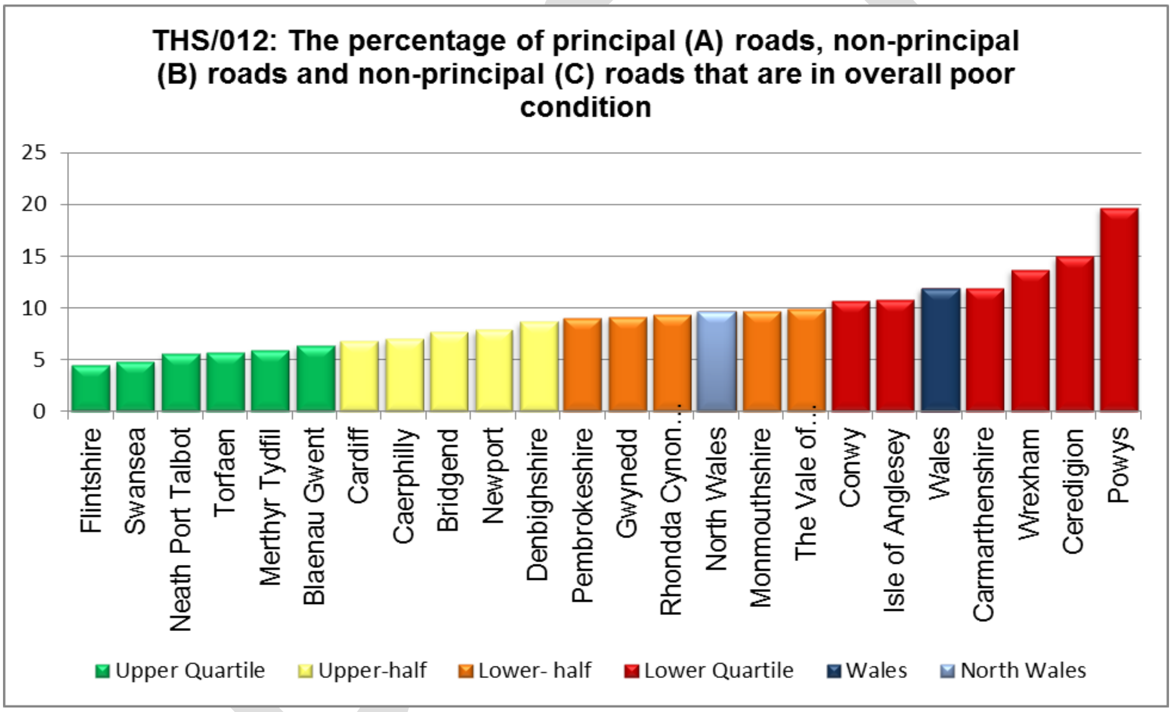

Fodd bynnag, rydym yn ymwybodol fod angen monitro a rhoi sylw i'r DP sy'n ymwneud â Phriffyrdd – gydag Ynys Môn yn llithro o'r 17eg i'r 18fed safle rhwng 2013/14 a 2014/15 o ran cyflwr ffyrdd nad ydynt yn briffyrdd (Tabl 20).

O ran y Strydoedd (glendid ffyrdd ac ati), mae'r ddau DP perthnasol yn parhau i fod yn y chwartel canol is ond gwelwyd mymryn o welliant o ran safle rhwng 2013/14 a 2014/15. Mae Tabl 21 yn dangos un o'r DP hyn sy'n ymwneud â gadael gwastraff yn anghyfreithlon.

.Tabl 21

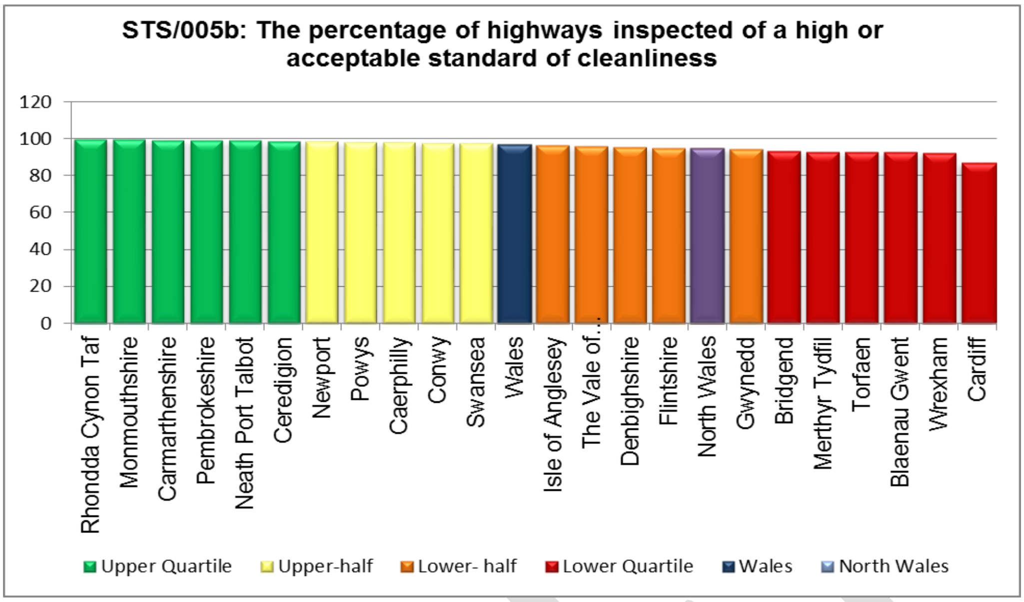

GWARCHOD Y CYHOEDD

Yn Nhabl 22, gallwn weld ein bod yn perfformio'n dda mewn materion sy'n ymwneud â gwarchod y cyhoedd a ni yw'r 4ydd gorau yng Nghymru o ran nifer y sefydliadau bwyd sy'n cydymffurfio gyda safonau hylendid

Tabl 22

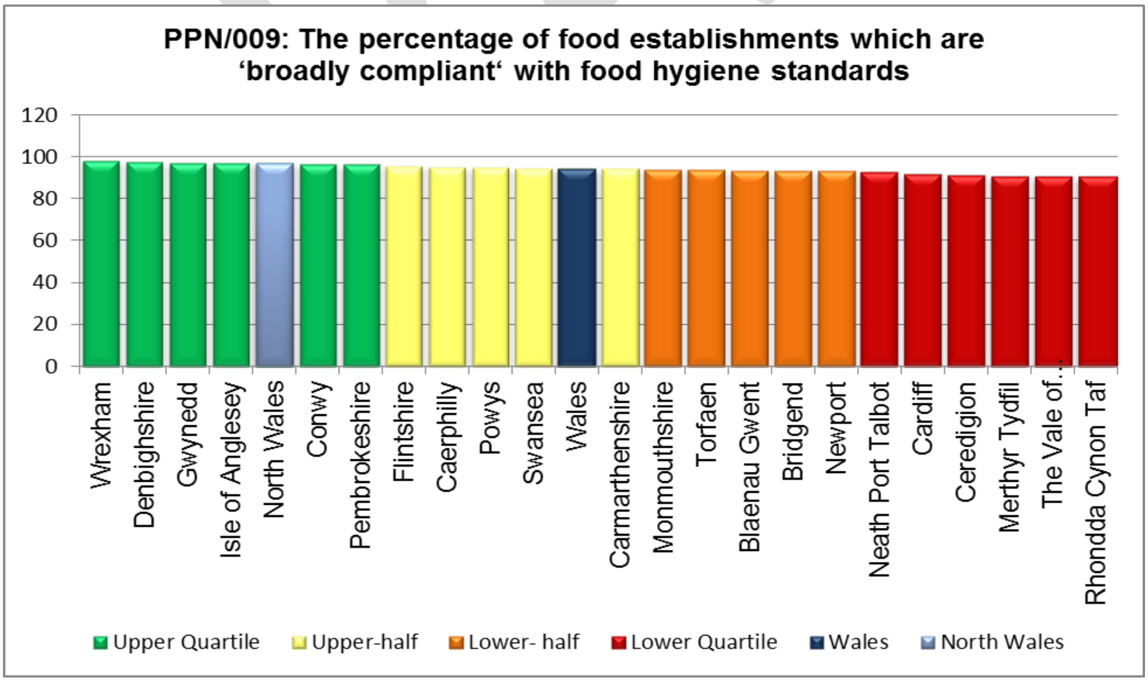

GWASANAETHAU PLANT

Yn y Gwasanaethau Plant, mae 6 allan o'r 11 DP yn y chwartel uchaf, gyda thri yn y chwartel isaf ac un yn y chwartel canol uchaf ac un yn y chwartel canol isaf. Mae hyn yn welliant o gymharu â 2013/14 gyda 9 o'r 11 DP yn dangos gwelliant yn 2014/15. Er bod hyn i'w groesawu, rhaid bod yn wyliadwrus fodd bynnag oherwydd eto, mae ffigyrau gwaelodlin rhai o'r DP yn isel sy'n golygu y gall amrywiadau bychain arwain at newidiadau dramatig o ran safle yn y chwarteli a hynny'r naill ffordd neu'r llall. Er enghraifft, y ni yw'r gorau yng Nghymru o ran cadw mewn cyswllt gyda phobl ifanc a oedd gynt yn derbyn gofal ac sydd mewn addysg, hyfforddiant neu waith (Tabl 23). Fodd bynnag, mae'r ganran o bobl ifanc a oedd gynt yn derbyn gofal ac y mae'r awdurdod yn cadw mewn cysylltiad â hwy pan maent yn 19 oed (SCC/33e) wedi newid o 100% yn 2013/14 i 50% yn 2014/15, eto oherwydd y niferoedd gwaelodlin bychan iawn (Tabl 24).

Tabl 23

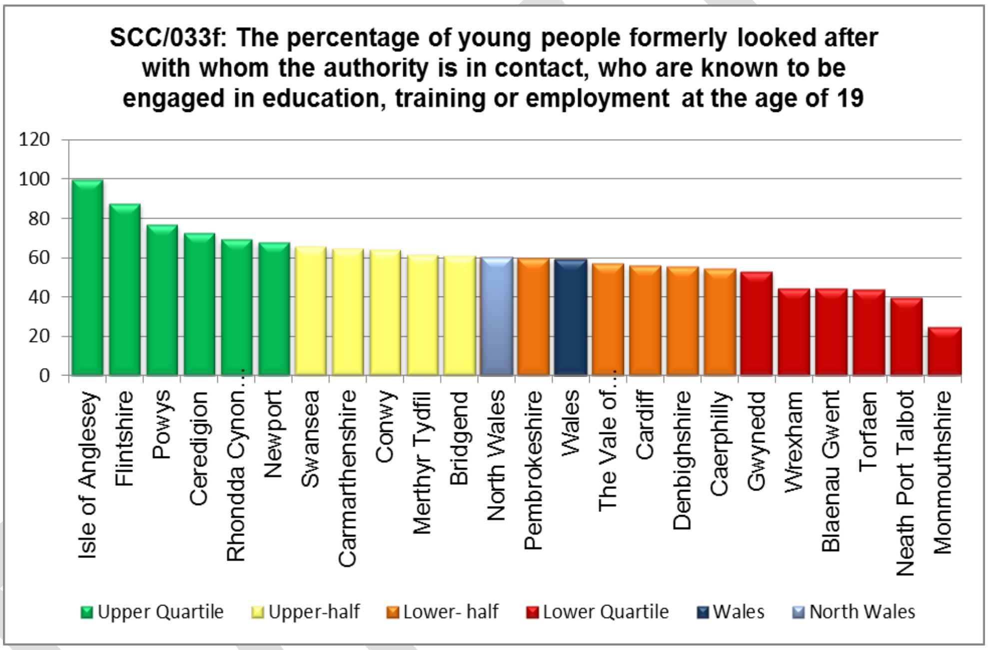

Tabl 24

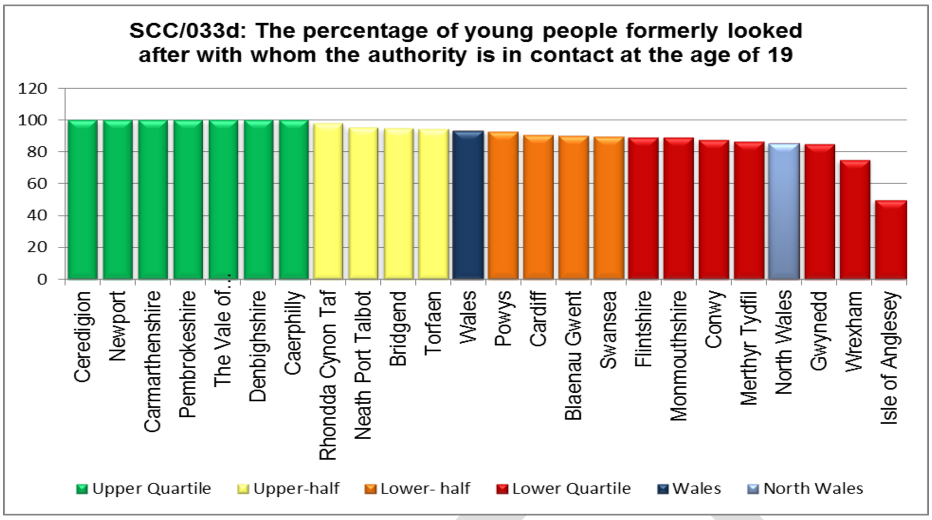

CRYNODEB CYFFREDINOL A CHAMAU GWEITHREDU LLINIAROL

O ran dadansoddiad cyffredinol o'r cyfan o'n dangosyddion perfformiad (DP), gan gynnwys y rheiny nad ydynt wedi'u cynnwys ym mlaenoriaethau ein Cynllun Corfforaethol, gweler y prif negeseuon ar gyfer 2014/15 yn Nhabl 25. Mae'n dangos fod bron i 62% o'n DP wedi gwella yn ystod 2014/15 tra bod 35.7% wedi dirywio a 2.4% pellach heb newid rhwng 2013/14 a 2014/15. Mae Tabl 26 yn dangos ymhellach ein bod yn y 6ed safle yng Nghymru o ran y DP hynny sydd wedi gwella yn ystod y flwyddyn benodol hon.

Tabl 25

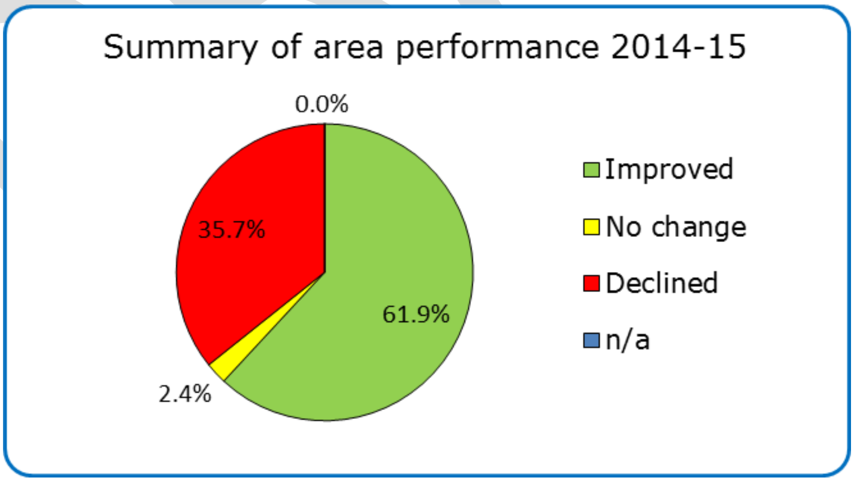

Tabl 26

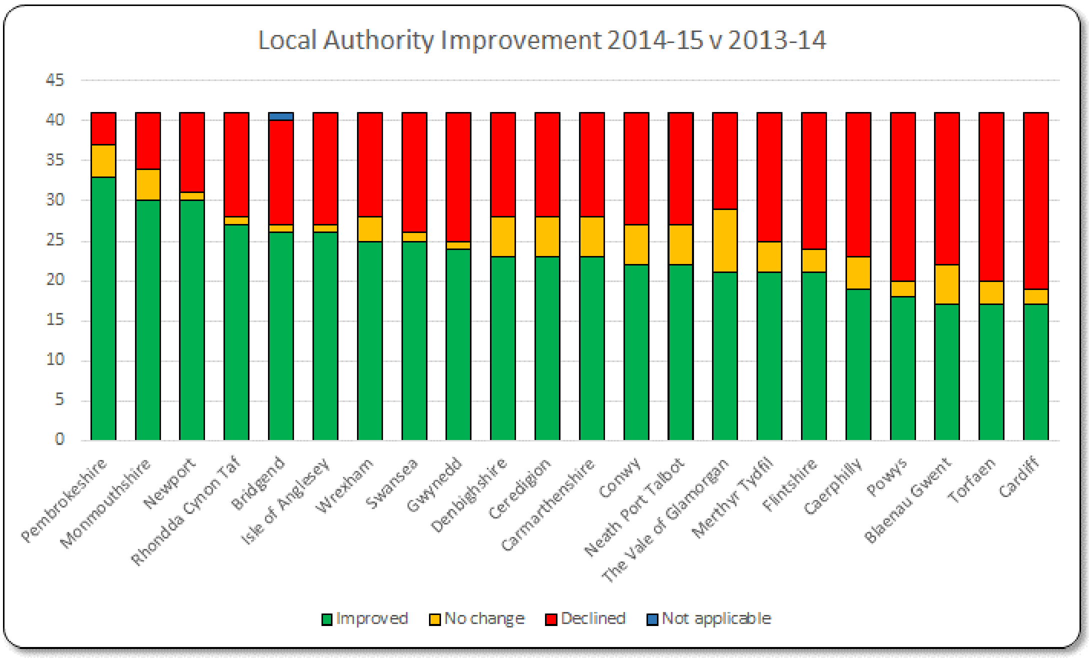

Fodd bynnag, os ydym yn dadansoddi Tabl 27 a Thabl 28, gallwn weld y bu gostyngiad yn nifer y Dangosyddion Perfformiad yn y chwartel uchaf – o 17 yn 2013/14 i 10 yn 2014/15. Yn yr un modd, gwelwyd cynnydd bychan yn nifer y DP yn y chwartel isaf – o 13 yn 2013/14 i 15 yn 2014/15. Er y bu cynnydd yn nifer y DP yn y chwartel canol uchaf o 6 yn 2013/14 i 8 yn 2014/15, gwelwyd cynnydd cyfatebol hefyd yn nifer y DP yn y chwartel canol isaf o 5 yn 2013/14 i 9 yn 2014/15. Yn gyffredinol felly, rydym yn cydnabod y bu dirywiad mewn perfformiad os ydym yn cymharu ein safleoedd yn y chwarteli dros y ddwy flynedd flaenorol.

Tabl 27

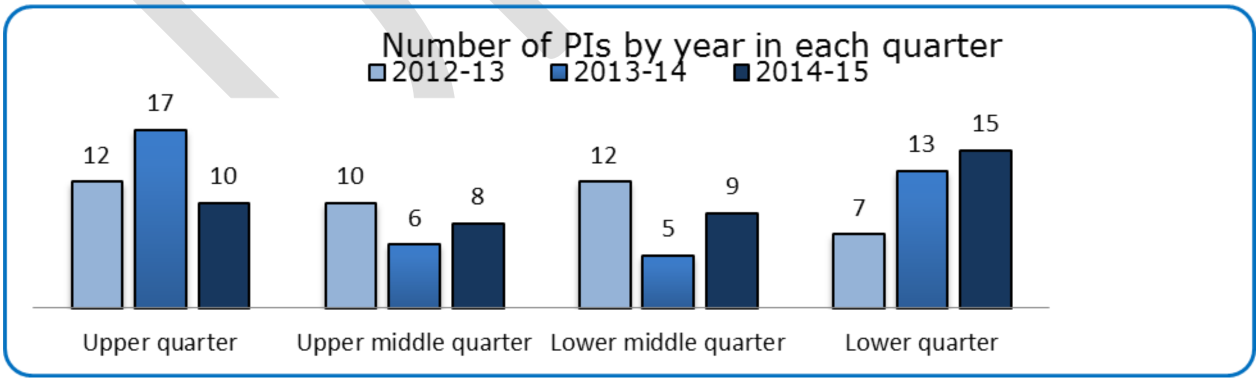

Tabl 28

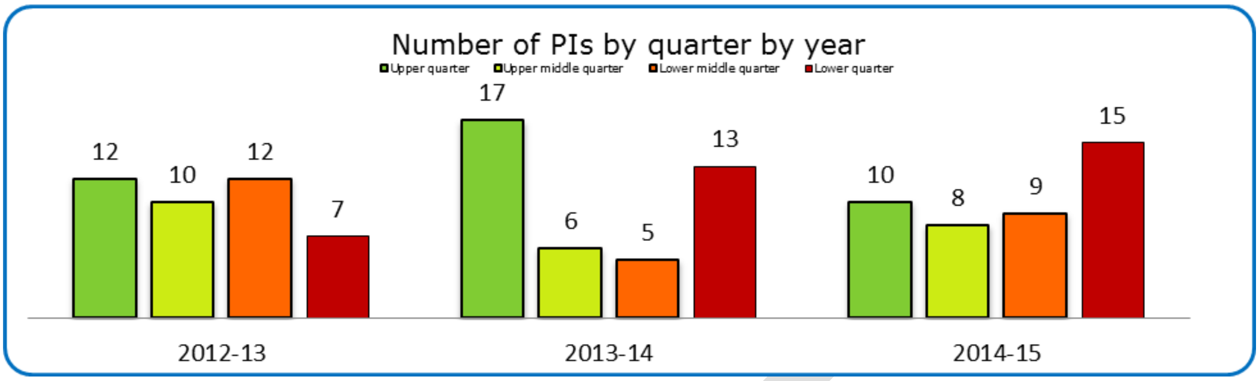

Mae Tabl 29 isod yn ddarlun o berfformiad y Cyngor ar draws yr holl wasanaethau ac ar sail flynyddol o ran safle ein DP cymharol (DSC a PAM) yn y 4 chwartel drwy gymharu 2014/15 gyda'r flwyddyn flaenorol. Mae Tabl 30 yn cymharu ein safle yn y chwarteli ar draws y 4 chwartel dros y 4 blynedd ddiwethaf.

Tabl 29

Isle of Anglesey County Council Performance		2014/15 Quartile Position				PI Change since 2013/14			
Number of Pis		Top Quartile	Upper Median	Lower Median	Lower Quartile	Improved	Unchanged	Declined	New Indicator
Adult Services	7	1	1	1	4	4	0	3	0
Childrens Services	11	6	1	1	3	9	0	2	0
Housing	3	0	2	0	0	1	0	2	0
Economic & Community Regeneration	1	0	1	0	0	0	0	1	0
Learning	12	2	2	4	4	6	0	6	0
Highways & Waste Management	6	0	0	3	3	5	1	0	0
Human Resources	1	0	0	0	1	1	0	0	0
Planning & Public Protection	2	1	1	0	0	1	0	1	0
Isle of Anglesey County Council Total	43	10 23%	8 19%	9 21%	15 35%	27 63%	1 2%	15 35%	0 0%

Tabl 30

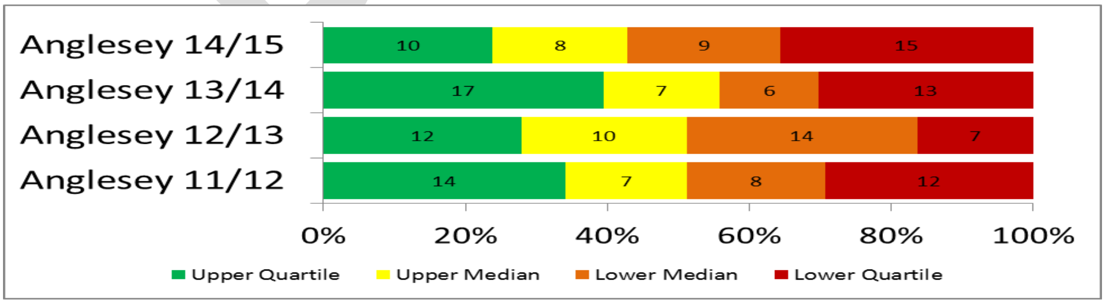

DRAFT

O ran y Dangosyddion Perfformiad hynny sydd naill ai yn y chwarteli is neu ganol is yn 2014/15, caiff y rhesymau am hynny a chamau lliniaru i fynd i'r afael ag unrhyw faterion o ran perfformiad eu nodi yn y Tabl isod (Tabl 31). Ceir rhestr llawn o ganlyniadau ein holl Ddangosyddion Perfformiad Cenedlaethol ar gyfer 2014/15 yn Atodiad 1.

Table 31

DYSGU	Disgrifiad	Cht	Rheswm a Mesurau Lliniaru
PAM EDU/002i	EDU/002i: Canran yr holl ddisgyblion (gan gynnwys y rhai sydd yng ngofal ALL); a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd	3	I'w ddarparu
EDU/002ii:	EDU/002ii: Canran y disgyblion sydd yng ngofal ALL sydd mewn unrhyw ysgol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd	4	Mae'r ffigwr canrannol yn uchel oherwydd y niferoedd bychan iawn, sef un disgybl mewn gwirionedd.
EDU/015a:	EDU/015a: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau gan gynnwys eithriadau	4	Dengys data mae cyfraniadau gan iechyd tuag at Asesiadau Statudol yw'r ffactor mwyaf sy'n cyfrannu at fethiant i gwblhau'r datganiadau o fewn y cyfnod amser statudol. Mae'r sefyllfa wedi dirywio ers llynedd. Bydd Swyddogion yn gweithio gyda chydweithwyr yn y gwasanaeth iechyd i wella'r cyfraddau ymateb.
EDU/015b:	EDU/015b: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau b) heb gynnwys eithriadau	4	Dengys data mae cyfraniadau gan iechyd tuag at Asesiadau Statudol yw'r ffactor mwyaf sy'n cyfrannu at fethiant i gwblhau'r datganiadau o fewn y cyfnod amser statudol. Mae'r sefyllfa wedi dirywio ers llynedd. Bydd Swyddogion yn gweithio gyda chydweithwyr yn y gwasanaeth iechyd i wella'r cyfraddau ymateb.

DRAFT

EDU/017:	EDU/017: Canran y disgyblion 15 oed ar y 31ain Awst blaenorol, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol a gyflawnodd y trothwy Lefel 2 gan gynnwys gradd A*-C TGAU mewn Cymraeg mamiaith neu Saesneg a Mathemateg	3	I'w ddarparu
EDU/016a:	EDU/016a: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion cynradd	3	Fel canran o'r cyfraddau presenoldeb posibl, mae perfformiad yn parhau i wella. Fodd bynnag, mae'r gwelliant yn digwydd yn arafach nag y mae yng Nghymru yn gyffredinol. Fel canran o'r cyfraddau presenoldeb posibl, mae perfformiad yn parhau i wella. Fodd bynnag, mae'r gwelliant yn digwydd yn arafach nag y mae yng Nghymru yn gyffredinol.
EDU/016b:	EDU/016b: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion uwchradd	3	Fel canran o'r cyfraddau presenoldeb posibl, mae perfformiad yn parhau i wella. Fodd bynnag, mae'r gwelliant yn digwydd yn arafach nag y mae yng Nghymru yn gyffredinol. Fel canran o'r cyfraddau presenoldeb posibl, mae perfformiad yn parhau i wella. Fodd bynnag, mae'r gwelliant yn digwydd yn arafach nag y mae yng Nghymru yn gyffredinol.
LCL/001(b):	LCL/001(b): Nifer yr ymweliadau â llyfrgelloedd cyhoeddus yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth	4	Rheswm: Mae nifer y digwyddiadau a gweithgareddau wedi gostwng o gymharu â blynyddoedd blaenorol oherwydd materion capasiti staff. Yr un modd, mae'r gallu i fynd ati yn egnïol i hyrwyddo ac annog defnydd yn cael ei effeithio gan faterion capasiti staff a chyfyngiadau cyllidebol. Camau Lliniaru: Mae'r strwythur staffio a'r model o'r gwasanaeth llyfrgelloedd wrthi'n cael eu hadolygu. Wrthi'n ymchwilio i bosibilrwydd cynnwys ymweliadau rhithiol.

OEDOLION	**Disgrifiad**	**Ch t**	**Rheswm a Mesurau Lliniaru**
SCA/002a:	Cyfradd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y rhoddir cymorth iddynt yn		Mae model yr adran yn seiliedig ar gefnogi unigolion i fod yn annibynnol o wasanaethau gyda chymorth ataliol cryf a chymorth lefel

	y gymuned fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth	4	isel ar gael yn y cymunedau. Mae'r dangosydd hwn yn groes i'r amcan hon, amcan sy'n gwbl gyson â gofynion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles.
SCA/002b:	Cyfardd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth	4	Mae'r adran yn cydnabod yr angen i ychwanegu at nifer yr opsiynau sydd ar gael o ran gofal preswyl. Mae Rhaglen Gofal Ychwanegol ar y gweill ac rydym yn parhau i weithio gyda darparwyr i gryfhau'r farchnad gofal cartref fel dewis arall i ofal preswyl.
SCA/019:	Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle'r mae'r risg wedi ei reoli	4	Mae nifer yr achosion POVA yn isel o gymharu ag awdurdodau eraill sydd â mwy o boblogaeth ac o'r herwydd, gall nifer fechan o achosion arwain at ganlyniad 'Coch'. Mae'r holl achosion hyn wedi codi oherwydd bod unigolion yn dewis peidio â chwyno i'r Heddlu neu gymryd camau ffurfio eraill mewn perthynas â'r gamdriniaeth y maent o bosib wedi ei dioddef. Mae'r unigolion hyn wedi cael eu hasesu fel rhai sydd â chapasiti meddyliol. Mewn amgylchiadau o'r fath, cynigir cefnogaeth i'r unigolion (eiriolaeth, cymorth i ddioddefwyr, cwnsela, IDVA ac ati) ond dewis personol ydyw yn y pen draw i beidio â chwyno a a pharhau i ddioddef camdriniaeth.
SCA/020:	Canran y cleientiaid sy'n cael cefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn	4	Gweler SCA / 020
SCA/018a:	Canran y gofalwyr sy'n gofalu ar ôl oedolion a gafodd cynnig asesiad neu adolygiad o'u hanghenion eu hunain yn ystod y flwyddyn	3	Rydym wedi nodi bod y broblem fwyaf yn ymwneud â'r adolygiadau yn hytrach na'r asesiadau. Rydym yn bwriadu adolygu'r modd yr ydym yn casglu data er mwyn sicrhau fod adolygiadau'n cael eu nodi'n fuan a bod modd cynnig ymateb amserol

PLANT	Disgrifiad	Cht	Rheswm a Mesurau Lliniaru
SCC/002:	Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth a chanddynt brofiad o symud ysgol unwaith neu ragor, yn ystod cyfnod neu gyfnodau o dderbyn gofal, ac nad oedd y symud hwnnw oherwydd trefniadau trosiannol, yn y 12 mis hyd at 31 Mawrth	4	Mae'r Awdurdod Lleol wedi nodi bod 10 (18.52%) allan o garfan o 45 o blant wedi symud ysgol yn ystod y flwyddyn: ac yn hyderus bod y newidiadau arfaethedig yn cynnwys cefnogi trefniadau parhaol / hirdymor gofal ac yn symud trosiannol o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd.
SCC/033d:	Canran y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal y flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy a hwythau'n 19 oed	4	Roedd perfformiad ar gyfer 2014/15 yn 50%. Mae'r rhif sylfaen isel yn ffactor. Dim ond 2 o bobl ifanc oedd yn derbyn gofal yn ystod y flwyddyn.
SCC/037:	Cyfartaledd y sgôr pwyntiau mewn cysylltiad â chymwysterau allanol plant 16 oed sy'n derbyn gofal mewn unrhyw sefyllfa ddysgu a gynhelir gan awdurdod lleol	3	Hwn oedd y canlyniad gorau erioed i ni fel Awdurdod Lleol (289), ac, yn seiliedig ar berfformiad Cymru yn 2013/14 byddem wedi bod mewn sefyllfa dda iawn yn 2014/15. Fodd bynnag, mae'r safonau addysgol ar gyfer Cymru gyfan wedi gwella yn 2014/15 a oedd yn golygu nad ydym yn cymharu'n yn ogystal yn genedlaethol.
SCC:041a:	Canran y plant cymwys, perthnasol a phlant a fu'n berthnasol sydd â chynlluniau llwybr yn ôl yr angen	4	18/23 = 78.26% Mae'r perfformiad yn gysylltiedig â 4 o bobl ifanc yn dewis peidio â chymryd rhan. Dim ond adolygiad cynllun llwybr 1 person ifanc oedd ddim wedi'i gwblhau mewn pryd. Ar hyn o bryd rydym yn adolygu ein dull o gyflenwi gwasanaethau ôl-ofal.

PRIFFYRDD & GWASTRAFF	Disgrifiad	Ch	Reason & Mitigating action
WMT/004(b):	Canran y gwastraff trefol a gesglir gan awdurdodau lleol ac a anfonir i safle tirlenwi	4	Hyd at Mai 2015 roedd holl wastraff gweddilliol yn cael ei anfon i safleoedd tirlenwi yn Llanddulas, a dyna pamein bod yn y chwartel isaf ar gyfer 14/15. Fodd bynnag, ac ar ôl sicrhau cytundeb masnachol

			ardderchog gyda Waste Grays a Biffa bydd o leiaf 10,000 tunnell o'n 17,000 tunnell fetrig o wastraff gweddilliol yn cael ei anfon i naill ai Runcorn neu St Helens. Yn ogystal â darparu arbed £10 yl tunell mae hyn yn helpu tuag at gyrraedd ein targed ailgylchu (58% ar gyfer 15/16), gan fod y gwastraff yn cael ei losgi yn ynni o safleoedd gwastraff, sy'n golygu bod 20% o'r gwastraff yn cyfrif tuag at ein targed ailgylchu. Felly dylai y DP hwn wella'n sylweddol ar gyfer 15/16.
WMT/009(b):	% gwastraff trefol a gesglir gan ALL a gaiff ei baratoi ar gyfer ailddefnyddio a'i ailgylchu/neu ei ailgylchu, gan gynnwys deunyddiau biowastraff wedi'u gwahanu yn eu tarddle ac a gompostir neu a drinnir yn fiolegol mewn ffordd arall	3	Mae Ynys Môn wedi bod yn y chwartel uchaf ar gyfer Ailgylchu ers sawl blwyddyn, ond mae awdurdodau eraill wedi dal i fyny dros y 2 flynedd ddiwethaf. Mae'r sylwadau ar gyfer WMT / 004 (b) hefyd yn berthnasol i DP hwn. Rydym yn rhagweld y bydd y gyfradd ailgylchu yn cynyddu i oddeutu 59% ar gyfer 2015/16, a ddylai roi Ynys Môn yn yr hanner uchaf. Byddai Gweithredu casgliadau 3 neu 4 wythnosol yn 2016/17 yn golygu dychwelyd i'r chwartel uchaf
STS/006:	Canran yr achosion o dipio gwastraff yn anghyfreithlon y rhoddwyd gwybod amdanynt ac y cliriwyd y gwastraff o fewn 5 niwrnod gwaith	3	Mae 96% o achosion o dipio anghyfreithlon a gliriwyd o fewn 5 diwrnod yn well na chyfartaledd Cymru o 93% .Peth gwelliant ers y llynedd.
STS/005b	Canran y priffyrdd a adolygwyd sydd o safon glendid uchel neu dderbyniol	3	Mae hyn yn welliant sylweddol ar 13/14, gyda Mynegai Glendid wedi gwella o 84.5% i 96.3%.
THS/007:	Canran yr oedolion sy'n 60 oed neu drosodd sy'n ddeiliaid tocynnau teithio rhatach ar y bws	4	Mae'r DP hwn yn fesur o pa mor wledig yw ardal, lle bydd Powys bob amser yr isaf a byddwn fel cyngor bob amser yn y chwartel isaf.Heb fuddsoddi i ddarparu gwasanaethau bysiau ychwanegol ni fydd y DP hwn yn newid. Ni fu ewyllys gwleidyddol i warchod gwasanaethau bws yn yr awdurdod dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf ac mae hyn yn anhebygol o newid
THS/012:	Canran y prif ffyrdd (dosbarth A),ffyrdd nad ydynt yn brif ffyrdd (B) a ffyrdd nad ydynt yn brif	4	Mae'r DP wedi'i gysylltu'n uniongyrchol â'r cyllid a fuddsoddir i gynnal priffyrdd, sydd wedi gostwng £1.8 miliwn dros y blynyddoedd diwethaf. Bydd y £1 filiwn

	ffyrdd (C) sydd mewn cyflwr gwael yn gyffredinol		Cyfalaf a dderbyniwyd ar gyfer 15/16 yn helpu i wella'r DP hwn, ar adeg pan Benthyca Darbodus Llywodraeth Cymru ar gyfer Cymru gyfan wedi dod i ben.

CORFFORA -ETHOL	**Disgrifiad**	**Cht**	**Rheswm a Mesurau Lliniaru**
CHR/002:	The number of working days/shifts per full-time equivalent (FTE) local authority employee lost due to sickness absence	**4**	Rydym yn ymwybodol o'r angen i wella'r sefyllfa o ran absenoldeb salwch ac rydym eisoes wedi sefydlu canllawiau a phrosesau newydd ar gyfer gwneud hyn (er enghraifft, rydym yn nodi achosion unigol ailadroddus ac, yn ogystal, rydym wedi cyflwyno proses ddiwygiedig o ran Cyfarfodydd Adolygu Presenoldeb (CAP).

DRAFT

Gwybodaeth Pellach

I gael mwy o wybodaeth am unrhyw beth yn y ddogfen hon neu i wneud unrhyw sylwadau, cysylltwch os gwelwch yn dda gyda:

Swyddfa'r Dirprwy Brif Weithredwr
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni Ynys Môn
LL77 7TWF
fôn - 01248 752111E
-bost – ScopttRowley@ynysmon.gov.uk neu GethinMorgan@ynysmon.gov.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael ar dâp, mewn braille ac ar y wefan y Cyngor:
www.ynysmon.gov.uk/cynlluncorfforaethol

Gellwch gael mwy o wybodaeth hefyd fel a ganlyn:
Gellir gweld polisïau, cynlluniau a strategaethau a gyhoeddir gan y Cyngor www.ynysmon.gov.uk

Mae'r Cynllun Gwella Blynyddol ar gael ar wefan y Cyngor trwy glicio ar y ddolen a ganlyn:
www.ynysmon.gov.uk/AGBSAC

Mae Adroddiadau Archwilio ac Arolygu a gynhyrchwyd gan Reoleiddwyr y Cyngor ar gael ar eu gwefannau unigol fel a ganlyn:

- **Swyddfa Archwilio Cymru:**
  www.wao.gov.uk
- **Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru:**
  www.cssiw.org.uk
- **Estyn:**
  www.estyn.gov.uk

DRAFT

Atodiad 1

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
MAC	CHR/002: Nifer y diwrnodau/sifftiau gwaith wedi colli oherwydd salwch, fesul gweithiwr awdurdod lleol cyfwerth ag amser llawn	Adnoddau Dynol	<	14.2	12.48	11.5	↑	
DCS/MAC	EDU/002i: Canran yr holl ddisgyblion (gan gynnwys y rhai sydd yng ngofal awdurdod lleol); a sydd mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd	Addysg	<	0.28	0.00	0.3	↓	
DCS	EDU/002ii: Canran y disgyblion sydd yng ngofal awdurdodau lleolsydd mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol a gymeradwywyd	Addysg	<	25.00	0.00	14.3	↓	
DCS/MAC	EDU/003: Canran y disgyblion a aseswyd ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cyrraedd y Dangosydd Pynciau Craidd, fel y penderfynir gan Asesiadau Athrawon	Addysg	>	84.67	87.98	87.8	↓	

DRAFT

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
MAC	EDU/004: Canran y disgyblion a aseswyd ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cyrraedd y Dangosydd Pynciau Craidd, fel y penderfynir gan Asesiadau Athrawon	Addysg	>	77.86	81.46	83.6	↑	
DCS	EDU/006ii: Canran y disgyblion a aseswyd mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cael Asesiad Athrawon yn y Gymraeg (iaith gyntaf) ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3	Addysg	>	64.91	61.75	67.2	↑	
DCS/MAC	EDU/011: Cyfartaledd y sgôr pwyntiau ar gyfer disgyblion sy'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol	Addysg	>	514.65	593.55	598.3	↑	
DCS	EDU/015a: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau gan gynnwys eithriadau	Addysg	>	69.57	59.09	38.5	↓	
DCS	EDU/015b: Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau b) heb gynnwys eithriadau	Addysg	>	88.89	100.00	84.6	↓	
MAC	EDU/016a: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion cynradd	Addysg	>	94.38	94.41	94.6	↑	

DRAFT

DRAFT

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
MAC	EDU/016b: Canran presenoldeb disgyblion mewn ysgolion uwchradd	Addysg	>	92.24	93.24	93.4	↑	
DCS	EDU/017: Canran y disgyblion 15 oed ar y 31ain Awst blaenorol, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol a gyflawnodd y trothwy Lefel 2 gan gynnwys gradd A*-C TGAU mewn Saesneg neu Gymraeg iaith gyntaf a Mathemateg	Addysg	>	52.25	54.20	53.8	↓	
DCS/MAC	HHA/013: Canran yr holl aelwydydd a allai fod yn ddigartref ac yr ataliwyd iddynt fod yn ddigartref am 6 mis o leiaf.	Tai	>	88.65	88.18	68.3	-	-
DCS	LCL/001b: Nifer yr ymweliadau â llyfrgelloedd cyhoeddus yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth	Llyfrgelloedd	>	4094.43	4024.47	4,166.4	↑	
DCS	LCS/002b: Nifer yr ymweliadau â chanolfannau chwaraeon a hamdden awdurdodau lleol yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth, pan fydd yr ymwelydd yn cymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol	Datblygu Economi a Adfywio Cymunedau	>	8109.21	8767.29	8,434.0	↓	
DCS/MAC	PLA/006b: Nifer yr unedau tai fforddiadwy ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn fel canran yr holl unedau tai ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn	Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	>	66.22	83.97	39.2	↓	

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
MAC	PPN/009: Canran y sefydliadau bwyd sy'n 'cydymffurfio'n fras' â safonau hylendid bwyd	Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	>	92.91	93.38	97.0	↑	
DCS/MAC	PSR/002: Y nifer o ddiwrnodau calendr ar gyfartaledd a gymerwyd i roi Grant Cyfleusterau i'r Anabl	Tai	<	275.91	213.11	229.5	↓	
DCS	PSR/004: Canran yr anheddau sector preifat a oedd wedi bod yn wag am fwy na 6 mis ar 1 Ebrill ac a feddiannwyd eto yn ystod y flwyddyn o ganlyniad i weithredu uniongyrchol gan yr awdurdod lleol	Tai	>	8.63	11.98	13.1	↑	
DCS	SCA/001: Cyfradd yr oedi wrth drosglwyddo gofal am resymau gofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 75 oed neu drosodd	Gwasanaethau Oedolion	<	2.53	0.55	1.8	↓	
DCS	SCA/002a: Cyfradd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y rhoddir cymorth iddynt yn y gymuned fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth	Gwasanaethau Oedolion	>	58.94	54.41	49.5	↓	
DCS	SCA/002b: Cyfardd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth	Gwasanaethau Oedolion	<	27.72	25.30	23.3	↑	
MAC	SCA/007: Canran y cleientiaid a chynllun gofal ar 31 Mawrth, y dylai eu cynlluniau gofal fod wedi'u hadolygu a gafodd eu hadolygu yn ystod y flwyddyn	Gwasanaethau Oedolion	>	82.82	87.86	92.2	↑	

DRAFT

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
MAC	SCA/018a: Canran y gofalwyr sy'n gofalu ar ôl oedolion a gafodd cynnig asesiad neu adolygiad o'u hanghenion eu hunain yn ystod y flwyddyn	Gwasanaethau Oedolion	>	81.73	91.28	92.9	↑	
DCS/MAC	SCA/019: Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle'r mae'r risg wedi ei reoli	Gwasanaethau Oedolion	>	92.78	88.89	91.9	↑	
MAC	SCA/020: Canran y cleientiaid sy'n cael cefnogaeth yn y gymuned yn ystod y flwyddyn	Gwasanaethau Oedolion	>	84.22	80.37	79.1	↓	
DCS	SCC/002: Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth a chanddynt brofiad o symud ysgol unwaith neu ragor, yn ystod cyfnod neu gyfnodau o dderbyn gofal, ac nad oedd y symud hwnnw oherwydd trefniadau trosiannol, yn y 12 mis hyd at 31 Mawrth.	Gwasanaethau Plant	<	15.69	20.00	18.5	↑	
DCS/MAC	SCC/004: Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth sydd wedi cael eu lleoli o leiaf dair gwaith yn ystod y flwyddyn	Gwasanaethau Plant	<	8.75	7.79	3.4	↑	
MAC	SCC/011a: Canran yr asesiadau dechreuol a ddigwyddodd yn ystod y flwyddyn lle bo tystiolaeth bod Gweithiwr Cymdeithasol wedi gweld y plentyn	Gwasanaethau Plant	>	89.81	91.63	95.9	↑	

DRAFT

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
DCS	SCC/011b: Canran yr asesiadau dechreuol a ddigwyddodd yn ystod y flwyddyn lle bo tystiolaeth bod Gweithiwr Cymdeithasol wedi gweld y plentyn ar ben ei hun	Gwasanaethau Plant	>	59.44	55.06	63.9	↑	
MAC	SCC/025: Canran yr ymweliadau statudol â phlant sy'n derbyn gofal oedd fod i gael eu cynnal yn ystod y flwyddyn a'u cynhaliwyd yn unol â'r rheoliadau	Gwasanaethau Plant	>	90.79	90.54	93.5	↑	
DCS	SCC/033d: d) y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal y flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy a hwythau'n 19 oed;	Gwasanaethau Plant	>	100.00	100.00	50.0	↓	
DCS	SCC/033e: y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal yn flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy, ac y gwyddys eu bod mewn llety addas, nad yw'n llety argyfwng a hwythau'n 19 oed	Gwasanaethau Plant	>	100.00	85.71	100.0	↑	
DCS	SCC/033f: y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal yn flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy, ac y gwyddys eu bod yn ymgymryd ag addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth a hwythau'n 19 oed	Gwasanaethau Plant	>	62.50	42.86	100.0	↑	
DCS	SCC/037: Cyfartaledd y sgôr pwyntiau mewn cysylltiad â chymwysterau allanol plant 16 oed sy'n derbyn gofal mewn unrhyw sefyllfa ddysgu a gynhelir gan awdurdod lleol	Gwasanaethau Plant	>	205.50	135.80	288.6	↑	
DCS	SCC/041a: Canran y plant cymwys, perthnasol a phlant a fu'n berthnasol a chanddynt gynlluniau llwybr yn ôl yr angen	Gwasanaethau Plant	>	95.65	77.78	78.3	↑	

DRAFT

DP	Disgrifiad	Gwasanaeth	Cyfeiriad	2012/13	2013/14	2014/15	Tuedd	Chwartel 14/15
MAC	SCC/045: Canran yr adolygiadau plant sy'n derbyn gofal, adolygiadau plant sydd ar y Cofrestr Amddiffyn Plant ac adolygiadau plant mewn angen a gafodd eu cynnal yn unol a'r amserlenni statudol	Gwasanaethau Plant	>	90.09	95.68	94.5	↓	
MAC	STS/005b: Canran y priffyrdd a'r tir perthnasol a adolygwyd sydd o safon glendid uchel neu dderbyniol	Priffyrdd, Rheoli Gwastraff ac Eiddo	>	93.70	96.34	96.3	↔	
DCS	STS/006: Canran yr achosion o dipio gwastraff yn anghyfreithlon y rhoddwyd gwybod amdanynt ac y cliriwyd y gwastraff o fewn 5 niwrnod gwaith	Priffyrdd, Rheoli Gwastraff ac Eiddo	>	93.74	95.55	95.9	↑	
DCS	THS/007: Canran yr oedolion sy'n 60 oed neu drosodd sy'n ddeiliaid tocynnau teithio rhatach ar y bws	Priffyrdd, Rheoli Gwastraff ac Eiddo	>	69.11	70.73	72.5	↑	
MAC	THS/012: Canran y prif ffyrdd (dosbarth A),ffyrdd nad ydynt yn brif ffyrdd (B) a ffyrdd nad ydynt yn brif ffyrdd (C) sydd mewn cyflwr gwael yn gyffredinol.	Priffyrdd, Rheoli Gwastraff ac Eiddo	<	11.15	11.71	10.9	↑	
DCS/MAC	WMT/004b: Canran y gwastraff trefol a gesglir gan awdurdodau lleol ac a anfonir i safle tirlenwi	Priffyrdd, Rheoli Gwastraff ac Eiddo	<	43.72	44.11	43.2	↑	
DCS/MAC	WMT/009b: Canran y gwastraff trefol a gesglir gan awdurdodau lleol ac a gaiff ei baratoi ar gyfer ei ailddefnyddio a'i ailgylchu/neu ei ailgylchu, gan gynnwys deunyddiau biowastraff wedi eu gwahanu yn eu tarddle ac a gompostir neu a drinnir yn fiolegol mewn ffordd arall	Priffyrdd, Rheoli Gwastraff ac Eiddo	>	55.22	54.37	55.2	↑	

DRAFT

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD:	**CYNGOR SIR**
DYDDIAD:	**29 MEDI 2015**
PWNC:	**ADOLYGIAD BLYNYDDOL AR REOLI TRYSORLYS AM Y FLWYDDYN ARIANNOL 2014/15**
DEILYDD(ION) PORTFFOLIO:	**CYNGHORYDD H E JONES**
SWYDDOG(ION) ARWEINIOL:	**RICHARD MICKLEWRIGHT**
SWYDDOG CYSWLLT:	**BEN DAVIES / GARETH ROBERTS (EST. 2610/2675)**
Natur a rheswm am adrodd Cydymffurfio a'r rheoliadau a gyflwynwyd dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 a chyda Cynllun Dirprwyo'r Cyngor ar gyfer Rheoli Trysorlys am y cyfnod 2014/15 (Atodiad 8 o Ddatganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys 2014/15). Yn unol â'r Cynllun Dirprwyo, cafodd yr adroddiad hwn ei sgriwtineiddio gan y Pwyllgor Archwilio ar 27 Gorffennaf 2015. Penderfynodd y Pwyllgor Archwilio dderbyn yr adroddiad a'i anfon i'r Pwyllgor Gwaith heb unrhyw sylwadau pellach. Yn ei gyfarfod ar 21 Medi 2015, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith dderbyn yr adroddiad a'i anfon ymlaen i'r Cyngor llawn heb unrhyw sylwadau pellach.	

Crynodeb

Mae'n rhaid i'r Cyngor hwn, yn unol â rheoliadau dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, gynhyrchu adolygiad blynyddol ar reoli trysorlys yn adlewyrchu gweithgareddau Rheoli Trysorlys a'r dangosyddion pwyllog a thrysorlys gwirioneddol am 2014/15. Mae'r adroddiad hwn yn bodloni gofynion côd ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys (y Côd) a Chôd Pwyllog CIPFA ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol (Y Côd Pwyllog).

Yn ystod 2014/15, y gofynion lleiaf ynglŷn ag adrodd yn ôl oedd bod y Cyngor llawn yn derbyn yr adroddiadau canlynol:-

- Strategaeth flynyddol y trysorlys o flaen y flwyddyn (a dderbyniwyd ar 27 Chwefror 2014);
- Adroddiad diweddaru canol y flwyddyn (o leiaf) ar y trysorlys (a dderbyniwyd ar 4 Rhagfyr 2014);
- Adolygiad blynyddol ar ôl y flwyddyn ac yn disgrifio'r gweithgaredd o'i gymharu â'r strategaeth (yr adroddiad hwn).

Mae'r amgylchedd rheoleiddiol yn rhoi'r cyfrifoldeb i Aelodau i adolygu a sgriwtineiddio polisi a gweithgareddau rheoli trysorlys. O'r herwydd, mae'r adroddiad hwn yn bwysig gan ei fod yn darparu manylion am y sefyllfa alldro ar gyfer gweithgareddau trysorlys ac mae'n tynnu sylw at gydymffurfiaeth â pholisïau'r Cyngor a gymeradwywyd yn flaenorol gan Aelodau.

Mae'r Cyngor hwn yn cadarnhau ei fod wedi cydymffurfio gyda'r gofynion o dan y Côd i'r Pwyllgor Archwilio sgriwtineiddio'r holl adroddiadau rheoli trysorlys uchod cyn eu cyflwyno i'r Cyngor llawn.

Er mwyn cefnogi rôl sgriwtini aelodau'r Pwyllgor Archwilio cafwyd hyfforddiant i Aelodau ar faterion rheoli trysorlys yn ystod mis Gorffennaf 2014.

Yn ystod 2014/15, cydymffurfiodd y Cyngor â'r anghenion deddfwriaethol a rheoleiddiol. Mae'r dangosyddion pwyllog a thrysorlys gwirioneddol allweddol sy'n manylu ar effaith gweithgareddau cyfalaf yn ystod y flwyddyn, gyda chymaryddion, fel a ganlyn:-

Data ar gyfer Dangosyddion pwyllog a thrysorlys gwirioneddol	2013/14 Gwirioneddol £000	2014/15 Gwreiddiol £000	2014/15 Gwirioneddol £000
Gwariant Cyfalaf • Dim-CRT • CRT • Cyfanswm	 20,936 3,169 24,105	 18,100 5,700 23,800	 15,769 5,518 21,287
Cyfanswm Gofyniad Cyllido Cyfalaf • Dim-CRT • CRT • Cyfanswm	 86,286 23,903 110,189	 92,400 23,000 115,400	 85,932 22,650 108,582
Benthyca Gros	89,590	125,000	89,583
Dyled Allanol	89,590	127,000	89,583
Buddsoddiadau • Mwy na blwyddyn • O dan flwyddyn • Cyfanswm	 - 9,196 9,196		 - 10,983 10,983

Gellir gweld dangosyddion pwyllog a thrysorlys eraill ym mhrif gorff yr adroddiad hwn. Mae'r Swyddog Adran 151 hefyd yn cadarnhau y benthycwyd arian i bwrpas cyfalaf yn unig ac na chafodd y terfynau benthyca statudol (y terfyn awdurdodedig) eu torri.

Gwelwyd yr un amgylchedd heriol yn ystod blwyddyn ariannol 2014/15 â'r blynyddoedd cynt, sef dychweliadau isel ar fuddsoddiadau.

ARGYMHELLION

Argymhellir bod y Pwyllgor yn:-

(i) Nodi bod y ffigyrau canlyniad yn yr adroddiad hwn yn parhau dros dro hyd nes bydd archwiliad y Datganiad Cyfrifon 2014/15 wedi ei gwblhau a'i lofnodi; bydd unrhyw addasiadau arwyddocaol i'r ffigyrau sy'n gynwysiedig yn yr adroddiad hwn yn cael eu hadrodd fel yn briodol;
(ii) Nodi'r dangosyddion pwyllog a thrysorlys gwirioneddol 2014/15 yn yr adroddiad hwn;
(iii) Ystyried yr adroddiad rheoli trysorlys blynyddol am 2014/15.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Crynodeb o Werth y Portffolio ar 31 Mawrth 2015
Atodiad 2 - Graddfeydd Credyd gwrthbartïon buddsoddi a'r adneuon a ddelir gyda phob un ar 31 Mawrth 2015
Atodiad 3 - Graddfeydd Credyd Cyfatebol
Atodiad 4 - Yr Economi a Graddfeydd Llog – Sylwebaeth gan Capita Asset Services

Papurau Cefndirol:

Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys 2014/15
Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys am 2014/15
Adroddiad Rheoli Trysorlys – Chwarter Cyntaf 2014/15
Adroddiad ar yr Adolygiad Canol Blwyddyn o Reoli Trysorlys 2014/15
Adroddiad Rheoli Trysorlys – Trydydd Chwarter 2014/15

1. CYFLWYNIAD

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r swyddogaethau/gweithgareddau/ canlyniadau canlynol ym mlwyddyn ariannol 2014/15:-

- Gweithgaredd Cyfalaf;
- Effaith y gweithgaredd hwn ar ddyled waelodol y Cyngor (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf);
- Y dangosyddion pwyllog a thrysorlys gwirioneddol;
- Sefyllfa gyffredinol y trysorlys gan nodi sut y mae'r Cyngor wedi benthyca mewn perthynas â'r ddyled hon a'r effaith ar falansau buddsoddi;
- Symudiadau'r gyfradd log am y flwyddyn;
- Gweithgareddau manwl o ran dyledion; a
- Gweithgareddau buddsoddi manwl.

2. GWARIANT AC ARIANNU CYFALAF Y CYNGOR 2014/15

2.1 Mae'r Cyngor yn ymgymryd â gwariant cyfalaf ar asedau tymor hir. Fe all y gweithgareddau hyn fod naill ai:-

- Wedi eu cyllido ar unwaith trwy ddefnyddio adnoddau cyfalaf neu refeniw (derbyniadau cyfalaf, grantiau cyfalaf, cyfraniadau refeniw ac ati) nad ydynt yn cael effaith ar angen y Cyngor i fenthyca; neu

- Wedi eu cyllido trwy fenthyca; gallai hynny fod trwy fenthyca wedi ei gynllunio neu fel arall. Os nad oes digon o gyllid ar gael, neu os gwneir penderfyniad i beidio defnyddio adnoddau, bydd y gwariant cyfalaf yn creu'r angen i fenthyca.

2.2 Mae'r gwariant cyfalaf gwirioneddol yn ffurfio un o'r dangosyddion pwyllog sydd eu hangen. Mae'r tabl isod yn dangos gwariant cyfalaf gwirioneddol a sut y cafodd ei ariannu.

	2013/14 Gwirioneddol (£m)	2014/15 Amcangyfrif (£m)	2014/15 Gwirioneddol (£m)
Gwariant Cyfalaf heb fod yn CRT	21	18	16
Gwariant Cyfalaf CRT	3	6	5
Cyfanswm Gwariant Cyfalaf	**24**	**24**	**21**
Wedi ei gyllido yn y flwyddyn y tu allan i'r CRT	9	8	11
Wedi ei gyllido gan y CRT yn y flwyddyn	3	6	5
Gwariant Cyfalaf heb ei gyllido – tu allan i'r CRT	**12**	**10**	**5**
Gwariant Cyfalaf heb ei ariannu - CRT	**0**	**0**	**0**

3. ANGEN CYFFREDINOL Y CYNGOR I FENTHYCA

3.1 Mae angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca ar gyfer gwariant cyfalaf yn cael ei alw yn Ofyniad Ariannu Cyfalaf (CFR). Mae'r ffigwr hwn yn fesur o sefyllfa'r Cyngor o ran dyledion. Mae'r CFR yn deillio o weithgaredd cyfalaf y Cyngor a pha adnoddau a ddefnyddiwyd i dalu am y gwariant cyfalaf. Mae'n cynrychioli gwariant cyfalaf 2014/15 a oedd heb ei gyllido (gweler y tabl uchod), a gwariant cyfalaf na chyllidwyd neu wariant net o flynyddoedd blaenorol nad ydynt eto wedi cael eu talu trwy refeniw neu adnoddau eraill.

3.2 Rhan o weithgareddau trysorlys y Cyngor yw mynd i'r afael â'r gofynion cyllido o ran yr angen hwn i fenthyca. Gan ddibynnu ar y rhaglen gwariant cyfalaf, mae gwasanaeth y trysorlys yn trefnu sefyllfa ariannol y Cyngor er mwyn sicrhau bod digon o arian ar gael i gyfarfod â'r cynlluniau cyfalaf a'r gofynion mewn perthynas â llif arian. Gellir cael yr arian hwn trwy fenthyca gan gyrff allanol (fel y Llywodraeth, trwy'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) neu'r marchnadoedd arian), neu trwy ddefnyddio adnoddau arian dros dro o fewn y Cyngor.

3.3 Gostwng y CFR

3.3.1 Ni chaniateir i anghenion benthyca'r Cyngor (CFR) godi am byth. Mae yna reoliadau statudol yn eu lle i sicrhau bod asedau cyfalaf yn gyffredinol yn cael eu codi ar refeniw dros fywyd yr ased. Mae'n rhaid i'r Cyngor godi tâl refeniw blynyddol, a elwir yn isafswm darpariaeth refeniw (MRP) er mwyn gostwng y CFR. I bob pwrpas, ad-daliad yw hwn o'r angen i fenthyca. Mae hyn yn wahanol i'r trefniadau rheoli trysorlys sy'n sicrhau bod arian ar gael i gwrdd ag ymrwymiadau cyfalaf. Yn ogystal, gellir benthyca dyled allanol neu ei thalu'n ôl ar unrhyw adeg, ond nid yw hyn yn newid y CFR.

3.3.2 Gellir gostwng cyfanswm y CFR hefyd drwy:-

- ddefnyddio adnoddau cyllido cyfalaf ychwanegol (megis derbyniadau cyfalaf sydd heb eu defnyddio); neu
- godi mwy na'r tâl refeniw statudol (MRP) ym mhob blwyddyn trwy Ddarpariaeth Refeniw Wirfoddol (VRP).

3.3.3 Cafodd Polisi MRP 2014/15 y Cyngor (fel sy'n ofynnol dan gyfarwyddyd LLC) ei gymeradwyo fel rhan o Adroddiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2014/15 ar 27 Chwefror 2014.

3.3.4 Dangosir isod CFR y Cyngor ar gyfer y flwyddyn ac mae'n cynrychioli dangosydd pwyllog allweddol. Mae hyn yn cynnwys unrhyw PFI a chynlluniau prydlesu ar y fantolen a fyddai'n cynyddu anghenion benthyca'r Cyngor, y CFR. Nid oedd cynlluniau o'r fath yn ystod y flwyddyn.

CFR : Cronfa'r Cyngor	2013/14 Gwirioneddol (£m)	2014/15 Cyllideb (£m)	2014/15 Gwirioneddol (£m)
Balans agoriadol	81	86	85
Ychwanegu gwariant cyfalaf heb ei gyllido (fel uchod)	8	10	5
Llai MRP/VRP*	(3)	(4)	(4)
Balans Cau	86	92	86

CFR : CRT	2013/14 Gwirioneddol (£m)	2014/15 Cyllideb (£m)	2014/15 Gwirioneddol (£m)
Balans agoriadol	25	24	24
Ychwanegu gwariant cyfalaf heb ei gyllido (fel uchod)	-	-	-
Llai MRP/VRP*	(1)	(1)	(1)
Balans Cau	24	23	23

**Yn cynnwys defnydd gwirfoddol o dderbyniadau cyfalaf*

3.3.5 Mae'r gweithgaredd benthyca yn cael ei gyfyngu gan ddangosyddion pwyllog ar gyfer benthyca gros a'r CFR, a chan y trothwy a awdurdodwyd.

3.4 Benthyca gros a'r CFR

Er mwyn sicrhau bod lefelau benthyca yn ddarbodus dros y tymor canolog a dim ond ar gyfer dibenion cyfalaf, dylai'r Cyngor sicrhau nad yw ei fenthyca allanol gros, ac eithrio yn y tymor byr, yn uwch na chyfanswm y gofyniad cyllido cyfalaf yn y flwyddyn flaenorol ynghyd â'r amcangyfrifon o unrhyw ofyniad cyfalaf ychwanegol ar gyfer y flwyddyn ariannol hon a'r ddwy flynedd ariannol nesaf. Mae hynny'n golygu nad yw'r Cyngor yn benthyca i gefnogi gwariant refeniw. Mae'r dangosydd hwn yn caniatáu peth hyblygrwydd i'r Cyngor fenthyca ymlaen llaw i'w anghenion cyfalaf. Mae'r tabl isod yn nodi sefyllfa fenthyca gros y Cyngor yn erbyn y CFR. Mae'r Cyngor wedi cydymffurfio gyda'r dangosydd pwyllog hwn.

	31 Mawrth 2014 Gwirioneddol (£m)	31 Mawrth 2015 Cyllideb (£m)	31 Mawrth 2015 Gwirioneddol (£m)
Sefyllfa Benthyca Gros	89.6	115.4	89.6
CFR	110.2	115.4	108.6

3.4.1 Fel rhan o'r broses o gyllido gwariant cyfalaf ar gyfer 2014/15, defnyddiwyd benthyciadau i gyllido'r bwlch rhwng yr adnoddau a oedd ar gael (derbyniadau cyfalaf, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf a chyfraniadau refeniw) a'r gwariant cyfalaf. Yn wyneb cyfraddau llog ar y farchnad ar hyn o bryd a'r rheini a ragwelir, ynghyd â risgiau credyd gwrthbartïon, penderfynwyd parhau i fewnoli benthyciadau, o leiaf yn y tymor byr. Mae'r strategaeth hon wedi ei gweithredu yn awr drwy gydol pob un o'r pedair blynedd diwethaf. O ganlyniad i barhau â'r strategaeth yma, gostyngodd y bwlch rhwng CFR a benthyca allanol yn ystod 2014/15 i £19.0m. Mae'r benthyca gros ar 31 Mawrth 2015 yn llai na'r rhagweliad CFR am y 2 flynedd ddilynol.

3.5 Y dangosyddion eraill yn ymwneud â dyled yw:-

3.5.1 **Y trothwy awdurdodedig** - y trothwy awdurdodedig yw'r "cyfyngiad benthyca fforddiadwy" sy'n angenrheidiol yn unol ag adran 3 Deddf Llywodraeth Leol 2003. Unwaith y mae hwn wedi ei bennu, nid oes gan y Cyngor rym i fenthyca uwchlaw'r lefel hon. Mae'r tabl isod yn dangos bod y Cyngor wedi llwyddo i gadw o fewn y trothwy awdurdodedig o ran benthyciadau gros yn ystod 2014/15.

3.5.2 **Y terfyn gweithredol** - y terfyn gweithredol yw'r sefyllfa fenthyca a ddisgwylir ar gyfer y Cyngor yn ystod y flwyddyn. Mae cyfnodau lle mae'r sefyllfa wirioneddol naill ai yn is neu'n uwch na'r terfyn yn dderbyniol ar yr amod nad yw'n mynd dros y trothwy awdurdodedig.

3.5.3 **Costau ariannu gwirioneddol fel cyfran o'r ffrwd refeniw net** - mae'r dangosydd hwn yn nodi'r patrwm o ran cost cyfalaf (benthyca a chostau ymrwymiadau tymor hir arall llai incwm buddsoddi) yn erbyn y ffrwd refeniw net.

	2014/15
Y trothwy awdurdodedig	£127.0m
Sefyllfa o ran uchafswm benthyciadau gros	£89.6m
Terfyn Gweithredol	£122.0m
Sefyllfa benthyca gros ar gyfartaledd	£89.6m
Costau ariannu fel cyfran o ffrwd refeniw net – Cronfa'r Cyngor	5.79%
Costau ariannu fel cyfran o ffrwd refeniw net – CRT	14.60%

Y rheswm pam fod y costau ar gyfer cyllido Cronfa'r Cyngor ychydig yn is na chanran y ffrwd refeniw net a ragamcanwyd oedd oherwydd costau cyllido a oedd yn is na'r disgwyl, ynghyd â llai o incwm na'r disgwyl o fuddsoddiadau a ffrwd refeniw net a oedd yn uwch na'r disgwyl.

4. SEFYLLFA TRYSORLYS AR 31 MAWRTH 2015

4.1 Caiff sefyllfa dyledion a buddsoddiad y Cyngor ei drefnu gan y gwasanaeth rheoli trysorlys er mwyn sicrhau hylifedd digonol ar gyfer gweithgareddau refeniw a chyfalaf, diogelwch ar gyfer buddsoddiadau ac i reoli'r risgiau yn yr holl weithgareddau rheoli trysorlys. Mae gweithdrefnau a rheoliadau i sicrhau'r amcanion hyn wedi eu hen sefydlu drwy'r adroddiadau i Aelodau y manylir arnynt yn y crynodeb a thrwy weithgareddau swyddogion y manylir arnynt yn Arferion Rheoli Trysorlys y Cyngor. Roedd ffigyrau buddsoddi a benthyca'r Cyngor ar ddiwedd blynyddoedd ariannol 2014/15 a 2013/14 fel a ganlyn:-

	31 MAWRTH 2014			31 MAWRTH 2015		
	£'000	Graddfa Cyfartalog (%)	Aeddfedrwydd Cyfartalog (bl)	£'000	Graddfa Cyfartalog (%)	Aeddfedr-wydd Cyfartalog (bl)
Dyled: Holl Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus, graddfa sefydlog	89,590	5.72	26.2	89,585	5.72	25.4
CFR	110,189			108,582		
Gor/(tan) fenthyca	(20,599)			(18,997)		
Buddsoddiadau tymor sefydlog (y cyfan < l flwyddyn a reolir yn fewnol ac ar gyfradd sefydlog)	5,005	0.80		Nil	-	
Buddsoddiadau dim rhybudd (yr holl wedi ei reoli'n fewnol)	4,191	0.58		10,983	0.36	
Cyfanswm y Buddsoddiadau	9,196	0.70		10,983	0.36	

Gweler dadansoddiad manylach yn Atodiad 1. Ni ddaethpwyd dros ben y trothwyon ar gyfer cyfraddau sefydlog a chyfraddau amrywiadwy yn ystod y flwyddyn.

4.2 Dadansoddir benthyca ymhellach drwy gyfnodau aeddfedu:-

	31 MAWRTH 2014		31 MAWRTH 2015		2013/14 a 2014/15 Cyfyngiadau	
	£m	% o'r cyfanswm	£m	% o'r cyfanswm	% o'r cyfanswm (Uchel)	% o'r cyfanswm (Isaf)
Cyfanswm benthyciadau	89.6	100	89.6	100		
Llai na 12 mis	0.0	0.0	0.0	0.0	20	0
12 mis ac o fewn 24 mis	0.0	0.0	0.0	0.0	20	0
24 mis ac o fewn 5 mlynedd	10.5	11.8	15.5	17.3	50	0
5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd	13.7	15.3	8.8	9.8	75	0
10 mlynedd a mwy	65.4	72.9	65.3	72.9	100	0

4.3 Ni aildrefnwyd unrhyw ddyled ac ni chymerwyd unrhyw fenthyciad allanol newydd. Ni aildrefnwyd unrhyw ddyled yn ystod y flwyddyn gan ei fod yn anhyfyw oherwydd y 1% gwahaniaethol cyfartalog rhwng graddfeydd benthyca newydd PWLB a graddfeydd ad-dalu'n fuan.

4.4 Mae rhan o adneuon y Cyngor yn cael eu dal mewn cyfrifon adneuon dim rhybudd sy'n talu llog ar raddfeydd sy'n agos at y gyfradd sylfaenol bresennol, £11.0m ar 0.36% (31 Mawrth 2014: £4.2m ar 0.58%). Nid oedd unrhyw adneuon yn cael eu dal am gyfnodau o lai na blwyddyn (31 Mawrth 2014: £5m ar 0.8%).

5. STRATEGAETH TRYSORLYS AM 2014/15

5.1 Roedd y strategaeth ar gyfer 2014/15 yn cynnwys disgwyliad y byddai'r Cyfradd Banc yn aros yn isel ond yn codi (cychwyn yn Chwarter 1 2015) ac y byddai cyfraddau benthyca sefydlog tymor canol a thymor hir yn codi'n raddol yn ystod 2014/15. Roedd disgwyl i gyfraddau tymor byr neu amrywiadwy fod yn ffordd ratach o fenthyca yn ystod y cyfnod. Yn sgil parhad yr ansicrwydd ar ôl argyfwng ariannol 2008 parhawyd i fod yn wyliadwrus ac roedd buddsoddiadau yn parhau i gael eu dominyddu gan ystyriaethau'r risg gwrthbartïon isel, gan arwain at ddychweliadau gweddol isel o gymharu â'r cyfraddau benthyca.

5.2 Yn y sefyllfa hon, y strategaeth ar gyfer y trysorlys oedd gohirio benthyca i osgoi costau cadw lefelau uwch o fuddsoddiadau a gostwng risg gwrthbartïon.

5.3 Roedd y symudiad gwirioneddol yn yr elw o giltiau yn golygu mai ond ychydig o newid oedd yng nghyfraddau PWLB yn ystod pedwar mis cyntaf y flwyddyn ond yna roedd y tueddiad yn mynd at i lawr am weddill y flwyddyn gyda gwrthdroad rhannol ym mis Chwefror.

5.2 Roedd y sefyllfa economaidd a'r cyfraddau PWLB a buddsoddi fel y gwelir nhw yn Atodiad 4.

6. CANLYNIADAU BUDDSODDI AR GYFER 2014/15

6.1 Parhaodd y Gyfradd Banc ar raddfa hanesyddol isel o 0.5% drwy gydol y flwyddyn; bellach mae wedi aros yr un fath ers chwe blynedd. Ar gychwyn y flwyddyn, disgwyliadau'r farchnad am gychwyn y tynhau ariannol oedd chwarter 1 2015 ond yna symudodd yn ôl i o gwmpas chwarter 3 2016 erbyn diwedd y flwyddyn. Roedd cyfraddau adneuon yn parhau i fod yn isel drwy gydol y flwyddyn a hynny'n bennaf oherwydd effeithiau'r Cynllun Cyllido i Fenthyca.

6.2 Y strategaeth fuddsoddi ddisgwyliedig oedd cadw at adneuon tymor byrrach (hyd at 364 diwrnod), er cadwyd y gallu i fuddsoddi hyd at gyfnodau hwy (er ni ddefnyddiwyd). Roedd disgwyl i falansau arian parod o £30m fod ar gael, yn amrywio rhwng £15m a £35m. Gosodwyd y gyllideb ar 0.75% neu £225k ar ôl addasu ar gyfer graddfeydd uwch ar fuddsoddiadau presennol. Fel y mae'n digwydd, cafwyd dychweliad o £83k (0.40%) ar falansau a oedd, ar gyfartaledd, yn £20.4m. Roedd cyfartaledd y balans arian parod yn is na'r disgwyl yn rhannol oherwydd parhau i fewnoli benthyca. Roedd y dychweliad is nag a gyllidebwyd i'w briodoli i gyfraddau gwaeth na'r disgwyl ar fuddsoddiadau, gyda chyfraddau'n parhau i ddisgyn yn ystod y flwyddyn.

7. DIOGELWCH BUDDSODDI AC ANSAWDD CREDYD

7.1 Ni chafodd unrhyw un o'r sefydliadau yr oedd gennym fuddsoddiadau ynddynt unrhyw anhawster i ad-dalu buddsoddiadau a llog ar amser ac yn llawn yn ystod y flwyddyn.

7.2 Yn ystod 2014/15, parhaodd graddfeydd credyd i fod yn wael ar draws yr amrediad o'n gwrthbartïon arferol. Ers diwedd 2008, mae wedi bod yn heriol adneuo gyda gwrthbartïon priodol. Ym mis Rhagfyr 2008, cafwyd caniatâd gan y Cyngor i ymestyn yr hyblygrwydd gyda gwrthbartïon i ddelio gyda newidiadau yn y farchnad; roedd hyn yn cynnwys y gallu i fuddsoddi'r cyfan o'n gwarged gyda'r llywodraeth ganolog os bydd angen. Lledaenwyd y rhestr ymhellach yn Ebrill 2010 i gynnwys sefydliadau gwladol a sefydliadau rhannol wladol ac eglurwyd y rhestr honno ym Mawrth 2013 mewn perthynas â banciau yn y DU sydd wedi eu gwladoli neu eu gwladoli'n rhannol ar gyfer meini prawf 2014/15. Roedd penderfyniadau blaenorol wedi ymestyn hyblygrwydd i fuddsoddi gydag awdurdodau lleol.

7.3 Effaith ymarferol y polisïau hyn oedd fel a ganlyn: yn ystod y flwyddyn parhawyd i ddefnyddio cyfrifon dim rhybudd gyda sefydliadau blaenllaw ar y stryd fawr (Santander, HSBC, RBS a'r Banc of Scotland) ar gyfer llif arian o ddydd i ddydd.

7.4 Roedd un buddsoddiad tymor sefydlog gyda'r Royal Bank of Scotland (RBS), sef £5.0m ar gychwyn y flwyddyn a aeddfedodd ym Mai 2014. Y gyfradd oedd 0.80% ac ar ôl i'r buddsoddiad aeddfedu fel gafodd ei drosglwyddo i gyfrif dim rhybudd RBS.

8. GWEITHGAREDD ERS 2014/15

8.1 Adroddwyd eisoes fod yr Awdurdod hwn yn paratoi i dynnu allan o'r system cymhorthdal CRT ar 2 Ebrill 2015. Ar adeg adrodd ar weithgareddau trysorlys ar gyfer chwarter 3, roedd hi'n hysbys y byddai'r 'prynu allan' yn cael ei gyllido gan PWLB ond roedd swm y setliad a'r cyfraddau llog ar y benthyciad yn parhau i fod dan ystyriaeth. Cafodd effaith bosibl y prynu allan ei hadlewyrchu yn y papurau ar bennu'r gyllideb a gyflwynwyd i'r Aelodau ar gyfer 2015/16 (gan gynnwys y Datganiad ar Strategaeth Rheoli Trysorlys 2015/16 a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn ei sgriwtinieiddio ar 9 Chwefror 2015). Gellir cadarnhau fod y prynu allan wedi digwydd a bod y CRT bellach yn hunan-gyllido. Roedd union strwythur y benthyciadau a drefnwyd gan y Cyngor i gyllido ei hunan-gyllido o'r CRT yn adlewyrchu gofynion y cynllun busnes CRT, gofynion cyffredinol y Cyngor a rhai cyfyngiadau (e.e. cyfnod isaf unrhyw fenthyciad ar gyfartaledd) a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Cafodd y benthyciadau, felly, eu trefnu fel cyfres o gyfraddau llog uwch gan PWLB a oedd yn berthnasol yn unig i awdurdodau hunan-gyllido CRT yng Nghymru ac efallai bod hynny'n golygu bod y benthyciadau hyn, o bersbectif ailstrwythuro, yn llai hyblyg nag arfer.

RICHARD MICKLEWRIGHT
PENNAETH SWYDDOGAETH DROS DRO (ADNODDAU) A
SWYDDOG ADRAN 151 **13 GORFFENNAF 2015**

ATODIAD 1

Crynodeb o Werth y Portffolio
Ar 31 Mawrth 2015

	Enwebol / Prif (£)	Gwerth Teg (£)
ASEDAU ARIANNOL		
Arian (cyfrifon llog) (1)	10,982,986	11,008,287
YMRWYMIADAU ARIANOL		
Benthyciad PWLB – Aeddfedu	89,315,764	129,480,161
Benthyciad PWLB – Blwydd-dal	267,124	435,780
GWRTHBARTÏON		
(1) Arian (cyfrifon llog)	7,499,331	
Santander	480,732	
Bank of Scotland	2,945,930	
HSBC	56,993	
RSB	10,982,986	

ATODIAD / APPENDIX 2

.

Graddfeydd Credyd Gwrthbartïon buddsoddi a'r adneuon a ddelir gyda phob un ar 31 Mawrth 2015 *
Credit ratings of investment counterparties and deposits held with each as at 31 March 2015*

Grŵp Bancio/ Banking Group	Sefydliad/ Institution	Adneuon / Deposit £'000	Hyd (Galw/ tymor sefydlog) / Duration (Call / Fixed Term**)	Cyfnod (O - I) / Period (From - To)	Graddfa Dychweliad/ Rate of Return %	Graddfa Tymor Hir Fitch Long Term Rating ***	Graddfa Tymor Byr Fitch Short Term Rating ***	Graddfa Tymor Hir Moody's Long Term Rating ***	Graddfa Tymor Byr Moody's Short Term Rating ***	Graddfa Tymor Hir Standard & Poor's (S&P) Long Term Rating ***	Graddfa Tymor Byr Standard & Poor's (S&P) Short Term Rating ***	Lliw Sector/Hyd Awgrymiedig/ Sector Colour / Suggested Duration
Lloyds Banking Group plc	Bank of Scotland plc	**481**	**Galw/ Call**	**n/a**	**0.40**	**A+**	**F1**	**A1**	**P-1**	**A**	**A-1**	**Coch – 6 mis/ Red - 6 months**
HSBC Holdings plc	HSBC Bank plc	**2,946**	**Galw/ Call**	**n/a**	**0.25**	**AA-**	**F1+**	**Aa2**	**P-1**	**AA-**	**A-1+**	**Oren – 12 mis / Orange – 12months**
Santander Group plc	Santander UK plc	**7,499**	**Galw/ Call**	**n/a**	**0.40**	**A**	**F1**	**A1**	**P-1**	**A**	**A-1**	**Coch - 6 mis / Red – 6 months**
The Royal Bank of Scotland Group plc	The Royal Bank of Scotland plc	**57**	**Galw/ Call**	**n/a**	**0.25**	**BBB+**	**F2**	**A3**	**P-2**	**BBB+**	**A-2**	**Glas - 12 mis / Blue - 12 months**

* Ceir y Rhestr Meini Prawf Gwrthbartïon yn Atodiad 6 o'r Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2014/15. / The Counterpart Criteria can be found at Appendix 6 of the 2014/15 Treasury Management Strategy Statement.

** Sef tymor ar pwynt y buddsoddi. / Being term at the point of investment.

*** Yn Atodiad 3 ceir y graddfeydd credyd cyfatebol ar gyfer y 3 asiantaeth graddio y cyfeirir atynt uchod. / The equivalent credit ratings for the 3 rating agencies referred to above can be found at Appendix 3.

Graddfeydd Credyd Cyfatebol/

Equivalent Credit Ratings (Fitch, Moodys, S&P)

Tymor Hir Fitch Long Term	Tymor Hir Moodys Long Term	Tymor Hir S&P Long Term
AAA	Aaa	AAA
AA+	Aa1	AA+
AA	Aa2	AA
AA-	Aa3	AA-
A+	A1	A+
A	A2	A
A-	A3	A-
BBB+	Baa1	BBB+
BBB	Baa2	BBB
BBB-	Baa3	BBB-
Tymor Byr Fitch Short Term	**Tymor Byr Moodys Short Term**	**Tymor Byr S&P Short Term**
F1+	d/b / n/a	A-1+
F1	P-1	A-1
F2	P-2	A-2
F3	P-3	A-3

THE ECONOMY AND INTEREST RATES

The original market expectation at the beginning of 2014/15 was for the first increase in Bank Rate to occur in quarter 1 2015 as the unemployment rate had fallen much faster than expected through the Bank of England's initial forward guidance target of 7%. In May, however, the Bank revised its forward guidance. A combination of very weak pay rises and inflation above the rate of pay rises meant that consumer disposable income was still being eroded and in August the Bank halved its forecast for pay inflation in 2014 from 2.5% to 1.25%. Expectations for the first increase in Bank Rate therefore started to recede as growth was still heavily dependent on buoyant consumer demand. During the second half of 2014 financial markets were caught out by a halving of the oil price and the collapse of the peg between the Swiss franc and the euro. Fears also increased considerably that the ECB was going to do too little too late to ward off the threat of deflation and recession in the Eurozone. In mid-October, financial markets had a major panic for about a week. By the end of 2014, it was clear that inflation in the UK was going to head towards zero in 2015 and possibly even turn negative. In turn, this made it clear that the MPC would have great difficulty in starting to raise Bank Rate in 2015 while inflation was around zero and so market expectations for the first increase receded back to around quarter 3 of 2016.

Gilt yields were on a falling trend for much of the last eight months of 2014/15 but were then pulled in different directions by increasing fears after the anti-austerity parties won power in Greece in January; developments since then have increased fears that Greece could be heading for an exit from the euro. While the direct effects of this would be manageable by the EU and ECB, it is very hard to quantify quite what the potential knock on effects would be on other countries in the Eurozone once the so called impossibility of a country leaving the EZ had been disproved. Another downward pressure on gilt yields was the announcement in January that the ECB would start a major programme of quantitative easing, purchasing EZ government and other debt in March. On the other hand, strong growth in the US caused an increase in confidence that the US was well on the way to making a full recovery from the financial crash and would be the first country to start increasing its central rate, probably by the end of 2015. The UK would be closely following it due to strong growth over both 2013 and 2014 and good prospects for a continuation into 2015 and beyond. However, there was also an increase in concerns around political risk from the general election due in May 2015.

The Funding for Lending Scheme, announced in July 2012, resulted in a flood of cheap credit being made available to banks which then resulted in money market investment rates falling drastically in the second half of that year and continuing throughout 2014/15.

The UK coalition Government maintained its tight fiscal policy stance but recent strong economic growth and falling gilt yields led to a reduction in the forecasts for total borrowing in the March budget.

The EU sovereign debt crisis had subsided since 2012 until the Greek election in January 2015 sparked a resurgence of fears. While the UK and its banking system has little direct exposure to Greece, it is much more difficult to quantify quite what effects there would be if contagion from a Greek exit from the euro were to severely impact other major countries in the EZ and cause major damage to their banks.

Chart 1: Borrowing Rates 2014-15

PWLB certainty maturity borrowing rates - the graphs and table for PWLB rates below, show, for a selection of maturity periods, the average borrowing rates, the high and low points in rates, spreads and individual rates at the start and the end of the financial year.

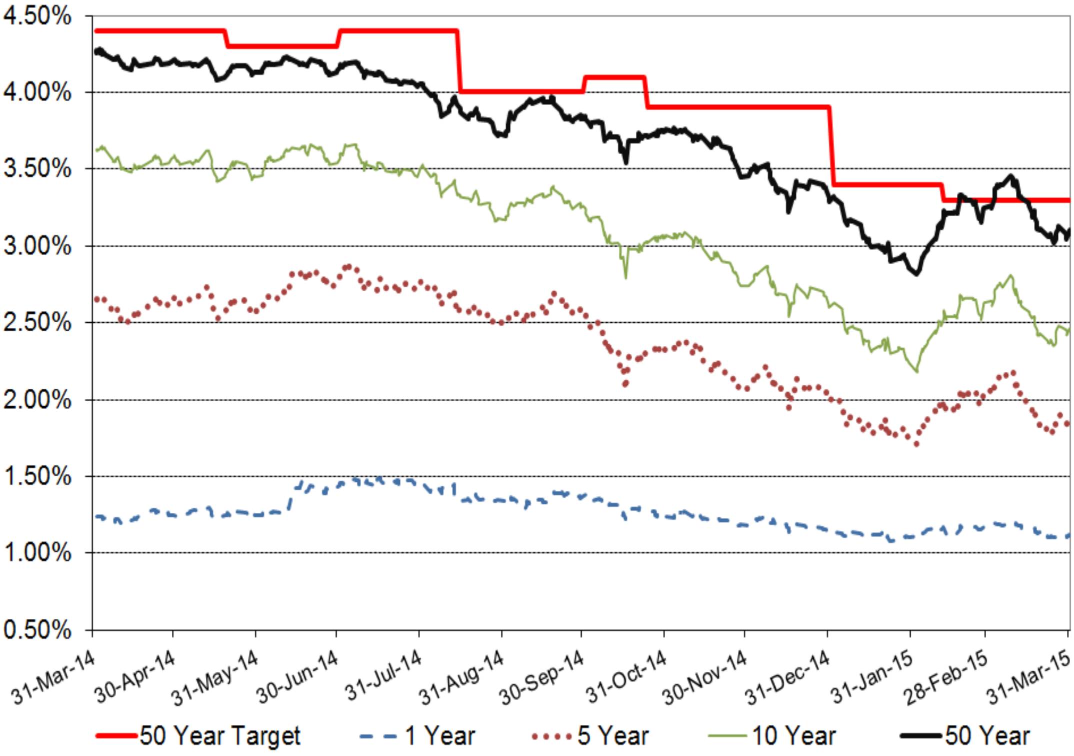

	1	1-1.5	2.5-3	3.5-4	4.5-5	9.5-10	24.5-25	49.5-50	1 month variable
1/4/14	1.240%	1.420%	1.990%	2.340%	2.650%	3.630%	4.290%	4.270%	1.250%
31/3/15	1.110%	1.190%	1.480%	1.680%	1.860%	2.450%	3.110%	3.080%	1.320%
High	1.490%	1.700%	2.280%	2.600%	2.870%	3.660%	4.300%	4.280%	1.340%
Low	1.080%	1.110%	1.380%	1.570%	1.710%	2.180%	2.850%	2.820%	1.250%
Average	1.266%	1.417%	1.863%	2.130%	2.362%	3.083%	3.737%	3.719%	1.290%
Spread	0.410%	0.590%	0.900%	1.030%	1.160%	1.480%	1.450%	1.460%	0.090%
High date	16/07/2014	03/07/2014	03/07/2014	03/07/2014	03/07/2014	20/06/2014	03/04/2014	02/04/2014	17/09/2014
Low date	23/01/2015	06/01/2015	07/01/2015	07/01/2015	02/02/2015	02/02/2015	02/02/2015	02/02/2015	01/04/2014

Chart 2: Investment Rates 2014-15

Bank Rate remained at its historic low of 0.5% throughout the year; it has now remained unchanged for six years. Market expectations as to the timing of the start of monetary tightening started the year at quarter 1 2015 but then moved back to around quarter 3 2016 by the end of the year. Deposit rates remained depressed during the whole of the year, primarily due to the effects of the Funding for Lending Scheme.

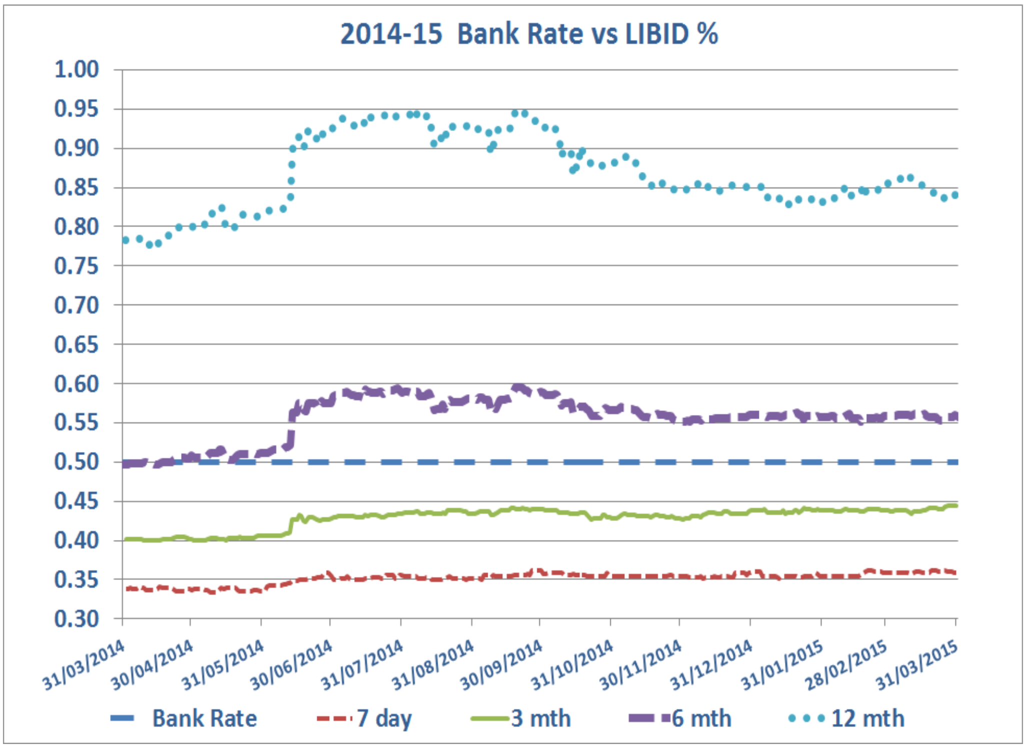

Allan gan / From: CAPITA ASSET SERVICES – TREASURY SOLUTIONS

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	**Pwyllgor Gwaith** **Cyngor Llawn**
Dyddiad:	 **20 Gorffennaf 2015** **29 Medi 2015**
Pwnc:	**Newidiadau i Gylchoedd Gorchwyl y Pwyllgorau Sgriwtini**
Aelod(au) Portffolio:	**Alwyn Rowlands**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Lynn Ball**
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Lynn Ball, Pennaeth Swyddogaeth(Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro 01248 752568 lbxcs@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	**d/b**

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymell i'r Cyngor iddo gymeradwyo'r newidiadau i'r Cyfansoddiad fel y manylir yn yr Atodiad i'r adroddiad hwn.

Cefndir:

Mae Swyddogion Sgriwtini a'r Aelodau Etholedig wedi gofyn am newidiadau i sicrhau bod y Cylch Gorchwyl yn unol â'r arferion gorau cyfredol ac i:-

1. Sicrhau y gall Pwyllgorau drosglwyddo eu baich gwaith rhwng y naill a'r llall pan fo pwysau gwaith yn golygu bod angen hyblygrwydd.
2. Caniatáu i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol weithredu fel y Pwyllgor sy'n arwain ar adolygu'r gyllideb.

Crynodeb o'r Newidiadau

1. Caniatáu i faterion ar raglen waith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gael eu hanfon ymlaen i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a vice versa.
2. Bod swyddogaethau Trosedd ac Anhrefn yn cael eu neilltuo ar gyfer y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio.
3. Bod unrhyw gais i sgriwtineiddio eitem yn cael ei gyflwyno i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn hytrach nag i'r Prif Weithredwr gyda Chadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini perthnasol yn penderfynu a ddylid sgriwtineiddio'r eitem (h.y. defnyddio'r prawf o arwyddocâd ac asesu beichiau gwaith, blaenoriaethau a chapasiti.
4. Dim ond y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol fydd yn ystyried cynigion cychwynnol y Pwyllgor Gwaith ar gyfer y gyllideb.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?
Yr unig opsiwn arall sydd ar gael fyddai cynnal y status quo. Nid ystyrir mai dyna'r ffordd fwyaf effeithiol o ddefnyddio adnoddau cyfyngedig Sgriwtini.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?
Bydd yr adroddiad yn arwain at newidiadau cyfansoddiadol y bydd angen cael sylwadau'r Pwyllgor Gwaith yn eu cylch cyn cyflwyno'r adroddiad i'r Cyngor llawn.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	**Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA)** (mandadol)	Cytunwyd ac eithrio'r cynnig drafft gwreiddiol mewn perthynas â pharagraff 4.5.9.1. Y newid a awgrymwyd gan y Prif Weithredwr yw y dylid rhoddi rhybudd i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn hytrach "na'r swyddog sy'n arwain y swyddogaeth Sgriwtini". Mae'r drafft sydd ynghlwm yn cynnwys y newid y gofynnwyd amdano gan y Prif Weithredwr.
2	**Cyllid / Adran 151** (mandadol)	Cafwyd ymateb yn cadarnhau nad oedd unrhyw sylwadau ar yr adroddiad.
3	**Cyfreithiol / Swyddog Monitro** (mandadol)	Awdur yr adroddiad
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	Codwyd cwestiwn ynghylch 4.5.9.1 ond mae'r newid drafft sydd ynghlwm wrth yr adroddiad hwn yn rhoddi sylw i'r mater a godwyd.
5	**Eiddo**	d/b
6	**Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)**	d/b
7	**Sgriwtini**	Mae'r argymhellion gwreiddiol a'r rhai dilynol a wnaed gan y Cadeiryddion a'r Is-Gadeiryddion Sgriwtini wedi cael eu hymgorffori ym mharagraffau drafft 2.6.2.2 a 2.6.2.3. Mae'r egwyddor cyffredinol

		yn parhau'r un fath ond mae’r geiriad wedi cael ei gryfhau.
8	**Aelodau Lleol**	d/b
9	**Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill**	Dim

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	**Economaidd**	
2	**Gwrthdlodi**	
3	**Trosedd ac Anhrefn**	
4	**Amgylcheddol**	
5	**Cydraddoldebau**	
6	**Cytundebau Canlyniad**	
7	**Arall**	

F - Atodiadau:
Rhannau o’r Cyfansoddiad sydd wedi eu diwygio.

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Cyfansoddiad: 2.6 Erthygl 6 – Sgriwtineiddio Penderfyniadau

2.6.2.1 Enwau, Maint a Chylch Gorchwyl y Pwyllgorau Sgriwtini

Gall y ddau Bwyllgor Sgriwtini benodi aelodau cyfetholedig ychwanegol heb hawliau pleidleisio .

2.6.2.2 Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol

Yn unol â rheol 4.5.7 y Cyfansoddiad, gall Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gyfeirio unrhyw fater i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio i'w ystyried, a gall y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ystyried unrhyw fater a gyfeiriwyd ato gan Gadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio.

2.6.2.3 Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio

Yn unol â Rheol 4.5.7 y Cyfansoddiad, gall Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio gyfeirio unrhyw fater i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol i'w ystyried, a gall y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio ystyried unrhyw fater a gyfeiriwyd ato gan Gadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

Cyfansoddiad: 4.3 Rheolau Gweithdrefn y Gyllideb a'r Fframwaith Polisi

4.3.2.2.8 O leiaf bythefnos cyn y dyddiad y bydd y gyllideb flynyddol yn cael ei mabwysiadu gan y Cyngor, bydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ystyried Cynigion Cychwynnol y Pwyllgor Gwaith mewn perthynas â'r Gyllideb o ran yr effaith a gânt a chan ystyried cynlluniau corfforaethol, yr awdurdod, cynlluniau gwasanaeth a chynigion i'w datblygu. Gall y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gyflwyno unrhyw sylwadau y mae'n ystyried eu bod yn briodol i'r Pwyllgor Gwaith ynghylch Cynigion Cychwynnol ar gyfer y Gyllideb.

4.3.2.2.9 O leiaf wythnos cyn y dyddiad pryd y bydd cyllideb flynyddol yn cael ei mabwysiadu gan y Cyngor bydd y Pwyllgor Gwaith, wedi ystyried ymatebion y y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a chanlyniadau unrhyw ymgynghori yn cyhoeddi ei Gynigion Terfynol ar gyfer y Gyllideb. Bydd y Cynigion Terfynol ar gyfer y Gyllideb yn cynnwys y canlynol :-

Cyfansoddiad: 4.5 Rheolau Gweithdrefn Sgriwtini

4.5.3 Rhai a Gyfetholir

4.5.3.2 Wrth gyflawni ei swyddogaethau trosedd ac anhrefn gall y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio gyfethol unrhyw berson (ac eithrio aelodau o’r Pwyllgor Gwaith) ac nid oes ganddynt yr hawl i bleidleisio onid yw’r Pwyllgor yn caniatáu hynny. Mae modd penodi cyfetholedigion ar gyfer mater penodol neu fath penodol o fater a gall y Pwyllgor, pryd bynnag y dymuno, dynnu’r aelodaeth yn ôl.

4.5.9 Eitemau ar yr Agenda

4.5.9.1 Bydd gan unrhyw Aelod o’r Cyngor hawl i roi rhybudd i’r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ei fod/bod yn dymuno i eitem sy’n berthnasol i swyddogaethau’r Pwyllgor gael ei chynnwys ar yr agenda ar gyfer y cyfarfod nesaf o’r Pwyllgor sydd ar gael. Ar ôl derbyn cais o’r fath bydd y Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini perthnasol yn penderfynu a fydd yn cael ei gynnwys ar yr agenda nesaf sydd ar gael trwy gynnal prawf arwyddocad a thrwy gynnal adolygiad o bolisïau a chapasiti. Os bydd yr eitem yn cael ei chynnwys ar agenda’r Pwyllgor Sgriwtini bydd yr Aelod sy’n cyflwyno rhybudd ynghylch eitem benodol ar yr agenda â’r hawl i siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor pan roddir sylw i’r eitem benodol honno.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i'r:	**Cyngor Llawn**
Dyddiad:	**Medi 2015**
Pwnc:	**Darparu Clybiau Brecwast Di-dâl mewn Ysgolion Cynradd**
Deilydd(ion) Portffolio:	**Y Cynghorydd Kenneth Hughes**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Delyth Molyneux**
Awdur yr Adroddiad: Rhif ffôn: E-bost:	**Gareth Jones** **01248 752947** **dgjed@ynysmon.gov.uk**
Aelodau Lleol:	**Perthnasol i bob aelod**

A – Argymhelliad/Argymhellion a rheswm/rhesymau

Mae'r Grŵp Tasg a Gorffen a sefydlwyd gan y Cyngor yn argymell -

1. Ysgolion i redeg clwb gofal cyn-ysgol talu ffi rhwng 8.00 a 8.25. Ysgolion wedyn i redeg clwb brecwast di-dâl rhwng 8.25 a 8.50. Y clybiau hyn i fod yn wahanol i'w gilydd ac nid yw presenoldeb mewn clwb cyn-ysgol yn ofynnol ar gyfer presenoldeb mewn clwb brecwast.

2. Cynnal ymgynghoriad ar yr argymhelliad hwn gyda'r cydranddalwyr mewn ffordd gyffelyb i'r ymgynghoriad blaenorol e.e. defnyddio surveymonkey a gohebiaeth â Chyrff Llywodraethu. Hyn i'w wneud gan nad oedd yr argymhelliad uchod yn opsiwn a amlinellwyd fel rhan o'r ymynghoriad gwreiddiol.

3. Y trefniadau newydd, os cymeradwyir hwy, i'w gweithredu ym Medi 2016. Os yw'r dulliau talu ar-lein mewn lle erbyn cychwyn y flwyddyn ariannol newydd o Ebrill 2016, i'w gweithredu o gychwyn tymor yr haf 2016.

4. Y Grŵp Tasg a Gorffen i barhau fel grŵp monitro a safonau ar gyfer y trefniadau newydd.

Manylion y trefniadau arfaethedig yw

- Staff presennol a gyflogir o dan y cynllun Brecwast Di-dâl i barhau fel y maent yn gyflogedig am awr o dan y trefniadau presennol; 7.50 tan 8.50.
- Y ffi i'w gosod ar 75c y dydd y plentyn ar gyfer y clwb gofal cyn-ysgol. Os oes gan

deulu dri neu fwy o blant yn mynychu'r clwb gofal cyn-ysgol yna'r ffi i'w gosod ar £2 y diwrnod ar gyfer y teulu.

- Bydd yr Awdurdod yn gosod cyfundrefn yn ei lle ar gyfer casglu ffïoedd yn electronig. Bydd angen i unrhyw arian a gesglir gael ei fancio o fewn trefniadau bancio arferol yr ysgol.
- Ni fydd unrhyw newid yn rôl Caterlink fel darparwr brecwast.
- Bydd yn rhaid i'r Awdurdod ystyried yr effaith ar yr angen i gofrestru gyda CSSIW ar sail ysgol unigol gan fod cofrestru'n ofynnol os bydd yr ysgol yn rhedeg clwb cyn-ysgol ac ar ôl ysgol am gyfanswm o fwy na dwyawr mewn un dydd. Ni does cost ynghlwm â chofrestriad gyda'r CSSIW.

Mae'r Grŵp Tasg a Gorffen yn argymell yr opsiwn hwn gan ei fod:

- Yn parhau i ddarparu brecwast di-dâl i blant ar ddechrau'r diwrnod ysgol ac yn parhau i gyflwyno blaenoriaeth Llywodraeth Cymru.
- Mae'n darparu clwb gofal cyn-ysgol i deuluoedd i hyrwyddo trefniadau gweithio. Roedd hwn yn ffactor arwyddocaol ar gyfer teuluoedd mewn defnyddio'r Clybiau Brecwast Di-dâl. Dywedodd 60% o'r ymatebwyr eu bod yn defnyddio'r ddarpariaeth ar gyfer gofal plant ac o'r rhain dywedodd 92% ei fod ar gyfer hyrwyddo'u trefniadau gweithio.
- Mae'n darparu incwm ar gyfer y Cyngor i'w osod yn erbyn ystyriaethau cyllidebol a chost y ddarpariaeth ar hyn o bryd yw £385,000. Bydd hyn yn codi wrth fabwysiadu'r Strwythur Tâl a Graddio newydd. Yn seiliedig ar ffigurau derbyn 14/15 amcangyfrifir y bydd yr incwm a gynhyrchir yn £176,130 os bydd pob disgybl yn mynychu'r clwb gofal cyn-ysgol. Os bydd 75% o'r disgyblion hynny sy'n mynychu'r clwb brecwast hefyd yn mynychu'r clwb gofal cyn-ysgol yna cynhyrchir £132,145 . Bydd hyn yn disgyn i £88,113 os bydd derbyniad o 50% ac i £44,128 os bydd derbyniad o 25%.
- Dewisodd 10 allan o'r 21 Corff Llywodraethu a fynegodd hoffter yr opsiwn hwn (48%).

B – Pa opsiynau eraill y bu i chi eu hystyried a pham y bu i chi eu gwrthod a dewis /neu ddewis yr opsiwn hwn ?
1. Newid cyflogaeth goruchwylwyr o awr i hanner awr gyda'r clwb yn rhedeg o 8.30 i 8.50. Gwrthodwyd hyn fel risg hanfodol gan y byddai goruchwylwyr yn amharod i ymgymryd â thoriad, ac yn creu anawsterau mewn recriwtio staff newydd. Ni fyddai'r arbedion hefyd ond yn nhueddau £87,000 am flwyddyn lawn. 2. Torri cyflogaeth goruchwylwyr a threfnu gwirfoddolwyr.(ond nid yn y gegin). Gwrthodwyd hyn gan na ellid ei weithio yn nhermau recriwtio gwirfoddolwyr a'u cadw.

Byddai'n cynyddu baich gwaith penaethiaid sy'n annerbyniol fel ffordd ymlaen, yng ngoleuni anawsterau wrth recriwtio penaethiaid. 3. Cyrff Llywodraethu i dynnu'n ôl o'r cynllun ac ymuno â'r Clwb Bore Bach. Gwrthodwyd hyn gan fod ymateb cydranddalwyr drwy surveymonkey yn arddangos gwrthwynebiad i'r syniad. Byddai hyn hefyd yn golygu bod teuluoedd yn talu am frecwast nad yw'n unol â blaenoriaethau Llywodraeth Cymru. 4. Cyrff Llywodraethu i drefnu eu cynllun ysgol eu hunain drwy dderbyn arian a ddirprwywyd. Gwrthodwyd hyn gan na fynegodd unrhyw Gorff Llywodraethu ddiddordeb yn yr opsiwn hwn oherwydd y cynnydd mewn biwrocratiaeth o ganlyniad.

C – Pam y mae hyn yn benderfyniad i'r Cyngor Llawn?
Mae hwn yn benderfyniad y mae'r Pwyllgor Gwaith wedi penderfynu y dylid ei gymryd gan y Cyngor.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Mae'r argymhelliad hwn yn dal i ganiatáu darparu brecwast di-dâl ar gyfer disgyblion cynradd cyn dechrau'r diwrnod ysgol.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Mae'r Cyngor wedi gosod cyllideb ar gyfer darparu'r Cynllun Brecwast Di-dâl.

DD – Â phwy y bu i chi ymgynghori?		**Beth a ddywedasant?**
1	**Prif Weithredwr/ Tîm Arweinyddiaeth Strategol (TAS /SLT)** (gorfodol)	Yn cefnogi cynnwys yr adroddiad a'r cynnig I'w weithredu o Ebrill 2016 o yn bosib. Mae'r rheswm dros yr awgrym hwn yn ddeublyg – y posibilrwydd y gellid gosod cyfundrefn dalu TGaCH-seiliedig erbyn Ebrill a'r angen i wneud y mwyaf o arbedion ariannol gyda golwg ar y

		cyfyngiadau cyllidebol presennol.
2	**Cyllid / Adran 151** (gorfodol)	Cyllid wedi bod yn rhan o ddatblygu'r adroddiad hwn ac felly dim sylwadau pellach i'w gwneud.
3	**Swyddog Cyfreithiol/Monitro** (gorfodol)	Holwyd am gywirdeb paragraff C o'r adroddiad – naddaswyd y geiriad yn sgil sylw'r swyddog.
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	Dim sylwadau AD gan o dan yr argymhellion mae contractau staff presennol yn parhau fel y maent yn gyflogedig ar hyn o bryd.
5	**Eiddo**	
6	**Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGaCh)**	
7	**Sgriwtini**	
8	**Aelodau Lleol**	
9	**Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill**	Penaethiaid, llywodraethwyr, CAB a Lleisiau Lleol wedi'i cynrychioli ar y Grŵp Tasg a Gorffen sy'n cynnig yr opsiwn o flaen y Cyngor.

E – Risgiau ac unrhyw liniaru (os yw'n berthnasol)		
1	**Economaidd**	Dim sylwadau
2	**Gwrth-dlodi**	Mae'r opsiwn ffafriedig yn parhau I gynnig brecwast am ddim o fewn canllawiau'r llywodraeth.
3	**Trosedd ac anhrefn**	
4	**Amgylcheddol**	
5	**Cydraddoldebau**	
6	**Cytundebau Deilliant**	
7	**Arall**	

F - Atodiadau:
1. Adroddiad Ymgynghori Rhieni Clwb Brecwast Mai 2015. 2. Ymateb Llywodraethwyr.

FF –Papurau Cefndirol (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Adroddiad Clwb Brecwast

Adroddiad o ganlyniadau'r arolwg a ddosbarthwyd i rieni plant mewn ysgolion cynradd drwy Ynys Môn.

Roedd yr arolwg i edrych ar opsiynau sydd ar gael i'r ysgolion sydd ar hyn o bryd yn cynnig darpariaeth Clwb Brecwast di-dâl, ond sydd angen adolygu'r sefyllfa yng ngoleuni toriadau gwasanaeth, gan eto sicrhau darpariaeth ansawdd ar gyfer y teuluoedd hynny sydd ei angen.

Dosbarthwyd yr arolwg ar fformatau gwahanol. Fel copi papur drwy'r ysgolion cynradd, fel copïau electronig wedi eu hybu drwy Facebook, twitter a'u casglu at ei gilydd drwy surveymonkey.

Y Sefyllfa Bresennol

Dros y misoedd i ddod, bydd yn rhaid i'r Cyngor wneud penderfyniadau ynghylch y modd i leihau'r swm y mae'n ei wario ar wasanaethau hyd at werth £15m. Mae hyn yn cynnwys edrych ar y gyllideb ar gyfer Addysg. Mae hyn yn golygu y bydd yn rhaid i'r cyngor gydbwyso'r angen i dorri cyllidebau presennol gyda chodi'r safonau yn y dosbarth, wrth gael y lleiaf o effaith toriadau cyllidebol ar gyllideb ysgolion. Un maes ar gyfer trafodaeth bosibl yw un clybiau brecwast, sydd ar hyn o bryd yn costio £385,000 i'w rhedeg. Ar y pwynt hwn mewn amser, rhedir y Clwb Brecwast yn rhad ac am ddim mewn 46 o'r 47 ysgol gynradd ar Ynys Môn. Mae hwn yn wasanaeth y mae'n rhaid i'r Cyngor ei ddarparu lle mae llywodraethwyr yr ysgol wedi gofyn iddynt wneud hynny, lle nad oes unrhyw "reswm rhesymol i wrthod", a lle mae'r Clwb Brecwast eisoes wedi bod yn rhedeg ers 2013. Fodd bynnag ni chedwir ar wahân yr arian a ddarperir gan Lywodraeth Cymru i redeg y clybiau o fewn cyllideb gyffredinol y cyngor a gallai gael ei ddefnyddio i dalu am wasanaethau eraill y mae'r Cyngor yn eu darparu. Oherwydd bod y Clybiau Brecwast yn cael eu cyllido gan y pot o arian o Lywodraeth Cymru nid yw'r Cyngor Sir yn gallu codi ffi. Ni fydd y Cyngor ond yn gwneud trefniadau ar gyfer Clwb Brecwast di-dâl os bydd Corff Llywodraethu ysgolion yn gofyn am un. Mae gan y Cyngor fodd bynnag yr hawl i ddod â'r ddarpariaeth honno i ben lle mae'n barnu ei bod yn "afresymol" gwneud hynny. Ni cheir diffiniad o "afresymol", ond gellir ystyried ystod eang o ffactorau yn cynnwys cost y gwasanaeth, a nifer y plant sy'n defnyddio'r clwb.

Fel dewis arall i'r cynllun Clwb Brecwast di-dâl, mae'r Cyngor yn awr yn edrych ar opsiynau ar gyfer cynllun newydd i ysgolion cynradd, clwb cynnar yn y bore "Clwb Bore Bach". Un opsiwn a awgrymwyd yw i'r clwb newydd hwn fod yn agored o 8:00yb – 8:50 yb yn cynnig clwb gofal cyn -ysgol gyda brecwast iach yn rhan o'r ddarpariaeth. Byddai'r clwb yn ddi-dâl ar gyfer pob disgybl sy'n gymwys ar gyfer prydau ysgol di-dâl. Ni fyddai'r clwb yn gwneud elw, ond codid ffi am y gwasanaeth i wneud yn siŵr ei fod yn gynaliadwy, er enghraifft £1 y plentyn y bore. Er mwyn sicrhau y cedwir costau i deuluoedd yn lleiafswm, ni ddisgwylid i unrhyw deulu unigol dalu mwy na £12:50 yr wythnos yn gyfan gwbl am glwb eu plant.

Er mwyn i'r cynllun fynd yn ei flaen, byddai angen i Gyrff Llywodraethu pob ysgol gytuno. Byddai'r Cyngor yn dal i fod yn cyfrannu at y cynllun, gyda phob disgybl â hawl i brydau ysgol di-dâl yn dal i fynychu'r clwb yn ddi-dâl. Byddai cyfraniadau rhieni'n cynorthwyo i sicrhau y byddai'r gost gyffredinol i'r Cyngor yn llai nag y mae ar hyn o bryd, (hyd at 50% o'r gyllideb bresennol), a fyddai'n lleihau'r toriadau i feysydd eraill o'r gyllideb Addysg

Trosolwg o'r Ymatebion

Roedd ymateb rhyfeddol i'r arolwg hwn, gyda 1,035 o ymatebion wedi eu derbyn, ac mae'r defnydd o gyfryngau cymdeithasol wedi chwarae rôl anferth yn y cyfranogiad hwn, gyda thros 83% o ganlyniad i bost Facebook. Mae nifer yr ymatebion yn gyfartal yn unig â nifer y teuluoedd, gan fod gan rai ymatebwyr nifer o blant yn mynychu, ond wedi dychwelyd un arolwg yn unig.

Mae 799 o'r ymatebwyr gyda phlant o oes ysgol gynradd, ac o'r rhain, dim ond 10.49% sy'n gymwys ar gyfer prydau ysgol di-dâl.

Roedd 1,000 o ymatebwyr i'r cwestiwn o sut yr oedd ymatebwyr yn teithio i'r ysgol, ond roedd y nifer uwch hwn o ymatebwyr yn bod o ganlyniad i atebion lluosog gan unigolion. Yn amlwg, y defnydd o gar preifat oedd yr ymateb uchaf gyda thros 52%, yn cael eu dilyn gan y rhai sy'n cerdded i'r ysgol yn dod i mewn ar 37%. Roedd 27 o ymatebwyr yn defnyddio cludiant ysgol i deithio i''r ysgol.

Roedd 80% o'r ymatebwyr yn mynychu eu hysgol ddalgylch.

Mae bron i 93% o'r ymatebwyr yn mynychu clwb brecwast yn eu hysgol, ac mae 59% yn defnyddio'r gwasanaeth ar gyfer gofal plant, tra bod 10 plentyn yn gorfod defnyddio'r gwasanaeth gan fod y cludiant ysgol yn cyrraedd yn yr ysgol yn rhy gynnar. Mae 61 o ymatebwyr yn defnyddio'r gwasanaeth er mwyn i'w plant gael mynediad i frecwast i alluogi lleihau costau'r cartref.

Mae 93% o'r rhai sy'n defnyddio'r gwasanaeth fel gofal plant yn gwneud hynny i gael mynediad i waith, sy'n dod i 406 o'r holl ymatebwyr.

Mewn perthynas â'r costau neu'r gallu i dalu am y gwasanaeth, roedd yn agos iawn rhwng y rhai a ymatebodd y byddai codiad tâl o 80c - £1:00 yn dderbyniol, ar 30%, tra dynododd 32% y byddai unrhyw godiad tâl yn cael effaith arwyddocaol ar gyllideb y cartref.

Roedd 34% o'r ymatebwyr yn meddwl y byddai'n rhaid iddynt leihau nifer yr oriau a weithir, neu roi'r gorau i gyflogaeth pe cyflwynid codiad tâl ar gyfer y gwasanaeth brecwast, dynododd 27% "arall" yn ymateb, gan awgrymu syniadau megis tâl is, roedd rhai'n fodlon talu, ond roedd 14% yn meddwl y byddai'n rhaid iddynt leihau gwario hanfodol, tra'r awgrymai 13.46% y byddent yn cael brecwast gartref. Nid oes gan lawer o ymatebwyr unrhyw ddewisiadau eraill sydd ar gael iddynt, a theimlant nad oes ganddynt unrhyw ddewis ond derbyn y codiad.

Ymatebwyr

Cyfanswm yr ymatebion oedd 1,035

Y rhai ohonynt a gwblhawyd:

Saesneg	**81.29 %**	**821**
Cymraeg	**18.71%**	**189**
Cyfansymiau:		**1,010**

Fformat yr ymatebion

Ymatebion papur-seiliedig (cofnod â llaw)	**14.11%**	**146**
Ymateb Facebook	**83.19%**	**861**
Hyrwyddo arall (ymatebion gwefan uniongyrchol)	**2.42%**	**25**
Cyfansymiau:		**1,035**

Q2 Cadarnhewch bod gennych blant o oedran ysgol gynradd

Oes	**89.98%**	**799**
Nac oes	**10.02%**	**89**
Cyfansymiau:		**888**

Q3 A yw eich plant yn gymwys ar gyfer prydau ysgol di-dâl?

Ydynt	**10.49%**	**83**
Nac ydynt	**89.51%**	**708**
Cyfansymiau:		**791**

Q4 Sut mae eich plant yn teithio i'r ysgol? (ticiwch bopeth sy'n gymwys)

Cerdded	**37.8%**	**378**
Beic	**6.1%**	**61**
Car preifat	**52.2%**	**522**
Cludiant ysgol swyddogol e.e. bws/ tacsi/bws mini	**2.7%**	**27**
Cludiant cyhoeddus / tacsi wedi ei drefnu'n breifat	**1.2%**	**12**
Cyfansymiau:		**1000***

*Ymatebion lluosog gan ymatebwyr

Q5 A yw eich plant yn mynychu'r ysgol ddalgylch leol?

Ydynt	**80.48%**	**643**
Nac ydynt	**19.52%**	**156**
Cyfansymiau:		**799**

Q6 A yw eich plant yn mynychu'r clwb brecwast?

Ydynt	**92.82%**	**737**
Nac ydynt	**7.18%**	**57**
Cyfansymiau:		**794**

Q7Pam y mae eich plant yn mynychu'r clwb brecwast?

Brecwast (lleihau gwariant y cartref)	**8.33%**	**61**
Rhesymau cymdeithasol	**10.93%**	**80**
Gofal plant	**58.88%**	**431**
Arall (manylwch)	**21.86%**	**160**
Cyfanswm:		**732**

O'r rhai "eraill" a gofnodwyd

Iechyd/iechyd meddwl	**2.67%**	**4**
Cymdeithasol	**12.67%**	**19**
Cludiant (yn cynnwys cludiant ysgol)	**6.67%**	**10**
Gwaith	**71.33%**	**107**
Arall / dim ymateb	**6.67%**	**10**
Cyfanswm:		**150**

Q8 Dywedwch wrthom pam y mae arnoch angen gofal plant?

Cyflogaeth	**92.27%**	**406**
Addysg	**4.09%**	**18**
Gwirfoddoli	**0.68%**	**3**
Cyfrifoldebau gofal eraill	**1.36%**	**6**
Arall (nodwch)	**1.59%**	**7***
Cyfanswm:		**440**

*Ni ddynodwyd unrhyw ymatebion

Q9. Os cyflwynir codi tâl o dan gynllun newydd beth a allech yn rhesymol fforddio ei dalu?

80c-£1 y dydd y plentyn (hyd at y nenfwd o £12.50)	**30.08%**	**219**
£1.00-£1.20 y dydd y plentyn (hyd at nenfwd o £12.50)	**7.28%**	**53**
£1.20-£1.40 y dydd y plentyn (hyd at y nenfwd o £12.50)	**4.81%**	**35**
Unrhyw godiad tâl yn cael effaith sylweddol ar gyllideb y cartref	**31.87%**	**232**
Ni allaf/allwn dalu am glwb brecwast	**25.96%**	**189**
Cyfanaswm:		**728**

Q10 Dywedwch wrthom pa opsiynau y byddech yn eu hystyried pe cyflwyniad y taliad (ticiwch bopeth sy'n gymwys)

Trefniadau gwahanol ar gyfer gofal plant e.e. cymydog/cyfaill	**22.81%**	**190**
Lleihau gwario heb fod yn hanfodol e.e. hamdden , gwyliau ayyb	**16.93%**	**141**
Ystyried lleihau oriau cyflogaeth/rhoi'r gorau i gyflogaeth	**33.61%**	**280**
Arall (nodwch)	**26.65%**	**222**
Cyfanswm:		**833**

Ymatebion i "eraill"

Brecwast gartref	**13.46%**	**28**
Amser cyrraedd yn cael ei lywodraethu gan gludiant ysgol neu gyflogaeth yn yr ysgol	**3.37%**	**7**
Lleihau gwario hanfodol	**14.42%**	**30**
Lleihau cyflogaeth/ addysg neu roi'r gorau	**7.21%**	**15**
Rhoi'r gorau i fynd i'r clwb brecwast /bwyta gartref	**8.17%**	**17**
Byddant yn talu	**30.77%**	**64**
Dim ymateb	**13.94%**	**29**
Yn ddi-gategori	**8.65%**	**18**
Cyfanswm:		**208**

Cynllun Brecwast am Ddim, Gorffennaf 2015.

Free Breakfast Scheme, July 2015.

Gofynnwyd i Gyrff Llywodraethol ystyried yr opsiynau canlynol gan hysbysu'r Awdurdod o'r un sydd fwyaf ffafriol iddynt fel Corff. Mae'r tabl yn dangos yr ymatebion a dderbyniwyd.

Governing Bodies were asked to consider the following options and to inform the Authority of the option that was most favoured by them as the Body. The table shows the responses received.

Nifer ysgolion ymatebodd / *Number of schools responding* – 25 (54%)

Nifer yn methu ymateb oherwydd diffyg cworwm / *Number who could not respond because of no quorum* – 1.

Nifer yn datgan mai penderfyniad yr Awdurdod yw / *Number who stated that it is an Authority decision* – 2.

Nifer am gadw at y cynllun fel ac y mae / *Number to stay with the scheme as it is* – 1

Opsiwn ***Option***	**Disgrifiad** ***Description***	**Nifer ymatebion** ***Number of responses***	**%**
1	Cadw at y cynllun presennol OND / *Keep to the present scheme BUT*		
1a	Newid cyflogaeth o awr i hanner awr gyda'r clwb yn rhedeg o 8.30 i 8.50. *Change employment from an hour to half an hour with the club running from 8.30 to 8.50.*	4	**16%**
1b	Torri cyflogaeth goruchwylio gan drefnu gwirfoddolwyr (ond dim yn y gegin) *Cut employment of supervisors and arrange volunteers.(but not in the kitchen)*	0	

2	Corff Llywodraethol yn tynnu allan o'r Cynllun GAN *Governing Body pulling out of the scheme AND*		
2a	Ymuno gyda Clwb Bore Bach *Join the Clwb Bore Bach*	7	**28%**
2b	Trefnu cynllun eich hunain gan dderbyn cyllid datganoledig *Arrange your own scheme by receiving delegated finance*	0	
3	Rhedeg clwb gofal rhwng 8.00 a 8.30 gan godi 75c ar bawb. Yna Clwb Brecwast am 8.30 i 8.50 am ddim. Defnyddio staff presennol ar y telerau presennol. Gall rhieni danfon eu plant i'r clwb brecwat erbyn 8.30 yn unig. *Run a care club between 8.00 and 8.30 at a fee of 75p for all children. Then a Free Breakfast Club from 8.30 to 8.50. Use present staff at the present conditions. Parents can send their children to the breakfast club by 8.30 only.*	10	**40%**

<u>Sylwadau / *Comments*</u>

Opsiwn 1 *Option*.

Opsiwn 1a *Option*

- Pwy sydd yn hysbysu staff?
- A fydd cytundebau newydd?
- Colli cyflogaeth

- *Who to inform staff?*
- *Will there be new contracts?*
- *Loss of employment*

Opsiwn 1b *Option*

- Ni ellir dibynnu ar wirfoddolwyr

- *One cannot rely on volunteers*

Opsiwn 2a *Option*

- Pryderon am gasglu arian man a gweinyddu'r cynllun.
- Teuluoedd gyda dyledion
- Cymhareb staff / disgyblion.
- Gall yr ysgol dynnu allan yn y dyfodol e.e. adolygu ymhen blwyddyn?

- *Concerns regarding collecting money and administering the scheme*
- *Families with debts*
- *Staff / pupil ratio*
- *Can the school pull out in the future e.g. review in a year?*

Opsiwn 2b *Option*

Opsiwn 3 *Option*

- Pwy sydd yn cadw'r 75c?
- Pwy sydd yn rhedeg y clwb - ysgol ynteu Awdurdod?
- Angen clwb gofal tan 8.50 i osgoi anawsterau goruchwylio.
- Effaith 75c y dydd ar rai teuluoedd
- Eraill o'r farn fod 75c yn rhad
- Cadw 75c am 3 blynedd i roi sicrwydd
- Gosod amser pendant i rieni
- Pwy cyllido'r gweinyddu?

- *Who keeps the 75p?*
- *Who runs the club – school or Authority?*
- *Need for the care club to run until 8.50 to avoid supervision problems*
- *Effect of 75p on some families*
- *Others of the opinion that 75p is cheap*
- *Keep 75p for 3 years to give stability*
- *Place definite times for parents*
- *Who to finance the administration?*

Cyffredinol / *General*

- Angen dewis opsiwn gyda'r gefnogaeth fwyaf gan yr Awdurdod.
- Pryd y daw unrhyw newidiadau i rym?
- Angen i ysgolion symud fel un
- Adolygiadau rheolaidd
- Sir i benderfynnu

- *Need to choose the option with the greatest support from the Authority*
- *When do any changes come into force?*
- *Need for schools to move as one*
- *Regular reviews*
- *Council to decide*

This page is intentionally left blank

PRAWF BUDD Y CYHOEDD
PUBLIC INTEREST TEST

(Teitl yr Adroddiad / Title of Report) ***Staff Appointments***

Paragraff(au) Atodlen 12A Deddf Llywodraeth Leol 1972 Paragraph(s) 12, 13, 14 Schedule 12A Local Government Act 1972	
Y PRAWF – THE TEST	
Mae yna fudd y cyhoedd wrth ddatgelu oherwydd / There is a public interest in disclosure as:- Mae hwn yn fater sy'n effeithio ar strwythur rheoli'r Cyngor ac, fel y cyfryw, mae gan y cyhoedd ddiddordeb uniongyrchol mewn cael eu hysbysu am faterion sy'n ymwneud â darparu, cost ac effeithionrwydd gwasanaethau yn cynnwys arbedion sy'n ymwneud â'r rheini. This is a matter which affects the Council's management structure and , as such, the public has a direct interest in being informed about matters which relate to the delivery, cost and efficiency of services including savings relating thereto.	Budd y cyhoedd with beidio datgelu yw / The public interest in not disclosing is:- Mae yna ddisgwyliad cyfreithiol y bydd materion sy'n ymwneud â gweithwyr unigol y Cyngor yn cael eu trin yn gyfrinachol. Mae gan y Cyngor ddyletswyd o ymddiriedaeth a hyder mewn perthynas â'i ymwneud â'i staff ac mae'r wybodaeth yn yr adroddiad sydd ynghlwm. Mae i'r adroddiad oblygiadau cyflogaeth i'r swyddogion sy'n cael eu heffeithio ac fe all toriad dianghenriad mewn cyfrinached adael y Cyngor, fel cyflogwr, yn agored i gamau cyfreithiol. There is a legal expectation that matters relating to individual employees of the Council are to be treated confidentially. The Council has a duty of trust and confidence in relation to its dealings with its staff and the information in the attached report. This report has employment implications for those Officers affected and any unnecessary breach of confidentiality may leave the Council, as employer, open to legal action.
Argymhelliad - Mae budd y cyhoedd wrth gadw'r eithriad o bwys mwy na/llai na* budd y cyhoedd wrth ddatgelu'r wybodaeth. [* - dilëwch y geiriau amherthnasol] **Recommendation** - The public interest in maintaining the exemption outweighs/does not outweigh* the public interest in disclosing the information. [* - delete as appropriate]	

Yn rhinwed paragraff(au) 12, 13, 14 Rhan 1 o Atodlen 12A
o Ddeddf Llywordraeth Leol 1972.

Document is Restricted

This page is intentionally left blank

PRAWF BUDD Y CYHOEDD
PUBLIC INTEREST TEST

(Teitl yr Adroddiad/Title of Report) ***Pecynnau Taliadau Diswyddo i Brif Swyddogion***
Chief Officer Severance Packages

Paragraff(au) Paragraph(s) 13, 14	Atodlen 12A Deddf Llywodraeth Leol 1972 Schedule 12A Local Government Act 1972
Y PRAWF – THE TEST	
Mae yna fudd y cyhoedd wrth ddatgelu oherwydd / There is a public interest in disclosure as:- Mae budd i'r cyhoedd wybod am faterion sy'n ymwneud â sefydliad y Cyngor a gweithwyr y Cyngor gan eu bod yn weithwyr cyhoeddus. Mae diddordeb uniongyrchol gan y cyhoedd yng nghostau gwasanaethau ac arbedion effeithlonrwydd. There is public interest in knowing of matters which relate to the Council's establishment as public sector workers. The public have direct interest in the cost of services and efficiency savings.	Budd y cyhoedd with beidio datgelu yw / The public interest in not disclosing is:- Mae yna ddisgwyliad rhesymol fod pob mater sy'n ymwneud â gweithiwr unigol y Cyngor yn cael eu trin yn gyfrinachol. Mae'r adroddiad hwn â goblygiadau parthed pecynnau taliadau diswyddo ym ymwneud â rhai o swyddi'r uwch dim arweinyddiaeth a, gan ei fod yn bosib adnabod unigolion o gynnwys yr adroddiad, mae angen gwarchod datgelu materion ariannol preifat unigolion o'r fath. There is a reasonable expectation that all matters relating to an individual employee of the Council are treated confidentially. This report has implications in relation to the financial severance packages of senior leadership posts to be made redundant and, as it will be possible to identify individuals from the report's contents, there is a need to protect the disclosure of the private financial affairs of such individuals.

Argymhelliad - Mae budd y cyhoedd wrth gadw'r eithriad o bwys mwy na budd y cyhoedd wrth ddatgelu'r wybodaeth. [* - dilëwch y geiriau amherthnasol]
Recommendation - The public interest in maintaining the exemption outweighs the public interest in disclosing the information. [* - delete as appropriate]

This page is intentionally left blank